

STORAGE-ITEM
MAIN LIBRARY

LP9-R31A
U.B.C. LIBRARY

THE LIBRARY

THE UNIVERSITY OF
BRITISH COLUMBIA

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of British Columbia Library

držaný léta 1612.

Ze zápisů Karla z Žerotína

vydal

V. BRANDL.

Pomocí slav. mor. zem. výboru.

V BRNĚ, 1864.

Nákladem kuřhkupectví Antonína Nitše.

C 2981

4100
217 215

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

CHICAGO, ILL.

1891

Tiskem J. Šnaider-a (dříve V. Foustky) v Brně.

Panu

PETRU BILKOVÍ

v staré lásce a úctě

věnuje

spisovatel.

1891

THE BIBLE

Published by

Ú v o d.

V bouřích husitských prožil národ náš veledůležitou dobu. Udatnost, kterouž porážel vojska téměř polovice Evropy, ujišťuje mu na věky slavné jmeno a války husitské jsouť věkem hrdinským Čechův a Moravanův. Výsledek těchto válek byl ale zcela jiný, než podnikatelé jich dosáhnouti chtěli. Ruch oněch bojův byl úplně demokratický; ale dlouholetým trváním jich zdivočely snahy Husitův: bojování a krve prolévání stalo se téměř denní potřebou přemrštěncův táborských, jež rozvážlivější považovali za metlu zemi úplnou záhubou hrozící. Bitva u Lipan dne 30. května 1434, v kteréž Menhart z Hradce Táboř potřel, rozhodla válku ve prospěch strany mírné. Šlechta, jejíž přičiněním zuřiví Táboři zničení jsou, užila vítězství svého, aby moc svou upevnila a rozšířila; a byla v počínání svém tak šťastna, že na demokratické bouře následovalo panování šlechty, kteréž ale dokona národním rázem se vyznamenalo. Snaha Husitův po úplné rovnosti všech lidí byla zmařena, ale druhá stránka snah oněch: svoboda náboženská zvítězila, poněvadž páni a rytíři učení Husovu a vystrnadění živlu cizího přáli. Opakovalo se v našich dějinách, co v podobných poměrech i u jiných národův spatřujeme: když totiž celý téměř národ za socialnými a demokratickými snahami zbrani se chápe, stává se předce jen ona třída obyvatelstva

konečným vítězem, která nejvíce vzniku do sebe má. A to byla tehdaž šlechta. Jest věru podivuhodné, jak rychle restaurace vlády šlechtické v Čechách a na Moravě pokračovala; národ vida šlechtu náboženství bratrskému nakloněnou a nadvládě cizé odpornou, podrobil se a zůstavil jí zbudování státu na obnovených základech, které za času Jana Lucemburského Jindřich z Lipé byl položil. Svoboda náboženská upevněna za panování slavného krále Jiřího z Poděbrad a čemuž by on snad v politickém ohledu nebyl svoloval, to všechno dosáhla šlechta zvláště Moravská za panování Matyáše Uherského a krále Vladislava. Kniha pana Ctibora z Cimburka na Tovačově, podlé toho pak knihou Tovačovskou nazvána a na závěrku 15ho století sepsána, ukazuje nám zřejmě, že zřízení stavovské na základě moci šlechty úplně dokonáno bylo. Šlechta vykonala veliký čin osyobodivši vlast z ukrutenství Táborův a měla dosti síly v sobě i ovoce onoho činu sobě získati. Kdo pod ní stáli, města a sedláci, buď se neodvážili na ni anebo dobrovolně se jí podrobili; a ti, kdož nad ní stáli, panovníci totiž, uznávali ohromnou sílu šlechty a uznávajíce ji, nemohli ji odolati. Král sice skvěl se korunou, ale práva koruny nejvíce byla podílem šlechty čili vlastně několika starých rodů panských*). Král sice jmenoval nejvyšší úředníky

*) Těchto starých rodů panských uvádí kniha Tovačovská 15: „Item nejprvé rodům starodávním a od časův mnohých v panském řádu stojícím, kteřížto jsou: páni z Cimburka, páni z Lipého, páni z Lomnice, páni z Hradce, páni z Pernšteina, páni z Sternberka, páni z Lichtensteina, páni z Boskovic, páni z Kunstatu, páni z Lichtenberka, páni z Valdšteina, páni z Pezinku, páni z Vlašimě, páni z Sovince, páni z Krajků“. Kdo chtěl do stavu panského býti přijat, musel býti rytířem a když rod jeho po tři pokolení v stavu panském byl, mohl pak do starých rodů přijat býti. Nižší šlechta, v níž se na začátku rozvíjení stavovského života rozeznávali panoši, zemané, vládkové a rytíři, dělila se od závěrku věku 15ho ve vládky a rytíře: rytíři sluli starší rodové mezi vládkami, ač titulování „slovutný panoš“ a zeman ještě trvá. Králi příslušelo právo na stav rytířský koho vyzdvihovati, kdežto přijmutí do stavu panského na svolení pánů záviselo.

zemské k návrhu stavův; ale tito úředníci byli vlastně úředníky země a této více než-li králi samému odpovědní. Neodvislost úředníků nejvyšších byla ještě větší tím, že Morava co do řízení zemského úplně byla neodvislá od kanceláře královské, ač tato, právům svým naproti markrabství průchodu zjednati usilovala; ovšem ale marně. Vzdálenost Moravy od střediště říše, Prahy, a živý cit pro samosprávu zemskou byly příčiny, že svobody korporací na Moravě byly rozsáhlejší, než-li v Čechách, kdež přítomnost krále rozkazům jeho nějakého důrazu dodávala. Důkaz toho máme zvláště v příčině náboženství. Ač král Vladislav vydal patenty proti kacířům, předce znal se na Moravě každý k náboženství svému, anof povstalo množství rozličných sekt. Právilo se tehdaž po celé Evropě, že na Moravě každý dle libosti Boha vyznávati a ctíti může. Protož utekli se Novokřesťenci a jiní sektáři, když z Německa vyhnáni byli, do Moravy, kdež také útulku u pánův z Lichtenšteina našli. Učení protestantské našlo mnoho stoupencův v městech poněmčilých na Moravě, zvláště v Brně, v Jihlavě, v Olomúci a ve Znojmě, kdežto ohromná většina šlechty a města slovanská jako: Uh. Hradiště, Přerov, Ivančice, Krumlov, Uh. Brod, Ostroh atd. pevně k učení bratrskému lnuly. Řád zemský chránil bratry před pronásledováním: neb svoboda náboženství považována též za částku svobod politických země a musela tedy od pánův stejnou měrou hájena býti. Podobalo se, jakoby víra katolická měla úplně z Moravy vypuzena býti; neb většina vyrozumívala tehdaž pod svobodou náboženství jen svobodu pro vyznání nekatolické a kdokoli katolicismu se rouhal, považován, jakož i za našich dob se to stává, za muže osvěty a pokroku. Této většině mezi stavy lze připočísti, že rozšiřování svobod zemských pokračovalo stejnou měrou s rozšiřováním se učení protestant. a bratrského: jedno bylo podmínkou a pákou druhého. Myšlenku tuto nesmíme nikdy pustiti mimo sebe, chceme-li

dobře rozuměti událostem, jichž konec osudná byla bitva na Bílé hoře.

Autonomie Moravy měla kořeny a podpory své v moci šlechtické; řád zemský ovšem šlechtě veliká propůjčoval práva: práva tato ale, jelikož v řízení zemském původ měla, nazvána jsou svobodami zemskými, odkudž pocházel onen pyšný výrok: Stavové jsou země. Práva šlechty ale byla spojena též s velikými povinnostmi k službám, na větším díle penězy neodměněným pro blaho vlasti. Země měla svobody, kterýchžto hájiti bylo právem a zároveň povinností šlechty. Kde za tehdejších časův nebyla mocná šlechta co stav, jako ve Španělsku a ve Francouzsku, tam také nebylo svobody zemské, tamté byl hnusný absolutismus. Žádný zajisté tvrditi nebude, že absolutismus, a buďsi sebe skvělejším, jest lepší, než-li takový řád státní, dle kteréhož účastenství ve vládě popřáno jest jisté třídě obyvatelstva, ať si ona jest málo četná. Obmezování absolutní moci vládařovy za oné doby nebylo jinak možno, leč řízením stavovským: neb toto řízení mělo kořen svůj v celém vývoji národa a vyhovělo potřebám časovým. Zemské řízení Moravské bylo nádhernou budovou a muselo ji býti; neb tato budova byla vystavěna od mocné šlechty starorodé, která v samosprávě země pýchu a slávu svou hledala. Jednotlivec ve státu stavovském měl platnost jen potud, pokud byl členem jistého stavu; osobnost jeho o sobě neměla žádné přednosti. Duch korporační tak úplně pronikal tehdejší společnost, že každý stav členy své, když se ho stali nehodnými, sám ze sebe vyvrhoval. Jakož města se varovala živlů nevhodných upřením městského práva, taktéž šlechta měla prostředek proti šlechtickému proletariatu, proti tak zvané papírové čili listinné šlechtě, která povstala jmenováním panovníkův: stav panský a rytířský měly totiž toho vůli přijímati do středu svého, koho se jim líbilo a pokud nebyl do středu přijat, neměl také žádného vlivu na správu zemskou. Ač řízení zemské stav šlechtický v popředí správy

státní postavovalo, předce měl stav městský více samostatnosti a samosprávy než-li kdykoli v řízení států novověkých, a královská města byla od r. 1412 na sněmu zastoupena. Pán se pyšnil býti členem stavu šlechtického, ale i měšťan honosil se ještě stavem svým: abstraktní státní občan neodstrčil ještě živoucího sebevědomého měšťana. Venkovský lid ovšem vyloučen byl ze správy zemské. Ač společnost lidská, rozdělená ve více stavů, zdá se býti nemotorným a nepohyblivým tělesem; předce byla ústrojím, v němž kypěla životní síla bujná, obmezena ovšem na ony kruhy života, které obyvatele stejného rodu a zaměstnání spojovaly. Byrokratické nástroje moderního státu, které zde pod formou absolutismu, onde pod začitou liberalismu z organismu samosprávního učinily umělecké mechanismy, tehdáž byly zbytečné: společnost nežila pro stát, než stát byl k vůli společnosti. Každý žil, aby státu sloužil, ale nesloužil, aby žítí mohl. Kdo o starostavovském řízení státním spravedlivý chce pronéstí úsudek, nesmí jej posuzovati podlé myšlenek, které po revoluci francouzské světem hýbají. Kdo do dějin dob minulých převádí myšlénky věku svého a hledě k přítomnosti své tvary minulosti pohrdává, tenť jest jako onen faryzeus evangelia, jenž sobě chválořečil, že lepším jest lidí druhých. Samochvála přítomných činí je slepé pro dobré stránky minulosti a nespůsobné k pevným základům pro budoucnost. Duch národa to jest, který instituce jeho oživuje, ale instituce to nejsou, které ducha národa utvořují.

Stavovské řízení a v něm moc šlechty byly tedy mocnou ochranou svobody zemské, která jako každá svoboda měla základ svůj v zásadě odporu směřujícího proti všem překážkám, které jí se odkudkoli kladou. Jedna ale chyba v tomto řízení byla a to chyba podstatná, kteráž také příčinou se stala, že ústava stavovská vyvrácena byla: snaha totiž, moc panovníkovu dokona zničiti. Vladař panoval zemi jen dle jména, v skutku to byla šlechta a sněm, kteří téměř

neobmezeně vládly. V státu monarchickém jest osoba panovníkova nejdůležitějším činitelem v ústrojí vlády; a na toho činitele nebrali stavové žádného ohledu. Krále chtěli mítí, ale jen co skvostnou okrasu státního řízení; třpytící se bezmocnost krále měla jen zvyšovati svrchovanou moc stavův. Nemíneme se s pravdou tvrdíce, že moc krále českého nebyla mnohem větší, než doge Benátského. Dopisování českých, moravských a uherských pánův mezi sebou a mužemi zahraničnými, které by dle nynějších pojmův bylo uražením majestátu a velezradou, mělo se tehdáž za dovolené, alespoň se to se strany vlády nekáralo. Právo svolati a odročiti sněmy, kterým panovník na jevo dává, že všechna zákonodárná moc z něho vyplývá, upíralo se králi a stavové tvrdili, když poddaní jich bez dalšího povolení hromady své odbývají, že i oni bez svolení králova k sněmům sejíti se mohou.

A tato vada řízení stavovského stala se zkázou jeho: stavové zneužívali moci své a každé zneužívání moci jest bezprávím a chybou, která v životě politickém nikdy zlých následkův se nemine. Kdyby země české byly tvořily skutečně stavovskou republiku, nebyla by je dostihla pohroma Bělohorská; poněvadž ale stavové krále za hlavu státu alespoň dle jména uznávali, pak mu měli také dopřáti práv jemu dlé ústavy příslušných; když mu je nedali, musel si je vzíti. Neb jen slabec nesaá po moci a právech z postavení svého vyplývajících. Bohužel, že rozbroje mezi králem a stavy krvavě rozhodnuty jsou a že vítěz Bělohorský se pak považoval za dobyvatele a ne za pána dědičného zemí českých! —

Roku 1526 byl po smrti krále Ludvíka na stolec český zvolen Ferdinand Habšpurský, aniž by Čechové Moravany k té volbě byli pozvali, což tito pak těžce nesli. Za jeho panování trvaly ustavičné rozbroje mezi mocí královou a stavovskou. Onť byl odhodlán zjednati králi onen vliv, jenž mu v státu monarchickém ovšem stavovskou ústavou obme-

zeném náležel. Prostředek k tomu poskytnul ruch náboženský. Král, věda že svoboda náboženská ubezpečena jest řízením zemským hleděl co katolík víře své zjednatí dřívější samovládu, čímž by zároveň byl toto řízení seslabil. Katolicismus opravdu stal se zbraní, kterou králové svobody zemské obmeziti a vypáčiti chtěli. Náhledy tyto státnické, víry katolické zneužívati ku službám a choutkám absolutismu, pocházely ze Španělska a Francouzsko. Králové Francouzští podporovali ve své zemi víru katolickou i násilnými prostředky, aby jí mocnou šlechtu, která na větším díle protestantská byla, sobě pokořiti mohli, v Německu ale a v zemích rodu Habšpurského podporovali zase protestanty. Nejhorlivější zastavatelé v tuto dobu víry katolické vycházeli z řádu jesuitův, který právě v tu dobu založen byl. Oni působili ve zpovědlnicích, ve školách, uměli sobě získati přístup do rodin znamenitých, vlivu i na vladaře. Co král Ferdinand I. ve prospěch moci královny byl velikým namáháním učinil, to zmařeno za jeho nástupce Maxmiliána II., který přílišnou shovívavostí a ústupností moc stavovskou znovu upevniti a rozšiřovati se nechal. Nestálost povahy jeho považovali mnozí za smírlivé smýšlení u věcech náboženských. Hned zapověděl knihy nekatolické, hned zase povolil k tomu, aby v kostele sv. Jakuba v Jihlavě při jednom oltáři služby Boží se konaly katolické, při druhém protestantské. Z Brna chtěl Jesuity vyhnati a v Olomouci jim dovolil rozšířiti koleji a universitu založiti; on sám chodil do chrámu katolického a jeho kazatel byl ženat a kázal veřejně protestantsky. Španělsko nenáviděl a předece syna svého tam vychovati dal. Za jeho panování upevnilo se na Moravě učení bratrské a úplným uznáním svobody náboženské trvaly i svobody zemské neporušeny. Držitelé statků byli na panstvích svých téměř neobmezení vladaři majíce dle zásady „*cujus regio illius et religio*“ úplnou moc i nad svědomím poddaných svých. Tím lze snadně pochopiti, proč Moravští stavové dobu Maxmilianovu nazývali

zlatým věkem. Syn a nástupce jeho Rudolf II. byl ve Španělech vychován, kdež náhledy a snahy politiky španělské do sebe vssal. Povahu tohoto muže vyličiti, jest téměř nemožné; nedostávalo se mu všech vlastností, kterých pro vladaře potřeby jest. Tělesný neduh nervů, kterým čím dále tím více se stal melancholickým, nedovoloval mu, aby po delší čas namahavým pracím vladařským se věnoval. On se štítíl každé práce a maje lidem rozličných snah politických a náboženských panovati vzdaloval se jich. Doba jeho vyžadovala muže neunaveného, hlubokého znalce povahy lidské, a on tázal se pomocí hvězdářů svých hvězd nebeských o radu, jak se na zemi chovati má. On uvalil mnoho neštěstí na země své; ale duch času se pomstil přísně na onom nešťastném a nemocném vladaři: a protož sluší historii, aby jeho neodsuzovala, nýbrž litovala.

Když císař Rudolf II. v země své se uvázal, doufali katolíci a obávali se protestanté. Bylo na hledni, že vliv španělský, absolutismu totiž klestiti všudy cestu, nyní tím více se zmáhati bude, že víra katolická nyní důraznějším se stane prostředkem politiky, svobody zemské obmeziti. Spojení dvorů rakouského a španělského bylo příčinou, že mnozí páni Moravští zasnábovali sobě slečny španělské a vlašské; tak Berka, Adam z Dietrichšteina, Vratislav z Pernšteina, Bedřich z Žerotína. S manželkami katolickými dostala i jich víra přístupu do domů nejvznešenějších rodin. Jesuité okolnosti této obratně užili; majíce dobré jméno pro učenost a vědomosti své přilákali do svých kolejí syny bohatých a mocných rodů. Uvedeni byli do Moravy 1558 panem Haukvicem, jehož syn Jachým u nich vychován byl; zároveň s ním odchováni jsou od jesuitů Václav, Bernart, Jan a Jiří z Vrbna, Jan Haukvic, Lev Rožmitál z Blatné a jiní. Jelikož držitel statku si osoboval právo nad svědomím poddaných svých, vyháněli pak páni katoličtí ze svých panství kazatele nekatolické. Adam z Dietrichšteina vypudil z Mikulova novokřesťance a jiné sektáře, Zděnek

Berka potlačil bratrství ve Velkém Meziříčí a Vratislav z Pernšteina odstranil na rozsáhlých statecích svých všechny kněze nekatolické a ustanovil na jich místě katolické. Totéž učinil pan Mikuláš z Hrádku. I v městech se zmáhalo učení katolické.

Příčinám Jesuitův a biskupů Olomúckých, jmenovitě Stanislava Pavlovského utvořila se v šlechtě mocná strana katolická, ne tak počtem jak odhodlaností a neunaveno činností. Víra katolická měla stůj co stůj ve stará práva uvedena býti. Toť ale státi se nemohlo, leč zrušením řízení svobodného země; neb rád zemský chránil svobodu náboženskou. Cíl snah katolických a biskupských byl velkocepý, ale cena, kterouž dosahnut byl, byla též vysoká: zrušení ústavy staré. Kdožby o vzájemnosti mezi snahami světskými a církevními pochyboval, tohož pochyby důkladně vyvrátí výpověď biskupa Stanislava: „Pri drzém počínání si nekatolíkův jest úplná zkáza moci královské nevyhnutelná.“ Protož byla, hledíc k tehdejším poměrům, nesjednocenost u víře velkým neštěstím pro Moravu; kdyby země byla katolickou byla, nebyloby bylo páčidla, kterým svobody zemské se vyrátiti daly a vývoj ústavního života v zemích českých byl by docela jiný, nežli pak následoval. Leží to v povaze katolicismu, jak již i jmeno jeho zvěstuje, že jeho obřady mají býti pro celý svět; nemůže tudíž vedle sebe trpěti náboženství jiného, kteroužto myšlenkou i ostatní náboženstva se řídí. Myšlenka tolerance jest politická a ujmula se teprv po krvavých bitvách třicetileté války. Před tím jen málo který byl tak osvícen, že pro náboženství na jiné násilně nenastupoval.

Za svrchu dotčenými příčinami povstaly na Moravě dvě strany: strana katolicko-císařská (od některých také španělsko-římská nazvaná) a strana protestantsko-stavovská. Strana tato byla u začátku silnější; ale postavení její stalo se čím dále tím více nesnadnější: neb přívrženci víry katolické se množili a na ujmu jí též bylo, že i protestanté mezi stavy českými nerádi viděli ducha Moravského, který

více autonomie zemské si získati věděl než-li Cechové sami. V tom ale stavové byli podporováni, že císař Rudolf, když k nějakému kroku proti nekatolíkům pohnut byl, ihned se obával, že tím vliv Španělska na něj se zesílí a v nenávidění vlivu toho nedbal více, zdali rozkazy dotýčné se plní čili nic. Dvorská kancelář v Praze kladla se do záležitostí Moravských proti svobodám markrabství a stavové pokaždé proti tomu protestovali. Stavové nedovolovali, aby kdo se odvolal z rozsudku soudu zemského a učinil-li to kdo, přísně od nich kárán byl; za to pohnula dvorská kancelář a tajní radové císaře, že soudcův místa po dlouhé doby neobsazoval, čímž ovšem veliké nesnáze pro neodbyvání soudu obyvatelům nastaly. Dvorská kancelář odesílá z Prahy německé dopisy stavům Moravským, které tito buď nepřijímají anebo proti nim protestují. Nespokojenost na Moravě hluboce se zakořenila. Pokud žádné zevnější neštěstí zemím rakouským nehrozilo, lze bylo snadněji nečinnost a nevšímavost císaře snésti; jakmile ale bouře zevnější povstaly, musela všeobecná nespokojenost s vládou Rudolfovou vzniknouti. Když dvůr Španělský a Římský na Rudolfa, který děti neměl, doléhaly, aby stran nástupce svého náležité opatření učinil, naplněn jest ještě větší nedůvěrou proti Španělku domýšleje se, že to jest prostředek, jej od vlády odstrčiti. Císař vida pak, že Španělsku velmi na tom záleží, aby katolicismus v zemích rakouských zvítězil, najednou ochladnul v horlení pro víru římskou, ano odvrátil se i od kardynála Dietrichšteina. Když Karel z Žerotína pro příliš svobodnou řeč, již v zemském soudu měl, do Prahy pohnán byl a nejvyšší kancléř Zdenko z Lobkovic velikou chut měl, žalobu na něho vznésti a mu rozkázal, aby z Prahy neodcházel, pokudby pře jeho ukončena nebyla: tu se ukázal císař Žerotínovi „arcikacíř“ velmi milostivým, předložil mu sám obžalobu, dal v jeho prospěch spis vyhotoviti a nestala se více zmínka o této věci sporné!

Otázka stran nástupce, kteréž císař všemožně se vzdá-

loval, rozhodla se nad očekávání pro císaře nešťastně. Bližší okolnosti této události dokazují zřejmě úplnou neschopnost Rudolfovu býti vladařem.

Válka Turecká, která roku 1591 vypukla a několik let od vojsk císařských šťastně vedena byla, obrátila se roku 1602 ve zlé vojskům císaře. Císař, který nikomu nedůvěřoval, měl i vojevůdce své v podezření a protož měnil častokráte nejvyšší velitele vojenské, což vedení války ovšem na ujmu býti muselo. Vojíni byli špatně placeni, aneb museli i několik měsícův na plat čekati; zásob potravných úplně se nedostávalo. Nelze se tedy diviti, že hladoví vojíni, dle tehdejšího způsobu ze všech krajin a končin světa najati, jako draví vlci v krajinách řádili a nedostávajíce proviant, obyvatelstvo zemí, v kterých leželi, drancovali, mnohokrátě hůře, než-li snad nepřítel sám. Markrabství Moravské chovalo tenkrát na útraty své v Uhřích 2000 jezdců a 3000 pěších a mimo to zřízena byla zemská hotovost, když nebezpečí se hranicím země blížilo. Roku 1599 vpadlo hejno Tatarův do Moravy a zpusťovalo strašně celou krajinu mezi Hrozinkou a Uh. Brodem a vpády se opakovaly, když císař na oko se pokoušel, aby mír mezi ním a Turkem uzavřen byl. Turci rozhořčeni, že císař pokaždé sám vyjednání o mír přetrhuje, zuřili tím více. Aby neštěstí dovršeno bylo, nastal v Uhřích mor a hlad, který také požehnané Moravě pro ustavičné vyvážení potravy do Uher hroziti počal; tomuto vyvážení obilí sněm ovšem překážeti hleděl, ale proti morové ráně nebylo pomoci, kterážto metla Boží 1595, 1596, 1604, 1605 na Moravě na tisíce lidí usmrtila. Ale nejen že mor a nepřítel Moravu trýznil, i vojska císařská, jež Moravou do Uher anebo z Uher se odebírala, týrala Moravany. Tak jmenovitě pluk německý hraběte z Emdenu, který po 9 neděl krajinu od Nového Jičína až k hranicím uherským jako nějaká rota lotrův strašně plenil, kořistil, obyvatele pobíjel a vraždil a zuřivěji si počínal, než Turek sám. Podobným způsobem

zuřili divoši vojenští v okolí Brna, Jihlavy a Olomouce a to nejvíce proto, že — mzdy své nedostávali. Marné byly prosby obyvatelův a sněmů, aby daně, od zemí placené, se vynakládaly na zaplacení vojska; marně si stěžovali obyvatelé a sněm na ty lotry bezbožné: vidouce konečně, že stesky jich ničeho nepomáhají, srotili se venkované sedláci a kdež nějakou tlupu oněch pleničův dostihli, pobili je do posledního muže. Císař v Praze nestaral se o nic. A když pak jako zázrakem nějakým k činnosti se povzbudil, byly myšlenky jeho nejnešťastnější: chtěl doby válečné užítí, aby restauraci katolicismu provéstí mohl. Jako stavům na potupu jmenován jest ošemetník Berka hejtmanem zemským a roku 1603 nejvyšším moravského vojska v Uhřích; nemaje ale dosti udatnosti, zůstal doma a poslal na místě svém jiného do Uher. Strana katolická nyní si počínala odhodlaněji: Smil Osovský z Doubravíc místosudí Moravský, horlivý bratr, propuštěn, v městech víra protestantská utlačena, biskup žádal úplnou exemci kněží z moci zemského soudu u věcech hrdelných a sporných; ač tato žádost zpríma proti řízení zemskému byla, jí nadržoval předce císař. Řízení zemské vydané roku 1604 zvěstuje velké vítězství strany katolické.*) I když Berka pro zadržení peněz, které vojsku zaslány byti měly, z hejtmanství sesazen byl, stal se Karel z Lichtenšteina**), jenž od protestan-

*) Toto řízení zemské, vytištěné roku 1604, mělo býti obnovou řízení z roku 1535, kteréž 1562 tiskem vyšlo. Kdo jej ale porovná s původním, pozná veliký mezi oběma rozdíl. Svobody země byly prohlíženy od přívržencův vlády: Ladislava z Lobkovic, Viléma Zoubka a Václava Nekeše a pak teprv do řízení přijaty. Než-li však publikováno bylo, muselo se deset exemplářův dvorské kanceláři do Prahy zaslati. Lze tedy snadně pochopiti, proč stavové od r. 1608 ustavičně na opravu tohoto řízení doléhali.

**) Bohatý tento pán, jenž statky své ještě rozmnožil, když za manželku pojal jednu dceru po Šemberovi z Boskovic, posledním mužů rodu svého, oslavil dům svůj valně. Radost nad jeho přestoupením k víře katolické byla tak veliká, že papež Klemens sám mu dopis

tismu k víře římské byl přestoupil, hejtmanem moravským. Nelze pochybovati, žeby dílo strany katolické již tehdaž se bylo podařilo, kdyby císař nebyl začal, také protestanty uherské násilím pronásledovati. Císařský general Basta dobyl Sedmíhradska, dal mnoho pánův ze šlechty popraviti a poplenil zemi tak, že rolníci, nemajíce potahu, sami pluhu tahnouti museli, a jezuité dříve odtud vyhnání, přistěhovali se pak do země zpustošené, aby víru katolickou šířili. Podobným způsobem řádl v Uhřích císařský general Barbiano Belgiojoso, který v městech protestantské obřady zapovídal a držitele statků, jenž nekatolíky byli, statků zbavoval: jako Illyezhazy-mu, Zikmundu Ragoczy-mu, oběma Hommonaj-ům a jiným. Když uherští protestanté na sněmě 1604 žádali za dovolení svobodného vyznání, odpověděl jim Rudolf oněmi XXII články, které o své moci bez ústavního dotazu stavův vydal.

V těchto člancích ohlášeny jsou znovu všechny nařízení dřívějších králův stran víry katolické, a zapovězeno stavům, aby na sněmích žádné stížnosti náboženské nevznášeli a kdožby to učinil, aby co buřič trestán byl. Mysleli-li rádcové císařští, že těmito články stranu katolickou v Uhřích si získají, byli na hrubém omylu: neb všichni magnatové, protestantští a katolíci, hleděli jen k formálné straně oněch článků a tu nebylo lze nepoznati, že takovým svémocným nařízením krále ústava tvrdě uražena byla. Misto očekáva-

zaslal, v němž čin jeho schvaloval, praviv: „*Novi gaudii materiau quotidie filii nobis offeres et occasione praebes, ut crebro de tua conversione patri lumen gratias agamus.*“ Zásluhy, které si získal o krále Matyáše, odměnil mu tento tím, že jej učinil vévodou Opavským, proti čemuž sněm Moravský roku 1614 rozhodně se opřel snešením: „Poněvadž to proti privilejiu a svobodám stavův knížectví Opavského zjevně čelí, že J. M. pan Karel kníže a vladař domu Lichtenšteinského knížetem Opavským se píše a jmenuje: protož z příčin těch výš dotčených a jiných podstatných, kdyžhy kdo v Markrabství tomto témuž pánu vladaři psáti měl, aby mu toho tytule, „knížeti Opavskému“ nedával.

ného rozbroje mezi katolíky a protestanty uherskými byl výsledek oněch ordonancí tuhý politický svazek těch, kteří náboženstvím rozdějeni byli. Štěpan Bočkay shromáždil dosti četné vojsko, byl ale počátečně od spojených vojsk Basty a Belgiojosa poražen. Brzo ale utíkali vojíní císařští, poněvadž platu nedostávali, k Bočkay-ovi, jmenovitě bojovní Hejduci, a tak se Bočkay-ovi poštěstilo oba generaly ze Sedmíhradska vypuditi, načež až do horních Uher a k hranicím Moravským se prodral. Odtud zaslal dopisy stavům nekatolickým do Moravy a Slezska, vyzývá je, aby se s ním spojili s tou při tom výhrůžkou, že do Moravy vpadne, když toho u učiní. Stavové ale k tomu nepřistoupili; na opak žádali na císaři, aby rychle sněm svolal a jmenovitě nedovolil, by vojska císařská, jež z Uher na útěku byly, na Moravě bytem se nerozhostila. V Praze na dvoře císařském panoval postrach a úplný zmatek; radové císaře, kteří tak odhodlaní a smělí byli, když císaři radili k útokům na svobody zemské, pozbyli zdravého úsudku a rozšafnosti, když zemi nepřitelem ustraňované pomoci měli. Když tedy na opětné dopisy a žádosti hejtmána žádné odpovědi z Prahy nedocházelo, svolal hejtmán o své ujmě pány a rytíře k sjezdu do města Uh. Hradiště na den 15. máje 1605, aby se společně o prostředky radili, kterak by neštěstí vlasti hrozící odvarováno býti mohlo? Snesli se, poněvadž již jednotlivé houfy Bočkay-ovy po Moravských hranicích plenily, co nejdříve zbranné vojsko najmouti. Ale vojska moravská nebyla s to, bojovným Maďarům a Tatarům odolati; ač general Hodic v několika bitvách nad Maďary zvítězil, nebyl předce s to, uvarovati, že celá krajina od Brumova až k Brnu úplně vydrancována byla. Nad to více plenili vojíní císařští plukovníka Teuffla, kteří plat nebyli dostali, podobným způsobem, jako nepřátelé, ubohou zemi. Totéž činilo pomocné vojsko vévody Těšínského. Moravští vojevůdcové vrazili do Uher a plenili tam, jako Bočkay na Moravě. Byla to válka podobnější

vlkům než-li lidem. Když pak zase morová rána zuřiti počala, zmocnila se všech vřelá touha po míru. Výbor stavovský, jenž o obranu země pečovati měl, uzavřel příměří s Bočkay-em na tři měsíce, a když císař konečně prosbám, kterými se ode všech stran na něho doléhalo, aby mír s nepřitelem učinil, odolati nemohl, splnomocnil arcikníže Matyáše, aby s Bočkayem vyjednával.

Arcikníže tento má o dynastii habšpurskou veliké zásluhy. Onť uznal, že všechny pohromy, které země rakouské v posledním pětiletí dostihly, příčinu svou mají v kolísavosti a nemocné mysli císaře, a byl přesvědčen z nebezpečí, které rodu habšpurskému z nespokojenosti království a zemí hrozilo. Totéž přesvědčení sdíleli s ním ostatní arciknížata; protož se sjeli již z jara roku 1605 v Linci, kdež se snesli na tom, aby společně do Prahy se vypravili, kdež císaři nebezpečí domu jejich hrozící představití a k tomu ho domítí chtěli, aby v osobě arciknížete Matyáše místokrále pro země Uherské a arciknížectví Rakouské ustanovil. Dojedše do Prahy, neobdrželi ani přístupu ku císaři a museli se s nepořízenou zase navrátiti. Matyáš, jenž jen velmi obmezené plnomocenství u vyjednávání s Bočkayem měl, nemohl v nich mnoho prospívati; neb uedůvěřivý císař, jenž dobře věděl, že arciknížata Matyáše za nástupce Rudolfa vyhlášeného míti chtějí, v ničem ho nepodporoval a vyjednávání nemohlo tedy k žádnému konci přijíti. Veliká část Uherska byla pro císaře ztracena a Bočkay stal se vasallem vysoké porty v knížectví Sedmíhradském. Když pak také přičiněním vévody Brunšvického nepokoje v říši německé nastaly, myslel Matyáš, že by teď císaře k nějakému rozhodnému kroku pohnouti mohl. Na začátku měsíce prosince odebral se tedy Matyáš s arciknížaty Maximilianem a Ferdinandem do Prahy; nebyvše ale k císaři připuštění zanechali císaři krátký spis, v němž si stěžovali, že přístupu knížatům a arciknížatům k císaři dosíci nelze, leč když se komorník jeho uplatí. Dále žádali, aby císař stran nástupce

svého jisté opatření učinil a nejstaršímu arciknížeti, Matyáši, vládu v Uhřích a v Rakousích popustil, poněvadž nedbalost císařova země tyto u veliké nebezpečí uvalila. Císař ale nedal žádné odpovědi. Požádání, aby Matyáš obdržel Uhry a Rakousko, dosvědčuje, že jednal u srozumění s Bočkayem, kterýž mezi jinými podmínkami míru i tuto byl položil. Neodhodlaností svou unavil konečně císař také přízeň Španělska, jehožto vyslanec zřejmě tvrdil, že císař nikdy na nějakém nástupci se neustanoví, a že tedy ničeho nezbyvá, leč jej ssaditi a bez jeho svolení římského krále zvoliti. Matyáš oddal se nyní úplně Uhrům. Když arciknížata viděli, žeby neschopností císaře země koruny uherské konečně rodu habsburskému odňaty býti mohly, sjeli se ve Vídni, kdež dne 25. dubna 1606 smlouva mezi nimi učiněna jest, v níž praveno, že císař pro záměšnost myslí k vládě schopen není, že proto Matyáše za hlavu rodu ustanovují, jemuž zůstaveno, všechna náležitá opatření činiti a konečně přislíbená ochrana všem poddaným, kteřížby ve prospěch smlouvy této pracovali.

Co věci tyto se dály, zuřilo ustavičně vojsko císařské plněním a kořistěním na Moravě a císař nečinil ničeho, aby zemi nějaká úleva se stala. Domníváno se, že císař válku chce: tu najednou se rozhlásila zpráva, že mír mezi císařem a Bočkay-em uzavřen jest. Uhři obdrželi úplnou autonomii a svobodu náboženství. Mír tento potvrzen jest císařem dne 6. srpna 1606. Mezi Turky a císařem učiněn dne 11. listopadu téhož roku mír, kterýž sluje mír Sitva-Torocký a císaři velmi přízniv nebyl. Brzo ale potom ukázala se znovu nespolehlivost císařova: neb mnohé podmínky míru nechtěl plniti, a velikou záští pronásledoval Matyáše co původce míru toho. Ač mír dne 9. pros. 1606 byl potvrdil, předce nevydal potvrzovací listinu, anof pravil, že vynucený na něm mír povinen není zachovati. Konečně se poštěstilo Rakušanům a Moravanům, že císař potvrzovací listinu Matyášovi dne 7. máje 1607 zaslal; podařilo se jmu to prý

úplacením komorníka císařova, zlopověstného Filipa Langa. Sotva ale že Matyáš potvrzovací listinu v rukou měl, došel jeho dopis císaře, v němž mu nařízeno, aby mu listinu vrátil. Matyáš spěchal do Prahy, aby císaře přemluvil, by slovo dané nerušil; ale marně! Císař se chystal k novému boji, nemaje ovšem peněz k tomu potřebných. Když Bočkay a Uhrové viděli, že císař na tom jest, slovo dané zrušiti, zmocnila se všech veliká rozhořčenost: Turkové vyhrůžovali, že vpád učiní do Rakous a Štýrska a Hejduci prohlásili Valentina Honnonay-a za krále Horních Uher. Tu se odebral Matyáš ještě jednou do Prahy, aby císaře na lepší cestu uvedl: ale zase marně, neb císař mu odpověděl, aby země samy sobě pomohly, on že prý pomoci s to není.

Země to učinily. Hejduci se vzbouřili, uherští magnatové odebírali se se stížnostmi k pašeti Budínskému a celé království chystalo se k válečnému odporu: nestalo nebezpečí, že rod habšpurský nejskvělejší korunu ztratí. Tu věděl Matyáš, že rychle k činu odhodlati se musí, nemá-li rod jeho ve zkázu uvržen býti. Svolal bez prodlení sněm uherský a vyzval některé pány rakouské k poradám, aby žádoucí proměna u vládě se stala.

Ale nejen Uhry a Rakousko, nybrž také Morava měla vší příčinu k nespokojenosti. Vláda v Praze pražská činila vše, co tuto nespokojenost podněcovati mohlo. Ona nenastupovala násilně, ale dráždila obyvatelstvo svévolnými útoky na svobody zemské. Tvrdé činy dají se snést od vlády silné, dráždění ale vlády slabé a ocháblé stane se konečně nesnesitelným. Tehdejší stav věcí na Moravě ličí Karel z Žerotína trefně a pravdivě ve své apologii, již panu z Hodic byl zaslal, když tento jej z nečinnosti a nevšímavosti o blaho vlasti vinil: „Račte věděti, že jsme hrubě zašli: s jedné strany práva potřena, svobody v nic, obyčejové zhynuli, pořádkové z pameti vyšli, zřízení za koutem leží; knížka pana Tovačovského zpuchla, couchusiones baronum umřely, druzí muži platnější vyhynuli, cizo-

corruptionesque...

zemci do země se vloudili, nové mistry, praktiky, direkcie resolucie, traktacie, regalie, visy, avisy a jiné těm podobné potvory uvedli; obyvatelé zchudli, dluhové obecní náramně vzrostli, počty se nepřijímají, darové se bezpotřebně dávají, outraty se množí, hotovosti žádné v zemi není, a co mám šířiti? od spolku nohy až do vrchu hlavy, ať slovy proroka Isaiáše náš nynější způsob vyznamenám, není místa celého, ale rána a zsinlost . . . ; země zpustla, města vypálena ohněm, sami před očima našima cizozemci. Velké jsou to věci, velkých pomoci tuto potřebí; kdo se o ně má a může ujíti? A byť pak o to byl pokoj, ještě však jedno pozůstává, aneb raději dvoje: kde a jak? Tu věci uzal, ten rozvíňme, aneb raději rozetněme, jako nodum Gordium Alexander. „Co se týče osoby císaře pravi Žerotín takto:“ Když pak koho to štěstí potká, aby J. Mt. před sebe jej pustiti ráčil, jiná těžkost opět nastává v tom, že svou řeč co nejkratši zavřít, svou potřebu co nejskrovněji předložit a svůj smysl ve slovu neb dvou vynesti a vysloviti musí. Kdyby nešlo než o vyprošení pštalunku, neb vyžádání ouřadu, zaplacení aneb přivětšení nějaké služby, mohlby se do toho vždy uéj, ač dosti obtížně trefiti: ale kde jde o zachování celé země, o řízení práva, o pokoj, svornost a vzdělání takového počtu lidí vzácných, kdežtě té moci, aby jednou neb druhou sentencí ve hromadu to pojato, ovšem pak vysvětleno býti mohlo? An zde tak mnoho se toho nashromáždilo, že ne hodiny, ne dnové, než měsíkové a léta sotvaby postačily k vypravování zármutkův našich, nercili k napravení; a cožby se pak v jedné neb druhé minutě dobrého vyříditi mohlo? Přes to ještě i toto při J. Mti spatřili, kteří okolo JMti často neb ustavičně bývají, že nekaždá věc jest JMti k slyšení příjemná a jestli jakou těžkost s sebou nese, dokonce odporná; tak že ti, kteří nevyhnutelně audienci při JMti potřebovali a potřebují, té opatrnosti užívati musejí, aby věci tvrdější snadnějšími, protivné příjemnějšími osladčovali, tak aby ihned, jakby viděli,

že JMt. s nějakou těžkostí poslouchati jich ráčí, na poskoku něco jiného měli, k čemu náklonnost JMtí obrácenou býti znají, čímžby zase JMtí poobčerstvíti a ku poslouchání sebe libě nakloniti mohli. Naše pak věci jaké jsou? netoliko aby tesklivého posluchače probuditi, než aby i nejochotnějšího zkonturbovati a zkormoutiti mohly. Dotýkají se na díle náboženství: JMt nerád se do nich vloží. Dotýkají se svobod: JMt, protože nad svými regaliemi ruku držeti ráčí, nesnadně se do nich pustí. Dotýkají se také i osob: JMt, protože není pán kvapný, vždycy je odkládati bude. A což tu? zdaližby v takových příčinách lépe nebylo, všim o zem dáti, než něco bez užitku začíti, neb začaté nedokonati? A to ještě, chtělby před sebe pustiti; nepustí-li pak a jinam ukáže, jakž to obyčejně dělá, budeliž lépe? Ukáže-li na tejně raddy, jsou — našich věcí nepovědomí; ukáže-li na České raddy, jsou — fedrovníci protivníkův našich, sokové země naší, odpůrcové náboženství našeho. Jakouž k takovým naději míti můžeme? Poručí-li jim nás vyslyšeti a sobě referovati, čím ubezpečeni budeme, že to věrně učiní? poněvadž příklady máme, jak v nejpotřebnějších věcech, v nejdůležitějších příčinách s ním nakládají. Pomínu cizinců nyní tak; samy Čechy před sebe vezmu. Zdaliž oni nejsou, kteří nám svobod našich závidí? zdaliž oni nejsou, kteří nás opanovati a sobě podmaniti obmýšlejí, aby sami hlavou a my ocasem království zůstávali? Neb jakkoli se pěkně (staví), jakkoli lahodná slova od sebe dávají, jakkoli mnohým a upřímným přátelstvím se zakazují, nic není, já je znám a vím, že kdekoliv mohou a příčiny dostanou, všudy námi zadní kouty rádi vymítají. Zdaliž toho předkům našim týmž způsobem nečinili? Co učinili za krále Ladislava, když předkům našim manův nadali? Co za krále Jiřího, když nám syna jeho kněze Viktorina za hejtmana vsadili? Co za krále Vladislava, když soud o dávání hlasův k ouřadům připraviti chtěli? Co za krále Ferdinanda, když naše obce od společného volení krále odcizili? A kdyby

předkové naši nebyli zmužilejší než my, jižbychom my o svobodách našich více nevěděli, než-li oni vědí o našem podrobení. Poněvadž tehdy onino od starodávna o to usilovali, abychom nic neměli a ničímž nebyli: kterakž tito kteří znedávna na jejich místa nastoupili, totéž a více nemají učiniti?“

Z této apologie patrně, že Žerotín čekal na příležitost vhodnou, aby vlasti hájil a bránil. Když zemský hejtman Karel z Lichtenšteina byl v podezření, že se stal přívržencem Matyášovým, padl v nemilost a na jeho místo dosažen Berka, nejodpornější stavům osoba. (1607) V jeho jmenování viděli stavové starou nepřiznán dvůr pražského naproti Moravě. Žádný z vlastencův více nepochyboval, že od císaře úlevy nějaké očekávati možné není. „Země at si pomohou sami,“ byl císař pravil, a země to učinily. Když Žerotín se přesvědčil, že arcikníže Matyáš odhodlanou myslí neštěstí od království a zemi odvrátiti usiluje, nemeškal v počínání jeho účastenství bráti a začal horlivě si dopisovati s předními stavy rakouskými a uherskými. Císař konal ustavičně přípravy válečné a podřýval ústavu ustanoviv Lva Buriana Berku za hejtmana zemského, muže násilného a uskočného. Kardynal vystupoval jistěji, než-li kdy dříve a plukovník Tilly blížil se s vojskem k Moravě, aby do Uher vrazil a sněm Prešpurský rozehnal. Matyáš měl se co obávati, že ona opatření také k jeho osobě se vztahují. Nesměl více váhati. Dne 1. února 1608 učiněna mezi ním a stavy Rakouskými a Uherskými smlouva, kterouž se zavázali k tomu pracovati, aby mír Vídenský a Sitva-Torocký ve skutek vešel. Císař sice rozkázal sněmu, aby se rozešel; sněm ale neuposlechnul. Stavové uherští vyzývali také pány moravské, aby s nimi se spojili. Mnozí z nich se sešli na konci února 1608 v Brně, aby se radili o obranu země, jelikož se pravilo, že Tilly něco násilného proti zemi obmyšlí. K tomu došla zpráva o plnění císařského vojska v Opavsku; Opavy dobyli, načež měšťané na víru katolickou

dáti se museli, a kdož se zdrahali, veřejně popraveni jsou. Při soudu zemském dne 7. března 1608 nespokojenost konečně vypukla. Karel z Lichtenšteina, maje více šedesáti ozbrojených pánův a rytířův s sebou činil Berkovi výčitky a výhrůžky, a tak se rozhorlil, že Berku jmenoval zrádcem země a bohaprázdným šelmou. Stavové sepsali žalobu, již Karel z Lichtenšteina Berkovi pak předčetl a na konci pravil, že takový člověk déle hejtmanem býti nemůže. Je-likož ale zpráva jich došla, že vojsko Tilly-ho okolo Brna se potuluje a Brno počínání pánův příznivo nebylo, odebrali se páni do Slavkova (9. března), kdež se snesli, na den 13. dubna v Ivančicích se sjeti; a na císaři žádati, aby jiného hejtmana ustanovil. Ač císař sjezd tento zapověděl a sám sněm položil na den 27. března, předce stavové na den určený do Ivančic se sjeli. Berka od nich sesazen a prozatímní vláda zřízena jest, na jejížto čele direktor stal, kterému veliké plnomocenství dáno. Direktorem stal se Karel z Lichtenšteina, ač duší celého ruchu byl Karel z Žerotína.

Prozatímní vláda obdržela právo, vojska najímati. Poslové arciknížete Matyáše, stavův uherských a rakouských přišli k sněmu, vyzývajíce Moravany, aby k smlouvě Prešpurské přistoupili, což tito také dne 19. dubna učinili. Císař nad tím nemálo se polekal; ale nalezl najednou podporu tam, kde to žádný neočekával: u Čechů samých, kteří to sněsti nemohli, že svoboda jim má pomocí jiných dána býti. O ně se opíraje zamítnul císař všechny požadavky Matyáše a spojených zemí. Nezbyvalo tedy ničeho, leč k poslednímu odhodlati se kroku. Válečným průvodem tahnul Matyáš Moravou do Čech, věda, že dobrovolně císař ničeho nepopustí. Konec všech těchto událostí byl, že císař smlouvu učiněnou dne 26. června 1608 arciknížeti Matyáši Uhry, Rakousy a Moravu postoupil a čekancem koruny české jej učinil. Co se týče Moravy ustanoveno, že kdyby arcikníže dříve zemřel, než-li Rudolf, markrabství má míti

právo, zvoliti si pro dobu života Rudolfova markraběte z arciknížat habšpurských; pro tu dobu má Morava býti úplně od Čech naodvislá a nepovinna dopisy a rozkazy české kanceláře přijímati. Rudolf ztratil tři země, ale ztrátou pro něho byly rodu jeho zachovány!

Obrat šťastný, kteréz věci na Moravě pro Matyáše měly, byl zásluhou Karla z Žerotína a stavové uznávše vděčně práce jeho zvolili jej na sněmu zemském v Olomúci za hejtmána Markrabství Moravského, kteréz novému markraběti svému dne 25. srpna 1608 v Brně holdovalo, načež arcikníže všechny svobody zemské potvrdil.

Doba od odstoupení tří zemí až k smrti jeho byla pro Rudolfa nejsmutnější v živobyti jeho. V neštěstí neměl síly na odpor se stavěti a svoliv pak k obmezení vlády své zuřil, že to učinil a hleděl všemožně toho, co vinou vlastní byl ztratil, zase nabyti. Neukojitelnou zlobou pronásledoval Matyáše; Čechové, jenž za meškání Matyáše v Čechách na císaře příliš nedoléhali, mysli, že císař k žádosti jich o svobodu náboženskou svolí: když to neučinil, vynutili na něm slovní majestát (1609), jenž později takové důležitosti dosáhnul. Ač tedy císař ve všem jednání svém pokořen byl, žádal předce 1610 na Matyáši, aby mu vrátil země sobě 1608 odstoupené. Když Matyáš to učiniti nechtěl, povolal tajně vojsko pasovské, ježž přičiněním arciknížete Leopolda najato bylo, do Čech, kteréz pak Prahu (14. února 1611) obsadilo, kdež na Malé straně strašným způsobem řádilo. Všeobecná nevole vznikla proti císaři, jenž lstivě zde jednal; neb veřejně posílal rozkazy, aby vojsko se rozešlo a vojevůdcové měli tajné rozkazy, aby divochy své k Praze vedli. Ukrutenství, kteréz spáchali, nelze popsati. Největší škoda z toho hrozila ale Rudolfovi, bať celému rodu habšpurskému; neb stavové čeští viděli v císaři nepřitele, jenž k strašnému plenění země a Prahy rozkazy dal. Mluveno tedy o sesazení Rudolfa a volbě nového krále, aniž se bral ohled na to, že Matyáš čekan-

cem koruny české byl. Tu ale se naskytnul muž, jenž jak Thurzo a Illychazy Uhersko, jak Žerotín Moravu nyní také Čechy rodu kabšpurskému zachoval: Václav Kinský. Vlivem jeho se to stalo, že jak stavové tak i Pražané veřejně Matyáše za krále českého si žádali a Matyáše vyzvali, aby od Prahy dojel a je co budoucí král český v ochranu vzal. Matyáš k tomu konečně svolil. Dne 17. března 1611 překročil hranice české. Dojed do Prahy byl náramným jasotem uvítán. Stavové žádali na Rudolfovi, aby sněm na jistý den položil, na kterémžby „reforma vlády“ provésti se měla, dodavše, že, kdyžby císař to ne učinil, oni to učiní sami. Císař položil sněm na den 11. dubna. Konec všeho rokování bylo, že císař i Čechy Matyáši odstoupil, jenž pak kardynálem Dietrichšteinem v pondělí svatodušní na krále českého korunován byl. Čechy a Morava měly zase jednoho panovníka. Listina, kterouž opětne spojení obou zemí, dána jest dne 26. máje 1611 na sněmu generálním v Praze, kdež co poslové sněmu Moravského přítomni byli mezi jinými páni: Karel z Žerotína, z Hodic, z Thurnu, kardynál.*)

Listinou touto jež třicet artykulův obsahuje vešla Morava ve starý obvyklý svazek s Čechami autonomie Markrabství zrači se v ni úplně. Dvorská kancelář obmezena ve vlivu na záležitosti moravské a svoboda náboženství stavům jest bezpečně zaručena. Karel z Žerotína a Václav Kinský slavili veliké vítěství nad králem Rudolfem. Oněch třicet článkův bylo v skutku Magna charta libertatum

*) Na sjezdu v Brně dne 19. dubna, kdež poslové k generalnímu sněmu se volili, v připsu k stavům českým zřejmě udáno: „tak aby dle našich společných kompaktat a smlouv starých: nových toho všeho, cožby pro zachování slavného království českého a s ním spojených též také k zastavení všeho zlého a uvedení v lepší, bezpečnější i stálejší spůsob a nám všem k dobrému pokojí a užitečnému sloužilo a se vztahovalo vyhledávati, uvažovati a prostředků obíráti skutečně a upřímně napomocní byli.“

stavův markrabství Moravského.***) Protož záleželo Žerotínovi. horoucně na tom, aby smlouva ta také od krále Matyáše potvrzena byla. Když císař Rudolf hořem a bolestí nad neštěstím svým dne 20. ledna 1612 byl zemřel, obával se Karel z Žerotína, že vlády chtivý rádce Matyášův, kardinál Khlesel, zbaven strachu, že by císař země mu vyrvané nazpět žádati mohl, pánu svému zlé raddy dávatí by mohl. Kardynál Khlesel byl jak každý muž, jenž z nízkého rodu ke vlivu a moci se vyšinul, vládychtivý a nenáviděl jmenovitě moc šlechty, ohlavním jsa nepřitelem Karla z Lichtenšteina a Karla z Žerotína. Než-li Matyáš se byl stal markrabím Moravským a králem Českým, nešťtil se Khlesel kacířův a dopisoval si s nimi horlivě, jen aby plány své provésti mohl: v srdci svém byl ale nejzuřivější absolutista. Proti stavům Rakouským přísně nastupoval, na Uhry ale se neodvážil. Velikými starostmi jej též naplňovala smlouva od 26. máje 1611, kterouž Čechy a Morava opět spojeny byly. Dal si vši práci, aby císaře přesvědčil, že touto smlouvou moc krále Českého úplně zničena jest a že potvrzení její se strany císaře byloby politickou samovraždou. Protož byl sněm, na kterémž ona smlouva měla od krále ratifikována býti, vždy odkládán a na dotýčné žádosti stavův udávaly se rozličné, ovšem liché příčiny, kteréž prý sejítí sněmu překážejí. Když král Matyáš do Frankfurtu jel, jel mu Karel z Žerotína vstříc a žádal jej dne 2. máje ve Znojmě, aby sněm Moravský svolal. Král slíbil, že mu z Prahy odpověď písemnou dá. Konečně se ujal arcikníže Maximilian věci té a doléhal na krále, aby stavům sněm svolil. Když král již se ukazoval býti povolným, tu kardynál Khlesel podezřívál jakousi křivou zprávou Žerotína u krále a arcivévody. Žerotín o tom byv zpraven ihned onu zprávu dokázal za ošemetnou lež a konečně tedy položil král stavům Moravským sněm na den 13. srpna 1612.

**) Podáme tuto smlouvu v úplném znění co dodatek, jelikož veledůležitou jest.

Arcivévoda Maximilián učiněn zástupcem císařovým a dáno mu náležité k tomu plnomocenství. Nehledíce k ostatním předmětům, o nichž se na tom sněmě rokovalo, byl již pro to důležit, že při něm ona smlouva od arciknížete na místě a ve jméně císaře potvrzena byla. Jakou radost šlechtný Karel z Žerotína z toho měl, vysvitá z toho, že on tento sněm úplně sepsal, tak že téměř stenografický protokol o něm máme. Jakož celý jeho život byl věnován vlasti a boji pro svobody její, taktěž si přál, aby potomkové podobně neohrožení stáli a zmužilostí svou byli ochranou a obranou vlasti. Onen sněm byl také stavovský, ale -kdož ho přečte, zajisté podivení své nad politickou moudrostí stavův v užívání a hájení svobod svých tajiti nebude. Jakoby to byl Žerotín tušil, že budoucnost onu nádhernou budovu zruší, na jejížto vystavení nejvýtečnější synové vlasti několik století pracovali, tak sice, žeby snad ani památka nezůstala „spůsobu a formy, které držán býval při sněmích“ sepsati dal zprávu onoho sněmu podlé dní, co v který den se mluvilo, jednalo a usneslo, „aby ho potomci následovati mohli a aby také vědino bylo, jaký rozdíl jest mezi tím, co se při sněmě jedná a mezi tím, co se po zavření sněmu skrze tištění zjevně činí a publikuje.“ Codex psán jest od tajemníka Žerotínova a jen slova na první strance: „Tento sněm za tou příčinou ode mně sepsán jest atd. (viz. str. 1.) psána jsou rukou Žerotínovou, mimo některé menší poznámky, které v textu udány jsou. Duch, který v těchto zápisích vane, jest duch pravdy, který žádného umělectví a žádných ozdob nepotřebuje, aby hluboký dojem na čtenáře učinil. Podivuhodná ohybnost a vybroušenost naší řeči okouzluje nás tím liběji, jelikož v libozvuku jejím zjevují se nám myšlenky svobody, již naši předkové všim právem se honosili. Ze spisu toho ovívá nás duch života minulého a žádná sebe dokonalejší práce vědecká není s to nás poučiti důkladněji o shromáždění a rokování sněmů oné doby, jako spis tento, který bezprostředností svou minulost nám jako v

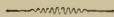
nějakém zrcadlu ukazuje. Ač Žerotín v spisu tomto ne-
hleděl tak bedlivě k eleganci jazyka, kterouž ostatní jeho
spisy se vyznamenávají; nicméně obdivovati se musíme či-
stotě a vyříbenosti řeči, kterouž více, než kdo jiný, v moci
měl a v jejížto zvelebení všemožně pracoval a se vynasna-
žoval. Pokud mi známo, není podobného spisu v žádné li-
teratuře, onť jest unicum v pravém slovu smyslu; protož
neváhám, tiskem jej vydati, jsa přesvědčen, že každému
milovníkovi dějin a literatury vlasti naší zavděk učiním.

Codex, v němž tento sněm obsažen, byl s několika
jinými dříve v bibliotéce Hořovické; rytíř Petr Chlumecký,
jenž důkladný životopis Karla z Žerotína vydal, věděl z
Jungmanovy literatury, že v Hořovicích několik rukopisů
Žerotínových se chová a připravuje se s doporučujícím
psaním spanilomyslného hraběte Egberta Belkrediho opatřen
k cestě tam, zpraven byl, že statek Hořovický prodati se
má (1852). Dal ihned hraběti Zdenkovi z Žerotína návěští
o tom a tento se odhodlal, ony spisy Hořovické zakoupiti,
aby paměti slavného předka svého rodině zachovány byly.
Všech těch zápisů užil zvěčnělý Chlumecký při sepisování
díla svého. Nadlouho před smrtí svou mne upozornil na
codex, jenž signaturu má A. a. 4. 22 a pod tím A. 7. b.
Jest svazek in folio, čítaje 276 listů čili 552 stranek, načež
následuje ještě 6 listů prázdných. Nadepsáno mu: „Druhá
kniha o sněmovných věcech za ouřadu Jeho Milosti uro-
zeného pána pana Karla Staršího z Žerotína na Dřevobos-
ticích, Rosicích a hradě Přerově etc. hejtmána markrabství
Moravského a J. M. krále Uherského a čekance království
Českého etc. raddy a komorníka etc. založená léta Páně
1611.“

Mimo jiné paměti z nové doby obsahuje také onen
důležitý sněm z roku 1612 od listu 102 b až 146 čili 87
stranek po celém archu psaných. Pak následuje co doklad
„Týž sněm jak vytištěn jest“ od listu 147 — 158 čili 22
stranek obsahující, pak „snešení, kteráž nevešla do sněmu

tištěného než toliko do knih pamětních“ od listu 159 — 168 čili 81 stránek obsahujících. Uznáv velikou důležitost onoho spisu, žádal a obdržel jsem od pana rytíře Chlumeckého dovolení k přepsání a vydání ho, jež ale teprvé nyní pro jiné práce, jimiž obhrnut jsem, ve skutku vejíti mohlo. Hodlám, dá-li Bůh zdraví a času, i jiné paměti důležité na světlo vydati, kteréby bez vlastenecké horlivosti Žerotínovy nikdy ve známost potomstva se nebyly dostaly. Mám za to, že kdokoli veledůležité, mimo války husitské nejdůležitější době v našich dějinách porozuměti chce, pilně musí čítati a študovati spisy Žerotínovy. Tak zároveň pozná i podivuhodnou bezúhonost jeho charakteru, hluboké jeho státnické vědy a klasickou vzdělanost. Kdybychom měli u nás Westminsterský chrám, náleželo by jemu první v něm místo. Smutné časy po bitvě Bělohorské setřely paměť na mnoho předních mužů z oné doby; ale postava Karla z Žerotína skví se v nezměnném lesku a nabývá tím více slávy, čím více věda historická zásluhy jeho na odiv postavuje. Nezbyvá nám leč tuto vztahovati k němu krásná slova, která onen vážený Říman o jednom z nejpřednějších mužův věku svého pronesl: „Admiratione te potius et immortalibus laudibus et, si natura suppeditet, imitando colamus: is verus honos, ea conjunctissimi cuiusque pietas.“ (Tac. v. Agr. c. 46.)

Skládám konečně nejvroucnější díky slavnému výboru zemskému, který uděliv mi tak štědrrou podporu mi možné učinil, abych spis tento tiskem vydal.

Téhož leta (1612) od 13. až do 30. dne měsíce srpna Fol. 102 b. jinak Augusti jest držán sněm obecní v městě Brně u přítomnosti nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a pána, pana Maxmiliána Arciknížete rakouského, administratora velikého mistrovství prusk'ho*) a vypraveného v poselství ke všem čtyřem stavům markrabství Moravského, od nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Matyáše římského císaře, uherského a českého krále, s plnomocenstvím k jednání a zavírání, což by potřeba, jakž J. M. C., tak také i stavův ukazovala, o němž tato níže psaná zpráva učiněna jest, ode mně Karla staršího z Žerotína, hejtmána markrabství Moravského.

Tento sněm za tou příčinou ode mně sepsán jest, aby na budoucí čas paměť zůstávala způsobu i formy, který držán býval při sněmích, a zvláště tak vzáctných, jako tento byl, tak aby ho potomci následovati mohli, a aby taky vědino bylo, jaký rozdíl jest mezi tím, co se po zavření sněmu skrze tištění zjevné činí a publikuje. —

Sedmnáctého dne měsíce Julii došlo mně poručení J. M. císařské o rozepsání sněmu obecního do města Brna a při tom psaní J. M. Arciknížete Maximiliana s žádostí, aby d. 12. měsíce Augusti, jinak srpna, položen byl, což jest se ode mně ihned podle úřadu mého hejtmanství skrze patenty neb listy otevřené a po zemi rozeslané stalo, a ten pondělí po osmé neděli po svaté Trojici k držení takového sněmu pánům obyvatelům jest jmenován: ačpakkoli na

*) Arcikníže Maximilian byl čtvrtý syn císaře Maximiliana II. Narodil se 1538, stal 1585 koadiutorem a 1595 velikým mistrem řádu německého. Po smrti otcově byl zvolen 1587 od jedné strany polské za krále polského, čemuž Rudolf II. nadržoval, poslav tam biskupa Stanislava Olomúckého a Smila Osovského z Doubravie. Maximilian ale byv od protivné strany převálcen a zajat (14. ledna 1588, musel koruny polské se odříci, načež 1589 z vězení propuštěn. Zemřel dne 2. listopadu 1618. Po smrti Rudolfově byl nejstarším bratrem krále Matyáše.

tom bylo pozůstaveno, aby J. M. Arcikníže v neděli před tím do Brna přijeti a na zejtrí v pondělí jmenem J. M. C. přednešení sněmovní učiniti ráčil, avšak změnilo se pod žádostí páně kardinálovy, aby J. M. ráčil sobě v neděli na Niklšpurku odpočinouti, jakož se i stalo, ale v pravdě ne za jinou příčinou, než pro příjezd nejvyššího komorníka J. M. C. pana Leonharda Hellfryda z Mekau, který, jakž i já dokonale soudím, informovati měl Arcikníže, neb o nějakých obzvláštně pilných věcích, aneb aspoň, coby při tomto sněmu a jak dalece podle plnomocenství J. M. propůjčeného, svolováno býti mělo.

K zakrytí pak toho přikládaly se příjezdu jeho rozličné příčiny: pan kardinál mi psal, že proto přijel, aby Arciknížeti skrze něho v známost uvedeno bylo, že pohřeb nebožtíka císaře Rudolfa v pěti nedělích má vykonán býti; arcikníže mi pak sám pravil, že vypraven jest proto, aby J. M. namluvil, aby neráčil tak, jakž úmysl má, z Brna do Prahy jezdit, než aby do Vídně zase se navrátil a tam na J. M. očekával, poněvadž J. M. sám ráčí toho úmyslu býti, k sv. Václavu příštím do Vídně se dostat. Ale pro to nebylo potřebí do Brna jezdit, nebo to oboje poselství mohlo se ve Vídni vyřídit, odkudž více a více v smyslu svém jsem utvrzen; avšak poněvadž na tom mnoho záleží, o tom již dosti, anobrž proto trochu obšírněji mi se předložiti toto vidělo, aby se vyrozuměti mělo, k jakému cíli s odložením dne k sněmu uloženého jest směřováno a jak jsem i já se při tom zachoval. Když tedy J. M. arcikníže skrze psání své o proměnění oumyslu svého jest mi oznámil, nechal jsem toho při tom, znaje, že to s sebou nic nepřináší a stavům k žádné škodě býti nemůže, nýbrž i já pro služby Boží ku pohodlí sněmu toho jsem užil a v neděli až přes nešpor doma se zdržel, potom pak k vícerou s zetěm svým panem Hynkem z Vrbna do Brna se dostal. Jak jsem přijel, skrze služebníky své J. Mti. nejvyšší pány ouředníky a soudce zemské přivítati jsem dal, ač při sněmích předešli páni hejtmanové toho nezachovávali, jiným pak pánům obyvatelům skrze drabanty, aby k zejtrějšímu dni na horu do soudnice podle starobylého obyčeje se najíti dali, jsem v známost uvedl; a tu hned někteří z pánův soudců i jiných obyvatelův ke mně jsou pro přivítání a pro uctivost přišli, z nichž některé jsem u sebe zdržel a k dalšímu jednání sněmovnímu připravoval, jiným pak toliko o mínění svém

že chci na zejtrí k J. M. Arciknížeti na Židlochovice sjeti a na službu se postaviti, J. M. do Brna vprovoditi jsem otevřel s návěstím, aby totéž učinili pro uctivost J. M., k čemuž jsou rádi povolili.

Pondělí, 13. srpna.

Ráno, dříve než kdo jiný, spraviv své věci domácí, do soudnice jsem se najíti dal, nemaje při sobě jiného, než pana Voldřicha z Kounic. *) Nalezl jsem soudnici již připravenou ku přítomnosti arciknížete, obvěšenou až po šraňky čalouny a v prostředku nebesy zlatohlavovými blankytnými ozdobenou, kteréžto věci z Vídně přivezeny jsou. Nezdržel jsem se pak tu dlouho, nýbrž jak se okolo padesáti neb něco více osob z obyvatelův sešlo, krátce jsem k nim promluvil o příčinách odložení sněmu až do zejtrka, oznámil i také, coby jim dále přednešeno býti mělo, že toho do téhož času odkládám, se ohlásil, a při tom pověděl jsem, že jsem té vůle k J. Mti. na Židlochovice sjeti a J. Mti. cestu do Brna ukázati a pokudžby kdo z nich tolikéž učiniti chtěl, že toho vůli míti bude. I přišlo jich předce tam na větším díle k stavu panského okolo dvaceti osob, kterýmiž Arcikníže, když přijeti ráčil, všem ruky podal a potom od nich až do pokoje doprovoben jest. Uveden jsa do obzvláštního pokojíku povolal mne k sobě a velmi přívětivě se maje o jedných a druhých věcech zmínku se mnou učinil a na sobě to znáti dal, i slovy to taky pronesl, že sobě ten výjezd náš velmi oblibuje. Po obědě pak ještě více se mnou mluvil, i o sněmovních věcech, načež jsem odpovědi dával náležitě, nejvíce k tomu řeč svou naměřuje, abych ho z omylu vyvedl, že naše věci tak tvrdě nepůjdou, jak snad na to od jiných uveden jest. O panu Maximilianovi Lvovi největší zmínka byla, a nemohl jsem rozuměti pilně na tvář i mluvení J. Mti šetře, aby se ho hrubě ujímati chtěl. **) Po tom rozmlouvání vyjel, my Moravci napřed a J. Mti dvůr za ním. Přijel do Brna mezi čtvrtou a pátou a v mém domě

*) Pan Oldřich z Kounic byl horlivý bratr a muž vřelého náboženského citu, jakž to dosvědčuje jeho: „Memorial potřebný ve správě synům mým Frydrychovi, Karlovi let svých již majícím, sepsaný leta 1613.“ Mimo tyto dva měl ještě tři syny Maximiliana, Oldřicha a Viléma z manželky Ludmily rozené z Roupova.

**) Jaká to věc byla, o tom dole šířeji se poví.

loširován jest.*) Nedlouho sobě v pokoji po příjezdu svém odpočinul, nýbrž vyrozuměv tomu, že nejvyšší ouředníci a soudcové zemští přivítati jeho oumysl mají, hned je k sobě pustil a stoje a klobouk před nimi sejma (jakož i po dokonání řeči tolikéž učinil) audienci nám dal.

Promluvil jsem k J. Mti těmito slovy:

„Nejjasnější an ejdůstojnější Arcikníže Rakouský, Pane náš milostivý. Nejvyšší ouředníci**) a soudcové zemští Markrabství tohoto soudili jsou povinnosti svou býti, při šťastném V. A. Mti do města tohoto příjezdu ve vší ponížené služebnosti před V. A. M. se postaviti a že nad tím, že jest pán Bůh všemohoucí V. A. M. do této země, vlasti jejich, v dobrém způsobu zdraví i jináč přivéstí milostivé ráčil, obzvláštěně potěšení jsou, V. A. M. se ohlásiti, za tím pak s přednešením svých ponížených a vždycky poslušných služeb V. A. M. tuto náležitou poklonu se vší uctivosti učiniti. Majíce pak o tom jistou vědomost, že se V. A. M. k milostivé žádosti J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího k řízení a spravování a tudý držení tohoto obecního sněmu od J. M. C. položeného sem se mezi ně vypraviti ráčili, vděční jsouce té milostivé péče, kterou J. M. C. o všechny stavy, věrné své poddané, míti ráčí, vděční jsou také té milostivé lásky, kterou jste V. A. M. k nim ukázati ráčil v tom, že neohlédajíce se na žádnou nepřiležitost ani obtížnost svou, ráčili jste tu práci na sebe vzíti a sem mezi ně za příčinou oznámenou přijíti. Nemajíce pak tímto časem takové vděčnosti své čín jiným nežli slovy prokázati, předně V. A. M. za to ponížené děkují, za tím pak V. A. M. se vší uctivosti vítají a pána Boha žádají, aby ráčil milostivě toto sněmovní jednání k dobrému cíli vésti, tak aby i J. M. C. věrnou povolnost nás poddaných svých poznati moci

Fol. 103. b.

*) Dům ten jest nynější dům Kounický na hrubém náměstí v Brně, kterýž rod Kounický 1649 od Žerotínův koupil. Tím se i vysvětluje, že Velen z Žerotína 1620 z výkľenu téhož domu k Brňanům mluvil.

**) Nejvyšší úředníci tehda byli mimo hejtmána: Ladislav z Lobkovic místohejtmán; Ladislav mladší z Lobkovic nejvyšší komorník; Maximilian Lev z Rožmitálu nejvyšší sudí; Karel Haukvic z Biskupie podkomoří; Bedřich Jakartovský nejvyšší sudí dvorský; Jan Čejka z Olbramovic nejvyšší písař; Jan Žalkovský místopísař; Zikmund Jankovský z Vlašimi purkrabí.

ráčil i V. A. M. své obzvláštní zalíbení nad ní míti ráčili. Znajíce naposledy, že V. A. M. více odpočinutí než zaměstnání potřebovati ráčíte, nechtěji V. A. M. dalším mluvením zanáseti, nýbrž za to žádají, jako jste jich milostivým pánem vždycky býti ráčili, aby jste tím i napotom ráčili zůstávati a je sobě k milostivé lásce a paměti vždycky poručené ručené míti.“

Tyto věci s přestávkou musily se přednášeti a po každém periodu pan Ladislav z Lobkovic, nejvyšší komorník markrabství tohoto, co mluveno bylo, vykládal. Dal Arcikníže odpověď krátkou německou, poděkoval z přivítání a zakázav se ve všelijaké milosti, dotkl taky krátkými slovy, že té naděje jest, že stavové tak se císaři ukáží, aby měl příčinu, vši milosti jim to spomínati. Když jsme tak odpuštění vzali, odvedl se se mnou hrabě Trautsohn a Krenberg kanclír na stranu a dotazovali se, má-li se na zejtrí plnomocenství J. Mti Arciknížeti dané před proposicí čísti neb ne? Ale já nechtěl jsem nic determinovati, než na stavy jsem ukázal, rád jsem však srozuměl, že plnomocenství před rukama jest. S tím jsme odtud odešli, se mnou na větším díle páni soudcové k večeri. V tom přijel ke mně nejvyšší pan komorník a oznámil mi, že arcikníže s dnešními k J. Mti se ukázáním výborně spokojen býti ráčí; promluvil také se mnou stran listův, které se v takových příčinách od pánův země k předním obyvatelům dějí, ne k jinému intentu, než toliko k získání jejich affectů a náklonnosti při svolování pomoci žádaných.

Úterý. 14. srpna.

Spraviv ranním jítrem své některé domácí věci, když již blízko desíti bylo, k Arciknížeti na službu jsem se postavil, zdali by co poručiti chtíti ráčil; ale neráčil mi nic jiného obzvláštního připomenouti, než toliko, abych, když se k uvažování sněmovních artikuláv přistoupí, jednání sněmovní fedroval, neb že J. M. velmi toho žádostiv býti ráčí, aby před skončením tohoto měsíce v Praze býti mohl. Za tím pak ale ráčil i toho doložiti, poněvadž včerejšího dne ode mne i jiných zpraven jest, že by stavové J. M. dnešního dne přivítati a do soudnice uvésti měli, že by to J. Mti nejprůležitěji připadlo, aby se to k druhé hodině z poledne stalo, nebo že by potom, kdyby se od přednesení sněmovního vracoval, rád k nešporu do kostela jel, v čemž

jsem se ihned J. Mti zakázal. Když jsem do soudnice přišel, drahně pánův obyvatelův ze všech stavův jsem tam našel a potom se jich více nahnulo, tak že dosti pěkný a vzácný počet pospolu jich spatřiti býti mohl. Asi hodina minula nám v rozličných rozprávkách, neb věda, že dříve druhé hodiny přístupu k J. Mti volného nebude, rozměřil jsem čas dle toho, což jsem na tuto chvíli dnešní mezi stavy činiti měl, což pak jeho zbývalo, to jsem stavům k rozprávkám aneb jinému jejich občerstvení myslí propůjčil. Když pak jedenácte udeřilo, povolal jsem stavův v místa jejich obyčejná, a když každý své podle starobylého pořádku jal, učinil jsem k nim toto promluvení:

Fol. 104.

„V. Mti, urození páni, velební páni preláti, urození a stateční páni z rytířstva, moudří a opatrní páni vyslaní z měst, páni švagrové, ujcové, strejcové, bratři a páni a přátelé moji, zvláště milí! Od dávného času žádostiví jste toho býti i to také častým připomínáním prokazovati ráčili, jakož pak i nejednou při J. M. C., na onen čas královské, pánu našem nejmilostivějším vyhledávání toho se stalo, aby J. M. podle mnohých příčin a potřeb obzvláštních ráčil V. M. a vám všem pánům stavům sněm obecní položit, i přišlo jest z milosti Boží nyní již k tomu, že načež jste po tak dlouhý čas očekávati ráčili, již přítomně ráčili jste toho dojíti. Neb J. M. C. sám také jest toho i své vlastní důležité i mnohé zemské potřeby uznati, a tudý oumysl svůj a vůli císařskou s oumyslem a žádostí V. Mti a vaší srovnati a tak V. Mti a vám sněm tento obecní položit jest ráčil. Nýbrž nemoha pro svá mnohá a pilná zaměstnání císařská sám osobně V. Mti a vás navštívit, neráčil jest poslův a komisařův nějakých obecních aneb domácích V. Mtem a vám vypraviti, než ráčil jest poslati J. M. Arcikníže Maximiliana Rakouského, pána bratra svého nejmilejšího k tomu cíli, aby tento přítomný sněm na místě J. M. C. držeti a řídití ráčil dožádaného, čehož jakž V. M. a vám věrně přeji, tak taky spolu s J. M. a vámi nad tím obzvláště potěšen a obveselen jsem. Že jste pak v tak vzácném počtu za příčinou téhož sněmu sem se dostati a tudý k J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu povinného poslušensství a poddané povolnosti, k J. M. pak Arciknížeti náležité vážnosti a uctivosti dokázati ráčili, jsa toho od osoby své vděčen, poněvadž i na úřad můj hejtmanský v té příčině od V. M. a vás pozor dán jest, V. M. a vám z toho děkuji a neopo-

minu podlé povinnosti téhož ouřadu svého J. M. Císařské toho ve známost skrze psaní uvéstí, nikoli nepochybuje, že J. M. ráčí to sobě milostivě oblíbiti a tudy vši milostí císařskou vynahraditi, nýbrž i J. M. Areikníže týmž způsobem také milostivě a vděčně od V. M. a vás přijíti.*) Poněvadž tedy k tomu již přichází, že sněm tento má se podle rozepsání mého držeti a při něm jakž nejedné J. M. C. tak také i zemské věci pilné a podstatné, vážné jednání a zavírání býti, ač dokážíce této pilnosti hned při začátku napomenutí obzvláštního potřebovati neráčíte, ovšem z té péče, kterouž podlé úřadu na mne vloženého o vlast svou, o obecné její věci a tudy o V. M. a vás všecky mám; nemohl jsem pominouti V. M. a vás všelijak přátelsky napomenouti a prositi, aby jste sobě to, cožby k zachování anobrž k většímu získání milosti J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího, též k zachování mezi námi stavy svornosti, lásky a obecného pokoje, též také zachování dobrého od předkův našich nám zanechaného řádu, práva, pořádku příslušilo a přináleželo, bedlivě ráčili k myslí a ku pamětem poručené míti, tak abychom při této příležitosti a příčině dosti učinnice milostivým J. M. C. žádostem k J. M. zalíbení, a postavíce věci své obecné na dobrém místě, mohli od J. M. C. poděkování dostati, sami pak z pilnosti a bedlivosti své užitek a pochvalu míti. Ze pak to nemůže se státi bez pilného se scházení, bez bedlivého na ty věci myšlení a jich rozvažování, protož V. M. a vás týmž způsobem prosím a napomínám, aby jste tu hodinu, o kterou se ráčíte snéstí, pilně ostříhati, držeti, v místa V. M. a vám známá a obvyklá se scházeti a tak pilnosti své dokazovati skutečně ráčili. Proti tomu pak napomínám, zvláště mladších, aby jste neráčili v hospodách zůstávati a když my staří pracovati budeme, V. M. a vy sobě za tím kratochvile nějaké zamejšlití, než abyste tolikéž spolu s námi těchto prací se dotýkali a

*) Četné dostavení se pánův ku sněmu vychvaluje hejtman proto, že mnohokrát jen velmi skrovný počet sněmovníkův se sjel, tak sice, že sněmové na to i pokuty ustanovovali, tak u. př. sněm roku 1603. Dotýčné snešení praví, že mnozí k sněmu se nesjíždějí, ani příčiny slušné svého nepřijezdu neoznamujíce, mnozí příjdouce v hospodách leží a do sněmu nechodí, jiní zase nevyčkajíce sněmovního zavření bez vědomí a dovolení hejtmana pryč odjíždějí: Takoví všichni mají od ouřadů zemských pokutováni býti. (Pam. kn. sněm. IV. Fol. 165)."

Fol. 104 b. účastny jich činiti se ráčili, tak abyste budoucně dostanouce se na místa naše ráčili moci a uměti svou vlast zastávati a v podobných příčinách, jako jest nynější, místa a osoby naše zastupovati. Majíce pak u sebe jakž na hoře již dotčeno, ne komisaře nějaké a posly obecné a domácí, ač i těch pro toho, kterýž je poslal a kohož oni reprezentují a pro práci, kterou k sobě přijali, slušně by vážiti a na ně pozor dáti by náleželo, než nejstarší Arcikníže Rakouské, pána bratra J. M. C. netoliko podle řádu a důstojenství, než také podlé moudrosti, zkušenosti, věku, známosti velice vznešeného pána, V. M. a vás velice prosím, abyste ráčili v takovém čase a místě sebe na paměti míti, tak aby J. M. Arcikníže neráčil míti na čem se uraziti, ovšem pak čeho sobě stěžovati, nýbrž aby ráčil moci naši šetrnost, vážnost i sobě oblíbiti i také při J. M. C. schváliti. Protož žádám, aby jste troubení, střelení, s musikou po městě se projíždění a chození a to netoliko nočního než i denního na ten čas zůstati prázdní býti, při čeládkách svých to zastaviti a zapovídati a tak všelikou uctivost a náležitost na stav, na věk a povolání jednoho každého z V. M. a vás příslušející zachovati ráčili a zachovali. Vám pak pánům Brňanům z úřadu svého poroučím, abyste na toto mé napomenutí bedlivý pozor dali. a kdožby se proti němu čeho dopustil, mně jej v známost uvedli; chci podlé moci sobě dané k takovému, jakž náležeti bude, sám se míti a seč bych sám býti nemohl, sobě na pomoc J. M. nejvyšší pány úředníky a soudce zemské, a bude-li toho delší potřeba, i všechny pány stavy J. M. vzíti.“

Po učinění této řeči žádal jsem jich, ač s učiněním nemalé omluvy, poněvadž při sněmích všecka práce, celého sněmu řízení na hejtmana a tudy na mně záleží, ode mně že i začátek, závěrka ve všech věcech se děje, aby sobě jistou hodinu obrali a to pokudž možné by bylo, mezi 7 a 8, aneb něco později, v kterouž by ke mně v potřebách svých přicházeli, tak, abyeli já mohl chvíli míti na obecné věci mysliti, o ně se, pokudž by toho potřeba kdy okazovala, s nejvyššími pány úředníky a soudci zemskými poraditi ano i také co by ústně nemohlo předneseno býti, to v spis uvéstí mohl, čeho bych jinak nemohl dověsti, kdybych skrze časté přestupování pánův obyvatelův z myslí vyražen a od práci svých odtrhován byl. Napomenul jsem jich také, aby o jistou hodinu se snesli, v kterou by se k uvažování

sněmovních věci na horu scházeti mohli, jakož pak zvolili sobě desátou hodinu k scházení, čtvrtou k rozcházení, proto pak tak pozdě, aby mohli i Arciknížeti na služby se časem stavěti i taky dvořany jeho, chtěl-li by kdo to učiniti, uctiti. Dále jsem jich také žádal, anobř z úřadu hejtmanského jim i poručil, abyse nikoli odtud nerozjížděli bez vědomí a dovolení mého, poněvadž netoliko povinnost jednoho každého to s sebou přináší, než také landfryd a zřízení zemské je k tomu zavazuje.

Když tyto všecky věci na místě postaveny byly a poledne již minulo, vypravili jsme se podlé starobylého obyčeje svého k J. M. Arcikn: osoby ze všech stavův, k dotázání se na J. Mti, kdyby J. Mti příjemné a příležitost bylo, aby stavové k přivítání J. Mti se dostavili, z stavu panského šest osob, z stavu prelátského tři, z stavu rytířského šest a z stavu městského čtyry, jmenovitě: Pana Jiřího z Vrbna na Helfenštejně, p. Jana Jetřicha z Kunovic a na Ostroze, pana Jiřího Volfa Křineckého z Ronova a na Křížanově, pana Petra Sedlnického z Choltic a na Fryšově, pana Vilína Frydrycha z Žerotína a na Starém Jičíně, pana Zygmunta z Tyffenbachu a na Jaroměřicích, opata Loučkého, opata Zabrdovského a převora S. Tůmského, pana Viléma Dubského z Třebomyslic a na Novém Městě, pana Václava Vaneckého z Jemničky a na Valči a čtyři jiní, o kterých se upamatovati nemohu, též taky čtyry osob, by z každého hlavního města po jedné. Když odešli, přinesena jest od foryra komorního stolice po J. M. Arcikníže a postavena pod nebesa, ale nemnoho jí užívati ráčil, jakž se doleji oznámí. Když se k Arcik: dostali, dal jim J. M. za odpověď, že by J. Mti nebylo nepřiležitě, kdyby stavové o dvou hodinách k J. Mti se dostali; pročť když se mezi nás zase navrátili a nám tu odpověď zase přinesli, vyčkali jsme tu chvíli a mezi tím jakž kdo svou příležitost viděl, tak ji ztrávili. Něco potom před druhou vyšli jsme všickni spolu, já napřed a se mnou stav panský, za námi prelátský, potom rytířský a naposledy vyslaní z měst. Přijdouce do domu, vyslal proti nám J. M. Arcikníže pana Pavla Sixta Trautsona, hrabě z Falknšteinu, J. M. C. tejnou raddu a pana Caspara z Stadion, svého nejvyššího komorníka, kteří až přes polovici schodův k nám vyšli a nás jménem J. Mti přivítali a na horu uvedli: stál již Arcikníže čekaje u stolička v světlici, kde tabule se držívá, a když jsem tam

vkročil, sňal klobouk; když potom všickni jiní tam vešli, sňal po druhé.

Po učiněné pokloně promluvil jsem těmito slovy:

„Nejdůstojnější a nejjasnější Arcikníže Rakouský pane náš milostivý! Všickni čtyři stavové markrabství tohoto, zvěděvše o V. A. Mti šťastném do tohoto města příjezdu, nemohli jsou ano nechtěli pominouti, aby svou služebnou uctivost a náležitou povinnost neměli k V. A. M. vykonati osobami svými před V. A. M. se dostaviti a svou poníženou volnost a hotovost při svých poslušných a snižených službách k V. A. M. dokázati. Spatřujíce pak V. A. M. zdaru Pána Boha všemohoucího v mírném spůsobu zdraví postaveného, netoliko toho V. A. M. věrně přejí a nad tím potěšení jsou než taky Božské milosti za to žádati chtějí a žádají, aby V. A. M. při témž spůsobu zachovati, jej rozmnožiti a rozhojnití ano i budoucně za dlouhá a potěšená léta prodlíti ráčil. Když pak toto jistou zprávu jsou dostali, že J. M. C. pán náš nejmilostivější s V. A. M. na tom zůstati a sněsti se ráčil, abyste jmínem a na místě J. M. sněm tento obecní držeti a pro J. M. dobré i také obecní potřeby zemské takovou práci podniknouti ráčili, jsouce nad tím obzvláštně potěšení, V. A. M. vítají, nic více nevinšující a sobě nežádající, než aby V. A. M. všelijakou povinnou uctivostí předcházeti, svými poslušnými službami všelijak se k V. A. M. náležitě míti a sice ve všem tak se k V. A. M. zachovati, aby jste nad tím své milostivé zalíbenímíti a s nimi ve všem milostivě a dobře spokojeni býti ráčili. A nemajíce žádné pochybnosti, že jest J. M. C. v jistých věcech a potřebách J. Mti, kteréžby jim stavům přednešeny býti měly, V. A. M. se důvěřiti ráčil, V. A. M. pokorně prosí a žádají, aby jste neráčili sobě ztěžiti, do místa toho, kteréž od starodávna k sněmům a sjezdům obecním obráno jest a kdež slavní V. A. M. předkové, císařové římsí a králové čeští, jakožto markrabové moravští osobami svými přicházeti ráčili a kdež i J. M. C. nynější pán náš nejmilostivější osobou svou býti ráčil, mezi ně přijíti a tu podle starobylého obyčeje což by tak jmínem a na místě J. M. C. předloženo býti mělo, milostivě přednésti poručiti ráčili, tak aby z toho milostivým žádostem J. Mti porozuměti a dále se potom k J. Mti jakožto věrní a poslušní podání ukázati mohli, nejsouce na jiném než takové milosti kterouž jim tudy prokázati ráčíte, svými povolnými a hotovými službami každého času V. A. M. se odsluhovati.“

Tyto řeči podobně jako včerejšího dne s přestávkou per periodos mluveny byly a od pana z Lobkovic vykládány, však tak nevlastně, že jsem k vičerou, když se Arcikníže domů navrátil, musil se J. M. v tom omluvena učiniti a oznámiti, že jest jináč ode mně všechno přednešeno, nežli od pana z Lobkovic vyloženo bylo, což taky J. M. velmi milostivě přijíti ráčil. Odpověď pak J. M. na mé promluvení dána byla krátkými slovy, ale velmi uctivými a přívětivými, jakož pak dvakráte ještě klobouk před stavy sňal a potom hned na koně vsedl a od stavův do soudnice doprovázen byl, tak že nižší stavové napřed, vyšší pak z zadu šli s přikrytými hlavami, po nich nejvyšší komorníci císařští a J. M. Arciknížete, za nimi edelknabi s odkrytými hlavami a potom Arcikníže na koni a okolo něho drabantí. Když do soudnice přišel a pod baldachyn se postavil, nesedl, než dokud jsem já mluvil i pan z Lobkovic po mně, stál a teprve, když zmocnění a propositi čteny byly na stoličce tu postavenou zasedl. Mé mluvení krátké bylo, toliko jsem některým slovem propověděl, ráčil-li by míti J. M. co jménem J. M. C. stavům v známost uvéstí, že jsou hotoví toho doslechnouti. Pan z Lobkovic pak obšírnou řeč učinil, kterážto suma byla vypravování, proč a za jakými příčinami neráčil jest J. M. C. sám osobně k tomuto sněmu se dostati a proč jest ráčil J. M. Arciknížecí na místě svém k tomu se dožádati. Potom podal mi zmocnění a propositi, zmocnění na pergameně, propositi na papíře napsanou, kterážto oba kusy dal jsem místodržícímu nejvyššího písařství ku přečtení.

Zmocnění neboližto plnomocenství.

My Mathyáš z Boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, a uherský, dalmatský, český král, arcikníže Rakouské, markrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě atd. Známo činíme tímto listem všem vůbec, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, a zvláště tu, kdež náleží, že, uznávajíc toho veliké a nevyhnutelné, jak naše vlastní tak také stavův markrabství Moravského, věrných našich milých, potřeby, pro něž sněm obecný v téměř markrabství jsme rozepsáti dáti ráčili, kterémužto také rádi bychom osobně přítomni byli: poněvadž však pro veliké a znamenité svaté Římské říše i všeho kře-

Fol. 106.

sfanstva potreby do království našeho Českého na hrad pražský, tak abychom nedaleko od též svaté Římské říše zůstávali, se vypravujeme, ráčili jsme nejdůstojnějšího a nejjasnějšího knížete a pána, pana Maximiliana arciknížete Rakouského, knížete Burgundského, administratora nejvyššího mírství v Prusích, Mistra Německého řádu v říši a ve Vlaších, hraběte v Tyrolu atd. Jeho Lásku, aby jménem a na místě našem takový sněm držeti a jeho osobně přítomen býti ráčil se dožádati. I snášejíce v dobré paměti, že jsme při času přijímání nás za pána země tohoto markrabství týmž stavům se milostivě zakázati ráčili, pokudž bychme sami osobně k sněmu přijeti a dostačiti nemohli, že chceme k nim osoby a komisaře vzácné na místě našem s dostatečným plnomocenstvím nařizovati,*) což také v této příčině činiti a vyš jmenovaného pána bratra našeho nejmilejšího tímto listem našim zmocňovati ráčíme, plnou moc J. L. dávajíce, to všeckno, což bychme my sami osobně při tomto sněmě činiti a řídití mocí ráčili, aby J. L. touž plnou moc míti ráčil a cožby takkoliv od J. L. zjednáno a s stavů zavřeno bylo, při tom zcela a do konce zanechati, sobě obliбити a stavů řečeného markrabství Moravského při tom všem zanechati a chrániti a mocnou ruku nad tím držeti chceme a máme, nic jináče, než jako bychme to vše sami osobně s nimi zavřeli a urovnali. Tomu na svědomí pečet naši císařskou k tomuto listu přivesti rozkázati jsme ráčili, jehož datum v městě Wirtzburgu v sobotu po sv. Prokopu, léta šestnáctistého dvanáctého a království našich římského prvního, uherského čtvrtého a českého druhého.

Propositií aneb předložení sněmovní.

„Jeho milost římský císař a uherský, český etc. král, pán náš nejmilostivější, ráčí všechněm čtyřem stavům Mark-

*) Slib tento učinil král Matyáš v odpovědi na žádost sněmu z roku 1608, kterážto odpověď dána jest v Brně dne 30. srpna; dotýčené místo zní: „K sněmům, kteréžby z důležitých a nevyhnutelných potřeb pokládány a rozpisovány byly, ráčí J. M. K., pokudž nejvýše možné bude, sám osobně pro potěšení stavů, věrných milých svých, mezi ně jezdit, se všelijak o to přičiniti: kdyby pak nikterakž možné nebylo J. M. se mezi ně vypravit, ráčí chťiti osoby vzácné českého jazyku povědomé s plnomocenstvím, jakž od starodávna bývalo, s nimiž nepochybně stavové spokojeni budou, mezi ně vysylávati.“

rabství Moravského poddaným svým věrným milým milost svou císařskou a královskou a všechno dobré vzkazovati a od nich jakožto věrných poddaných svých to, že jsou se k tomuto z poručení J. M. C. položenému a rozepsanému sněmu obecnému sem do města Brna poslušně a poddaně v tak vzácném počtu sjeli a najítí dali, vděčně a milostivě přijímali a při tom jim oznamovati: Že ačkoliv nic milejšího J. M. C. nebylo, než aby časové tito tak šťastní a pokojní byli, jakož pilná a otcovská péče J. M. C. posavád jest k tomu vždycky směřovala a jistá nádej vedla, že po spokojení s pomocí pána Boha všemohoucího různie uherských a pokoje s ouhlavním nepřitelem Turkem učinění, věci jiné všeho křesťanstva, obzvláště pak svaté římské říše, také k upokojení přijdou a v lepší regiment uvedeny jsouce, tudy království a země tyto J. M. C. v pěkném a rozkošném pokoji aspoň jednou odpočinouti moci budou a těch znamenitých posavád pocitěných outrat, nákladův a proto častého pokládání sněmův a sjezdův v zemích a královstvích J. M. C. že sejde. Však jaké čím dále vždy větší a nové připadnosti, pokušení a neřesti a skrze to veliké a nesnesitelné náklady a outraty jest nestálost světa tohoto z dopuštění Božího pro hříchy naše po tyto všechna leta přinesla, až právě J. M. C. na stolicí království českého jest šťastně dosednouti ráčil, všem vůbec známé a vědomé jest; z kterýchžto znamenitých nevyhnutelných příčin hned tehdaž jest toho jak J. M. C. tak také i země této potřeba ukazovala, aby sněm tento obecný v Markrabství Moravském rozepsán a jim stavům položen byl. Ze pak hned po takovém šťastném korunování na království české J. M. C. cesta do horních i dolních Lužic a knížectví Slezských k přijímání těch zemí v holdy a poddanost, jest nastala a potom mimo nádeji se déle protáhla, tak že svadební veselí J. M. C. v městě Vídni i hned následovalo, kteréž ledvá vykonáno, hned smrt J. M. C. slavné paměti pána bratra J. M. C. nejmilejšího jest na to vkročila, tak že J. M. C. zanechává věci svých všech ve Vídni, ráčila jest spěšně a stěžně do království Českého odjeti museti, kdež J. M. C. obeslání od J. M. kurfiřta Mohútského podlé zlaté bulle slavné paměti císaře Karla čtvrtého do města Frankfurtu k neděli Cantate k volení římského krále a potom římského císaře jest došlo. I znajíce J. M. C. podlé výsad a regalií svých jakožto král Český tu povinnost býti, neráčil

jest moci pomínouti se i hned, opatřice věci království a zemí svých, což tak na pospěch jest mohlo býti, nejlépe, tam vypraviti, kdež z pozhnání Božího jest všecko J. M. C. se tak šťastně (k dobrému a užitečnému zemí a království těchto) posavád dalo a vedlo, že i J. M. za hlavu všeho křesťanstva a římského císaře volen býti ráčil. I poněvadž jednomu každému vědomé jest, jak veliké práce a zaneprázdnění na J. M. C. s takovým nejvyšším všeho křesťanstva důstojenstvím se svalily a nevymluvitelná potřeba jest o spomožení všech posavád obmeškaných věcí se starati: pročež i říšský sněm stavům svaté římské říše co nejdřív rozepsán býti musí, ano tolikéž jaké preparaci a zhotovení k takovému sněmu zapotřebí bude, zvláště nejsou již v tak dlouhém času žádný sněm v svaté římské říši držán, snadně souditi jest. Z těch všech příčin J. M. C. žádného času, aby sám osobně (jakby pak nic milejšího J. M. nebylo) sněmu tohoto Markrabství Moravského podle milostivého zakázání svého přítomen býti mohl, nepozůstává; a protož nechťje, aby oni stavové poddaní J. M. C. věrní milí, v potřebách svých a zemských škodlivě meškání a zdržování byli, ráčil jest na místě svém nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a pána, pana Maximiliana, Arcikníže Rakouské, kníže Burgundské, administratora nejvyššího místrství v Prusích, mistra německého řádu v Říši a ve Vlaších, hrabě v Tyrolu, pána bratra svého nejmilejšího J. M. na tento sněm s dostatečným plnomocenstvím vypraviti, tak aby J. M. jménem a na místě J. M. C. potřeby a žádosti J. M. stavům přednésti a to všecko, co J. M. C. sám říditi, jednati a činiti moc míti ráčil. A protož předkem a nejprvé J. M. C. toto stavům Markrabství Moravského, věrným poddaným svým milostivě předkládáti ráčí, že žádné pochybnosti o tom míti neráčí, že jím stavům z dávního a každodenního zkušeni povědomé jest, kterak ten ouhlavní a krve křesťanské žižnivý nepřítel Turek, jsouce k tomu svým pohanským učením veden, a již z dávné zvyklosti nic obyejnějšího nemá, jako víry a přípovědi své křesťanům nedržeti, ano to za obzvláštní služebnost Božskou drží, pokojem učiněným křesťany v bezpečnost uvéstí a znenadála je, příliš jemu věřící, přepadnouti, anebo v času pokoje jednu pevnost za druhou i celé země opanovati, a z rukou jejich vymoci. Důvodové toho jsou tak pěkné pevnosti, které jest tím způsobem v Uhřích, Charvátích, Dalmatské

a Slovanské zemi (ač se o jiných dalších zemích mlčí), které jest lší svou a nedbácností křesťanův*) dosáhl a podnes je k znamenitému nebezpečnství a zkáze všeho křesťanstva drží; ano jaké opět nové a škodlivé praktyky příčinou Sedmihradské země a horních Uher**) ano i vojenské zhoto- vení v těch nejbliže Markrabství Moravského příležitých zemích skrze lidi nepokojné, vojny a krve křesťanské pro- lití žádostivé, k intentu pak jeho velmi příhodné, před sebe bere, nepochybně také stavové dobře zpraveni jsou. K tomu také povážiti jest, v jakém nespůsobu a spuštění jest J. M. C. pevností království Uherského s postoupením téhož krá- lovství od J. M. C. slavné paměti pána bratra svého nej- milejšího přijíti ráčil, tak že netoliko střelbou, municí a pro- fianty do konce opuštěné, ale také na stavení samém padlé a pobořené, k tomu lid válečný na takových pevnostech zůstávající od mnoha času nezaplacený zůstává a jak těžko jest J. M. C. po ta všecka minulá léta přišlo, že (nemajíce království Českého, Slízka a Lužic ani z svaté římské říše a od jiných křesťanských potentátův pomoci žádných, kteréž jsou však vždycky předešle, a hned od toho času, jak jest jmenovaný nepřítel téhož království se ujal, znamenitými a podstatnými pomocmi na retuňk přispívali a nepříteli odpo- rovali) zeměmi svými toliko takové nesnesitelné břemeno nésti jest musiti ráčil. Však nepostačující to všecko nic, ano každodenně k tomu vždycky nové a veliké jízdy, vy- dání, útraty a náklady J. M. C. nastávajíce, vše k tomu cíli, aby pokoj, dobrý řád, spravedlnost v svaté římské říši, zemích a královstvích J. M. i všemu křesťanstvu způsobené býti a dlouho a stále trvati mohly, ano také že J. M. C. jsouce na takové důstojenství vyvýšen, pro náležitou slávu a vzácnost císařskou dvoru svého rozšířiti a tudy také i většího důkladu potřebovati ráčí. V jakých pak znameni-

*) Netoliko nedbanlivostí křesťanův, než hlavně proto, že vojáci ne- dostávající platu svého umluveného přístupnými se stali penězům tureckým, jimiž svedení několik pevností nepříteli zradili.

**) V Sedmihradsku váleli proti sobě Báthory a Bethlen, Sassici a Hejduci byli povstali; tím myslil císař že přišla příhodná doba, aby Sedmihradsko zase se svými zeměmi spojití mohl, chtě válku Turkům opověditi. Sněny ale všech zemí byly proti tomu a jme- novitě Morava, která dle počtu Žerotínova za poslední uplynulých tří let přes 7½ mill. zlatých na válečné potřeby císaři přispěla.

tých dluzích J. M. C. postaven býti ráčí, kterých jest však sám zdělati neráčil, než k lepšímu těchto zemí, od J. M. C. slavné paměti na sebe je jest přijíti musil a chtěje J. M. C. aby obyvatele Markrabství Moravského, kteří jsou se za J. M. C. slavné paměti v rukojemství stavěli a zvláště města J. M. C. tudy k dokonalé záhubě a zkáze přivedeni nebyli, nýbrž z takových těžkých rukojemství pomalu vycházeli a vyvozování byli a tak tedy v zemi této víra, zdržení slov a opravdové a stále upokojení a odpočinutí býti mohlo: Protož z těch a takových znamenitých příčin J. M. C. stavův často psaného Markrabství Moravského, věrných poddaných svých milých milostivě žádati ráčí, aby takové veliké potřeby J. M. C. království a zemí J. M. C. obzvláště pak své vlasti zdravě rozvážili, k srdcím svým připustili a J. M. C. císařské předně těch osmdesát tisíc zlatých Moravských předešle na zaplacení dluhův svolených, ještě na tři léta pořád zběhlá, poněvadž to samým obyvatelům a městům Markrabství Moravského k dobrému přijde, svclili. Též mimo předešlá léta větší a podstatnější, tolikéž do tří let pořád zběhlých, k rukám a disposici J. M. C. proti nepříteli Turku, pomoc učinili, aby ty již dávno dobývané zdi všeho křesťanstva, hranice království uherského zdržány a před nenadálým vpádem dobře opatreny byly a J. M. C. v císařském a právě otcovském předsevzetí, kteréž, jakž vyše dotčeno, o zachování zemí těchto a jich v dobrý řád a správu uvedení podlé povolání a povinnosti své nésti ráčí, pro mnohé nedostatky již oznámené k veliké škodě a záhubě zemí těchto obmeškán býti a od téhož předsevzetí svého opustiti museti neráčil a oni stavové skrze neplacení v zemi dluhův o statky své nepřicházeli.

Nebo J. M. C. i na tom býti ráčí, k takovým nevyhnutelným vysoce potřebným věcem, podobným způsobem pomoci, jak od jiných zemí a království svých, tak také od svaté římské říše a křesťanských králův a potentátův, poněvadž dotčené království uherské nepříteli Turku brána jest do všeho křesťanstva a tudy se jich všech dotýče, žádati a pohledávati, což když J. M. C. podle jisté naděje své dosáhnouti ráčí, žádná pochybnost není, než že příložíce zvyklou pilnost svou k tomu, těmto všem potřebám v brzkém čase spomoženo bude a tak země tyto blíž dotčeného nepřitele ležící, v bezpečném dávno vinšovaném pokoji pod šťastným panováním J. M. C. odpočívati moci budou, což

mnohem snázeji a příležitěji se vykonati moci bude, jest-li stavové téhož markrabství Moravského, jako ti, jenž nejblíže království uherského přisedí, sami sebe neopustí, nýbrž volně a učinlivě k žádosti J. M. C. se ukáží a dobrým chvalitebným příkladem svatou římskou říši a jiné blíž příležitěi království a země předcházeti budou. A jakož jsou stavové markrabství Moravského na sněmu obecném, kterýž v přítomnosti J. M. C. předešle léta šestnáctistého osmého při času sv. Bartoloměje v městě Brně držán jest, k milostivé žádosti J. M. C. tak povolně a poddaně se ukázali a na pomoc k zaplacení lidu válečného na zámeích pomezních v království uherském proti markrabství tomuto, z této strany Dunaje ležících za tři léta pořád zběhlá každého roku z berně domovní dvacátého groše padesáte tisíc zlatých, však na rozdílné v témž sněmu dostavené termíny z poddané lásky dáti se uvolili a hned potom při času sv. Jana Křtitele následujícího léta šestnáctistého devátého, ostatní sumu též berně domovní dvacátého groše, což přes těch padesát tisíc zlatých vybývalo, z též poddané lásky J. M. C. jsou pustili a svolili. Též také na pomoc vychování dvoru J. M. C. posudní z jednoho každého čtyřvěderného sudu piva buď pšeničného nebo ječného na prodej vystaveného po pěti groších a místo šestého groše šest tisíc zlatých moravských týž za tři léta pořád zběhlá a termínů šest rozdílných z poddané lásky svolili. I poněvadž ty tři téta a termíny k spravení, takové pomoci vedle již jmenovaného sněmovního jich stavův svolení všechny jsou vyšly a minuly, lid pak na týchž hranicích zůstávající v velikých nedostatecích pro nečasné placení jemu a tak tudy nevolný ku poslušnosti s znamenitým nebezpečenstvím zemí těchto postaven jest, jakého také důkladu J. M. C. na vychování dvoru J. M. i J. M. Císařové ano i rozšíření jeho již nyní potřebí, o tom mnoho vypravovati daremné jest. A protož J. M. C. často psaných stavův markrabství Moravského poddaných svých věrných milých za to milostivě žádati ráčí, aby takovou domovní berní dvacátého groše vedlé dotčeného sněmu léta šestnáctistého devátého tím způsobem každoročně, a to do tří let pořád zběhlých, na zaplacení již jmenovanému lidu hraničnímu ještě svoliti, jakož také na vychování dvoru J. M. to obyčejné posudní, totiž z jednoho každého sudu piva buď pšeničného nebo ječného po pěti groších a na místo šestého groše šest tisíc zlatých moravských dávati, vše do

Fol. 108.

tří let pořád zběhlých odporní nebyli. A poněvadž předešla svolení posudního J. M. C. slavné paměti přes šedesát až do sedmdesati tisíc ročně vynášely, nyní pak sotva do třidceti tisíc se toho odvozuje, ježto mezi tím časem pivovarův spíšeji jest přibýlo, nežli ubylo, pročez, aby v tom rovnost zachována a to což svoleno jest, od jednoho každého upřímně a zúplna vyplňováno bylo, ráčí J. M. C. jich stavův věrných poddaných svých za to žádati, aby se vši bedlivostí, odkudby takový neřád pocházel, vyhledali, a buď sčítáním pivovarův, neb jinším způsobem to napravili a v té věci budoucně jistý a dobrý řád nařídili. Nieméně také co reštantův berně podomovní, posudního a všelijakých svolených pomoci posudní (prohlédajíc k velikým nedostatkům, kteříž se při splacení znamenitých reštův a zadržalých žoldův lidu hraničnému, též při vychování dvoru J. M. C. nacházejí) co nejdříveji, neušetríce v tom žádného, vybrati a J. M. C. pojednou k milostivému J. M. zalíbení složiti dali. A jakož jsou stavové z poddané lásky, prohlédajíce k opatření země a vlasti své milé na opravení pevnosti Ujvaru šest tisíc zlatých moravských při pomínulém sněmu J. M. C. k milostivému zalíbení svolili, ráčil jest J. M. C. na tom býti, takové peníze, vidouce toho znamenitou potřebu na výše psané stavení vynaložiti, milostivé nařízení učiniti; ale že jest se to shledalo, žeby takovou skrovnou sumou peněz málo užitečného způsobeno býti mohlo, nýbrž by se i něco postavilo, kdyby tak nedostavené zůstávati mělo, i to zase padlo, a tak všecka práce i náklad daremní býti musil, pročez J. M. C. ráčí ještě jich stavův věrných svých milých za to milostivě žádati, že prohlédajíce k takové veliké potřebě a J. M. C. otcovské intentii ano svému a vlasti své velikému užitku a bezpečnosti ještě dvakrát tolik, totiž dvanácte tisíc zlatých, k těm prvnějším šesti tisícům přiložili a J. M. C. svolili. Nebo J. M. C. to tak milostivě zaopatření pomínouti neráčí, aby netoliko v to místo a k tomu jak svoleny budou, ale také dobře a užitečně vynaloženy byly, z čehož nepochybně stavové veliké potěšení pro tudy způsobenou jich bezpečnost míti budou. Tolikéž J. M. C. pochybovati neráčí, než že stavům markrabství Moravského v dobré paměti zůstává, co jest J. M. minulého sněmu léta šestnáctistého devátého v příčině dodávání soli do markrabství Moravského a nařízení k tomu obzvláštní solnice stavům

přednésti dáti ráčil, a co jsou tehdaž stavové J. M. za odpověď dali; poněvadž pak z jistých příčin táž věc na místě postavena tehdaž býti nemohla a stavové v tom že při nejprvé příštím sněmě dokonalou odpověď na přednesení J. M. C. dáti chtějí, se ohlásili, protož J. M. C. ráčí účinnivě a skutečné odpovědi od nich očekávati a to tak opatřiti chtíti, aby ku pohodlí jich stavův táž sůl v mírných penězích prodávána byla. Jakož jest také J. M. C. předešle toho při stavích markrabství Moravského vyhledávati ráčil, aby sanýtr, který v zemi se dělá, k ruce J. M. C. za mírné peníze pouští a dopřín byl, poněvadž jinde tak blízko a tak hodného sanýtru dostati se nemůže a toho v těchto nebezpečných časech, aby nějaký forroth pro opatření království a zemi J. M. spisoben byl, veliká potřeba ukazuje: protož J. M. C. té milostivé nádhje k nim stavům markrabství Moravského býti ráčí, že vedlé předešlé milostivé žádosti J. M. takový sanýtr v mírných penězích ku potřebě J. M. C. bez ujmy svobod a privilegií svých propuštěn a zanechán bude. Podlé toho ráčí tolikéž J. M. C. jim stavům ku paměti přivozovati, jakž toho povinnost starobylá ukazuje, že se berně J. M. C. jakožto králi Českému a markrabí Moravskému k svadebnímu veselí dává, a ta že ještě J. M. C. nedošla; protož J. M. C. ráčí jich stavův věrných svých milých milostivě napomínati a žádati, aby takovou berní spravedlivě vyhledali a J. M. poddaně spraviti neodkládali*). A poněvadž toho veliká potřeba, ano i způsob těchto těžkých a nebezpečných časův ukazuje, aby J. M. C. co tak zapotřebí jest, do zemi svých co nejspíše oznamovati a oni věrní poddaní J. M. C. co nejdrive v potřebách svých se ke

*) Stavové na sjezdě dne 22. listopadu držaném darovali císaři k svadebnímu veselí 20.000 zl. a chotí jeho 10.000 zl. V sněšení tom ale řečeno; „A poněvadž present tento, kterýž tak J. M. K. a J. M. budoucí královně České a Markrabíně Moravské na veselí svadební darujeme, mimo starobylý obyčej z žádné povinnosti nebo žádné zvyklosti, než právě z obzvláštní poddané lásky a k zvláštnímu zalíbení a potěšení J. Mti Královské a J. Mti budoucí Králové České a Markrabíně Moravské z mnohých uváženíh příčin činíme, má se to při příštím sněmě obecním dostatečně opatřiti, aby to za žádné právo neb povinnost v časech budoucích jmíno, držáno aneb k nějakému příkladu od žádného bráno neb taženo nebylo.“ V tom ale má proposicie pravdu, že při zasnoubení se zempána neb jeho děti všeobecná berná vypsati se měla.

dvoru J. M. C. utikati, ano i osobně někdy, jsouc toho příčina, k J. M. C. pospíšiti mohli, ráčila jest J. M. C. od některého času na záplatu jich stavův poštu v markrabství Moravském položenou míti, budouce pak takové potřebné svolení toliko do toho času, ažby J. M. C. šťastně na království české dosednouti ráčil, učiněno: ráčí J. M. C. jich stavův ještě milostivě žádati, aby takových pošt vychováním od času dotčeného korunování J. M. C. za výše oznámenými příčinami předce dále continuovali*). Nebo J. M. C. ráčil té milostivé vůle býti, tolikéž i v knížectvích slezských pošty rozložiti dáti a při poštmistru to naříditi, aby dobrý rád v tom ve všem zachován byl, a obyvatelé takového pohodlí oučastni býti mohli. A tak ráčí J. M. C. té milostivé a nepochybné důvěrnosti k stavům markrabství Moravského, věrným poddaným svým býti, že tyto slušné a mírné J. M. žádosti sobě k srdci připustíce netoliko v své nvážení je vezmou, než také místo jim u sebe dají a k milostivému zalíbení J. M. C. je skutečně vyplní: což J. M. C. jim netoliko všelijakou milostí zpominati, ale také reversem dostatečným, že jim to na ujmu a ublížení práv, svobod a privilegií jejich nebude, milostivě opatřiti ráčí."

Po přecílení, mezi kterýmž Arcikníže jakož nahore dotčeno seděl, promluvil J. M. krátec, žádaje a napomínaje stávův, aby milostivé předložení J. M. C. na paměti měli, tak aby J. M. C. ráčil povolenost jejich tudy seznati, a on sám také aby věděl, že práce, kterouž jest na sebe vzíti ráčil, daremní nebyla: Stoupili jsme se stavové spolu, žádavše pro uctivost k tomu povolení a krátce se uradivše dali jsme odpověď, že chceme bez dlouhého prodávání v nvážení své předložení J. M. C. vzíti a o to se všelijak přičiniti, abychom J. M. odpovědi dlouho nezdržovali: práce také J. M. že chceme sobě tak vážiti, aby J. M. znáti moci ráčil, že jest daremně vynaložena nebyla.

Středa. 15. srpna.

Byl svátek Panny Marie vzeti na nebe, nescházeli jsme se, než vyprovodili jsme Arcikníže do kostela k Jesu-

*) Po prvé žádal král Matyáš o zařízení pošt na Moravě při sněmu roku 1613 držaném, kdež stavové se snesli, aby ta věc do budoucího sněmu odložena byla, jenž držán byl 22. června. Při tom sněmu přišla věc ale zase k odkladu až do té doby, kdy Matyáš na stolec český dosedne; tenkrátě prý stavové povolí 2200 zl. ročně na pošty.

itům, kdež pan kardynál kázal a po obědě každý svých věcí hleděl.

Čtvrtek. 16. srpna.

Poněvadž včerejšího dne nějaký Jan Šoff od Rafeala Blúdovského jsa z ručnice skrz ústa udeřen, až mu kulka v krku uvázla, zabit nenadále a nenáležitě zamordován jest, ač jsem maje dnešního dne ouřad před sebou, že takový neřád v městě se zběhl, nemálo jim domluvil a aby podruhé lepší pozor na sebe dali, jim tuhé napomenutí učinil; však když jsem od otce toho nebožtíka a jiných přátel jeho za to žádán byl, abych patent otevřený na ně jim vydal, kterýmžby mohl, kdežbykoli zastížen byl, jat a vyzdvižen býti, vznesl jsem takovou žádost na pány stavy, které jsem pro tu i pro jiné následující příčiny dnešního dne pospolu zdržel a oznámil jsem jim, že taková otevření listové toliko na ty se dávají, kteří ubíhají právu a před ním utíkají, v této pak příčině že snad tento Blúdovský ne tak pro vyhýbání právu, jako pro strach, kterýmž při takovém oučinku lidé obyčejně pojati bývají, jest se na místo bezpečnější přenéstí chtěl a pročež žeby snad takovým patentem na poctivosti své, jestliže dále po ni státi bude, uražen býti; avšak, že to na ně podávám, aby ráčili o to promluvíti a mně své zdání při tom oznámiti. Sstoupil se každý stav spolu*). Co v jiných uvažováno bylo věděti nemohu, než v našem někteří na to šli: poněvadž se dotčený Blúdovský skrze takový nešlechtný skutek sám poctivosti, což na něm bylo, zbavil, aby takový patent vydán byl; jiní pak, aby patent byl vydán, však s tou klausulí, aby při závírce doloženo bylo, že pokudž se vyvede z toho mordu, nemá mu takový patent na poctivosti jeho škoditi. Ale naposledy jest přistoupino k mému zdání, totiž aby byl patent vydán, však ne aby byl při zastížení jat a vyzdvižen jako jiný zločinec, než aby byl vzat na závazek cti a víry od vrchnosti toho místa, kdežby dopaden byl, tak aby podlé téhož závazku byl povinnen se i hned přede mně postaviti a

*) Každý stav bral jednotlivé předlohy na potaz dříve zvlášť, hlasování pak se dělo pospolitě, nejprve stav panský, pak prelátů, pak rytířů a konečně města. Předsedícím stavu panského v poradách byl hejman, rytířského nejvyšší soud Dvorský, měst a prelátův podkomoří. Obnoveným řádem zemským léta 1628 stal se stav prelátský prvním a sprostěm jest dozorství podkomořího.

kdyžby se to stalo, abych já jej zase na jiný závazek vzal k dostání právu, kdyžby od strany odporne za příčinou oznámenou k němu obviněn byl, kteréžto snešení, když jiným stavům předloženo bylo, a že se s pořádkem srovnává, uznáno, oblibili je sobě všickni a tak jest při tom zůstáno.

Za tím jsem podal na pány stavy strany pana Maximiliana Lva, poněvadž všechny jeho věci k tomuto sněmu přítomnému odloženy jsou, měl-li by sem obeslán býti a jakým způsobem? Ač někteří chtěli, aby mu skrze psaní od pánů stavův poručeno bylo, sem přijíti, avšak to brzo svrženo jest a zůstáno na tom, aby k němu vypraveny byly dvě osoby jmenovitě: pan Albrecht Sedlnický z stavu panského, a z stavu rytířského Jan Osecký, kteřížby ho na místě pánů stavův z toho závazku, na kterémž po tři téměř léta byl a podle něho nikdy z domu přes noc zůstati nesměl, lečby od J. M. C. tehdaž královské povolán byl, propustili a i hned v tutouž chvíli na jiný závazek vzali, podle kteréhož by byl povinnen sem se osobně postavití a na to, coby mu dále od pánů stavův poručeno bylo, očekávati. Však poněvadž se někteří obávali, že kdyžby propuštěn byl, žeby potom snad znovu slibiti nechtěl, poručeno jest výše jmenovaným osobám, aby ho dříve z závazku nepropouštěli, dokudžby nepřipověděl, že chce znovu slibiti*). Vedlé toho

*) Vše s panem Lvem z Rožmítálu má se takto. Roku 1610 zaslal Ladislavovi Berkovi dopis, v němž mu výstrahu dává, aby na Moravu se neodebíral, jelikož by jej stavové „pronie zanie“ na závazek vzíti mohli, psav mezi jiným: „já jsem na to jak živ neměl mysliti, aby v Moravě taková falešní lidé beze všeho svědomí býti měli.“ Dopis ten dostal se náhodou do rukou hejtmána, jenž jej pánům na sjezdě o postní době odbývaném předložil. Stavové takovým psaním velmi uráženi snesli se, aby Lev klíče od desk zemských, které on co nejvyšší sudí při sobě choval, někomu odevzdal. Ohlášeno mu pak hejtmáuem, že pánové více vedlé něho seděti nemohou, že posly ku králi vypraví, aby nejvyšší soudství jemu odňato bylo a že na závazek vzat býti má a slib učiniti, že z domu svého v Těšeticích vycházeti nebude dotud, pokud pře jeho rozsouzena nebude (Pam. Kn. sněm. IV. list 472 b — 475). Stavové také vskutku posly ku králi Matyášovi vypravili, žádající, aby Lev z úřadu svého sesazen byl, načež jím král ale dopisem dne 30. března 1610 z Vídně daným odpověděl, že k náhledu stavův přistoupení a že nikoho bez výsledku odsouditi ne-

jsem jim také oznámil, že mi pán podkomoří ve mocnost a správu ouřadu hejtmanského sáhá, netoliko proti starobylému pořádku a obyčejí země, než také proti zjevnému majestátu J. M. C. na žádost pánů stavův předešle mně danému, žádaje jich při tom, aby jej obeslali, ne k tomu cíli, abych chtěl na něj před nimi žalovati, věda, že ten ouřad J. M. C., jakožto markrabě Moravského jest vlastní, s kterýmž stavové nemají co činiti, ale aby jemu mohli předložiti, aby od svého předsevzetí upustil, skrze kteréžby služba J. M. C. budoucně hyndrována a komora opuštěna býti mohla: Zůstáno na tom, že stavové chtějí zejtrejšího dne o to mezi sebou promluvití*). Více jsem na ně vznesl, aby smlouvy ty, které před půl pátým létem před Prahou učiněny jsou, i ty, v které jsme v nově minulého roku s stavy království Českého vešli, přepsány byly, tak aby se mohly J. M. arciknížeti podati a s J. M. na něčem jistém strany nich na místě J. M. C. zůstatí: Povoleno k tomu a nejvyššímu pánu písaři o to poručeno. Zůstáno tolikéž na tom, aby písaři městští, Brněnský, Znojemský a Jihlávský, na německo je přeložili, pro snadnější rozum arciknížecí, avšak aby to nevěšlo jako v pořádek nějaký, podlé kteréhožby se musilo všecko z češtiny naší na německo překládati, aby stavové těch výkladův J. M. neposýlali, než pán komorník aby ad partem J. M. je podal. Týmž způsobem na tom zůstano, aby obdarování

Fol. 109 b.

může, zvláště tak vysokého úředníka. Stavové ale na sjezdě obecném dne 13. máje shromáždění odpověď na to králi dali, že v ničem u věci té z práva nevystupovali žádající zároveň, aby král komisaře poslal, kteříby zároveň se stavy tu při rozsoudili. Lev vida, že dvůr se ho ujímá, žádal stavy na sjezdě dne 22. června shromážděné, aby jej ze závazku cti a víry propustili, k čemuž ale oni nepovolili. Náhradníkem jeho při nejvyšším soudě byl pan z Roupova. Lev nad tím rozhořlen kydal ustavičně hanu na pány, jakž to obě psaní dole položené dotvrzují. Pře jeho byla po dlouhém přetřesení a vyjednávání teprv roku 1613 při soudě svatotříkrálském rozsouzena tím, že úřadu svého se vzdal, stavy písemně odprosil, a písemný reserv od sebe dal, že více nic nectného o stavích a nejvyšších úřednících ani mluvití ani psátí nechce.

*) Zde na straně rukou Žerotinovou připsáno velmi drobným písmem: „Nepomyslel jsem na to dále a tak se potom fna to zapomenulo pro mnohé jiné práce.

**) Snešení toto dotvrzuje, kterak stavové bedlivý pozor měli, aby se nevyvinuly jakési zvyky, jež by proti řádu starobylému účelily.

zůstáno, aby obdarování, kteréž nebožtik císař Rudolf stavům království Českého na pokutv dal a J. M. C., když zde za Pána přijímán býti ráčil, tolikéž je stavům dáti připověděl, připsáno bylo a J. M. Arcikníže aby tu věc při J. M. C. k místu vésti ráčil a nám takové obdarování spůsobil, podáno.

Dále, co se zmocnění toho, které J. M. C. Jeho Mil. Arciknížeti dáti ráčil, o němž před včerejším zmínka učiněna, dotýče, poněvadž rozuměti jest, že J. M. arcikníže pro budoucí pamět a pro bezpečnost svou chovati je při sobě chtíti ráčí, napomenul jsem stavův, aby i oni na budoucí časy mysli, tak aby někdy o ně odporu mezi nimi a císařem nebylo: někteří radili, aby bylo přepsáno podlé obyčeje do paměti zemských, jiní chtějí něco stálejšího obmysli, aby v kanceláři páně kardynálově nebo v kapitole olomúcké neb brněnské vidimováno bylo; jiným se pak zdálo, že by to oboje nebylo dosti pevné a že by i naše knihy i vysvědčení páně kardynálovo a kapitoly, jakožto domácích a landtfrydníků mohly v pochybnost taženy býti a protož, že nej-

Protož žádali stavové na sněmu svatobartolomějském v Brně na králi Matyáši: „A poněvadž poddaným nemálo na tom záleží, aby jazyku a mluvení jejich, kterýmžby potřeby své vrchnosti sobě od Boha dané předkládali, rozuměno od též vrchnosti býti mohlo, pokudž by se všemohoucím Pánu Bohu V. K. M. dědiče dáti líbilo (čehož V. K. M. na jeho milosti Božské věrně a upřímně žádáme) aby jste je řeči a jazyku českému učiti dáti ráčili V. K. M. poníženě prosíme.“ Na tuto žádost odpověděl stavům král Matyáš listem v Brně daným dne 30. srpna 1608. „K sněmům, kteréžby z důležitých a nevyhnutelných potřeb pokládány a rozepisovány, ráčí J. M. K. pokudž nejvš možné bude sám osobně pro potěšení stavův věrných milých svých mezi ně jezdit, se všelijak o to přičiniti: kdyby pak některakž možné nebylo J. Mti se mezi ně vypraviti, ráčí chtíti osoby vzácné Českého jazyka povědomé s plnomocenstvím, jakož od starodávna bývalo, s nimiž nepochybně stavové spokojeni budou, mezi ně vysílati. Ráčí podlé toho J. M. Královská milostivě sobě oblibovati, že stavové i na budoucí vzdělání a vzrůst J. K. Mti hledíce Pánu Bohu, aby J. M. K. podlé vůle své svaté dědiče dáti ráčil, srdečně se modlíti zamlouvají, poníženě prosíce, pokudž by Pán Bůh z milosti své modlitby jejich vyslyšeti a takovými dědiči obdařiti ráčil, aby J. M. Kská je jazyka českého k vyučení se milostivě přídržeti dáti ráčil.“

bezpečněji by bylo, žádati Arciknížete, aby ho výpis pod svou pečeti dáti ráčil: Což ačkoliv schváleno jest, však tomu se místa nedalo, aby naše knihy neměly za hodnověrné vždycky držány býti, tolikéž aby se vidimus biskupský a kapitolní neměly za authentické držeti. A protož svrženo jest to a mezi tím zůstáno, aby pro větší bezpečnost všeho trojiho se užilo a přes to ještě při Arciknížeti jednáno bylo, aby se v tom zakázati ráčil, že nastala-li by toho stavům kdy potřeba, ráčí jej in originali chtíti jim propůjčiti*). Naposledy ztvrzeno jest sněšením při minulém sněmě léta šestnáctistého devátého držaném učiněné strany porovnání těch odporův mezi pánem kardynálem jakožto biskupem olomúckým a stavy vzniklých: zůstáno též při osobách tehdaž nařízených, krom že místo pana Lva postaven jest pan Vilím z Roupova a místo pana Václava Zahradického pan Jan Bukuvka a místo cпта hradíštského Tomicia jeho náměstník Leodegarius**). S tím jsme se rozešli, neseděvše přes čtyry hodiny, za příčinou, aby se jeden každý k dalšímu jednání sněmovnímu tím lípe přilohotoviti mohl.

Pátek. 17. srpna.

Brzy po desáté hodině sešli se páni stavové do soudnice a že dnes nebylo, proč je pospolu zdržeti, ani taky co vůbec k uvázení předkládati, rozešli se každý stav do svého pokoje. Prvé pak, než se rozešli, odvedl jsem každému obzvláště, aspoň osobám hlavním mezi nimi, artykule, o které by mělo s pánem kardynálem vedle včerejšího zůstání Fol. 110. jednáno býti, kteréž jsem dnes ráno vyhledal a poznamenal,

*) Arcikníže Maximilian vyhotovil pak přepis zmocnění a dodal na konci tato slova: „Toho všecko k jistému důvěření, a že se tento Transsumpt neb Vidimus náš s svým originálem ve všech slovích, artykulích a punktích beze všeho přidání i zmenšení srovnává, pečeti naši Arciknížecí k tomuto listu přitisknouti jsme poručiti ráčili. Jenž jest dán v městě Brně třidecátého dne měsíce Augusti léta 1612.“

**) Spor tento mezi stavy a biskupem byl vznikl o knížecí titul, jenž císařem Rudolfem dán byl biskupu Pavlavskému. Již při sněmu Svato-Janském držaném v Olomúci léta 1609 rokováno o sporu tom; co u věci té pak vyřízeno viz doleji. Ostatně jmenoval již král Jan Lucemburský biskupa Kunrata „principem nostrum dilectum“ v listině dané roku 1318. (Cod. dip. VI. 98.)

aby o ně buď společně mezi sebou, byla-li by toho potřeba od nich uznána, rozmluviti mohli, neb aspoň osobám nařízeným je odvésti k dalšímu na ně pomýšlení a se shotovení. V našem stavu jsem jich pak nepřednesl, než toliko jsem jich podal výpis pánu kardynálovi, aby i on věděti mohl, oč činiti bude, poněvadž již od dvaceti let těmi věcmi, krom dvou neb tří artikulův posledních hýbáno není. Jsou pak zejména tyto:

Předně: Že páni biskupové olomoučtí proti starobylému obyčeji a proti zřízení zemskému užívají tytule knížecího a tudy pátý stav do země uvozují.

Za druhé: Že nedopouští, aby duchovní souzeni byli od soudu zemského in personalibus, totiž v těch věcech, kteréžby se života neb poctivosti jejich dotýkaly.

Za třetí: Že nedopouští, aby duchovní odpovídali poddaným svým před pánem hejtmanem a pány soudci zemskými.

Za čtvrté: Že na soudu svém manském soudí o poctivost i o hrdlo proti starobylému obyčeji.

Páté: Že odtrhují many své od země, nedopouští, aby pečetili obzvláštně k landfrydu, sami sobě sněmy zarážejí, ješto to taměmu Pánu země a stavům přísluší.

Šesté: Že cizozemcům a osobám, které stavu neužívají, léna podávají*).

Sedmé: Že sobě obzvláštní defensi zamýšlejí, many své pod obzvláštní praporec, pod obzvláštní rytmistry podávají a tudy se od společnosti zemské odtrhují.

*) Sněm při času sv. Jana Křtitele v Olomouci roku 1609 držaný učinil stran přijímání cizozemcův do země naši mezi jinými tato opatření: 1. Každý cizozemec musí slíbiti, že chce právům země Moravské se podrobiti. 2. Musí se zavázati, že chce do tří let statek v zemi koupiti; 3. „že dítky své jazyku českému dá učiti a to tak, aby jako přirození Moravci řeč českou dobře mluvíti a potom podle hodnosti a příležitosti času vlasti této také prospívati mohli“; 4. „po smrti těch, od toho času přijatých obyvatelův, synové, ješto by jazyk český uměli, ti aby statek pozemský napřed před jinými dědili; kteřížby pak česky neuměli, tedy ti a takoví, aby na penězích neb jináče díly své vzíti povinni byli. A kdožby se tak podle těch artikulův nezachoval, aby jeho přijetí za nic nebylo, a o právo své aby se připravil. Kteříž pak již za obyvatele těchto nedávno minulých let přijati jsou a statku v zemi této ještě posavád nekoupili, aby v tom čase těch třech letech, jestli by statku nekoupili, také o své právo přišli.“

zakládá výslovně proti katolickým

Osmé: Že sirotky stavu panského a rytířského, kteří na dědictví mají, toliko že jsou na sídlích na manství ležících osířeli, pánům hejtmanům zemským z opatrování vynímají a pod správu hofmýchtrův svých uvozuji.

Deváté: Že sobě mýta vysazují bez vůle stavův.

O tyto obzvláště s J. M. Knížeci s pánem kardynálem jakožto biskupem olomúckým se jednati má:

1. Aby Mikuláše Sarkandra někdejšího děkana opavského postavití dal, poněvadž z vězení J. M. utekl*).

2. Aby propůjčiti ráčil zlaté bulle císaře Karla čtvrtého, aneb aspoň ji Vidimus dáti k dokázání, že knížectví Opavské do Moravy náleží**).

*) Mikuláš Sarkander, děkan Opavský, bratr Jana Sarkandra propůjčil se straně pražské Matyáši odporné za prostředek, kterým „páni pražští“ se slezskými knížaty vyjednávali, aby „nepřátelé“ trestání býti mohli. Nepřátelé tito byli protestanté a král Matyáš. Vše byla prozrazena třemi listy, které stavům Opavským v ruce se dostaly. Že Sarkander o najímání lidu pasovského věděl, nelze pochybovati, jelikož arcikníže Leopold, původce onoho najímání, Sarkandra velice se ujímal. Když S. na začátku června 1609 z Prahy se navrátil, pohnán jest od stavův Opavských a musel se zavázati, že se postaví před biskupa Olomúckého, načež od toho do vězení na radnici Olomúcké dán jest. Dne 25. června byl poprvé vyslýchán nemoha však podezření vyvrátiti a to tím méně, jelikož císař Rudolf sám a legat papežský jeho se zastávali. Z Olomouce odvezen pak S. do Vyškova, kdež dne 4. prosince rozsudek nad ním vynešen býti měl, což ale pak odloženo do 4. dne měsíce ledna. Než ale k tomu došlo, odprehl S. v noci od 24. na 25. prosince z vězení Vyškovského. Kardynál tím byl u velikých nesnázích, jelikož mluveno, že on o útěku věděl. Přísné stíhání ale, jímž jej kardynál pronásledovati dal, dosvědčuje opak toho. Marné bylo patrání po uprchlíku, jelikož v bezpečnosti se zdržoval na dvoře arciknížete Leopolda. Vrátil se do Moravy teprv po smrti Matyášově a učiněn pak od kardynála roku 1620 kanovníkem Olomúckým.

**) Knížectví Opavské a vůbec celá čásť Slezská, která až podnes k arcidiocesi Olomúcké náleží, byla částkou země Moravské. Ač král Otakar svému nemanželskému synovi Mikuláši Opavsko eo zvláštní vévodství propůjčil, přede potahovali Moravané onen okraj k markrabství Moravskému, jakož jasně o tom svědčí Kn. Tovač. (vyd. od Demutha str. 122): „Knížectví Opavské od starodávna i s

*Žerobí vna záruka, osl
čertova hopylo = 1 jsou literární.*

3. Aby ráčil dáti odpověď pánům stavům podlé zůstání na předešlém sněmě léta 1609 v Olomouci držaném strany pohřbu osob náboženství pod obojí v kostelích pod jednou.

4. Aby se nebránilo zvoniti, kdyžby která osoba stavu užívající v městech umřela.

5. Aby podlé snešení starobylého, obzvláště pak léta 1608 na sněmě obecním v Brně držaném obnoveného, cizozemci na prelatury dosazování nebyli*).

Když jsme zasedli, podal jsem na J. M., poněvadž to za obyčej v této zemi jest, aby jeden stav druhému, měl-li by jaké artykule obecní, kteréby uvažování potřebovaly, posýlal, taky-li jsou na to ráčili mysliti, aby něco toho mezi sebou shledali a když žádný nic neměl, podal jsem jim v

tím knížectvím ku pomoci zemi této jest, vždy bývalo i býti má a v jiná Slezská knížectví neshuší, neb jest to knížectví vysazeno z Moravy a vyňato, jakožto i k bi-kupství Moravskému sluší.“ Vyšší Opavští stavové také pracovali k tomu, aby starožitný svazek s Moravou udržován byl, kdežto Opava a jiná města k slezským knížatům se nakloňovala. Spor mezi Moravskými stavy a Slezskými knížaty trval ustavičně a velmi čile veden byl v 17. století, jakož to dotýrají mnohá rokování na sněmích a poselství k císaři a věci té vypravená. Když Karel z Lichtenšteina stal se vévodou Opavským, protestovali stavové proti tomu, obzvláště na sněmu roku 1614, kdežto i vyhrožovali, že mocí brannou se oprou, kdyby Opavští stavové k uznání nového vévody donuceni býti měli. Ač pak dlouhé rokování mezi císařem a stavy Moravy a Opavska počalo, nevyřízeno ničeho za příčinou pletich kardynála Khlesla a utužen poměr mezi Opavskem a Moravou, jakýž až podnes jest. (Srov. o tom důkladně pojednání Lepařova v Čas. Mus. 1860, str. 407.).

*) Dotýčné snešení nestalo se ale na sněmě v Brně, nýbrž jak sněm. pam. kn. IV, list 394, b. dokazuje, na sněmě Olomúckém položeném na den 16. měsíce července. Snešení toto zní v tato slova: „Poněvadž jest to věc jistá, že obyčejně jedenkaždý na vlast svou více nežli na cizí laskavější jest a o vzdělání a dobré její snazněji pečuje a se stará; na tom jsou se jiní tři stavové s stavem prelátským snesli: aby vedlé starých kanovův a chvalitebného obyčeje osoby v markrabství tomto též v království Českém a zemích připojených zrodilé obzvláště stavu panského a rytířského, kdyžby toliko osoby hodné a spůsobné téhož zákona a řádu, tak aby fundaci tedy na ublížení nic se nedálo, byly, před jinými cizozemci na budoucí časy k prelaturám fedrovány bývaly.“

spisu, do kterého jsem těchto následujících 23 artykulův poznamenal, aby se rozsouditi mohlo, mohlo-li by o ně dále co promlouváno býti neb ne?

Artykulové obecní, kteréby uváženi býti měli.

1. Osoby naříditi ze všech stavův, kteréby s J. M. Arciknížetem na místě J. M. C. jednaly strany smlouvy v Fol. 110. b. království Českém učiněné a jiné potřebné zemské věci, a vyměřiti, kteréby býti měly a na jaký způsob se jednati.

2. Mělo-li by se s J. Milostí arciknížecí jednati, aby J. M. C. ráčil obnoviti landfryd, potvrzení svobod, čili na prvnějším přestati a pokudžby se jedno ani druhé učiniti nevidělo, mělo-liby se na něco nového pomysleti?

3. Mělo-liby se jednati, aby J. M. C. ráčil obzvláštním majestátem potvrditi milost na kovy učiněnou*).

4. Mělo-li-by se žádati J. M. Arcikníže na místě J. M. C. o revers na 20.000 o sjezdu brněnském, léta 1611 23. januarii držaném, J. M. C. svolených; item o revers na regiment knechtův a 1000 koni verbovaných; item o revers na to, co jsou páni stavové darovali k veselí J. M. císařské.

5. Mělo-li-by se žalovati J. M. C., že města překážkou činí stavu panskému a rytířskému v skládání vín v městech podle sněšení několikerych sněmovních**).

*) Obdarování na kovy bylo již potvrzeno Matyášem v odpovědi dané na žádosti sněmu roku 1608: „Kdež také stavové J. M. K. za to žádají, jakož od J. M. C. obdarování na kovy až do dvaceti pět let dané mají, zdají se jim ten termín pro veliké na takové věci náklady krátký, aby J. M. K. jim na to majestát a osvobození tak aby oni i s potomky svými toho na věčné časy požívatí mohli, dāti ráčil: Jeho M. K. z milosti té, kterouž k stavům nakloněn býti ráčí, k těm dvaceti pěti letům, na kteréž prvé nadání mají, ještě druhých dvaceti pět přidati ráčil, s čímž že stavové spokojeni budou J. M. K. ráčí té naděje býti.“ (Sněm. pam. kn. IV. fol. 410).

**) Města nadužívající totiž propínačního práva nedovoľovala pánům vína k jejich jen potřebě do sklepů městských domů skládati. Ač se na mnoha sněmích již před tímto a po něm o věci té rokovalo, přece vše na místě svém postavena nebyla; tak zkonfiskovali Brňané ještě r. 1683 biskupovi Olom. hraběti z Liechtenšteina uherská vína, když je do sklepu domu svého na zeleném trhu složití chtěl.

6. Mělo-liby se s J. M. Arciknížetem jednati, aby J. M. C. neráčil představovati v titulích svých Slízka Moravě.

7. Mělo-liby se žádati o Ubrmany na hranice Uherské a při témž artikuli mluviti o obnovení komisařův na tyž hranice a žádati pánů prelátů, aby bez pohoršení práva svého toliko pro uspořené nákladův, osob z prostředku svého nenařizovali a vyměřiti při tom, co se má dávatí poslům českým, když na tyž hranice pojedou.

8. Mělo-liby se žádati J. M. Arciknížete na místě J. M. C., aby to skutečně při pánu podkomořím naříditi ráčil, aby do rady v městech Olomouci a Brně i jiných podlé uvolení J. M. C. osoby náboženství pod obojí dosazoval.

9. Měla-liby se přimluva k J. M. C. učiniti, aby ráčil spokojiti věřitele své a rukojmě vyvaditi.

10. Mělo-liby se vypraviti jaké poselství k J. M. C. v jakých příčinách a kterého času?

11. Poněvadž J. M. C. jakž se z přednesení sněmovního rozuměti může, nejedněch pomoci peněžitých žádati ráčí, nadto páni stavové jsouce přes šestkrát stotisíc zlatých dlužní sbírky jisté na zaplacení jich uložiti na sebe musejí, má-li při předešlých berních, které až posavád svolovány byly zůstatí? Čili páni stavové ráčí chtíti nějaké jiné prostředky pohodlnější obmysliti?

12. Při spravování berní aby každý obyvatel se přiznával, na jaké minci berně spravuje.

13. Aby nařízeno bylo, v jaké ceně se mají dukáty a tolary bráti?

14. Aby se vyměření stalo, která mince má za falešnou držána býti a podlé čeho?

15. Má-li při předešlém způsobu zůstatí, aby výběřčí z měst k přijímání berní od obyvatelův nařizování byli, čili páni stavové jiné osoby k tomu jmenovati chtíti ráčí?

16. Pokudžby výběřčí z měst zůstávati měli, aby jim byla přísaha vydána, kterouby byli zavázáni pánům stavům a dyrektorům peněz zemských.

17. Aby páni stavové ráčili pomysliti na jiného dyrektora peněz zemských, poněvadž mně příliš obtížno přichází vedlé jiných prací ouřadu mého tu taky na sobě držeti.

18. Mají-li se pomoci peněžité J. M. C. od pánův stavů svolené dříve, než-liby revers na ně dán byl, od rentmistra zemského vydávati.

19. Kdyby se peníze J. M. C. svolené odvozovaly, aby

v té ceně brány byly, jak platí na tom místě, kde se odvozují.

20. Mají-li se berně spravovati, nastala-li by válka a které z nich?

21. Ouředníkův menších obojího kraje se dotázati, aby pod přísahami svými k ouřadu svému učiněnými oznámili, jest-liže jsou se bez ohlédání na osoby těm, kteříž berně nespravili, na statky jejich zvedli a pakli jsou toho neučinili, co k tomu má říkáno býti? Fol. 111.

22. Jakým způsobem by se reštanti vyupominati měli, poněvadž ti, kteří berně zadržují na ouředníky menší a na zvozování se na statky nic nedbají.

23. Aby na místě pana Bohuše z Zástřizl již nebožtíka jiná osoba k přijímání počtův zemských volena a nařízena byla.

Po přečtení těchto artykulův, když ode všech schváleny byly a uznány za hodné dalšího uvažování mezi stavy, poslal jsem s nimi na místě stavu panského pana Jana Diviše bratra svého a pana Hynka z Vrbna zetě svého ku pánům z rytířstva s oznámením našich přátelských služeb a žádostí, aby je mezi sebou přečtli a podle toho; jakž by další toho potřebu uznali, o ně i rozmluvili, týmž způsobem jsou taky poslány ku pánům prelátům po Karlovi Jordanovi z Clausenburku písaři menším, a vyslaným z měst po drabantu. Když zatím bylo nastoupeno na artykul první a přišla přímluva na pana Jana Kavku z Řičan, promluvil: že prvé ten obyčej býval, aby se proposicie císařská přede všemi jinými věcmi vážila, potom na obecní artykule nastupováno bylo a žeby se mu vidělo, aby se totéž při tomto sněmu zachovalo a přečtení artykulové na ten čas poodložili. Dal jsem mu odpověď: že uvažování proposicie císařské neb přednesení, kteréž jménem J. M. se stalo, grunt svůj založený má na těchto artykulích, poněvadž se odpověď dáti nemůže, lečby prvé o artykule tyto snešení se stalo, a vyhledalo se, odkudby se měly J. M. C. pomoci jaké svoliti a jakým způsobem reštanty, kterýchž J. M. žádati ráčí vyupominati. K tomu taky, ačkoli tomu tak jest, že posledními lety věci císařské prvé uvažovány bývaly, než zemské, avšak že stavové nikdy nedali se tím vázati, aby to jako z povinnosti činili, než že jsou to sobě na svobodě své zachovávali, nybrž že já více sněmů pamatuji, při kterých se začátek činil od

obecních artykulův, než od proposicie, proto že jsou předkové naši ohlíželi se v tom na dvě příčiny, jedno: aby páni země neb komisáři jich, kdyžby zvěděli o tom, že věci od nich předložené již k místu přivedeny jsou, nedotírali na stavy, aby zanechajíce všeho jiného uvažování s dáním odpovědi pospíšili; a druhé: aby tudy obyvatele při sněmě zdrželi, kteří snesouce se o to, coby mělo na císařské předložení za odpověď dáno býti, nemnoho potom na obecné věci mysli, nybrž jedni po druhých se rozjížděli. A tak umkl a přímlyvy šly pořád. Stalo se pak snešení při prvním artykuli v našem stavě toto:

Aby s J. M. arciknížecí na místě J. M. C. jednáno bylo, aby ta smlouva mezi zmocněnými od pánů stavův království Českého a zmocněnými od pánů stavův markrabství Moravského v království Českém léta 1611 učiněná od J. M. arciknížecí na místě J. M. C. stvrzena byla. Jestliby J. M. A. při čem nějaké rozmyšlení míti ráčil, buď strany slov, buď strany samých věcí, aby osoby od J. M. pánův stavův nařízené s J. M. A., neb kohoby J. M. k tomu naříditi ráčil, jednati a zavíratí moc měly, na schválení J. M. pánův stavův, k čemuž J. K. M. pán kardynal dožádán a

Fol. 111 b. osoby níže psané k tomu nařízené: Jeho milost pán hejtman, pán nejvyšší komorník, pán sudí, pán Jeroným Václav hrabě z Turnu, pan Jan Jetřich z Kunovic, pan Jirí Volf Krínecký, pan Petr starší Sedlnický, pan Jan Diviš z Žerotína a pan Hynek z Vrbna.

Ku pánu kardynálovi a pánum ouředníkům a soudcům zemským dali hlasy všickni. Nejprvnější byl pan Bedřich Sedlnický, který tím hnul, aby tolikéž někdo z mladých byl nařízen, tak aby mladší mohli od starších se učiti, a v pravdě, což on mluvil, já jsem myslil tehďáž. Jakož pak potom, když na mně zavírání bylo, napomenul jsem stavu panského, aby některé osoby z obce taky k sobě přijali, netoliko pro tu příčinu od pana Sedlnického oznámenou než více proto, aby páni ouředníci a soudcové zemští nebyli v to domnění tažení, jakoby všecku moc ve všech věcech na sebe tahlí a obec sobě za nic pokládali; a tak jest k tomu přistoupeno a voleny svrchu psané čtyry osoby.

2. Vzat potom druhý artykul a zavíruo, poněvadž ta smlouva, kteráž jest léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. císařem Rudolfem a zmocněnými od pánů stavův království Českého strany jedné a J. M. C. pánem

naším na onen čas čekancem království českého a vyslanými a zmocněnými z Markrabství moravského učiněna, to s sebou přináší, že kdyžby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále českého přišli, že J. Mtem pánům stavům markrabství moravského všech J. Mti privilegií a svobod J. M. Kr. potvrditi povinnen býti ráčí, jakž ta smlouva šire to v sobě obsahuje. Protož aby s J. M. Arcik: jednáno bylo, aby J. M. na místě a slovem J. M. C. se zamluviti a připověditi ráčil, že kdyžby J. M. páni stavové tu věc na J. M. C. vznésti ráčili, že J. M. C. ráči míti všech privilegií a svobod ve všech slovech, punktích, klausulích, artykulích v celosti potvrditi, tak jakž táž smlouva to s sebou přináší a jakž jest to J. M. ráčil předešle při přijímání za pána učiniti. Co se pak landfrydu dotýče, aby obnoven nebyl, toliko aby J. M. ráčil obzvláštním listem na pergameně pod pečeti svou k němu se přiznati a že jej ve všem držeti chtěti ráči zakázati: Proto pak jest zůstáno, aby landfryd obnoven nebyl, aby tudy první, kterým jsme po tyto léta zavázáni byli, nebyl zlehčen a jako za nepořádný odsouzen a jakoby pán náš jsa tehdaž toliko čekancem království českého a nekorunovaným králem, nebyl měl té moci s námi landfrydu učiniti a my s ním, nybrž by ani na obnovení potvrzení svobod nebyli nastoupili stavové, kdyby to v výše jmenované smluvě zejména obsaženo nebylo.

3. Co se milosti na kovy dotýče, zůstáno, že jakož J. M. C. v přijímání za pána na onen čas na kovy frystunk k těm 25 letům od J. M. Císaře Rudolfa daným, druhých 25 let milostivě přidati ráčil a od J. M. císaře Rudolfa na těch 25 let majestát J. Mtem pánům stavům daný jest: Též J. M. Arcik: žádati, aby od J. M. C. nynějšího podobný majestát na druhých 25 let dán byl, tak našly-liby se v horách kterého pána obyvatele kovy zlaté, nebo stříbrné i jiné, aby toho svobodně a volně až do těch 50 let užívati mohl.

4. Týmž způsobem taky strany reversu takto snešeno: Jakož jest k žádosti J. M. C. 20000 zl. na válečné ouřady svoleno, též regiment knechtův a tisíc koní verbováno a potom do království českého posláno a učiněno, na to aby se reversu žádalo; ale což jest bez žádosti J. M. z dobré vůle učiněno, jako jest bylo na svadební veselí J. M. C. z lásky 30.000 zl. darováno, na to aby se reversu žádati mělo, vidí se nepotřebí.

5. O rozepře mezi stavy vyššími a stavem městským promluveno, poněvadž ta věc od dávniho času již mezi nimi trvá, ano dosti snadná, patrná a zřetelná jest, aby J. M. Arcik: tu věc přeslyšeti a výpověď na místě J. M. C. v tom učiniti ráčil. Pokudžby pak vždy pro některé příčiny výpověď tak spěšně státi se nemohla, aby J. M. Arcik: na místě J. M. C. se zakázati a připověditi ráčil, že mezi tímto časem a nejprv příštím vinobraním J. M. C. komisáře naříditi ráčí, aby tu věc vyslyšeli i výpověď konečně učinili.

6. Při šestém artykuli vidělo se, žeby zbytečné bylo J. M. Arcik: zaměstnávat, než poněvadž ráčí býti k sněmu tomuto od J. M. C. nařízen, snešeno toliko, aby J. Mti v známost uvedeno bylo, že páni stavové, když své posly k J. M. C. vypraví, tu věc J. M. C. skrze též posly stížiti chtějí a J. M. C. při tom žádati, aby to při kancelářích napravití ráčil.

7. Poněvadž při hranicích uherských pánům obyvatelům a poddaným jich veliké ublížení a nátlisky rozličným způsobem od některých obyvatelův království uherského se dějí, aby J. M. Arcik: žádán byl, aby se na místě J. Mti zamluviti ráčil, že od J. M. C. Ubrmané na hranice uherské mezi tímto časem a sv. Martinem nejprv příštím nařízení budou; co se pak vychování pánův komisářův z království českého, kteří při tom býti mají, dotýče, toho při prvnějším sněmovním léta 1609 snešení pozůstavovati ráčí, však na místě pana Maximiliana Lva J. Mti stav panský pana Vilima z Roupova za komisáře naříditi jsou ráčili. Jestližeby pak který z těch nařízených pánův komisářův budto pro nemoc, nebo jinou jakou případnou slušnou příčinu přijíti a přítomen býti nemohl a potřeba spěšná té věci nastala, a žeby J. M. nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští pro nařízení jiné osoby nebo osob jakžto prvé J. Mtem od pánů stavův v moc dáno jest, sjeti se moci ráčili, aby to těm již prvé k té věci nařízeným pánům komisářům v moci pozůstaveno bylo, aby moc měli jinou osobu nebo dvě voliti a ji nebo je s sebou k tomu za komisáře přivzítí.

8. O pána podkomořího vidělo se, aby ta věc J. A. M. generaliter přednešena byla a J. M. při tom žádán, aby při pánu podkomořím naříditi ráčil, aby se to od něho pána podkomořího, což tak J. M. C. pánům stavům v té věci se zakázati neb voliti ráčil, skutečně zachovávalo.

9. Strany věřitelův J. M. C. povoleno, aby ta věc a

obtížnost J. M. Arcik: v známost uvedena i také k J. M. C. přimluva učiněna byla, aby J. M. C. věřitele své což nejdříve možné spokojiti a pány rukojmě své vyvaditi milostivě ráčil.

10. O vypravení k J. M. C. odloženo až ku posledku sněmu tak, aby se ta věc mohla dobře uvážiti.

11. Artykul strany berně jest odložen na žádost pána kardynála do zejťřka, za příčinou, že se nemohl resolvírovat tak brzo, měl-li by k té cestě, která odemně podána byla, přistoupiti.

12. Povoleno od J. Mtí k tomu a vidí se za dobré, aby při spravování berní každý obyvatel se přiznával na jaké minci berní spravuje a to aby v notulích listův přiznávacích v sněmě dostaveno bylo.

13. Dukáty a toлары aby tak brány byly, jak se posavád braly, totiž dukáty po 2 zl. moravských a toлары po 84 krejcařích, a pokudžby jaké poselství k J. M. C. od pánův stavův vypraveno bylo, aby se toho při J. M. C. v poníženosti vyhledávalo, tak aby J. M. C. tu věc strany mince jakž nejdříve možné předsebe vzíti ráčil; a kdyžby se J. M. C. o čas k předsevzetí té věci resolvírovati ráčil, aby těm osobám sněmem léta 1609 k tomu od pánův stavův Fol. 112 b. nařízeným v známost uvedeno bylo, a kdyžby se tak strany mince snešení stalo, aby J. M. C. skrze ty osoby z Markrabství Moravského k tomu nařízené J. M. pánu hejtmanu v známost milostivě uvéstí dáti ráčil a J. M. pán hejtman aby skrze patenty a listy odevřené po zemi, po čem by která mince a jak brána býti měla, pánům obyvatelům oznámiti ráčil.

14. Aby Kandelberger přivezma k sobě některé osoby z měst o tu věc s nimi rozmluvil a se snesl, jak by to nejlépe před sebe vzato býti mohlo, a J. Mtem to přednesl k uvážení, tak aby to napraveno bylo.

15. 16. 17. Odložení do zejťřka za příčinou artykule strany berní, kterýž tolikéž jest do zejťřějšího dne odložen.

18. Snešeno od J. Mtí, aby nebyly vydávány peníze žádné dříve, nežli by reverse od J. M. C. na předešlé i nynější berně svolené nebyly odvedeny.

19. Vymazán jest, žeby více škody zemi přinesl než oužitku.

20. Poněvadž se tento artykul berní dotýká, odložen týmž způsobem, ažby na artykul stran berní přišlo.

21. Povoleno k tomu, aby ouředníkům menších dotázáno bylo o tu věc.

22. Aby od tohoto času po vyjití termínův k vybírání berní a sbírek uložených reštantníci od osob těch, kteréž k vybírání nařízeny budou, J. Mti pánu hejtmanu pořádně poznamenání dávání byli a J. M. pán hejtman aby takového každého reštantníka k sobě obeslati, jej na závazek vzíti moc míti ráčil, na ten způsob, aby zadržalý reštant do následujícího soudu zemského spravil, a na spravení toho kvitancí pánu ukázal a nespravil-liby do toho času, aby se před soudem zemským postavil a tu znovu na závazek vzat byl, že se na rathouze, jakož mu uloženo bude, postaví a odtud vycházeti nebude, ažby reštant spravil a kvitancí na to ukázal i také od J. M. pána hejtmana anebo kohožby pán k tomu nařídil, rukou dáním propuštěn byl. Pán hofrychtyř manský aby se tolikéž tak zachoval při maních páně biskupových. Při uvažování toho artykule všickni jsme se na jednom snesli, krom dvou neb tří; mladší chtěli mudrovati, ale brzo musili od svého ustoupiti.

23. Poněvadž pan Bohuš z Zástřízl prostředkem smrti z tohoto světa sešel, ku přijímání počtů zemských na místě jeho pan Bedřich Sedlnický z Choltic od J. Mti jest nařízen.

Když tyto věci uvažovány byly, okolo hodiny druhé s poledne vyslali páni z rytířstva k stavu panskému pana Kryštofa Karla Podstatského z Prusinovic, komorníka práva menšího v kraji olomouckém a pana Jiřího Zygmunda Frakšického z Zástřízl a poslali po nich artykule některé k uvažování, kteří však proto, že čas k tomu nepostačoval dnešního dne k uvážení nepřišli, a to tyto:

1. Poněvadž se to nachází, že někteří pánův obyvatelův podlé poslednějšího šacunku žádných berní nespravují, protože na ně koni žádní vloženi nejsou, jiní že mnoho na ně se jest uložilo, sobě stěžují, pročez se vidí pánům z rytířstva, aby nový šacunk tímto sněmem nařízen byl.

2. Poněvadž tauffaři v poddanosti pánům svým ani žádnému jinému státi nechťejí, za dobré by bylo, aby na místě jiných všech haushalterové každého domu pánům těch gruntův, kdež dvory své mají, slibovali, tak chtěl liby kdo kterého z nich právněviniti, týž haushalter aby za ně odpovídati povinnen byl*).

3. Jakby reštanty co nejspíšeji zvyupominání býti mohli prostředek vyhledati.

Fol. 113.

*) Jedna z hlavních zásad novokřesťanův byla: „žádný křesťan nemá

4. Artykul do sněmovního snešení o všelijaké řemeslníky, že se jim veliká překážka v jejich handlich v Rakousích děje, vložití a při J. M. Arciknížeci aby to přetrženo bylo vyhledávati a žádati.

5. Aby s nejvyššími pány ouředníky desk zemských snešení se stalo, coby se od vkladů do desk zemských podle velikosti a malosti sum platiti mělo, nebo se předešlé placení od desk obtížné býti vidí.

6. Aby J. Mti páni stavové to rozeznávati ráčili, jsou-li páni ouředníci menší vyšším pánům ouředníkům co od vkladu neb desk zemských povinni platiti, poněvadž v knize pána Tovačovského zapsáno stojí, že ouředníci jedni druhým při právě platiti povinni nejsou.

7. Zpráva se dává jistá, že Židé v Polště za dobrou minci halíře kupují a za 2 kr. 18 halířův jim tam dávají a zde oni po 12 halířích za šesták jich udávají a tak na tom třetí výdělek mají.

8. Nachází se Židé, kteří znamenitá stříbra dělaná na koflicích i jináče v zemi skupují a za polskou i uherskou minci je s svým velikým ziskem vydávají a zase do této země zjevně i tejně je mezi lidí vtroušují.

9. Takoví Židé se nacházejí, kteří jednu minci za druhou a několik zlatých jim na 100 zl. výše dávají a dobrou minci ven z země vyvázejí.

10. Mnozí pod spůsobem poutníkův z mnohých zemí s listy podvodnými a falešnými do země přicházejí a mnoho časův v zemi zůstávají a naskrz ji procházejíce žebří a někteří dají zde v zemi své listy sobě přepisovati a obnoviti, ku kterýmž někteří páni obyvatelé (neznajíce jich) pečeti své tisknou a oni po tom tím lepší průchod v zemi mají.

11. Přišlo v zvyk nemalý, že někteří z pánův obyvatelův poddané sobě vyjednávají a na gruntech svých jich neosazují, než dopouštějí jim své vůle užívati, z kterých potom kmíní*) a zbojníci na cestách bývají; a když takový při skutku přistižen bývá, aneb na něj vyznání při utrpném právě

býti vrchností. Někteří z nich řídili se i komunistickými zásadami, na co slova „haushaben“ a „kuchyň“ dorážejí.

*) O tomto slovu píše Jungmann: Kmín (cf. pol. gmin = černí lidé der Pöbel ex germ. Gemein) nízký, špatný člověk, lhář, klámatel, zloděj. — Zda-li nelze slovo to odvozovati z francouzského gamin? že totiž touž dobou do Čech se dostalo jako la botte, culot atd. — Proti kmínům a tulákům směřují mnohá usnešení sněmovní.

stane se, tehdy ti páni jejich při nich tak tuze stojí, a o ně se dopisují a z vězení jich vymáhají a k nim předce, by pak zjevní psanci byli, s exekucí nepřikračují.

12. O drahém prodávání suken a obuví od krajačův a ševcův, tak že co před tím sedlák staršímu pacholku 6 zl. služby dával, to nyní 12 i 15 zl. dáti musí, v čemž jsou velice souženi a utiskáni.

13. Na mejtech, které Židé v pronájímích od pánův obyvatelův drží, jak v tom s křesťany domácími i přespolenými zacházejí, to ti vědí, kterých se dotýče.

14. Aby páni obyvatelé lidem poddaným svým nezapovídali, na cizí piva choditi.

15. Partyty aby se zastavily.

Sobota. 18. srpna.

Prvé, než jsem do soudnice šel, zastavil jsem se u J. M. A. a dotázel jsem se, poněvadž zejtřejšího dne neděle bude, vidělo-li by se J. Mti aby k získání času dnešního dne ještě stavové k J. Mti své posly s těmi smlouvami, o nichž po tyto dny zmínka jest byla, vypravili a J. Mti žádali, aby sobě den a hodinu obrátili ráčil k namluvení se s stavy o artykule v nich obsažené? Uznal to Arcikníže za dobré a tak jsem na horu jel, abych stavům o tom oznámil.

Okolo 11 hodin zasedl stav panský a tu jsem J. Mtem přednesl, že mám některá psaní všem stavům svědčící, kteráž poněvadž by se snad něco pilného v sobě zdržovati mohla, že mi se vidí, aby byli stavové povoláni, tak aby se u přítomnosti jich přečísti mohly; nad to že bych měl měl taky jim pánům stavům v známost uvést. jaké jsem dnešního rozmlouvání s J. M. A. měl, což odkladu tolikéž netrpí a tak když jsou to přímlovami svými schváliti ráčili poslal jsem pro pány z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického a pana Petra z Náchodu, pro preláty písaře menšího a drabanta proměsta. Když mezi nás vstoupili, oznámil jsem jim totéž a tak jest ihned k tomu přistoupeno a s počátku čteno níže položené psaní od knížete Karla Minsterberského.

Den hochwürdigsten hochgebornen Fürsten hoch und wolgebornen Herrn, ehrwürdigen, andächtigen, edlen, gestrengen, ehrenvesten Herrn N. N. Cardinaln Bischoffs, Hauptmann und Obristen, Land: und Rechtsitzern deß Marggraffthumbs Märherrn, Röm. Kais. Maj. Räthen, unsern besonder

lieben Herrn, gutten Freundten, Ohmen, Nachbarn und besond. gutten gönnern sambt und sonders.

Unser freundtliche dienst, freundschaft, günstigen grueß und alles guttes zue voran, hochwürdigster Fürst, hoch und Wolgeborene Herrn, Ehrwürdige, Andechtige, Edl, Gestrenge, Ehrenveste besonders liebe Herrn gutte freünde, Ohmen, Schwägere, Nachbarn und besonders gutte gönnere.

Was E. LLden die Herrn und ihr negsthin uns wegen des Türken vorhabenden einfals in Siebenbürgen freündtlich und wolmeintlich zue erkennen gegeben und uns sowoll die gesambten Herrn Fürsten und Stende in Schlesien der nachbarlich assistenz und hülffe auf den nottfall und zuestossende bedrängniß der benachbarten lande erinnert und angesonnen: und dan, was in einem andern schreiben sich E. LLden die Herrn und Ihr über diesen beschluss beschwert zue sein angemeldet, welchen die gesambten Herrn Fürsten und Stende bey jüngst gehaltenen ihrer zuesamenkunfft wegen des Fürstenthumbs Troppau gemacht und was dieselbten desswegen an den Landtshaubtman gemelten Fürstenthumbs mitt einhelligen Rath schrifftlich abgehen lassen, das alles haben wir zur genüge verstanden. Wan wir dan darauf E. LL. die Herrn und Euch alsobaldt darumb nicht beantworten können, dass vermöge dieses Landess Schlesien eingeführter observancz und üblichkeit in dergleichen vorfallenden sachen, die nechst angesessenen Fürsten und Stende vorhin vernomen werden müssen und sich wegen derer von einander abgesessenen Herrn Stende und von ihren erkündigten und erholten guttachtens wess vorzogen: also ersuchen wir E. LL. und gesinnen freündtlich und günstig, diese lebten diesen vorzug nicht befremdblich vormerken und uns im besten daran vor entschuldigt halten wollen. So viel nun vorgedachten unversehen einfall betrifft, thue ich gegen E. LL. den Herrn und euch, die negst angesessenen Herrn Fürsten und Stende neben unns dieser beschehenen aviso gantz freündtlich, nachbarlich und dienstlich bedanken und wie sie daraus E. LL. der Herrn und Euer also der gesambten löblichen Stände zue diesem Lande jeder zeit tragende nachbarliche zueneigung, guttes vertrauens und correspondenz verspüret, also sind wir auch vor unns und im namen der sambtlich Herrn Fürsten und Stende geneigt und begierig diesestheils aller nachbarlichen gebür zue erweisen, und vorwünschen hertzlich, dass der Allmech-

tige allen besorglichen einfall und gefahr von den benachbarten Landen gnedig vorhütten und abwenden wolle, zweiffeln auch nicht, die Röm. Khais. Mt. unser allergnädigster Herr diese gefahr in acht nehmen und dabey in diesen und benachbarten Landen diss verordnen werde, was hierüber in dergleichen plätzlichen fallen zur sicherung dess Landes im brauch und übung gehalten worden, darbey wir dan unterdessen von tragenden Oberamtswegen im namen der Herrn Fürsten und Stende an unserm zuethun und was sich zue anstellung gewöhnlicher bereitschaft im Lande und auff den nothfall zu möglicher assistenz und hülffe den bedrängten benachbarten Landen erheischt nicht verwinden und unterlassen wollen. Wass nachmalen die wegen des Troppawischen Fürstenthumbs von E. LL. den Herrn und Eüch eingewendete beschwärde und angezogene praetension anreichen thut, ist den negst angesessenen also auch den gesambten Herrn Fürsten und Stenden und uns niemals in sinn und vorsatz khomen weder durch dieses oder anderes mittel, ursach oder anlass zue einiger unnachbar: und unfreundschaft zu suechen oder E. LL. den Herrn und Eüch im wenigsten zue nahe zue khomen, hetten auch die gedanken nicht schöpfen können, dass die Löblichen Stende dess Marggraffthumbs Märhern hierdurch dergleichen einbildung erreichen sollen, sondern wie die gesambten Herrn Fürsten und Stende im einhelligen rath befunden, ist bloss und allein zur defension der Ihnen den Herrn Fürsten und Stenden von weiland Khaysr Maximiliano hochmildester gedechnuss zue erkanten possession und habenden recht gemeint und fürgegangen: Seind auch dazue dannenhero nottdrenglich geursacht worden, dass sich der haubtmann gemelten Troppawischen Fürstenthumbs zuewider der notorissima possessione auss aigenen willen und vorsetzlichen die Herrn Fürsten und Stende mercklich in ihrem besitz zu turbiren und praegraviren unterstanden, indeme derselbe die oberamts befelch bey sich hinterhalten, der Landtschaft nicht publiceret, zue den fürstentagen, zuesamenkunften, oberrechten nicht abgesendet, die Steuern und Landesanlagen biss dato neben den andern Stenden abzueführen sich verweigert und öffentlich sich verlauten lassen, samb dass Fürstenthumb Troppaw dem Landt Märhern zugehöre und dardurch de facto ohn alles vorgehendes rechtliches erkentnuss zuwider angezogenen Khaysers Maximiliani Decret und sonsten aller

rechtlich ordnung und billigkeit die herrn Fürsten und Stende
 zue depossidiren und ihres kundtbaren rechtens zue entsetzen
 unterlangen wollen, darbey dan die gesambtten Herrn Fürsten
 und Stende dess gewissen vorsehens gewesen E. LL. die
 Herrn und ihr hieaus selbst abnehmen würden, wie ihnen
 den Herrn Fürsten und Stenden solch des Troppawischen
 Hauptmans unrechtmessigen Process zuebillichen oder den-
 selben gutt zue heissen und nicht vielmehr vermöge natürlichen
 und aller Völker recht contra tam manifestum spolium auf ge-
 wisse defensionsmittl zue sinnen gebüren wollen. Und weil
 dan die gesambtten Herrn Fürsten und Stende, wie gemeldet,
 ein anders nicht, alss ihr zuerkantes Recht und kundtbare
 posses hier durch in acht zue nehmen und E. LL. den Herrn
 und euch im wenigsten nicht zu nahe zue gehen gemeinet,
 als wollen E. LL. die Herrn und Eüch wir im namen der
 Herrn Fürsten und Stende und auf die von den negst an-
 gesessenen Stenden unns beschelene weitere errinnerung
 freündtlichen, in freündtschaft, günstig und alles Vleisses
 ersucht und gesinnet haben, es wollen E. LL. die Herrn
 und ihr die Herrn Fürsten und Stende oder unnss, was wir
 tragenden Oberamts wegen und auf der Herrn Fürsten
 und Stende einhellig gemachten beschluss zue verordnen
 schuldig und pflichtig sein, in dieser billichen sach nicht
 vordencken, sondern die herrn Fürsten und Stende, viel-
 mehr bey ihrer durch khayserliche Decreta zuerkanten und
 solang continuirten possession bis zue ausstrag der sachen,
 die man dieserseits Ihrer Khays. und Khön. Mt. unserm
 allergnädigsten Herrn gerne unterthänigst vertrauet, ruhig-
 lich und ohne eintrag verbleiben lassen und den Troppa-
 wischen Hauptman und ihm anhangende etzlich von der
 Landtschafft daselbet auch dahin zu ernahmen und dessen
 vorgewissert sein, dass dargegen die Herrn Fürsten und
 Stende die alte lieb, freündtschaft, vertretiligkeit und gutte
 correspondenz mitt E. LL. den Herrn und eüch iederzeit
 zue foviren und continuiren eüserst geneigt, willig und be-
 flissen sich werden erfunden lassen, Wir dan auch E. LL.
 die Herrn und eüch wir unsers theils freündtlich, nachbar-
 lich und günstig ersuchen und ansinnen, dieselben wolten
 sich hierinnen oder anderwärts zue uns keines andern vor-
 sehen, dan was neben der schuldigkeit zue erzeigung aller
 freündtlichen nachbarlichen und schuldigen affection, wie ver-
 hoffentlich wir iederzeit also auch ein treiwes mittglid des

Löbl. Marggraffthumbs gegen Elter LL. den Herrn und Eüch den gesambten Stenden willig, trewhertzig und unverdrossen gethan, von uns erfordert wird. Und haben solches E. LL. den Herrn und Eüch auf befündung und Erinnerung der negst angesessenen Herrn Fürsten und Stende unsers tragenden oberamtswegen freündtlich in freündtschaft und günstig nicht verhalten wollen, und sein E. LL. den Herrn und Eüch zue freündtlichen narbalichen diensten und gunstigen willen iederzeit wolbeygethan und geflissen. Datum Olssen den dritten Augusti Anno 1612.

Von Gottes gnaden Carl Hertzog zue Münsterberg in Schlesien zue Olssen, Graue zu Glatz, Herr auf Sternberg und Jaischwitz, Röm. Kh. Mt. Rath und Obrister Hauptman in Ober und nieder Schlesien.“

Carl Hertzog zu Münsterberg m. p. *)

Po tomž psaní čteno jest druhé od pana Volfa Zygunda z Losnšteina, kterým pán omluvá se při páních stavích, že, jsa přijat za obyvatele markrabství toho, nemohl jest se podlé sněšení předešlého sněmovního zachovati a statku pozemského sobě koupiti, ani také sumy nějaké peněžité k zemi půjčiti, žádaje J. Mti, aby to ke škodě přijetí jeho do země nebylo, a aby vážie mu to láskavě ráčili jemu ještě prodlenější termin k dosti učinění tomu dáti a povoliti.

Třetí psaní bylo od Vilíma Bravanského, kterýmž zprávu dává, že jsou stavové knížectví Opavského k němu se zase láskou nakloniti a co jest mezi nimi předešle zešlo, to mimo sebe pustiti ano i to stané, které naň dáno minulými léty jest, vymazati dali; kdež chtěie J. Mtem pánům stavům předešlé své žádosti na J. Mti strany týchž věcí vznešené připomenouti, že jest se chtěl sem vypraviti, než obávaje se, aby J. Mti tím neurazil, že jest skrze toto psaní J. Mti žádati chtěl, aby mu k tomu své milostivé dovolení dáti ráčili, kteréž v tato níže psaná slova znělo:

*) Tento vévoda byl potomek Jiřího z Poděbrad, který totiž r. 1463 synovi svému Viktorinovi vévodství Münsterberské a hraběství Kladské v léno dal; v toto léno uvázal se r. 1495 bratr Viktorinův, Jindřich, jenž k tomu také Olešnicko připojil. Rod vymřel po meči r. 1647 bezsyným vévodou Karlem Bedřichem, načež Münsterbersko zase s korunou spojeno jest, kdežto Olešnicko Alžbětou dcerou zemřelého Karla Bedřicha, která se provdala za Sylvia Nimoda, dostalo se poboční straně vévod Virtemberských a když mužští potomkové její 1792 vymřeli, převedeno jest ono knížetství provdáním se

Nejdůstojnějšimu v Bohu Otcí vysoce osvícenému knížeti a pánu panu Františkovi Kardynalovi z Dietrichšteina*) a biskupu Olomúckému, pánu ke mně milostivému, J. Mtem urozeným pánům panům, velebným pánům prelátům, urozeným a statečným pánům rytířům a vládykám, moudrým a opatrným pánům poslům z měst J. M. C. vyslaným, J. Mtem všechněm čtyrem pánům stavům markrabství Moravského nyní při sněmu obecním v městě Brně shromážděným J. Mtem pánům ke mně milostivě a laskavě příznivým a p. švagrům a p. přátelům mně zvláště milým.

Službu svou vždycky povolnou V. V. K. M. a V. M. vzkazuji nejdůstojnější v Bohu Otcí vysoce osvícené kníže a pane pane ke mně milostivý, V. M. urození páni páni velební páni preláti, urození a stateční páni rytíři a vládky, moudří a opatrní páni poslové z měst J. M. C. vyslaní, V. M. páni ke mně milostivě a laskavě přízniví a páni švagrové a páni a přátelé moji zvláště milí. Služby své povolené V. V. K. M. a V. Mtem s vinšováním od pána Boha zdraví i jiného všeho dobrého vzkazuji. Milostivé kníže a V. Mtí všickni čtyři páni stavové markrabství moravského páni ke mně milostivě a laskavě přízniví. Jakož jsem předešle pominulých let při V. V. K. M. a V. Mtech skrze ponížené prosby své toho vyhledával a za to žádal, aby artykul, kterýž strany osoby mé do sněmu léta 1599 zde v tomto markrabství moravském držaného vložen jest, vyzdvižen a já tudy na poctivost mé opatřen byl, na kteroužto poníženou prosbu a žádost mou od V. V. K. M. a Vašich Mtí byla jest mi při sněmu obecním onen čas léta 1606 minulého ve středu po sv. Kilianu v městě Brně držaném od V. V. K. M. a od V. Mtí odpověď dána taková, abych to, že stané na osobu mou v knížectví Opavském dané a zapsané k spokojení a vymazání přivedeno jest, hodnověrné vysvědčení přinesl a při sněmu obecním, kterýž v markrabství moravském držán bude V. V. K. M. a V. Mtem předložil. Když podle milostivého V. K. M. a V. Mtí poručení

Fol. 115.

deery vévody Vírtembersko-Olešnického na vévodu Bedřicha z Brunsviku, který pak také přijmí z Olešnice přijal.

*) Kdykoli se co k zemi neb od země psalo, stál biskup Olomúcký vždy na prvním místě. Tak ustanovuje již kniha Tov. „Pakli se co od země píše, a biskup jest, biskup napřed státi má.“ (Vyd. od Demutha str. 121).

tak bych učinili a hodnověrné vysvědčení, že to stanné na osobu mou v knížectví Opavském dané a zapsané již k spokojení a k vymazání přivedeno jest, před V. V. K. M. a V. Mti přednésti a sám se osobně postaviti chtěl: ale však rozvažujícíe to při sobě, abych postavením svým se před V. Mti V. Mti všech čtyrech pánův stavův v něčem neurazil, čehož bych se jistě nerád dopustil, nybrž V. Mtem raději vždycky povolně sloužil, za kteroužto příčinou V. V. K. M. a V. Mti pánův mých milostivých poníženě a služebně prosím, že mne v tom, abych se před V. Mti k tomuto nynějšímu sněmu obecnímu do města Brna postaviti a dále strany věci svých svrchu oznámených před V. Mti přednáseti mohl, milostivě povolití račte: Já se V. V. K. M. a V. Mtem pánům mým milostivým té milosti a lásky, kterouž tak V. V. K. M. a V. Mti v té příčině na žádost mou mně prokázati račte, svými povolnými službami odsluhovati bohda rád chci. Za milostivou a láskavou odpověď V. V. K. M. a V. Mti služebně prosím. V. V. K. M. a V. Mti

K službám volný

Vilím Bravanský z Uhobřan.*)

*) Vše tuto nejlépe vysvětlíme kladouce zde výpis z dotčených sněmovných památek. Roku 1599 stalo se toto snešení: „Jakož jsou páni komisaři J. M. Cís: pána našeho nejmilostivějšího před námi čtyřmi stavy jmenem a na místě J. M. to oustně stížiti a předložiti ráčili, kterakby J. M. C. tu zprávu míti ráčili, žeby Mikuláš a Vilím bratři Bravanští (z nichž na Vilímovi pan Adam Oderský z Lydeřova na Lazyskách a Oldřišově v knížectví Opavském, maje s ním o výtržnost před soudem zemským činiti, právo stanné obdržel) zapomenuvše se obadva nad poctivostí svou a jsouce od J. M. C. vůbec za odpovědníky a zhoubce zemské vyhlášení v markrabství tomto, u některých svých fedrovníkův a přátel se zdržovati měli, nám dále milostivou vůli J. M. C. pokudžby se nadepsaní bratři Bravanští, tolikéž služebníci a čeládka jejich u koho v tomto markrabství přechovávali, aby vyzdvižení byli, v známost uvozujíc: protož společně našeho všech čtyř stavů snešení takto o tom tímto sněmem nařizujeme a jednomu každému přísně přikazujeme, aby dotčení Mikuláš a Vilím Bravanští jakožto odpovědníci a odbojující práva od žádného žádným způsobem přechovávání ani ničímž fedrování nebyli, nybrž kdežbykoli a na kterýchžkoli místech buď obadva neb jeden z nich tolikéž služebníci neb čeládka jejich, s patentem J. M. C. postížení a upsáni býti mohli, aby vyzdvižení a vězení, z něhož by ujíti a se vymoci neb na zdraví

Čtvrté psaní Václava Mole nic jiného nezdržovalo, než žádost, aby dluh, kterým jsou mu stavové povinni na pana Karla Pergara, od něhož jest statek Hranický koupil, převezen byl.

Po přečtení těch všech psaní oznámil jsem stavům, co jsem z Arciknížete vyrozuměl a žádal jsem, pokudžby ty smlouvy vedlé onehdejšího nařízení již přepsány byly, aby po dvou osobách z každého stavu nařídili, kteréby J. Mti je dodaly a za jmenování dne k dalšímu jednání žádaly.

Po tomto promluvení sstoupili se stavové však jeden každý obzvláště: rozmluvivše spolu v stavu panském snesli jsme se, poněvadž psaní knížete Münsterberského toliko odpověď v sobě zdržuje na dvoje naše z soudu Olomouckého svato-Janského jemu učiněné, aby při tom pozůstaveno bylo, však artykul strany Opavského knížectví aby byl z něho vytažen a pokudžby podle toho na čem s vyslanými jejich tehdejšími zůstáno, nové posly k tomuto sněmu vypravili, aby jim ku přečtení byl ukázán. Pakliby žádných zde ne-

sobě škoditi nemohli, dostatečně opatření a do dalšího J. M. C. poručení dodržáni byli. O čemž jeden každý milostivou vůli J. M. C. vědouce tak a ne jinak se zachovej.“ Roku 1606 stalo se toto snešení sněmu: „Jakož toho Vilím Bravanský na sněmu obecním v městě Olomúci při času svatých tří králův držaném i nyníjším na nás všechny stavy žádost vložil, aby artykul, který strany osoby jeho do sněmu 1599 vložen jest, tímto sněmem vyzdvižen a on tudy na poctivosti své opatřen byl: Na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, aby nadepsaný Vilím Bravanský, že to stané na osobu jeho v knížetství Opavském dané a zapsané k spokojení a k vymazání přivedeno jest, hodnověrné vysvědčení přinesl a při nejprvnějším sněmu, který v této zemi držán bude, všem stavům předložil.“ Když Bravanský ono vysvědčení podal, snešeno se na tomto sněmu roku 1612 „prohlédajíce k jeho pokorné prosbě a že to stané na osobu jeho v knížetství opavském dané a zapsané spokojeno a vymazáno jest, tak činíme a artykul ten do sněmu léta 1599 strany jeho osoby vložený, tak aby poctivosti jeho na ujmu a škodu býti nemohl, sněmem tímto z jednomyslného snešení našeho zdviháme.“ V. Bravanský ale nezapoměl to stavům, jak s nim nakládali; roku 1619 podporoval zradu Albrechta Valdšteina a Jiřího z Náchodu a byl zároveň s těmito ze země na věčné časy od odbojných stavů vypovězen: „jakož i Vilíma Bravanského z Chobřan rytmistra, kterýž k tomu zlému předsevzetí netoliko svoloval, nežli také i napomahal, na věčnost vypovídáme.“

měli, aby pánu hejtmanu knížectví Opavského byl odeslán.

Fol. 115. b.
 Při žádosti pána z Losnšteína jest to váženo, že ačkoli těmito lety nejedni cizozemci přijati jsou, však že žádný ku pánům stavům té uctivosti neukázal, aby se jim, že jest se podle sněmovního snešení zachovati nemohl, omluvil, jako tento to učinil: protož aby bylo k takové žádosti jeho povoleno a tímto sněmem tři léta jiná k tomu přidána. Povoleno taky k tomu, aby Bravanský mohl se sem dostatí a svou potřebu přednésti, což když se stane, že páni stavové budou věděti, jak se k němu dále chovati. Panu Molovi a panu Pergarovi abych já psaní učinil, snešeno a k vypravení k Arciknížeti dvě osoby voleny, já a pan Vilím z Roupova. To když jsem jiným stavům přednesl, oblíbili sobě to všickni a k zdání stavu panského přistoupili a volili také po dvou osobách z každého stavu; páni z rytířstva pána písaře nejvyššího a pana Václava Vaneckého, páni preláti opáta hradířského a převora Svato-Tůmského, města pak Jana Birytu z Olomouce a Jana Kleinfrieda z Brna.*)

Po vykonání těchto věcí rozpustil jsem pány stavy do jejich pokojův a poslal jsem k nejvyššímu komorníku Arciknížecímu o zjednání nám audientii, kteráž ku páté hodině jmenována jest. My pak v našem stavu přistoupili jsme k artykulům včerejšího dne odloženým a nejprvé strany berně jest tento artykul učiněn:

Abý jeden každý z pánův obyvatelův ze všech stavův z každého koně podle starého šacuňku na statek jeho uložného po 120 zl., od poddaného pak každého ušedlého bohatšího chudého snášejíc po 2 zl. vše počtu Moravského vyberouc spraviti a výběřčím k tomu nařízeným odvésti povinnen byl.

Termíny k tomu obrané	{	První termin při sv. Pavle na viru obrácení. Druhý o sv. Jiří. Třetí o sv. Jakubě. Čtvrtý o sv. Šimonu a Judovi.
--------------------------	---	--

Však na ten způsob, jestližeby kdo z pánův obyvatelův tu berní z koní i z lidí jakžby příležitost svou neb poddaných svých užřel, při jednom terminu spraviti chtěl, to

*) Nejvyšším písařem tehdáž byl Jan Čejka z Olbramovic, prelátem kláštera Hradířského: Lukáš Tomitius a převorem kláštera Svato-Tůmského Jan Vincenc Barnabæus.

aby učiniti mohl. Tolikéž chtěl-liby na dva termíny je spraviti, také aby to učiniti mohl, a výběřci aby povinni byli, takovou berní tím způsobem přijímati a tak jakž kdo spraví, ji vykvetovati. Kterížby pak pohořeli anebo povětřím a povodněmi škodu vzali, ti nebudou povinni, takové herně dávatí, však ne aby když toliko někteří vyhořeli, celá ves tím se zastírali a té berně nespravovati chtěla, než toliko ti, kterížby takovou škodu, jakž výše doloženo, na statečku svém by vzali, se vynímají a jeden každý obyvatel, aby to zjevně v listech svých přiznávacích dokládal, kolik v které vesnici vyhořelých by bylo, a jestliže by se pak kdo v tom upřímně nechoval, aby jiným ku příkladu trestán byl. Kdyžby se pak z dopuštění Božího taková škoda komu stala, tehdy aby každá vrchnost tu škodu osobami stavu panského nebo rytířského obvedla a vysvědčení nejméně dvou osob na to vzala, a mají takové vysvědčení při spravování berně s listem přiznávacím odvozovati a kdožby se v tom nezachoval, ten aby za reštatníka položen byl.

Item z každé bečky vína, v městech J. M. C. k obci neb od obzvláštních osob vyšenkovaného, aby po 2 zl. dáváno bylo.

Item z uherských vín skrze zemi vezených z bečky desíti věder 4 zl. a z rakouských vín 2 zl.

Z železa, mědi, cínu, aby nic dáváno nebylo: aby raději jistá suma od měst dávána byla za některé sbírky, kteréž prvé řemeslníci dávali.

Z koní a dobytkův skrze zemi hnaných při předešlém způsobu aby zůstalo: však na ty se rozumí, kteří ven z země ženou, nežli kteří handlují a dobytky nebo koně zde prodají, ti nebudou tím povinni.

Item z židův, z každého ženatého usdlého nebo neusdlého 2 zl. a z neženatého každého stáří přes 10 let po 1 zl.

Item novokřtenci z každého domu, kdež své kuchyně mají, po 100 zl.*)

Abý předešli zůstávali výběřci a titíž přísahou jich milostem pánům stavům a pánu direktoru peněz zemských aby zavazáni byli.

Dále pak J. M. dožádati se ráčili mne, abych na další čas tu práci directí peněz zemských k sobě přijal, vděčně to že jsem tak upřímně a k užitku země této tu práci až posavád vedl a vedu přijímající, a poněvadž jsouc

Fol. 116.

*) V tistěných sněmovních snešeních novokřestěnci také nazývají se „taufari“; viz str. 36.

v té práci, kdyžby mne Pán Bůh v tom živobytím uchováti neráčil, nějakého nebezpečnoství obávati musím, J. M. v tom se zakazovati ráčí, jest-li bych v tom čase a práci z tohoto světa sešel, aneb odpuštění z ouřadu hejtmanského vzal, aby budoucí hejtmán povinnen byl všecky dluhy ode mně na místě pánův stavův pojištěné na sebe přijistiti a skrze to na mne ani na erby mé žádných škod nedopouštěti.

Po dokonání těchto věcí poněvadž se ku páté hodině již přibližovalo, vypravili jsme se osoby k tomu nařízené k J. M. Arcik: a když jsme před J. M. puštěni byli, oznámili jsme, že bez pochyby J. M. dobrou vědomost o tom míti ráčí, kterak před lety něco více než čtyřmi, když jest J. M. C. pán náš nynější ráčil do království Českého tažení míti, že jest se před Prahou smlouva jistá mezi J. M. C. slavné paměti a J. M. nynějším císařem tolikéž zmocněnými od stavův markrabství Moravského v některých artykulích stala*), mezi kterýmižto artykuli tento obzvláštně se nachází: že kdybykoli k takové proměně přišlo, aby markrabství Moravské zase pod správu a reginent krále českého korunovaného přijíti mělo, že nebudou stavové téhož markrabství takové správy podniknouti povinni dříve, nežliby s budoucím králem a stavy království Českého všecko narovnali a porovnali, jak a jak dalece dotčenou správu podnikati by měli. Podlé kterého snešení když jest Pán Bůh to způsobiti ráčil, že jest J. M. C. pán náš ráčil na stoliči království Českého dosednouti, že jsme hned spolu s stavy království Českého v takové uvažování se dali a snesouce se o jisté artykule smlouvu mezi sebou učinili, do kteréžto poněvadž mnoho rozdílných věcí mocnosti J. M. C. jakožto krále českého dotýkajících potaženo jest, že jest za tou příčinou clausule taková do ní vjíti musela, v čemžby takkoli táž smlouva J. M. C. jakož krále českého se dotýkala, abychom byli povinni o to se vedle znění artykule smlouvy před Prahou učiněné s J. M. se narovnati: To že jest od nás nikoli obmeškáno nebylo, nybrž že jsme hned J. M. C. ve vší poniženosti v tom následovali: ale pro rozličné práce J. M. kterých se od korunování J. M. nikoli

*) Smlouva ta dána jest ve středu po sv. Janu Křtiteli léta Páně 1608; přepis listu, kterýmž Rudolf II. stavy Moravské následkem oné smlouvy z povinnosti a poddanosti propouští, dán jest na hradě pražském v neděli v oktávě sv. Víta 1608,

neumenšovalo, nybrž více a více přibývalo, že jest nemohlo k tomu přivedeno býti, až jest potom smrt J. M. C. slavné paměti v to vkročila, a J. M. C. nynější na volení krále římského do Frankfurtu se vypraviti ráčil.

V kterémž čase když J. M. ráčil se na tom ustanoviti, aby tento sněm obecní skrze J. M. Arc: držán byl, že jsou stavové nechtěli této příležitosti pominouti, nybrž že jsou osoby z prostředku svého v nemalém počtu nařídili, kteréby s J. M. strany též smlouvy dále se snést mohli, nás pak k tomu že jsou nařídili, abychom J. M. ve vši poníženosti za to žádali, aby ráčil J. M. čas a chvíli sobě k tomu obrati a též vyslané před sebe milostivě pustiti.

Mezi tím pak aby J. M. oč činiti jest porozuměti moci ráčil, že J. M. příписы ty obojí smlouvy podáváme žádající, aby J. M. ji milostivě od nás ráčil přijíti.

Všecko toto mluvíné od pána komorníka nejvyššího vykládáno bylo. Na kteréž odpověděl Arcikníže německy, že tak jest, že jest něco naslechl o těch smlouvách, které jsou se v Čechách daly, ale aby o nich měl dokonalejšou nějakou vědomost míti, že nemá, poněvadž pak stavové mu je podávají, že chce v ně nahlídnouti a co nejdříve se o ně resolvirovati. O nějaké výklady těch smluv poručeno jest nejv. pánu komorníku, aby je k sobě přijal a Arciknížeti, když jich potřeby bude, podal. Těch smluv jsem vepsati sem nedal, poněvadž prvé v knihách zemských zapísány jsou.*)

Pondělí, 20. srpna.

Fol. 116. b.

Když stav panský zasedl a sami jsme v světnici zůstali, přednesl jsem J. M., že jsou se vyslaní stavův od pana Maximiliana navrátili, anobrž on sám že jest také přijel, za kterouž příčinou žeby se mi vidělo, aby jiní stavové obesláni byli, tak aby se jim to mohlo v známost uvéstí a relací od dotčených vyslaných učiněna býti. Srovnali se se mnou. Prvé pak, než jsem pro ně poslal, podal jsem pánům ku přečtení některých artykulův, které jsem poznamenal strany napravení zřízení zemského a pořádkův některých, zdali by se jim vidělo, aby tolikéž jiným stavům dodány byly? Když je přeslyšeli, přimluví se k tomu, že mohou podány býti, a tak jsem je poslal stavu rytířskému po panu Vilímovi Frydrychovi z Zerotína a na Starém Ji-

*) My však položíme tyto důležité spisy na konci co dodatek.

čině a panu Zdenkovi z Roupova a na Budkově a vzkázal jsem jim, že jsme toho žádostiví, aby mezi nás přišli, jakož pak brzy tak učinili a druzí dva stavové byvše vedle obyčejně povolání tolikéž se dostavili. Jsou pak artykulové tyto :

1. Poněvadž zřízení zemské až posavád přehlídnuté a zkorygované býti nemohlo a při tomto sněmě tolikéž nikterakž se to státi nemůže, aby předešlé o tom nařízení změněno bylo a ta věc všecka aby dána byla v moc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským a osobám, kteréby k sobě přivzítí chtítí ráčili bez vyměřování času, poněvadž to dobře možné není, aby ním vázání býti mohli. Mezi tím pak aby se někteří artykulové napravili, kteřížby budoucně do řízení zemského vejítí mohli, mezi kterýmiž tito nížepsaní býti mohou.

2. Poněvadž podle pořádku nynějšího kdo pře při právě zalomené nemá ncreili o postavení svědků a svědomí dání viniti se nemůže, než také ani svých vlastních sobě dáti podlé práva vyslyšeti: mezi tím pak lidé skrze to v nemalém nebezpečení zůstávají, když sobě pro smrt svědků zhotoviti nemohou, aby to nařízeno bylo, kdožby sobě pro smrt svědky vyslyšeti dáti chtěl aneb svědomí dobrovolného od někoho dostati mohl, aby toho obého užítí mohl: A pakliby svědkové poddaní cizí byli a pán jejich dobrovolně je postaviti nechtěl, týmž způsobem také svědomí dobrovolně dáti se zbraňoval, aby o to pohnati mohl; však poznali-liby nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští, žeby kdo druhého bezpotřebně pňhony trápil, aby k němu podlé vyměření zřízení zemského zachováno bylo.

3. Kdyžby rukojmí věděl, že jistec statek utrácí aneb skrze nedbálnivost svou hyne, aby se mohl z rukojemství vyvaditi.

4. Poněvadž zřízení zemské to s sebou přináší, když by kdo maje na svých gruntech osoby stavu panského neb rytířského některou z nich pro slušné příčiny z gruntův svých vyhýti chtěl, aby musil k ní o to rokem před pánem hejtmánem sobě s ní vyžádaným hleděti; mezi tím pak, poněvadž na takové roky někdy v některém létě nepřichází, gruntové hynou a páni gruntův ledajakés protímyslnosti trpěti musí, — aby nařízeno bylo, aby takoví rokové přede všemi napřed slyšání byli.

5. Kdyžby kdo maje na gruntech svých osoby stavu

panského neb rytířského, kteréby zatknyni pohnány byly, jim púhonu nedodal, aby pokutu v púhoně položenou sám propadl. Kdožby pak nedodal roku, aby skrze to o poctivost nepřicházel, než Rathouzem trestán byl.*)

6. Jakož zřízení zemské vyměřuje, když kdo zatknyni pohnán jsa zastížen na tom místě, kdež zatčen jest, nebývá že takoví púhonové ku právu se navracují: ten však pořádek, podle kterého se to děje, není dostatečně vysvětlen, aby se to napravilo, tak aby obyvatelé věděli se čím spraviti. Fol. 117.

7. Rokův sedlských poněvadž se tak namnožilo, že žádné možnosti není, ani naděje, aby tím pořádkem, který právem zemským vyměřen jest, mohli skončováni byti, aby páni stavové ráčili na prostředky mysliti, kterak by té věci mohlo spomoženo býti, tak aby někdy nic horšího z toho nepošlo.

8. Kdyžby se přitrefilo, že by sedláci tak jakž se již

*) O púhonech zatknyně ustanovuje zemské zřízení vydané roku 1604 takto: „Púhonové zatknyně, aby také podle starobylého pořádku vycházeli a kdež takový púhon polmaného zastane, ten neb ti povinni jsou se jim ujistiti, a jej, jestli stavu panského nebo rytířského mužská osoba pode ctí a vírou zavázati. aby se k vyhlašování púhonu při nejprvnějším právě před panem hejtmánem a pány soudci Jich milostmi postavil a tu se ohlásil. že se ku púhonu staví. . . . Pakliby ten, u kohož tím púhonem zastížen bude, toho neučinil, a jim se tak neujistil, z toho povinnen bude, z čehož jest on pohnán, sám původu odpovídati atd. Bylli pohnaný púhonem zatknyně cizé země obyvatel, nebyl povinnen před moravskými soudci se postaviti, jakož se o tom snešení stalo 1528 [Říz. zemské z roku 1604, fol. 29—31] Kniha Tovač. vyd. Demuth. str. 38—39 vysvětluje tento púhon takto: „A ten puohon se dáva a jest jako obstavenie na ty, kteříž lidí zavedúe a své zmrhajúe a na zemi nie nemajúe, tohoby prázdni býti chtěli. I položís se: že mě jest zavedl aneb toto a toto učinil, vyvadiťi neb platiti a navráťiti mi nechce. Protož tímto puohonem, že na zemi nie nejma, jej tu, kdež jeho tento puohon dojde, zatykují . . . A kdež takový puohon koho tak poznaného zastane, ten neb ti v městech jsú povinni se takovým ujistiti, aby ku právu stal. Pakliby toho neučinili a jeho nepostavili, budú povinni zaň odpovídati sami a puohoncie juá to pánu neb městu, neb kdež jej zastane, opovėdėti, že na takového jest zatčený puohon dal.“

nejednou stalo po učiněném nálezu neb vypovědi v suplikaci soudu zemskému aneb hejtmanu podané toho doložili, že se k J. M. Císařské utěci chtějí, aby ten písař, který suplikaci psal, na hrdle byl trestán, pakliby sedláci oznámili ho nechtěli, aby tímž způsobem trestáni byli.*)

9. Poněvadž dosti zhusta již to se přihází, že když kdo statku nabude, druhý bratr nic nemaje, právem nedílnosti v statku jeho díl míti chce, aby to vysvětleno bylo, co jest bratr nedílný a jak daleko se ta nedílnost vzta- huje.**)

10. Kdyby bratr starší chtěl s mladším dělen býti, a mladší léta svá měl, aby byl povinnen od staršího díl přijíti; a neměl-liby let, aby mohl před soud předstoupiti, komisařů žádati, kteříby na místě mladšího díl brali: a když by vzat byl, aby jej starší povinnen byl k opatrování uru- čiti a nemohl-liby rukojmi shledati, a neohlásilli se žádný přítel, žeby ručiti chtěl, aby soud poručníky jmenoval a na- řídil. —

11. Aby nedílnému bratru mohl poručiti každý, kdoby co chtěl a jini bratři, aby k tomu práva neměli.

12. Kdyby otec poručenství učinil a syn neb synové přijdouc k létům, poručenstvím vyměřeným, a uvázic se v statek poručenství místa dáti nechtěli, aby je vymazati dali: pakliby toho neučinili, aby ho potom žádný kaziti nemohl ani potomci ani jini.

13. Kdyby kdo měl sobě léta vyžádaná a vzal sobě opatrovníky, a ti opatrovníci aby (sic) zemřeli, aby soud zem- ský tomu, nedošelliby let svých přirozených, jiné opatrov-

*) Apelace u věcech týkajících se hrdla neb statku zapovězena pod- daným lidem již dekretem krále Rudolfa II daným dne 13. dubna 1579.

**) O této nedílnosti praví řád zemský z roku 1604 na základě kn. Tovač. (viz tam str. 81—85) takto: „Také bratr starší poručenstvím neb dáním na smrtelné posteli nic dáti nemůž od bratra, neb bratři bez jejich vůle, neb na ně všechno jako na dědice spadne, mohovitě i nemohovitě věci: lečby smlouvy mezi sebou zvláštní měli a o svém každý chlebil a sídlo měl zvláštní a na svůj statek ukázaný sám se dlu- žil, a proto nedílnost mezi sebou zachovali. To tak buď v nápadu zůstano, jakž smlouvy mezi nimi svědčí. Ale sluší při takových vě- cech znamenité jistoty, neb takové tejně podělování mnoho zane- prázdnění a soudův před pány přivodí a mezi lidmi kyselosti.“

niky dáti mohl, aneb aby ta léta minula a opatrování aby zase přišlo na hejtmana a tak dále, jakž pořádek ukazuje.

14. Aby žádný od svých dětí nemohl odciziti statku pozemského a dáti ho ženě dědičně, než cheeli ji užívání do proměnění stavu neb smrti pustiti, týmž způsobem věno neb nad věno sumu nějakou peněz na ten statek vložit, aby to učinit mohl.

15. Smlouvy svadební aby moc měly, by pak všickni, kteří v nich jsou jmenováni, sekrytův svých nepřítiskli: však k těm, kteříby netiskli, aby o věno hleděno býti nemohlo.

16. Vysvětliti, co jest rodie zemský.

17. O taxu od vyhledávání a dávání vypisů z desk zemských, aby to bylo snato s nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských, jakž to sněmem léta 1608 v Brně nařízeno bylo, a aby to nařízeno bylo při tomto sněmě.

18. Kdyžby sobě kdo z vyšších stavův vědomě kurvu za manželku vzal, aby o poctivost přišel.

Jsouce tedy tak pospolu, učinil pan Albrecht Sedlnický i na místě tovaryše svého Jana Oseckého relatií toho, co jest při panu Lvovi spravil vedlé předešlého vyměření našeho a oznámil, že jest to, což mu vzkázáno bylo, bez odporu podnikl, a že se sem postaví, rukou dáním připověděl: Odkudž jsem příčinu vzal, podati dále na pány stavy, poněvadž již zde jest, mělo-liby mu se co dále poručiti a nebylo-liby za dobré, aby strany toho, co s ním předsevzato býti má, mezi námi promluveno bylo? Šstoupili se o to a v stavu panském jest zavříno, aby mu po týchž osobách zase vzkázáno bylo, aby pod tím závazkem, pod kterým se sem dostal, z města nikam nevycházal ani nevyjížděl, po městě pak že může choditi, kam se mu za dobré vidí. Zavříno tolikč, aby dnešního dne ještě o to narovnáno bylo, jaký způsob a forma soudu při uvážení jeho provinění mělaby zachována býti; což když jiným stavům jest v známost uvedeno, přistoupili jsou k tomu všickni. Fol. 117. b.

Po této věci promlouváno jest taky strany dne, kdyby s pánem kardynálem mělo o jeho s námi odpory jednáno býti a jmenován jest k tomu čas ve středu příští o 7 hodinách.

Zůstáno taky na tom, aby se dnešního dne ještě stavové spolu sešli, a coby při Arciknížeti na místě J. M. C. jednáno býti mělo, o to se společně namluvili, tak aby mohla tím dříve supplikatie býti sepsána a J. M. podána.

Když jsem propustil pány stavy, svolal jsem pány soudce a o některé soudní věci s nimi jsem promluvil, kteréž, poněvadž sem nenáležejí, mlčením pomlčím.

Po tomto uvažování, když stav panský již sám zůstal, začínalo se hned rozmlouvat o pana Lva a předložena jsou ode mně dvoje psaní od něho vlastní rukou jeho učiněná, jedno panu Vilímovi z Roupova, druhé pánu písaři nejvyššímu, kterým se všickni dosti vynadiviti nemohli a jsou v tato slova:

„Urozenému pánu panu Vilímovi z Roupova a na bradě Znojenském, J. M. C. římského raddě, pánu ujeci a bratru mému zvláště milému.

Službu svou T. M. vzkazuji urozený pane, pane ujec a bratře můj zvláště milý, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych Tvé Milosti věrně rád. Jest mně do tebe velice litostivé, jsouce ty můj tak blízký přítel a starodávný tovaryš majíce mne v nynějším neštěstí všelijaké pomoci činiti, že mně mou vlastní taxu, kteráž mi od desk náleží, bereš a za sebou zdržuješ, ješto já sobě tobě ani pánům stavům v tom ani v jiném, v čem mi se tak mocně posměch děje bez práva a vyslyšení, žádného kvaltu činiti a nad sebou moci provozovati nedám, leč na světě žádného práva nebude; protož T. M. prosím, rač se na to dobře rozmysliti, sobě i mně žádného zaměstknání v té příčině nečiniti, tak aby z té příčiny mezi námi nějaké další zaměstknání nepošlo, nebo bych tobě raději přátelsky jako kdy prvé sloužil, kdyby se jednom ke mně sem pro tuto mou vlastně náležitou taxu k nepřátelství nenutil, ješto ti v tom všecken svět zazlívá, kdo jednom o tom mluvíti slyší. Pan hrabě z Turnu není toliko mým švagrem, a kdykoli místo mé držel, nikdá jest mé taky nebral. S tím ti se od Pána Boha na všem dobře míti vinšuji. Dán na Těšeticích v outerý léta 1612.

T. M. volný volný sluha a ujec Maximilian Lev.

„Urozenému a statečnému rytíři Panu Janovi Čejkovi z Olbramovic a na Polici, nejvyššímu písaři Markrabství Moravského, Pánu bratru mému zvláště milému.“

Službu svou vzkazují urozený Pane bratře můj zvláště milý, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych ti věrně rád. Posel mi onehda neuměl nic povědět, než pravil, že se tři sta zl. od desk dostalo, a že mi je mají poslati. Prosím tebe, oznam mi, co jest se dostalo, a byla-li jest jaká zmínka, má-li mi pan z Roupova to navracovati, neb jsem já již

králi nejednou psal, jaká mi se moc v tom i v jiném děje; kdybych pohanům tak dlouho sloužil, smejšlim, žeby mne jináče traktyrovali: o kraholce prosím, jednej mi někde ale dva, nebo mi dej pod sítky na svých horách lapati. Což tak k žádosti mé učiníš, zase ti se toho všim dobrým přátelstvím také odsloužím. S tím tvůj volný starou měro zůstávám. Dán na Těšeticích v středu léta 1612.

Maximilian Lev.

Nejprvnější přímluva páně kardynalova byla; smysl její tento: že při každém soudu, má-li býti pořádný a bez nářku, tři osoby býti musejí: žalobník, obžalovaný, a soudce: totéž že i při tomto zachovati náleží. Stavové že jsou žalobníci, pan Lev že jest obžalovaný, soudce toliko kdoby býti měl a býti mohl, že se musí obmysliti; stavové že býti nemohou, neb že žádný nemůže býti stranou a soudcím spolu; druhé, že přísah žádných k tomu nemají, aby bez uhližení straně obžalované souditi povinni byli. Arcikníže na místě královském že taky sám osobou svou býti nemůže, poněvadž stavové majíce svůj sou vysažený nechťejí v svých věcech od samého krále souzeni býti. A tak že nemůže u sebe najíti, aby kdo jiný soudce v této příčině býti mohl, krom Arciknížete na místě J. M. Králoské spolu s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými: těm poněvadž každý obyvatel v jakékoli při své se důvěruje, že to též i stavové učiniti mohou, zvláště poněvadž nejvyšší ouředníci a soudcové zemští přísahami jsou zavázáni k spravedlnosti a ku právu, tak že není potřebí se obávati, aby v této při měli panu Lvovi křivdu jakou učiniti aneb se na kterou stranu náklonnosti svou uchyliti.

Po pánu kardynalovi mluvil nejvyšší pán komorník a opáčiv zdání jeho k němu přistoupil, toliko toho při tom doložil, že on o žádném jiném soudu v Moravě neví než o soudu zemském, v kterémžto soudu před časy sám stav panský sedával, potom teprv některé osoby z rytířstva že jsou do něho přijaty; preláti pak a měšťané až posavád že do něho nevcházejí ani v něm jaký dil mají, odkudž znáti se dává, že stavové nemohou sami souditi, než že ty věci musejí při soudu zemském k rozsouzení a k výpovědi se zanechatí. Přistoupili k nim všickni bez výminky, nad čímž jsem se nemalo podivil, že tak málo na své svobody myslí a že tak špatnou věcí svých povědomost mají: ačkoliv byl jsem nad tím velmi teskliv, nicméně musil jsem to Pánu

Fol. 118.

Bohu poručiti. Pan Jan Jetřich z Kunovic sám a dva neb tři jiní, kteří k němu přistoupili, doložili toho, žeby rádi o pořádku, který se při takových příčinách zachovává a o příkladech podobných slyšeli, tak aby se tím volněji k věci přimluvati mohli. Když pak všechny přimluvy ohešly a závírka na mně byla, promluvil jsem: Že jakkoli vidím, že se všickni na jedné věci snášejí, avšak poněvadž se od nich docela v smyslu dělím, že také svou přimluvu učiniti chci. Předně pak, že já o tom vím, že při každém soudu tři věci musejí se zbihati: žaloba, odpověď, rozsudek aneb výpověď a kde se jedné nedostává, tu že soudu žádného celého a dokonalého býti nemůže. Ale jakkoli tři věci k soudu náležejí, že z toho nejde, aby proto ihned tři osoby k němu býti musely, jak pán kardynal se domnívá, totiž žalobník, obžalovaný a soudce, neb že mnoho soudů bývá, kdež se ty tři osoby nenacházejí, jako ku příkladu in crimine laesae majestatis kdež Princeps jest sám actor, totiž žalobník a sám také Judex t. soudce a máli Fiscalem neb prokuratora svého, ten však že toliko reprezentuje a před oči staví osobu a právo pána svého, svého pak vlastního že nic nepředkládá a nepřivozuje. Totéž že se ještě patrněji ukázati na člověku může, kterýž jsa toliko jedna osoba, však všecku tu trojí věc že v sobě má: hřích přirozený v něm zůstávající, kterýž naň žaluje, svědomí, kteréž odpovídá, buď přiznávajíc se k hříchu, buď vymlouvajíc, a zákon Boží v člověku hřích rozsuzující a spravedlnost Boží osvědčující. Ano i ten poslední soud že ve dvou toliko osobách záležiti bude v Kristu, jakožto soudci živých i mrtvých a v člověku před soud povoláném a ortele očekávajícím; jeden a týž že bude žalovati a ortelovati, odkudž se vidí, že soud v osobách nezáleží než na věcích. Tuto pak a v příčině této, o kterouž činiti jest, že jsou tyto tři věci; neb žaloba předně že záleží in crimine et delicto pana Maximiliana Lva v výstupku a provinění jeho, kteréž se dokazuje psaním tím, kteréž jest o stavích učinil; odpověď že na něm bude, když před soud tento bude postaven a bude to, což jest psal, za pravé činiti, neb se omlouvati. Soudce že býti ma J. M. Arcikníže na místě J. M. Císařské spolu s pány stávy, čímž že svržena jest ta první příčina páně kardynálova, že jeden a týž nemůže býti žalobníkem a soudcím. Co se pak druhé příčiny dotýče, že přísahami zavázáni nejsou, to sice že pravda jest, ale že přísaha není requisitum takové, aby

bez ní soud býti nemohl; anobř i náš soud zemský že mnoho set let trval, a že při něm žádné přísahy nebylo užíváno, kteráž teprv uvedena jest za panování krále Jiřího slavné paměti, když se páni příkladem jiných zemí spolu s J. Mti o ní snesli, a mezi jiné pořádky své ji zapsali. Přes to že páni stavové nejsouli přísahami zavázáni, že jsou zavázáni dobrým svědomím svým, že jsou zavázáni svými poctivostmi, anobř že jsou zavázáni svým vlastním nebezpečenstvím, kdyžby provedše dnes nad někým z prostředku svého moc a gvalt, museli jeden každý z nich téhož zejtra na sebe očekávati. A protož že solemnitas ta juramenti nemůže býti pánům stavům na překážce, aby v věci této nemohli soudcové býti, poněvadž defectum juramenti supplet praesumptio certa de ipsorum integritate, tak že scrupulus žádný domnění a odtud exceptio nějaká proti nim vzata býti nemůže. Jak pakkoli jsouce složeny již příčiny ty a průvody, na kterých přímluva páně kardynálova založena byla, táž přímluva sama od sebe padá, avšak že já ještě jiné důvody mám, podlé kterých to dostatečně může ukázáno býti, že žádný v této věci soudce jiný býti nemůže, mimo stavu s králem. Předně že každý corpus neb collegium neb společnost i obyčej ten zachovává i moc tu má souditi ty, kteří do té společnosti náležejí; příklad toho že jest dostatečný na soudu zemském, v kterémžto, když některá osoba něčeho se dopustí, že nevystupe hejtman neb jiný, aby na něj žaloval, než že jeho provinění páni mezi sebou ráčí vážiti a podle zasloužení trestati; činí-li to tedy soud, že podobně to též stavové mohou, poněvadž v své mocnosti nic méně nejsou, než-li soud zemský, anobř poněvadž celou zemi reprezentují, jsou i více. Za druhé že tato věc nová v zemi není; prvé že se to dalo již nejednou obzvláště pak za panování císaře tehdaž krále Ferdynanda při panu Jindřichovi z Lomnice, který dopustiv se menší věci od stavův trestán byl a potom teprv po dlouhém vězení, když se kořil stavům, na milost se dostal, kdež že ani poručení královská nejedna, ani rozliční prostředkové, stavům od krále ukazování, nic nemohli postačiti k odvedení jich od předsevzetí svého, než že král musil na tom naposledy přestati, což v zemi za obyčej jest. Četl jsem pak při tom výtahy z sněmů léta 1544 a 1545 držaných, tak jakž níže položeny jsou a co se s Panvicem s Kaffunku, s Banffim a Scndorffem dalo, jsem připomenul. Za třetí že stavové toho již měniti nemohou, protože netoliko

mezi sebou o to se prvé snesli, než i na J. M. C. vznesli, kdež čteno, co jest J. Mti i od sjezdu Brněnského léta 1610 po neděli reminiscere držaného, psáno, i od druhého, kterýž v témž městě po neděli cantate držán jest, replikováno. A tak jsem zavřel, že žádnému jinému než stavům s králem slyšeti pana Lva, souditi a výpovědi o něm učiniti nenáleží. Nicméně, poněvadž vždy nějaká forma a způsob soudu toho držeti se musí, dotkl jsem, že proti tomu nejsem, aby stavové neměli v té věci nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským se důvěřiti a toho soudcům poručiti, však ne tak, aby oni jakožto soudeové a ouředníci tu při slyšení a soudili, než jako delegati stavův, mocí jich a na místě jich. Počal něco replikovati kardynál, ale málo, neb mu přimluva jeho pojednou klesla, jakož pak páni přimluvu mou uslyševše všickni sobě ji oblíbili, k ní přistoupili i také místopisaři v spis ji uvéstí poručili.

Fol. 119.

Výtahy z sněmu v druhou neděli postní léta 1543 v Brně držaného, o němž na hoře.

„Jeho Mti královské také od nás povězte, že J. M. K. od pána hejtmana ráčí sobě věc oznámenou míti, jaká se jest svévolnost a vpád od pana Banffilho do tohoto markrabství stal; že jest ves Banov panu Buryanovi z Vlčnova vybrati a vyplundrovati dal i oheň do země pustil, nevznášejíc na nás nic, coby se jemu státi a ublížiti mělo od pana Buryana, pak Král J. M. ráčil jest psaní učiniti pánu hejtmánovi, když J. M. Královské ráčí Pán Bůh pomoci do dolních Rakous na Vídeň přijeti, že tu ráčí pana Banffilho a pana Buryana obeslati a v to mezi nimi nahlédnouti. To J. M. K. předložte, kdyby se samé osoby páně Buryanovy dotejkalo, cožby k jeho osobě vlastní náleželo, že by to proti nám nic nebylo, chtěl-liby se on v to dáti; ale poněvadž se vši země dotejče, že nám nikterakž možné a náležité není, abychom měli k tomu přistoupiti a panu Buryanovi toho dopustili, aby měl o to, co jest se do tohoto markrabství stalo, k jakému rozeznání jinde přistoupiti, než v tomto markrabství. Neb kdybychom toho dopustiti měli, známe, žebychom landfrydu svému, kterýž za největší svobodu v tomto markrabství máme, ublížili a proti tomu učinili. Než J. M. K. od nás proste, ať J. M. K. v tomto markrabství to slyšení ráčí s námi spolu, jakožto J. Mti landfrydníky, a což se tu kolivěk za spravedlivé najde, aby při tom zůstaveno bylo. Neb budeli co ku panu Buryanovi přivedeno, žeby od něho k tomu jaké

příčiny dány byly, my jeho v ničemž zastávati ani jemu hřbetu držeti nechceme, než podle spravedlnosti se zachovati.“

Z sjezdu léta 1544 v Brně držaného o p. Jind. Mez. z Lomnice.

„Co se pak urozeného Jindřicha Mezeříčského z Lomnice, kterýž dosti dlouhý čas podlé závazku na rathouzu Brněnském se drží, dotejče, o kteréhož jsme se z Špeiru přimlouvati a psaní, aby z rathouzu propuštěn byl, učiniti ráčili, kdež pak z některých příčin a to z těch, že stavové všickni pospolu nebyli, to se státi nemohlo: protož tak jakž i prvé k stavům téhož markrabství Moravského se přimlouváme a milostivě žádati ráčíme, aby stavové vzhlednouce na naši přimluvu a sešlá léta téhož nadepsaného Jindřicha a znajíce při tom vůli naší býti, jeho z takového závazku z rathouzu propustili a v jiný závazek k ruce naší královské yzali, aby týž Jindřich Mezeříčský, kdybychom v markrabství Moravském býti ráčili, před osobou naší stál a dostál a stavům markrabství Moravského, z čehož by jej viniti chtěli, práv byl, kdež pak nepochybujeme, že se stavové v tom i ve všem jiném, což v artykulích této instrukci jest sepsáno a skrze posly naše na ně vznešeno bude, povolně, hotově i skutečně najíti dají a my jim to vši milostí naší atd. Datum ve Vídni v sobotu před Panny Marye narozením Léta 44 a království našich římského 14 a jiných 18.“

Odpověď.

„Co se pana Jindřicha Mezeříčského dotejče, J. M. K. oznamte, že první žádost, kterouž jest J. K. M. předešle i^{fol. 113. b.} nyní o něj na nás vložití ráčil, v dobré paměti máme. Ale poněvadž toto ani J. K. M. sněm, ani sjezd pánem hejtmánem s vůli stavův, na kterémžby se o věci obecní jednati mělo, položen není, než toliko sjezd pro opatření země pro takové noviny, kteréž jsou o tažení císaře Tureckého praveny, položen, že nám těmto osobám o věci všech stavův se dotejkající, jednati a zavíratí náležitě není. A protož J. M. K. takové žádosti na tento čas nám náležitě naplniti není.“

Na sněmu v Brně při času sv. Václava léta 1544 držaném o p. Jind. z Lom.

„Co se pak urozeného Jindřicha Mezeříčského z Lomnice, který dosti dlouhý čas podlé závazku na rathouzu Brněnském se drží, dotejče, za kterého jsme se z Špeiru i před tím odsud, aby z rathouze propuštěn byl, přimlouvati

ráčili, kdež pak z některých příčin od stavův sjezdu minulého Brněnského oznámených to se státi nemohlo: protož jakž i předešle k stavům téhož markrabství Moravského se přimlouvati a milostivě žádati ráčíme, aby stavové prohlídajíce na naše přimlavy a sešlost věku nadepsaného Jindřicha Mezeříčského a znajíce při tom jistou vůli naši býti, jehož z takového slibu a závazku z rathouzu propustili. Neb týž Jindřich Mezeříčský, jsa jedním obyvatelem a landfrydником markrabství Moravského a máje pečet svou při témž landfrydu podlé jiných, pomníe na poctivost svou, nic předse, což by proti pořádku práva a landfrydu bylo, neberouc, má stavům markrabství Moravského, budou-li jej z čeho chtíti viniti, kdyžbychom my, dá-li Bůh, do markrabství Moravského šťastně přijeti ráčili, před osobou naší královskou práv býti; kdež nepochybujeme, že se stavové v tom i ve všem jiném, což vedlé této instrukci naší skrze posly naše na ně vznešeno bude, povolně i hotově i skutečně najíti dají a my jim to vši milostí naší atd.“

Item artykul v instrukci královské.

„Jestližebý se pak stavům navyše psaný spůsob jmenovaného Jindřicha Mezeříčského z toho závazku rathouzu propustiti nezdálo (ač se nenadějeme); tehdy mají poslové naši týchž stavův žádati, aby téhož Jindřicha z rathouzu vypustili, na ten konec, kdyžbychom do markrabství Moravského přijeli, a jemu dvě neděle napřed věděti dali, aby se týž Jindřich Mezeříčský pod týmž závazkem, na kterémž nyní jest, před námi a stavy markrabství Moravského zase postavil, čehož stavové učiniti sobě slušně stěžovati nebudou míti, a což tak poslové naši při stavích zjednávají a obdrží, toho aby nás každého času, jakž o pilnosti a bedlivosti jich nepochybujeme, tejsa nečinili. Dán ve Vidni v pátek po sv. Matouši apoštolu Božím léta Páně 44.“

Odpověď.

„Páni poslové milí: Na ten artykul, což se propuštění pana Jindřicha Mezeříčského z Lomnice dotejče, Jeho Královské Mti žádost i přimluvu u sebe pilně rozvážíce, pokudžby jednom mohlo bez ublížení pořádkův, práva a dobrých zvyklých starých obyčejův tohoto markrabství býti, toho chceme učiniti a pana Jindřicha z prvního závazku i z rathouzu propustiti, však tak, aby z rathouzu nevycházejíc zase slíbil Králi J. Mti, pánu hejtmanu nynějšímu i budou-

címu a všem čtyřem stavům tohoto markrabství, kdyžby se panu Jindřichovi od tohoto neb budoucího hejtmána čtyři neděle napřed věděti dalo listem pod pečeti páně hejtmánovou s vůlí Krále J. Mti a stavův, aby se zase zde v Brně neb v Olomouci, jakžby jemu oznámeno bylo, před Králem J. Mti, pánem hejtmánem a stavy postavil; pakliby Krále J. Mti tu nebylo, tehdy před pánem hejtmánem a stavy a toho závazku prazden nebyl, pokudžby jako nyní s vůlí J. K. Mti, pána hejtmána a všech stavův z oust, v uši, rukou dáním propuštěn nebyl.“

Fol. 120.

Na sněmě v Brně v pondělí po neděli laetare leta 1545 držaném.

„Co se pak urozeného Jindřicha Mezeříčského z Lomnice dotejče, věděti stavům dáváme, že jest nás týž Jindřich Mezeříčský ponížene prosil, abychom mezi stavy a jím, strany těch nevoli, kteréž jsou mezi nimi obapolně povstaly, komisaře naše k přátelskému jednání vydati ráčili; i nevědouce my, budouli stavové také chtiti k tomu přistoupiti a komisaři smluvení a srovnání býti: protož aby poslové na stavy žádost vložili, aby proti tomu nebyli, a k takovému jednání svolili a když nám to oznámeno bude, ráčíme komisaře mezi nimi a jmenovaným Jindřichem Mezeříčským k přátelskému jednání, jakž vyš dotčeno, vydati, a což tak poslové naši v tom ve všem v instrukci naší dostaveném u stavův často psaného markrabství zjednají a obdrží, toho aby nás každého času, jakž o jich pilnosti nepochybujeme, nemeškajíce tejna neučinili. Dán na hradě Pražském v pátek po sv. Matěji apoštolu Božím leta 45 a království našich římského 15 a jiných 19ho.“

Odpověď.

„Což se pana Jindřicha Mezeříčského dotejče, J. K. M. jako náš milostivý Pán znáti ráčí, že nám nenáleží v žádné komisaře s panem Mizeříčským se dávat.“ —

Potom jsem dal čísti artykule svrchu psané, strany některých právních věcí podány; ale jest toliko první přeběhnut a snešení se stalo takové: aby při předešlém nařízení pozůstaveno bylo, však aby jmenování času při mém dobrém zdání zůstávalo. Jiní všickni artykulové jsou odloženi až do toho času, kdež zřízení zemské napravováno bude, poněvadž se takměř všickni práva dotejkají; o čemž

aby stav rytířský věděl, oznámeno jest jim to po osobách dvou stavu našeho.

Po odložení těchto artykulův jsou předsevzaty ti, kteří nám od pánův z rytířstva podání jsou, mezi nimiž první strany pana Ladislava Berky, totiž:

1. Z strany p. Ladislava Berky, udělal-li jest sněmovnímu snešení léta 1608 učiněnému, podlé kteréhož jemu statkové jeho zase navraceni byli, dosti, a neudělal-li jest tomu dosti, co s tou věcí páni stavové dále činiti mají ráci?*) Odložen jest do zejtřejšího dne a čtení dále následující:

*) Ladislav Berka z Dubé a z Lipé držel statek V. Mezeříšský, o kterýž ale s bratrem spor vedl. Narozen a vychován ve Španělských přiučil se také tehdejšími diplomatickým úkladům, jež na rozličný způsob ve vlasti prováděl. Mluvil a psal nejraději španělsky. Stavové znajíce úkladnou jeho mysl protestovali kde mohli proti tomu, aby nějaký úřad naň vložen byl, ač předce roku 1598 nejvyšším komorníkem se stal, anož 1603 i zemským hejtmánem. V úřadě tomto poslán co nejvyšší velitel vojska moravského do Uher, použil ale příležitosti této, aby se obohatil. Byl vždy povlovným nástrojem vlády pražské k umenšování svobod zemských a upadl v podezření že on vojska Tilly-ho do Moravy povolal, jak jsme již v úvodě podotkli. Pro nevěrné chování ve správě ssazen s hejtmánství; ale dovedl toho, že v čas sporu mezi Rudolfem a Matyášem roku 1607 od prvnějšího zase hejtmánem jmenován jest. Nevole stavův dosahla tím většího stupně, čímž zpuštěněji a nestydatěji se choval. Když se stavé do Brna ku sněmu 7. března 1608 sjeli zhotoven spis obžalovací proti Berkovi a na sněmě Ivančickém zahájeném dne 17. dubna 1608 učinili snešení, „poněvadž pro některé podstatné příčiny panu Ladislavovi Berkovi se nikoli důvěřovati a na něj se spoléhati a bezpečiti nemohou“ že zříditi musí vládu zemskou, pokud by země v lepší stav uvedena nebyla. Berka ukrýl se ve V. Mezeříči tehdež dosti opevněném, odebral se však brzo do Čech a statky jeho jsou v zástavu vzaty. Na sněmu 1608 při času sv. Bartoloměje v Brně snesli se stavové, že k přimluvě císaře Rudolfa, krále Matyáše a arciknížete Maximiliana Berkovi jeho statky zase postoupeny a navraceny býti mají pod těmi výminkami, že statky své v půl letě neb nejdéle v roce nějakému obyvateli země prodá, že ty statky sám prodávati nemá než skrze osoby k tomu zmocněné, že žádného statku v této zemi kupovati a míti nebude, aby se, jelikož Lev Burian Berka na statku mezeříšském nápad má, s tímto dostatečně se urovnal a kdyby do roku to vše nevykonal,

2. Z strany napravení zřízení zemského, pokudž jest možná, aby při tomto sněmu obecním to se vykonati mohlo, pakli ne, aby jistý a neprodložený čas k tomu sněmem tímto uložen byl, v kterémžto čase aby osoby k tomu nařízené takové zřízení zemské napravily, sepsaly a skorygovaly.*)

3. Z strany ležení. Mohla-liby jaká jiná cesta k tomu obrána býti, aby z takového ležení sjíti a jiný prostředek místo toho nalezen býti mohl; nebo to k znamenitému zlehčení stavu rytířského a k zkáze veliké mládeže rytířské býti se vidí.**)

4. Poněvadž bratři starší nedilní nemohouce pro bratři

aby hejtman se v ty statky uvázal a je tomu, který nejvíce podá, prodal. — Bude o Berkově záležitosti ještě nížeji ve správě samé jednáno.

*) Časté připomínky stavův na sněmích shromážděných, aby zemské zřízení se obnovilo a opravilo, směřovaly proti zřízení zemskému vydanému léta 1604, kteréž vlivem panův katolických a pražské vládě oddaných zhotoveno a vydáno bylo. Již roku 1608 na sněmě Bartolomějském snesli se stavové o opravě zříz. zemsk. „poněvadž v nynějším zřízení zemském velicí nedostatkové se nacházejí a nemalého napravení potřebují“ a ustanovení členové ze stavu panského a rytířského, „kteříž snesouce se o jistý den to zřízení bedlivě přehlídli a v čemžby z uvážení svého bedlivého co potřebného uznali, to napravili, některé potřebné a pilné artykule buďto z knížky páně Tovačovského aneb z sněmovních snešení v ně pojali.“

**) Ležení jest jisté rukojemství, dle něhož dlužník neplatící neb kdokoli jakoukoli povinnost odpraviti mající neb rukojmě jeho, neb obadva v hospodě jemu věřitelem vykázané na útraty dlužníka bydljeti tak dlouho musel, ažby zapláceno anebo povinnosti za dosti učiněno bylo. Stran ležáků ustanovuje zříz. z. z roku 1604 mezi jiným takto: „a ti ležáci, kteříž do ležení posláni budou, jakž osoby stavu rytířského tak i pacholci mají míti léta svá přirozená a mají se k hospodáři pokojně i k čeládce jeho chovati: též hospodář s čeládkou svou k nim. A hospodář nemá jim dopustiti bez slušných a hodných příčin z hospody vycházeti, nýbrž to tak opatrovati, aby se ve všem pořádné ležení, jakž list okazuje a pořádek starodávní vyměřuje, vedlo, tak dlouho, pokudžby jistina i s ouroky se všemi škodami, věřiteli položena a zaplácena nebyla, aneb každý rukojmě oddílem svým neodbyl.“

mladší let nemající poručenství činiti a dítek svých opatřiti u velikém nebezpečení tudy zůstávají, dítky a statečkové jejich v nejistotě postaveny jsou, abychom na prostředky nějaké takové pomyslili, aby tomu bez ublížení však pořádků starobylých spomoženo býti mohlo.

Fol. 120 b.

5. Jakož se to přihází, že preláti ovšem pak opatové a proboštové, jsouce ku právu zemskému z rozličných věcí pohnáni pod pňhonem, od visitatorův svých s prelatur ssázini a jiní na místo jejich voleni bývají, těm pňhonům noví opatové odpovídati nechtějí a tak skrze to pňhony s znamenitou škodou a skrácením na spravedlnosti pánův obyvatelův podlé pořádku zdviženy bývají, protož aby toho více nebývalo, nybřž konvent aby takovým pňhonům odpovídati povinnen byl a pňhonům se tou příčinou, že opat ssazen jest, obrániti nemohl.

6. Preláti aby k rokům od J. M. pána hejtmána jim spolu s pány obyvateli položeným před právem zemským odpovídati povinni byli, poněvadž páni obyvatelé jim před týmž právem, budouce rokem obvinění, právi býti musejí a p. visitator aby nemohl do takové pře, ještoby se poctivosti dotejkala, skončení takového preláta s prelatury ssazovati a vyzdvihovati.

7. Poněvadž mnozí nepořádně v statky pozemské i svršky*) nemajíce k nim žádného práva se uvazují, bezpečíce se na to, že nebudou z toho jináče než pořádkem práva vyvedeni, mezi tím pak ti, kdož k takovým statkům nápad a spravedlnosti mají, musejí se mnoho let toho dosuzovati; a protož aby takový neřád zastaven byl.

8. Pňhončí v kraji Olomouckém, jak ti, kteří prodáni jsou, tak ti, kteří odprodáni nejsou p. komorníku menšího práva zemského, v témž kraji v žádném poslušenství státi a berní sněmem nařízených spravovati nechtějí: aby nějaká větší moc témuž komorníku práva menšího sněmem tímto dána byla, tak aby je mohl ku poslušenství a v řád uvésti.

9. V kraji Brněnském znamenitý nedostatek při rozesílání pňhonův od práva se nachází; protož aby v jistém a neprodlouženém času nebo pňhončí koupeni, aneb poslové dva na peníze zemské chováni byli.

*) Svrček neb svršek jest nářadí domovní mohovitě. „Odúmrtí nábytková slove všecko, což člověk svrchního zboží má, jenž slove svrček i od jiných věcí.“ Komenský janua ling. praví: „... komory svršky naplněné.“

10. Lidé poddaní nás obyvatelův vezmouce sobě svou bodu po těchto válkách s ručnicemi jezdit, chodit a svou vůli provodit, tak že mnozí z nich jedni druhé hanebně mordují a střílejí; jakby to sněmem tímto přetrženo býti mohlo.

11. Šterčíři*) a knechti po zemi holdující velikou škodu a neřád činí; jakby to sněmem tímto jim zamezeno bylo.

12. Na ty prostředky mysliti, aby nám půjčky z koní zbrojných k zemi učiněny, zaplacený anebo na berních poraženy byly, poněvadž, jakž se zpráva dává, některým p. obyvatelům na berních poražena jest.

13. Mejto že se běře od některých mejtných od pánův obyvatelův a jejich vyslaných a na to, že listy od svých pánův mají a je ukazují, se nic od nich nedbá, nýbrž předce nuceni jsou k spravování takového mejta, což poněvadž jest proti svobodám stavu panského a rytířského, anobř proti zřízení zemskému, vidí se nám, aby to sněmem tímto přísně zamezeno bylo.

14. Horenské nebolizto vinohradní vrehní právo, jakby co nejdříve možné v zemi vyzdvíženo bylo.

15. Nařízení tímto sněmem učiniti, aby ti, ježto k sněmům obecním a sjezdům nepřijíždějí a příčin slušných před J. M. pánem hejtmánem a byly-li by osoby stavu rytířského, před nejvyšším pánem hofrychterem neohlašují, nějakou podstatnou pokutu zemi k ruce složití povinni byli.

Snešení Jich Mti stavu panského na artykule nadepsané od stavu rytířského podané.

2. Jest prvé snešení o to J. Mti v prvním artykuli druhého podání.

3. Aby tento artikul až do napravení zřízení zemského odložen byl.

4. Týmž způsobem odložen.

5. Jich Mti k tomu artykuli povolovati ráčí; avšak kdyžby se treffilo, žeby některý opat, probošt, převor, neb jiný přední pohnán a potom jakýmkoliv způsobem z té prelatury ssazen byl, aneb ji zbyl, aby po něm nastalý prelát aneb dokudžby jiný dosazen nebyl, konvent toho kláštera odpovídati povinnen byl, aby pak nález ku pňhonu dobře sfřormován byl; takto jej psáti ku příkladu: Mezi Kunratem Opatem náměstníkem kněze Filiberta předešlého opata a konventem kláštera tohoto etc.

Fol. 121.

*) Štercíři z něm. „sterzen“ tulák, loupežník.

6. Aby ten artykul na ten čas pominut byl a při prvnějším spůsobu aby zůstalo, že se Jich Mtem vidí, že jest ten artykul bezpotřebný.

7. Vidí se Jich Mtem, aby při předešlém spůsobu zůstalo, avšak kdyžby se přihodilo o takovouž věc, totiž o uvázání se v statek pohnati, aby takový půhon hned po rukojemských půhonech k souzení vzat byl a přes třiikráte více odložen nebýval, ale však i to aby na rozeznání soudu zemského zůstávalo, zda-li by ten půhon o touž věc náležitý byl.

Ostatek artykulův odloženo.*)

Sešli se ještě k víčerou stavové a volili mezi sebou osoby, kteréby zejtrejšího dne v domě pána Kardynála s nařízenými osobami od J. M. Arciknížete strany smlouvy české namluvití se mohly; neb ačkoli v sobotu na tom bylo zůstáno, aby se to s samým Arciknížetem konalo, ale mluvil Arcikníže s některými z nás včera, aby se to dalo bez přítomnosti J. Mti, poněvadž českého jazyku nerozumí a tak k tomu od stavův přistoupeno jest.

Outerý. (21. srpna.)

Po sedmé hodině sešli jsme se ku pánu kardynálovi do domu jeho osoby k jednání s J. Mti Arciknížeci strany smlouvy minulého léta učiněné ze všech stavův nařízené; z stavu panského mimo pána kardynála, Já, pán Komorník nejvyšší, pan Vilim z Roupova, pan hrabě Jeroným z Turnu, pan Jan Jetřich z Kunovic, pan Jiří Wolff Křinecký z Ronova, pan Petr Sedlnický z Choltic, pan Jan Diviš z Zerotina, pan Hynek z Vrbna.

Z stavu prelátského: opat Loucký, opat Hradištský, opat Zabrdovský a převor Svato-Tůmský.

Z rytířstva: Nejvyšší pán písař, p. Vilim Dubský, p. Jan Kobylka, p. Hanuš Petřwaldský, p. Václav Vanecký, p. Hynek Syrakovský, p. Jindřich Zahradecký, p. Jan Bukuvka.

Z měst: písař městský Olomoucký, písař Znojemský a Jihlavský.

Nejprvnější rozmlouvání mezi námi bylo: měli-li bychom všickni ouhrnkem k J. Mti Arciknížeci se vypraviti, čili některé osoby z prostředku svého k tomu vybrati? Zůstáno, poněvadž pokojové u J. M. jsou malí a horko

*) Tato tři slova připsána dobrými písmeny rukou Žerotínovou.

velké, abychom J. M. počtem velikým nezanášeli, než toliko po dvou osobách k J. M. vyslali; což se i stalo s tímto vzkázáním, že J. M. bezpochyby v dobré paměti míti ráčí, kterak v sobotu minulou jsou J. M. dvě smlouvy v království českém rozdílnými časy udělané podány a při tom žádáno, aby J. Mt. milostivě sobě chvíli obrátil ráčil, v kterouby osoby od stavův nařízené před J. Mt. předstoupiti a další potřebu svou jednati mohly, kdež srozuměvše tomu, žeby J. Mti nepřijemné nebylo, aby se to nynějším časem stalo; ačkoli jsme na tom byli všickni vespolek k J. Mti se dáti najíti, avšak nechtíce J. Mti osobami svými přílišné zaměstknání učiniti, že jsme skrovnější počet k tomu obrali, a jím poručili, J. Mti žádati, aby smlouvu poslední mezi stavy království Českého a osobami markrabství Moravského učiněnou, pokudžby nic na rozmyslu míti neráčil, jménem a na místě J. M. C. ráčil potvrditi. Pakliby J. Mt. z slavných příčin toho učiniti nemohl, aby se nám v tom milostivě, coby v ni na nedostatku se nacházelo otevřítí ráčil. Po-
byvše u J. Mti chvíli navrátili se zase a přinesli resoluci Arciknížecí na artykule v též smlouvě obsažené, v spis uvedenou, kterouž jak nám podali, hned za nimi týměř v patách vstoupili mezi nás pan Trautson a Kronberg J. M. Fol. 121 b.
C. tajné rady a oznámili nám jménem J. M. Arciknížecí, že jsou vysláni od J. Mti aby se s námi o všecko snesli, a byloliby co na odporách, to na místě postavili. Prosili jsme Jich z společného snešení našeho, aby od nás na chvílku odstoupili; což když jsou učinili, zasedli jsme na ten spis a až do jedenáctého artykule jej přeběhli a co se nám tak za obtížné v něm nám (sic) zdálo, poznamenali: v tom že se jim snad zdálo dlouho čekati, vrátili se mezi nás a tak jsme je proti sobě za tabuli posadili a začavše znovu od počátku tu smlouvu všecku a artykule v ni obsažené i spis Arciknížecí s nimi jsme přehlídli a o všecko pěkně se porovnali, nemohše jiváče shledati, než že oba dva prohlí-
dají k tomu, aby se nám všelijak podle spravedlnosti za dosti stalo. Naposledy na tom zůstáno, aby podle té nápravy resolutio dotčená Arciknížecí v lepší pořádek a smysl uve-
dena a potom stavům k schválení přednesena byla. Nemálo jsme jistě všickni potěšení byli, že jsme takových věcí do-
stali, kterýmiž pokudž se lidsky souditi může všelijakým obmyslům a protivenstvím, kteráž se nám předešle dala, cestu vkročeno jest.

Když tyto věci tak k dokonání svému přišly, sjeli jsme se do soudnice.

Tu zase přednější uvažování bylo strany vyslání k Arciknížeti osob jistých s našim včerejším snešením o pana Maximiliana Lva a jsou voleni k tomu vedlé mně pan z Roupova a pan Jiřík z Vrbna. A aby nebylo potřebí pro tak nevelikou věc obsýlati stavův, poslal jsem ku pánům z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického, a pana Strážnického aby jim oznámili, na čem jsme se strany jmenování osob k J. M. Arcik. snesli, aby i oni totéž učinili. Zatím připomenul jsem J. Mtem, že mezi těmi artykulemi ode mně strany zřízení zemského podanými a od J. Mtí včerejšího dne odloženými jest také jeden strany rokův sedlských, a poněvadž ten ne tak daleko nápravy potřebuje, jako opatření brzkého, aby takovým rokům tím dříve konec učiněn býti mohl, že mi se vidí, aby s tím nebylo prodlíváno, než aby nyní v uvážení vzat byl; a když k tomu povoleno jest, žádali mne páni, abych sám cesty nějaké k tomu ukázal, jakož jsem pak učinil a tyto tři předložil:

Jednu: aby celý soud jeden všechny pře jiné odlozeny byly a sami toliko rokové sedlstí slyšáni.

Druhou: pokudžby se první nelíbila, aby bylo s J. M. C. jednáno, aby povoliti ráčil ještě tři dni k soudu zemskému přidati, v kterýchžby takoví rokové mohli přeběhnuti býti; a naposledy: aby mi to v moc dáno bylo, abych já s osobami, kterébych k tomu přivzal, mohl je slyšeti a výpověď učiniti, však na schválení soudu. Bylo o to mnoho odporův než naposledy na tom zůstáno, jakž níže poznamenáno jest:

Poněvadž rokův sedlských tak velice se namnožilo, tak že ti dva dni od starodávna zachovávané a zřízením zemským vyměřené k vyslyšení jich a vypovídání učiněné nepostačují, protož aby při zasednutí soudu zemského příštího Olomouckého druhý tejdén celý krom soboty totiž za pět dní slyšáni a souzeni byli.

Navrátili jsme se potom na artykule od rytířstva podané, kteréž včerejšího dne nemohly skončovány býti a stalo strany nich snešení níže psané.

Na 8. Poněvadž pūhončí k ouřadu nejvyššího pana komorníka náležejí a komorník menší toliko ouředníkem nejvyššího pana komorníka jest; protož jestližby tíž pūhončí berní náležitých nespravovali aneb nějakého neposlu-

šenství aneb něco takového, cožby hodného trestání, byli se dopustili, má to na nejvyššího pana Komorníka vznéstí Pol. 122. a pan bude věděti podle ouřadu svého a moci té, kterouž nad nimi má, je ku poslušnosti dáti přivéstí a podlé provinění trestati.

Na 9. Aby ten artykul odložen byl až do napravování zřízení zemského a coby mezi tím ouředníci menší více vynakládali na posly, aby se zaplácelo z peněz zemských.

Na 10. Aby nad zřízením zemským a nad tím artykulem jakž v zřízení zemském o ručnice na listu 102 se nachází dostatečně ruka držána byla.*)

Na 11. Aby J. M. pán hejtman skrze rozeslání patentů po zemi takové štercování a toulání na obtížnost chudých lidí zastavil a žádný aby jim nebyl povinnen nic dávatí a jestližby něco nenáležitěho se dopustili, aby o to trestání byli; bylo-liby jich také pospolu tak mnoho, žeby s ně jeden obyvateľ býti nemohl, aby jeden soused druhému povinnen byl na požádání ku pomoci přispěti.

Na 12. Kdyžby Pán Bůh ráčil dáti pohodlnější časy, a žeby páni stavové těch dluhův obtížných, v kterýchž na ten čas zůstávati ráčí, aby na ty cesty a prostředky pomyšleno a vyhledáno bylo, tak aby jeden každý, což tak půjčil, k svému zase přijiti mohl.

Na 13. Kteríž z pánův obyvatelův pro vína a jiné některé věci s furami přes mejta posílají, aby takové tury na mejtech propouštiny byly, však aby v listech na mejta dokládáno bylo, že to bere k svému svědomí, že v tom

*) Artykul ten zní: „Což se ručnic dotejč, aby sedláci, řemeslníci, ani rybníkaři s ručnicemi dlouhými ani krátkými po myslivosti ani cestou nechodili: než páni, preláti, rytířstvo a z měst, kteříž na úřadech jsou, pro obranu hrdeč svých, s nimi jezditi a choditi mají. A kteřížby kupci byli, živností kupeckých hledíc: ti mají míti listy od panův svých, aneb z měst, z kteréhožby koliv byli. Než páni, preláti, rytířstvo i města, myslivce s ručnicí míti mohou a list jemu dáti a to každý při jednom statku svém, nebo jednoho, dva nebo tři a více nic. . . .“

Pakliby podruh neb řemeslník, aneb služebný pacholek postížen aneb usvědčen s ručnicí byl: ten má tomu, kdožby jej usvědčil aneb postíhl, vydán býti, z té dědiny, z kteréžby postížen byl: a ten jej má držeti dosud, dokudžby pokuty nedal, anebo času čtyř neděl nevyseděl. a t. d.“

žádného ffortele neužívá, nýbrž že to k své vlastní potřebě věsti dá.

Na 14. Aby tento artykul z příčin některých až do budoucího sněmu odložen byl.

Na 15. Že J. M. pán hejtman ráčí věděti podlé svého ouřadu v tom jak postupovati. —

Když se již ku páté hodině přibližovalo, nařídili jsme osoby z stavu panského a stavu rytířského po třech, z druhých dvou stavův po dvou a šli jsme k Arciknížeti, kterémuž jsem krátce oznámil, co se mezi panem Lvem a pány Stavův minulých časův zběhlo, a na čem ta věc až dosavád zůstává: jmenovitě, že jest pan Lev beze vší sobě k tomu dané příčiny panu Ladislavovi Berkovi psaní učinil, a v něm všech pánů stavův a celé země vysoce na poctivost jejich dotkl, odkudž že stavové přinuceni byli, poněvadž na statku týměř nic nemá, a velikých věcí se dotejče, na závazek cti a víry jej vzíti a provinění jeho na J. M. C. vznésti a žádati, aby J. M. nebo sám mezi nás osobně přijeti, neb své vzácné komisaře na místě svém vyslati a tu věc s námi podlé starobylého obyčeje zemského slyšeti a výpověď učiniti ráčil; jakož pak nepochybujeme, žeby se bylo stalo, kdyby J. M. C. po ten všecken čas tak mnohými a znamenitými pracemi zanešen býti neráčil. Když pak nyní k tomu jest přišlo, že jest J. M. a na místě J. M. C. mezi nás se dostati ráčil a to s takovým plnomocenstvím, aby ráčil moc míti to všecko činiti, coby J. M. C. sám činiti mohl, že jsme neopomenuli o tu věc mezi sebou rozmluviti a o jistý způsob se snésti, vedlé kteréhož měla by ta věc předsevzata a souzena býti, kteréž J. Mti v spis uvedené podáváme, žádající, aby v něj nahlídnouti a jej sobě tolikéž oblíbiti a podlé něho s námi se k témuž panu Lvu spravedlivě zachovati ráčil. Dal krátkou odpověď Arcikníže: že chce tak učiniti, jej sobě na německo dáti přeložiti a potom nám dále své zdání oznámiti. To pak snešení níže psanými slovy J. Mti podáno jest:

„Jich Mti všickni čtyři páni Stavové strany pana Maximiliana Lva snéstí se ráčili, aby páni Stavové J. Mtem nejvyšším pánům ouředníkům a panům soudcům zemským tu všecknu věc v moc dáti a J. M. se důvěřiti ráčili, tak aby J. Mti nejvyšší páni ouředníci a páni soudcové zemští tu věc, oč tak s panem Maximilianem Lvem činiti jest, s J. A. M. jakožto plnomocníkem na místě J. M. C. ne tak

jakožto soudcové zemští, ale jakožto osoby ode všech čtyř pánův Stavův k tomu deputyrované souditi a té věci konec učiniti. A pokudžby se podlé uznání spravedlivého J. A. M. a J. Mti nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských k trestání jeho pana Maximiliana vztahovalo i výpověď učiniti moc míti ráčili. A pakli by mu milost najděna aneb učiněna býti měla, aby to ovšem čtyřem pánům Stavům prvé v známost uvedeno bylo, tak aby páni Stavové o tom vědomost míti a o to společně rozmluviti moci ráčili. On pak pan Lev aby do soudnice před J. A. M. a J. Mti nejvyšší pány ouředníky a soudce zemské povolán byl, a jemu poručíno, co jest tak o Jich milostech všech čtyřech Páních Stavích psal a mluvil, aby to dostatečně s sebe svedl a odvedl. Kterížby pak z stavů panského, prelátského a rytířského jakou vědomost měli, že by týž pan Lev co takového o Páních Stavích aneb obzvláštních osobách mluvil, o tom aby svědomí sepsané podlé pořádku dali. Nacházely-li by se také které osoby z stavu městského a žeby z města Brna nebyly, ty aby svědomí nyní při právě Brněnském v této potřebě bez ujmy však zřízení zemského o těch věcech, cožby jim v tom povědomého bylo, daly.“

Středa. (22. srpna.)

Podlé snešení, které se v pondělí minulé stalo, sešly se osoby k tomu nařízené, o nichž pod čtvrtkem více poznamenáno jest, ku pánu Kardynálovi a tu nejprvé sami jsme zasedli v nepřítomnosti pána Kardynála, kdež jsem hned z počátku na preláty dotázku učinil, stojí-li oni s námi také v jakých odporích strany odpovídání před právem našim? Nehrubě tomu odpírali, nehrubě také se k tomu znali. Však naposledy vyjel opat Loucký s tou již častokráte opakovanou distinctií „de personalibus et realibus“ a že v těchto poddaní jsou právu v oněch vrchnosti své duchovní. Optal jsem se ho: mají-li pečet při landfrydu? A když se k tomu přiznal, ptal jsem se ho dále, jest-li v landfrydu, kdež se všickni zavazujeme, že právu chceme poddaní býti, ta distinctio de realibus et personalibus? Umlkl. Řekl jsem k tomu naposledy, že my odporům takovým místa u sebe nedáváme, než přijde-li kdy taková jaká věc ku právu, že se budeme věděti jak chovatí. Potom jsem bral artykul po artykuli, jakž pod pátkem položeny jsou: snesli jsme se mezi sebou o všechno krom pana z Lob-

kovic, kterýž při všem téměř odporoval a více zastával páně Kardynálovy pře, než potom pán Kardynál sám. Uvedli jsme zatím mezi sebe pána Kardynála, kterýž s sebou přivedl tři kanovníky Olomoucké, děkana, probošta Brněnského pana z Kolovrat a*)

Pol. 123. Začátek se stal od prvního artykule o titul knížecí kdež jsem panu kardynálovi po učiněné předmluvě a schválení jeho náklonnosti k obecnému dobrému oznámil, že nejsme proti tomu, abychom budoucím pánům biskupům neměli přiti titule a důstojenství knížecího, poněvadž o tom vědomost máme, že mocnost císařská a královská taková jest, aby mohla k takovým vyvýšenostem poddané své vzdvihovati, než že o to toliko činiti jest, aby budoucí páni biskupové (neb strany něho že žádné pochybenství není) nechtěli tudy uvéstí do země stavu obzvláštního a tak páteho a důvod sobě brátí, že to místo, kteréž v soudu mají, nemají jako páni podle znění zřízení zemského, než jako knížata, a skrze to snad i k nějakému jinšimu přetendirovati. Protož kdyby to mohlo smlouvou opatřeno býti, tak aby starobylý pořádek v celosti zůstával, že bychom my na místě pánův stavův nebyli proti tomu jej i potomky jeho při takovém titulu zanechati. Odpověděl na to pan kardynál: že titul knížecí není vnově biskupům Olomouckým dán, jakž by snad od nás myšleno bylo, než že jest titul starý, který od předešlých králův českých jest biskupům Olomouckým vždycky dáván; než že potom za některá léta kanceláře v tom nedbanlivější byly a jim toho titule nedávaly, že tudy biskupové o své pravo přijíti nemohli. Ukazoval pak na to: předně Bulli zlatou císaře Karla čtvrtého, v kteréž rozdělují Moravu těch slov užívá: *Tres illustres principatus, Episcopatum Olomucensem, Marchionatum Moraviae et Ducatum Oppaviensem*. Item ukazoval majestáty téhož císaře a syna jeho krále Václava římského a českého, též císaře Albrechta druhého a naposledy i císaře Maximiliana druhého, kteříž mluvíce v nich o biskupech Olomouckých jmenovali je *Principes nostros*; a tudy dovozoval, že biskupové Olomoučtí nejsou nová knížata než od starodávna k tomu titulu právo mají. Dána od nás odpověď: že ačkoli by na to snadná replika učiněna býti mohla, ale však že oumysl náš není v odpory jaké s ním při té

*) Zde jest v rukopisu prázdné místo a třetího jména neudáno.

věci vcházeti, než pokudž toliko k našemu předložení přistoupí, že o ten artykul pokoj bude. Tak vyvstal a poradiv se s svými kanovníky dal odpověď, že oumysl jeho ani pánův z kapitole není, něco nového uvozovati, když toliko páni biskupové při svém předešlém místu, tak jakž ho prvé užívali, zůstanou, že to strany neuvozování pátého stavu může dobře opatřeno býti:

A tak ten artykul zavírám.

Když zatím před sebe vzat byl druhý artykul, strany stávání osob duchovních před soudem zemským „in personilibus“; tu hned ohlasil se, že se nemůže s námi strany té věci v žádné jednání dáti, zastíraje se smlouvou, kteráž léta 1586 na poručení císaře Rudolfa panem Vilímem z Rožmberka a panem Adamem z Hradce mezi nebožtíkem biskupem Stanislavem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými tehdejšími učiněna jest, v kteréžto smlouvě jakž předně ty nářky a nevole, které mezi nimi byly, vyzdviženy jsou, tak mezi jinými i ten artykul doložen: co se potahování lidí duchovních před soud zemský v těch věcech, kdežby se hrdla a života jejich dotekalo, tkne, poněvadž se strany o něj porovnat nemohly, aby na výpovědi J. M. C. zůstával a mezi tím aby žádný nemohl lidí duchovních před soud zemský v těch věcí obviňovati; než chtěl-li by je kdo viniti před právo duchovní že se mu právo nezavírá.

Dal jsem na to odpověď, že ta smlouva jest umrlá, neb že se nevztahuje na budoucí potomky, než na osoby tehdejší, které již všechny zemřely: neb že císař Rudolf, biskup Stanislav i tehdejší ouředníci i soudcové v živnosti Pol. 123. b. již nejsou, a protož že se to na nás nevztahuje a nám k žádné překážce býti nemůže k dalšímu mezi sebou o to promluvení a najednání. Za druhé, že my v této příčině nic jiného neobmejšlíme než pokoj: aby veškerý z světských jsa uražen od duchovních nebyl přinucen, sám sebe mstiti; a poněvadž v této zemi moc světská daleko větší jest než duchovní, žeby z toho mnozí neřádové pojiti mohli. Přes to, že vědomá jest věc, kdyby kterému z duchovních od světských ublíženo bylo, žeby ten světský jinde než před právem světským obviněn býti nemohl; kdyžby pak k obvinění přišlo, žeby se bránil odpovídání dotud, dokudž by duchovní nezaručil, že z toho, co by se té věci dotýkalo, před právem zemským zase práv býti chce. Neb takový pořadek že jest a že se to zachovává ke všem, kteří

pod jiné soudy náležejí a zřízení zemské že ukazuje, že páni mohou hostě zadržeti v šraňcích*), ažby od sebe domácím za spravedlivé učinili: to tedy kdyžby zaručil, že již odpovídati by povinnen byl, buď žeby se hrdla neb povetivosti dotéjkalo. Jestližeby pak nezaručil, žeby jemu také práva udělováno býti nemohlo, a tudy žeby duchovní nikda právi nezůstali; neb žeby každý světský sám sobě na právu učinil, aby tudy duchovního ku právu zemskému potáhl.

Poněvadž by tehdy v takových příčinách duchovní nemohli soudu zemskému vyhnouti, že se nám vidí, že se daremně z něho v jinších příčinách vytahují; a na to přivedeni někteří nálezové, kterými se ukázalo, že duchovní před právem světským odpovídali a stávali. Ale když na svém stál, pán kardynál, zůstáno na tom naposledy abychom obojí strana při J. M. Císařské toho pohledávali, aby o ten artykul mezi námi výpověď učiniti ráčil.

O třetí artykul nebylo tolik odporův, neb ukázána jest panu kardynalovi ta cesta, aby osoby particulární z kanovníkův nebyly od podaných kapitolních obviňovány, poněvadž ony ačkoli jsou usu fructuarii tech statkův, však nejsou páni dědiční, než děkan a kapitola jsou páni. A protož jestližeby který z pánův z kapitoly ublížil těm poddaným, kterých v držení a užívání jest, aby ti poddaní nemohli toho držitele vinití než děkana a kapitolu, a děkan a kapitola aby byli povinni z toho odpovídati; dotejkalo by se pak co osoby vlastní toho, pod jehožby správou byli a ne gruntu neb užívání, aby hejtman pánů z kapitoly o tom věděti dal, aby to předešli a upokojili, tak aby ta věc před soud zemský nepřicházela. Pakliby toho neučinili, a přišlo by k rozeznání soudu, poněvadž páni zde v zemi poddaným svým jinou nápravou povinni nejsou, než peněžitou a peníze inter realia numerantur, aby se výpověď a pokuta na peníze vztahovala.

Z strany čtvrtého artykule, tolikéž pátého, šestého a sedmého ukazoval nám Majestát císaře Rudolfa; ale mnoho to u nás platilo: poněvadž vlastně mezi námi o to činiti jest, že takový majestát jest dán proti právům a svo-

*) Artykul ten zní: „hosté, nebo kteří usedlí nejsou v zemi, a poženú taková určití mají, aby též od sebe, z čeho se jim vina dá, právi v této zemi. Pakliby rukojmí neměli, páni je do stolice vezmúce, dodržeti mají, až se od nich také práva dosti stane.“

bodám země této; než více jsme se na to ohlírali, že přivozoval příklady staré, že biskupové Olomoučtí na soudu svém manském o poctivost i hrdla soudili, též že své sněmy drživali, a že své zřízení manské mají, kterých strany souzení poctivosti vyměření činí; a protož jsme se ohlásili, že od těchto odporův upustili bychom, kdyby i on se uvolil, předně: že nebo manům svým dovoliti chce, aby obzvláště k landfrydu se přiznávali, aneb že podlé vyrčení císaře Rudolfa on a budoucí páni biskupové sami se za ně přiznávají budou a listem pod pečeti svou na to daným, že i oni Landfryd tak dobře jako jiní obyvatelé zachovávají povinni budou, ujistí a osvědčí. Druhé že cizozemcům a osobám, kteříž stavu neužívají, léna podávají nechce a třetí že měliby své manské koně pod praporem obzvláště, však že ten praporec podán bude nejvyššímu zemskému.

Fol. 124.

Ohlásil se na to, že od osoby své nebylby proti tomu, aby neměl na to ihned odpověď dáti.

Ale poněvadž se tito punktové netoliko pánův z kapitoly, než také manův jeho dotejkají že jim chce sjezd položiti a s nimi o to promluvíti a nám potom odpověď dáti.

O osmý artykul nebyl veliký odpor, neb uvoloval se pán kardynál, aby co se sídla na manství dotejče, to k žádné pomoci pánům biskupům Olomouckým proti ouřadu hejtmanskému nebylo, než toliko toto chtěl: kdyby více bylo statků na manství, než na dědictví, aby ti sirotci k opatrování páně biskupovu a na místě jeho hofrychtěří manskému náleželi. Ukázáno jest proti tomu, že sám majestát císaře Rudolfa osoby obyvatelův na dědictví i manství majících k zemi připojuje, neb že v něm stojí, aby toliko koně své z statkův manských pod praporec biskupský vysílali, osobami pak svými, aby tím povinni nebyli; poněvadž tedy se vynímají osobami svými z poddanosti páně biskupovy, kterak tedy dítky jejich v poddanosti jemu zůstávají mohou? Druhé ukázáno jest, že *accessorium sequitur principale*. Poněvadž pak král Český jest vrecnost biskupa Olomouckého, žeť slušněji jest, aby ti, kteříž i pod králem i pod biskupem statky mají osobami svými králi náleželi, nežli biskupovi. Třetí ukázání příkladové, že netoliko o ty sirotky, kteří statky na manství a na dědictví měli, naučení od soudu zemského dávána jsou, než i o ty, kteří na gruntech páně biskupových osířeli a po svých rodičích sobě peníze neb listy a zápisy, neb něco toho,

coby k opatrování ouřadu hejtmanského náleželo, zanecháno měli. — Proti prvnímu důvodu neměl co odpovídati; strany druhého dělal distinctii mezi králem a markrabím, právě, že nemá markrabě místa nad ním. Ale vyveden jest z toho tím, že již tato země jest titulo tenus toliko marbrastvím ale sice oud k věčné nerozdílnosti spojený s královstvím Českým a tak immediate že jest poddaná králi Českému, poněvadž markrabí žádného obzvláštního míti nemůže.

O příkladech také mluvil, že hejtmanové Moravští nechtěli se ujímati sirotkův, kteří na manství více než na dědictví měli. Ale i na to odpověď dána: že lhostejnost neb nedbácnost jednoho neb druhého zemi škoditi nemůže. Zůstáno naposledy na tom, aby i o to s many svými rozmluvil.

Od devátého artykule strany mejta, poněvadž svobody na to ukazoval a sám se zakázal, že nechce od osoby své žádných vysazovati, jest upuštěno.

Vážili jsme také krátce pět ostatních artykulův samého pána kardynála se dotýkajících a strany Sarkandra uvolil se pán kardynál, kdoby ho koli dostati mohl, aby mohl na něj sáhnouti, že se ho ujímati nechce.

Fol. 121. b.

O propůjčení zlaté Bulle uvolil se, že to chce rád učiniti a netoliko to, než cožby kde dále měl ku při té mezi námi a knížetstvími Slízkými potřebného.

Artykul o pohřby a zvonění odložen jest do budoucího sněmu.

O dosazování na prelatury jest při předešlém snešení pozůstaveno.*)

Když jsme se tak o tyto věci snesli a měli jsme se již do soudnice obrátiti, dáno mi návěští od nejvyššího komorníka Arciknížecího, žeby toho žádostiv býti táčil, aby

*) Snešení dotyčné učiněno na sněmu Olomúckém zahájeném dne 16. července 1608 a zní takto: „Poněvadž jest to vše jisté, že obyčejně jeden každý na vlast svou více nežli na cizí laskavější jest a o vzdělání a dobré její snažněji pečuje a se stará; na tom jsou se jiní tři stavové s stavem prelátským snesli: aby vedle starých kanonův a chvalitebného obyčeje osoby v markrabství tomto též v království českém a zemích připojených zrodilé obzvláštně stavu panského a rytířského, když toliko osoby hodné a způsobilé téhož zákona a řadu, tak aby fundací tudy na ublížení nic se nedálo, byly, před jinými cizozemci na budoucí časy k prelaturám ředrovány byly.“

ty osoby, kteréž včerejšího dne večer u J. Mti byly, zase se dnešního dne ku páté hodině k J. Mti navrátily, což jsem také panům stavům přednesl.

V soudnici pak jak stav panský pospolu byl, navrátilo se z počátku na artikul strany pana Berky, od onedějška odložený (který ačkoli měl včera předsevzat býti, avšak když chvíle nepostačovala, odložen jest zase do dnešního dne*) a otázka při tom učiněna na pana Sleinice, jestli podlé předešlého panů stavův nařízení dostal jest reverse panu Berkovi strany prodaje statku Mezříčského učiněného? kterýž zprávu dal, že ačkoli jest mu nejedno psaní o to učinil, však že nercili reverse ale ani odpovědi až dosavád od něho dostati nemůže. Protož jest ta věc v uvážení vzata; a když přistoupily k tomu žaloby hraběte z Salmu skrze supplikaci že mu až posavád nenahraňuje škod, které za něj panu z Švamberka dáti musil (též pan Wolff, Dytrich z Althannu, kteréžto obě dvě supplikacie při závěrce spisu tohoto položeny jsou**) tolikéž pana Lva Buryana Berky oustní že ho až posavád strany nápadu Mezříčského nespokojil, jakož i připomenutí pana Jana Jetřicha z Kunovic, že Vizovským až posavád obdarování navraceno není; stalo se snešení, abych mu psaní učinil a ty ztížnosti všecky v známost uvedl a k tomu termin mu dal, až do skončení soudu Svato-tříkrálského příštího, aby ty věci všecky jakož i sirotčí spokojil. Pakliby toho ne učinil, abych se i v statek i v peníze, které ještě v této zemi zůstávají, uvázal a dotud držel, ažby J. Mti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští to uvážili, coby dále s nimi činěno býti mělo, jakž týž artykul to v sobě šíře obsaahuje.

Strany pana Ladislava Berky.

„Aby J. Mt pán hejtman panu Ladislavovi Berkovi psaní učiniti ráčil, že jsou někteří z pánův obyvatelův, jako pan hrabě z Salmů pan Lev Buryan Berka, pan z Althannu při tomto sněmě na J. Mti vznesli, kterakby týž pan Ladislav Berka podlí těch conditií v sněmích předešlích obsažených se k nim nezachoval a toho, čímž komu povinnen

*) Závorkou naznačená slova jsou v textu připsána rukou Žerotínovou na straně.

**) Slova v závorce taktéž na straně připsána rukou Žerotínovou.

byl, nespokojil, též taky pán Ladislav z Šleinic jsa tázán, jest-li reverse svého od něho dostal, tak aby jej před J. Mti položiti mohl, správu dal: že ačkoli o něj psaní jemu panu Berkovi jest učinil, však že mu ho navrátiti nechce. Nad to J. M. pan hejtmán přednésti jest ráčil, že až posavad věci sirotčí od něho pánu náležité zouplna odvedeny nejsou, přes to i stížnost J. Mti došla, že jest privilegia Vizovským vzal a až potud jich jim nenavrátil. Protož aby v tom tím psaním napomenut byl, aby ty všeckny věci dříve skončení příštího soudu Svatotříkráského Olomouckého náležité od sebe odvedl a dokonále spokojil a revers od pana Ladislava z Šleinic jemu daný, poněvadž se statku Mezříčského dotejče, aneb aspoň vidimus hodnověrný, panu hejtmánovi odeslal. Pakliby toho všeho neučinil, aby J. Mti pan hejtmán na peníze, které ještě v zemi má, sáhnouti, též taky v statek Mezříčský, za který ještě žádných peněz jemu dáno není, se uvázati a tu věc na J. Mti nejvyšší pány ouředníky a pány soudce zemské vznésti ráčil a coby se s tím statkem i peníze dále činiti mělo, aby to od J. Mti nejvyšších pánů ouředníkův a soudcův zemských (kterýmž se to od pánův stavův tímto sněmem v moc dává) uznáno a vedlé toho postupováno bylo.“

Po zavření tohoto artykule, poněvadž jsme již se všemi i našimi i rytířskými artykuli hotoví byli, poslal jsem pro stavy a mezi nimi pro pány z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického a pana Hynka z Vrbna, abychom naše sněšení podlé obyčejce spolu snesli a v spis uvéstí dali; ale když mezi nás se dostali, bylo již tak pozdě, že se nemohlo nic s nimi předsevzítí, než toliko na ně podáno, co jest mi J. M. Arcikníže strany vypravení k němu osob jistých vzkázati ráčil. O kteréž když se mezi sebou snesli a hodina se již přibližovala od J. Mti jmenována, rozpustil jsem stavy a s těmi osobami jmenovitě s panem Vilímem z Roupova, panem písařem nejvyšším, panem Václavem Vaneckým, dvěma preláty a dvěma měšťany k J. Mti jsem se vypravil. A jak jsem se tam dostal, hned mne Arcikníže samého k sobě povolal, a oznámil mi, žeby v pravdě velmi rád podlé žádosti naší to učinil a podlí včerejšího našeho sněšení na tu při pana Maximiliana Lva s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými zasedl; ale že mi může v pravdě oznámiti, že jest se krve jak je živ nedotejkal, a na takových přech, kdeby o hrdlo běželo, nikdy nesešel. K tomu taky,

že neví, aby to plnomocenství, kteréž má, tak daleko se vztahovalo a nad to, že jakž jazyku našeho tak i práv našich dokonce nic povědom není, odkudžby bez urazení svědomí svého nikoli se ujímati té rozepře nemohl. Protož že mne v důvěrnosti žádá, abych to při stavích zjednal, aby s tím dobře spokojeni byli a podal mi při tom spisu německého, totéž, co ke mně mluvil, v sobě obsahujícího, s tím při tom doložením, že mi má zejtrejšího dne v jazyku českém odveden býti, tak aby mohl stavům se přednésti. Odpověděl jsem, že vím, že stavové nerádi toho uslyší a však že já na poručení J. Mti tak učiniti chci a výmluvu J. Mti stavům přednésti; než že o tom dobře vím, že budou zase replikovati a od J. M. Arc. to ujistěné míti, že J. M. C. ráčí na takový soud v krátce zase nastoupiti.

Řekl mi na to, že neví, bude-li moci za císaře to připověditi, než za sebe že rád připoví, že to se vši pilností a opravdovostí při J. Mti jednati chce. A tak povolání jsme všickni petom spolu, kdež krátkými slovy v oumyslu svém k nám se otevřel a ostatek na ten spis, který stavům má podán býti, ukázal.

Čtvrtek.

Když jsem se včerejšího dne od Arciknížete domu navrátil a spis ten německý od J. Mti mi podaný bedlivěji nahlídl, nalezl jsem v něm mnoho nedostatkův, nad kterými by se stavové nemálo uraziti mohli a zvláště pak, že v něm doložena byla slova, kterými se zmocnění v pochybnost uvozovalo; item, že se svědomím zastíral; více že doložil, že v slušných žádostech našich rád by se nám vhod činil; odkudžby jíti mohlo, jakobychom v této příčině něco ne-
 Fol. 125. b
 slušného žádali byli. Tolikéž, že v jednom místě postavil „vorní stavové;“ nadto že nás strany nabrážení toho a což od něho k obmeškání tudy to přichází, nic neujišťuje. A tak jsem hned dnes ráno ku pánu kardynálovi sjel a s ním o tyto věci promluvití chtěl: ale nebylo mi potřebí mnoho na něj vznášeti; neb jak v spis ten nahlídl, hned sám ty věci v něm spatřil a nemálo se nad nimi pohnul. A tak jsme se spolu usadili a nedostatky v něm nalezené poznamenali. Potom jsme společně ku panu Trautsonovi do jeho losumentu jeli a s ním o tyto všechny věci promluvili, kterýchž nám oběma velmi z toho návštěví děkoval a podlí našeho ukázání všecko napravil. Odjel odtud pán kardynál

do soudnice a já s panem Trautsonem k Arciknížeti, k němuž nejprve pan Trautson všel a tu oprávkou J. Mti přednesl. Potom jsa i já povolán velmi mi J. Mt děkovati ráčil, že jsem to předešel, aby mezi J. Mti a Stavý k nějakým odporům o slova nepřišlo, než že cožkoli pochybeno bylo, že to toliko z nevědomosti věcí našich přišlo; s tím pak, co jsme v témž spisu poopravili že dobře spokojen býti ráčí a žádal, poněvadž pan z Lobkovic v svých věcech velmi dlouhý jest, abych já tu práci na sebe vzal a jej přeložil, jakož jsem pak k žádosti J. Mti učinil.

Když jsem do soudnice přišel, obeslal jsem podlé obyčeje stavý a tu navrátilo se na obecná snešení, kteráž včerejšího dne přednešena býti nemohla. Nejprve předsevzati artykulové od stavu panského podání, potom ti, kteréž podal stav rytířský, nad čímž se preláti zhoršili, chtěce, aby nejprve jejich čtení byli: ale poněvadž nebyli ještě uváženi, nemohlo se to státi a pak jdou věci jejich po rytířstvu; ale není tím odporem hýbáno. Poněvadž pak co při těch artykulích uvažováno bylo do sněmu obecního vytištěného aneb do paměti zemských vejde, což oboje do těchto kněh se dostati má, zbytečné by bylo v tomto místě pokládati, toliko některých artykulův se dotkne, kteří i v sněmě i v pamětech budou pomínuti.

Předně: Co se potvrzení svobod, přiznání k landšfydu milosti na kovy dání, reversův, jmenování Ubrmanův na hranice Uherské a Rakouské, dosazování na ouřady osob náboženství Evangelického a vyvazení rukojmí dotýče, o ty všecky artykule má žádost na J. M. Arcikníže vložena býti aby ráčil jménem J. M. Císařské připověditi, že ty všecky věci od J. Mti vykonány a opatřeny budou.

Za druhé: Artikul o nepředstavování Slízka v tytulích markrabství Moravskému má do instrukcie, kteráž posílám k J. M. C. dána býti má, vjíti.

O artykul strany mince falešné má Kandelberger s některými osobami stavu městského raddu vzíti a J. Mtem své a jejich dobré zdání před zavřením sněmu oznámiti.

Strany odporu s městy o skládání vín v městech, aby bez vznášení ho na Arcikníže raději pokojně mezi námi na místě postaven byl; jsou nařizeny osoby z stavu panského a rytířského, kteréby se s městy v sobotu ráno shledaly a mohly-liby se porovnat, společně ohlédali. Pakliby k tomu

přivést nemohly, aby ten artykul taky vešel mezi žádosti na J. Mti. Arcikníže odložené.

Co se stávání prelátův ku právu zemskému dotejče v těch věcech, kteréby se na osoby jejich vlastní vztahovaly, napomenul jsem pánův z rytířstva zjevně přede všemi stavy aby vcházením na odpor s nimi neuvozovali v pochybnost toho, čímž oni od starodávna jsou povinni majíce pečeti při landfrýdu a jsouce landfrýdem k tomu zavazáni, aby od sebe za spravedlivé činili; než aby toho zanechali, ažby nějaká pře taková před soud zemský přišla a nechtěl-liby tehdaž prelát obviněný od sebe za spravedlivé činiti, že budou J. Mti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští věděti, jak jemu to vážíti; a tak jest při tom zůstaveno a ten artykul vymazán.

Fol. 123

Z strany pūhončích ukázauo jest pánům z rytířstva, že oni vlastně k ouřadu nejvyššího komornictví náležejí a že s nimi komorník menší nic více vládnouti a rozkazovati nemá, než pokudž mu moc od nejvyššího komorníka dána jest. Protož dopustil-liby se čeho, aby to komorník menší na svého principala t. na nejvyššího komorníka vznesl, kterýž bude věděti, jak je trestati dá.

Týmž způsobem při posledním artykuli, strany odjždění obyvatelův od sněmu, jest krátce ode mně oznámeno, že se naději, že páni z rytířstva nezáčnou na mně ouřadu hejtmanskému v moc jeho sáhati a někoho jiného za tovaryše mi dávati. Byli s tím dobře spokojeni*).

Když jsme se tak o tyto všechny věci porovnali, rozpustil jsem stavy tak, aby na proposici J. M. C. nastoupiti mohli, jakož jsme i my činiti to začali. A v tom vstoupil mezi nás však s jistým vědomím našim pan Günter Golč Nejvyšší maje při sobě mého bratra, pana Zdenka z Roupova, pana Petra z Náchoda a pana Rudolffa z Tyffnbachu, kteříž se s ním před šraňky postavili a když místopisář přestal čísti první díl předložení císařského, kteréž byl začal dřív, než oni mezi nás vkročili: promluvil můj bratr od něho dosti ozdobně a podlé potřeby, připomínaje předně jeho služby J. M. C. slavné paměti i tolikéž nynějšímu pánu našemu, týmž způsobem i zemi a zvláště pak této od 26 let činěné; předložil také majestát, který mu císař dal na stav panský a žádal, abychom jej mezi sebe do společnosti stavu svého přijali. Sstoupili jsme se o to a nejprvé promlouváno: měl-liby od nás vystoupiti, abychom volněji o to rozmluviti

*) Poslední věta připsána rukou Žerotínovou.

mohli? Bránili toho někteří, hájíce se příklady pana z Hodic, pana Vojsky, pana Nekše a pana Bohuše z Zástřizl, kterýmž bez vystupování odpověď dána a potom přísaha vydána byla. Zase jiní k tomu se přimlouvali, aby se stalo, jakž pro vážnost Stavů panského, tak pro volnější promluvení, ne tak v tom, cožby se osoby jeho dotejkalo, poněvadž všickni k přijetí jeho nakloněni byli, než strany přísahy, kteráž podle majestátu císaře nynějšího na některé artykule od stavu panského sněmem léta 1608 v Brně držaném snešené daného musila napravena býti. A tak na tom zůstáno, a aby od nás vystoupili žádáno. Potom jsme se beze všech odporův o osobu jeho snesli i přísahu taky níže položenou napsati dali a do ní tato slova, kteráž se začínají (ani toho vyhledávati a skonávati: reversu královského) vložití dali, kterouž jsa mezi nás povolán slova od slova vykonal a potom od pána Komorníka nejvyššího do lavic uveden a na poslední místo pode všemi pány posazen jest.

Bylo také o to mluveno, aby se nějak řád v tom přijímání do stavu našeho obmyslil a připomenutí se stalo, že při přijímání pana Bohuše z Zástřizl jest od pana Berky na místě všeho stavu panského oznámeno, že od té chvíle žádného neráči chtíti do svého stavu přijíti, lečby při nejmenším dvaceti osob stavu panského přítomných při uvažování toho bylo, v čemž jsme se na větším díle pamatovali; ale hledajíce toho v knihách zemských nikdež jsme takového zapsání nalezti nemohli; protož odloženo toho do jiného času.

Fol. 126. b.

„Já Güntter z Golezen na tom přísahám, že od dnešního dne chci řád a stav panský vedlé obyčeje a práva koruny České a země Moravské velebiti a vedlé jiných pánův ve všem slušném a spravedlivém státi, sám sebou ani s synem svým, ani od nás erby posílými až do třetího kolene pánům a rodům starožitným v jich obyčejích nepřekážeti, ani se nad ně tříti, ani toho s potomky svými vyhledávati, nýbrž se ve všem spolu s erby svými chovati podle nařízení panského na sněmě léta 1608 v městě Brně při času sv. Bartoloměje držaném, stalého a reversu královského. Tak mi Pán Bůh pomáhej i všickni svatí.“

Po vykonání této přísahy, poněvadž již pozdě bylo rozešli jsme se odloživše uvažování proposicie císařské do soboty.

Pátek, 24. srpen.

Poněváž dnes sv. Bartoměje svátek držán jest, nesešli jsme se, než ráno byli jsme pospolu u pana z Roupova, strany měšťanův evangelických z Olomouce, Brna a jiných měst, ale na ničem jsme nezavřeli, odloživše toho do jiného dne; neb jsme pospíchali ke dvoru a k tomu původem některých mladších počali povstávati nějakí odporové, kterým jsem já přítrž učiniti chtěl: neb někteří k tomu směřovali, aby se císaři nic nesvolovalo ani na propositií nenastupovalo, dokudžby Arcikníže na místě J. M. Cisařské městům Olomouci a Brnu a Ilradišti atd. svobodného prozování náboženství nepustil; kdež vědouce žeby se to daleko vztáhlo, vyvstal jsem a k jinému času tu věc odložil.

Sobota, 25. srpen.

Prvé než jsem do soudnice jel, povolal jsem pana Jiřího Wolffa Kríneckého a strýce mého pana Bředslavského, kteří také byli z tech, ješto včera tuze se proti některým starším postavovali a otevřel jsem jim svůj oumysl strany opatření měst, aby měly svobodu při náboženství, ukázal jim taky k tomu prostředek, k němuž ihned přistoupili a tak jsem roztržitost mezi nimi učinil, že potom jsem v jednání sněmovním žádné překážky neměl.

Poněváž pak nejedny věci měly všem stavům vůbec odemě předneseny býti, nedal jsem se jím rozcházeti a tak nejprvé vstoupili mezi nás pan Jiřík a pan Erazím, bratří vlastní z Landau, z nichž pan Erazím, za manželku má neb. pana Hynka z Vrbna, někdejšího hejtmána dceru a žádali tak jakž obyčej toho jest za přijetí do země za obyvatele: mluvil od nichž švagr jejich pan Jiřík z Vrbna. Povoleno k tomu, však aby to podnikli, čímž všickni cizozemci, kteří do země přijímání bývají, povinni jsou.

Potom když oni od nás odešli, přednesl jsem pánům stavům odpověď J. Mti Arciknížecí v příčině strany pana Maximiliana Lva přednešého, kteráž v tato slova sepsána byla.

„Jeho Milost Arciknížecí pan Maximilian Arcikníže Rakouský, pán náš milostivý ráčil jest z onehdejšího oustního i psaného přednesení čtyř stavů Markrabství Moravského milostivě vyrozuměti, na čem jsou se společně z strany pana Maximiliana Lva snesli a že jsou tuto všecku věc ku právnímu vyřízení a výpovědi J. Mti Arciknížecí a nejvyš-

ším pánům ouředníkům a soudcům, zemským, ne jako soudcům než jako osobám k tomu ode všech stavův nařízeným podali a což toho více bylo, což na místě všech čtyř stavův předneseno jest.

I jakkoli J. M. Arciknížecí milostivě by k tomu nacylen býti ráčil, k této slušné žádosti vzáctných čtyř stavův přistoupiti, jakož pak z té obzvláštní lásky, kterou k nim míti a nésti ráčí, tím raději se k držení tohoto sněmu nakloniti dáti ráčil: ale poněvadž J. M. Arciknížecí ani jazyku Moravského ani práva jejich povědom býti neráčí a na takových útrpných kriminálních soudích a přech nikdy seděti jest neráčil, ano i napotom na nich seděti J. Mti by vysoce obtížné přijíti musilo: z té příčiny ráčí J. M. A. té milostivé naděje býti, že vzáctní čtyři stavové J. M. A. v tom, že vlastní osobou svou z oznámených příčin a pro svědomí, k němuž řádem rytířstva zavázán jest, k takovému kriminálnímu pře vedení vlastní osobou svou přítomen býti na rozmyslu míti ráčí, u sebe omluyena míti budou. Ráčí se nicméně stavům v tom milostivě zakazovati, při J. M. C. k tomu všelijak vésti, aby této věci skrze vlastní osobu J. M. C. mezi tímto časem a nastávajícím soudem zemským svatotříkrálským léta 1613 podlé starobylého chvalitebného pořádku spomoženo bylo, aneb pokudžby vždy J. M. C. osobou svou toho přítomen býti moci neráčil, aby jiné osoby s plnomocenstvím k tomu ráčil naříditi, tak aby více žádným dalším odkladům na ujmu ublížení vzáctných stavův přijíti dopuštěno nebylo, jakož pak mezi tím stavové mohou jeho Lva na prvnějším závazku dodržeti. Toho jest J. M. A. všech čtyř stavův k milostivé odpovědi tajiti moci neráčil a ráčí jim vši Arciknížecí milostí nakloněn zůstávati.“

Zůstáno po přečtení ji, aby byla od jednoho každého stavu rozdílně vážena.

Potom se dala zpráva J. Mtem na jaký způsob jsme se snesli s J. M. Arci. strany artykulův v smlouvě české (o čemž obšírnější zminka pod outerkem minulým učiněna jest) obsažených a zachován jest při tom ten pořádek, že nejprv čten jest artykul jeden z též smlouvy a hned za tím artykul z odpovědi Arciknížecí, která mi dnes ráno od pana Trautsona přinešena jest. Málo něco při tom jest od pánů stavův poopraveno, jako předně z strany vydávání mocných listův, aby při tom zejména doložena byla taxa, co se od nich dávati má. Jtem poněvadž ten artykul strany vyžádání roku a odvolání se na krále něco zatměle v též od-

povědi postaven jest, poopraveno, aby zůstaven byl při tom, což před Prahou léta 1608 snešeno a majestátem císaře Rudolffa potvrzeno jest, toliko aby přitom doloženo bylo, kdožby se tak na krále odvolal, chtěl-liby král sám na té při seděti, a nechtěl-liby, ji zase do Moravy podati, aby s ouředníky a soudci Markrabství Moravského ji souditi ráčil a nevidělo-liby se J. Mti všech povolati, aby aspoň takový počet jich obeslán byl, kterýž při právě našem k učiněuí nálezu a výpovědi postačuje.*) Více i v tom nedostatek nalezen, že ten majestát císaře Rudolffa, o němž zmínka nahoře, jmenuje se smlouvou, i aby z toho nějakých omylův nepošlo, zůstáno jest, aby to slovo smlouva všudy přetrženo a na místě toho majestát císaře Rudolffa postaveno bylo. Vymazána jsou také některá slova, jako mezi jinými, že stavové věrnými se jmenuji; poněvadž pak věrnosti žádnému jinému než samému pánu země zavázání nejsou, snešeno jest, aby i to proměněno a napraveno bylo. Když se pak o to promlouvalo, jakým způsobem měloby to Arciknížeti přednešeno býti, zůstáno jest, aby se to stalo skrze samého pána kardynála, kterýž bez mnohého zaměstknání Arciknížete, poněvadž zejřejšího dne spolu býti mají, vykonati to moci bude; povoleno taky k tomu, aby s J. Mti Arciknížetem ad partem promluvil o některé artykule, kterých po J. Mti žádati míníme, aby se tím lépe Arciknížě k odpovědi chystati mohl: neb jsme všelijak k tomu směřovali, abychom své věci pokojně, rádně a s dobrou vůlí z obojí strany vyvésti mohli.

Fol. 127 b.

Dále přednesl jsem pánům Stavům, že jsou poslové z knížectví Opavského přede mnou se ohlásili, žeby pánům stavům něco přednésti měli, aby se sněsti ráčili o den, kterýžby měli slyšáni býti: jmenován jest den pondělí a bodina devátá.

Čteno za tím psaní knížete Krnovského nížepsané, po kteréhož přečtení snesli se také stavové o odpověď; ale poněvadž v táž další relacii položena bude, není potřebí mnoho na tomto místě s vypisováním dotčeného snešení se zaměstknávati.

„Den hochwürdigsten hochgeborenen Fürsten auch Wohlgebornen Herrn und Gestrengen, Ehrenvesten Herrn Cardinal Bischoffen, Landeshauptmann, Obersten Land- und Rechtsitzern der Röm. kaysl. auch zue Hungarn und Böheimb Khönigl. Mt. Rächten und andern deß Marggraffthumb

*) K vynešení nálezu bylo zapotřebí nejméně 10 osob. (Zápisy soud. pansk. od Žerot. Fol. 33 b).

Märhern Löblichen jetzo zu Brünn versambleten Landständen unsern besonders lieben Herren, gutten Freunden und Nachparn sampt und sonderß.

Unser freündtliche dienst., gruß und was wir iederzeit mehr liebes und guttes vermögen, auch gunst und genaigten willen zuvohr, Hochwürdigster Hochgebornr Fürsten, Wollgeborne Herren auch Gestrenge, Ehrenveste besonders liebe Herren, gutte Freunde und Nachparn. E. Ld. Ld. den Herren und Euch ist nicht weniger als in aller Welt bekandt und gemein, Wann sich nach dem unwandelbahren genedigen willen und vorhengnuß Gottes die Regimenter verendern und neue Obrigkheiten einkommen, dass alle Länder, Stände und Unterthanen bey deroselben umb bestettigung ihrer Lanndt und Leuth alten Freyheiten, Rechten und Privilegien anzuehalten pflegen, die Pflicht und Huldigungen auch mit solcher condition als die an sich billich der vernunft und natürlichen Rechten gemess ist, abgelegt worden. Nuen mogen E. L. den Herren und Euch wir nicht bergen, dass wir bey der jetz erwählten Röm. Kays. auch zue Hungarn und Beheimb königlichen Mt. unseren Allergenedigsten Herren solche Confirmation und bestettigung über diss unser fürstenthum Landt und Leüthe, die wir allhie in Schlesien besitzen, wie sie uns von unserm in Gott ruhenden vielgeliebten Herren Vattern nach ahnordnung und disposition unsers auch lieben Herren Veters, Herren Georg Fridrichs Margraffens zue Brandenburg beider christmilder gedechtnuss eingeräumer worden sein vorigem tenor und herkommen geniessn, auch in underthänigstem gehorsamb zue etlichmahlen, Insonderheit aber zue Bresslav, wie Ihr Mt. die Huldigung aller von Fürsten und Stenden angenommen, selbst gesucht haben und bei Ihrer Mt. königlichen Rächten mit allem fleiss sollicitieren lassen.

Wir khommen aber nun zum dritten mahl in glaubwürdige und warhaffte erfahrung, daß einer aus Iher Khay: und Kön. Mt. vornehmen gehaimen Rächten, wan Er dieser sach halben durch unsere diener, wie auch neulich bei der Keysrl: Wahl und Crönung zue Franckfforth am Mayn durch unsers freündtlich geliebten Herren Bruders deß Churfürsten zue Brandenburg Rächte und Abgesandte angesprochen und diß unser billichs suchen bey Ihr Kays. und Khön. Mt. zue befördern ist gebetten worden, daß er vorgewendet, es khönne deß Orths nichts darvon tractiert werden, dann

wir hetten die Behemischen und Mährischen Stände zue
 opponenten, denen wehren Ihr. Mt. so hoch verpflichtet, Fol. 128.
 daß sie absque manifesto perjurio Ihrer unwißendt nichts
 hierinnen vornehmen köndten, Unnß ist auch über diß be-
 wußt, daß solches Ihrer Mt. von gedachten dero Rächten
 und seinen dependenten so starck eingebildet worden ist,
 daß sie sich selbstn damit zue entschuldigen angefangen
 haben, da doch wir biß auf heüttigen Tag nicht wißen noch
 glauben khönnen, daß sichs also verhält, oder dieselben
 löbl. Stende in einigen weg an unserm Fürstenthumb, Landt
 und Gütthern intereßiret uns auch deßwegen zu verhindern
 und Ihr Mt. von der gebettenen Confirmation abzuehalten
 gemainet sein solten. Inmaßen wir auch nicht hoffen wollen,
 daß unser wohlgeehrte Vorfahren Wir selbst oder unsere
 gantze familia solches umb die Löbl. Stände der Cron Böhm-
 en und Marggraffthumbs Märhern jemaln verschuldet het-
 ten. Wann aber unsere unvermeydenliche notturfft erfordern
 will, diesen sachen mitt rechter wahrheit zue begegnen
 und wir dieser tagen in erfahrung khommen sein, daß E. L.
 LLd die herren und Ihr auf Ihr Kay. und Kön. Mt. gne-
 digste anordnung und befehlich einen Landtag ietzo zue
 Brinn halten, haben wirs nicht umbgehn khönnen E. L. Ld.
 die herrn und Euch, soviel sie dießfahß angehet und berüret,
 freündlicher und gutter wohlmainung zue berichten, Mitt
 freündlicher bitt auch günstigem Nachbarlichem ersuchen
 und gesinnen E. LLd. die herren und Ihr wollen sich gegen
 unnß ohne einiges bedenecken richtig zu erkleren unbe-
 schwert sein: Ob Ihnen sampt und sonders hievon etwaß
 bewußt und sie sich fur opponenten wider unnß halten, oder
 nicht gestatten wolten, daß Ihr Mt. unnß die gebettene Con-
 firmation ertheilen, solches auch Ihr Mt. Eydeß Pflichten
 zuewider sein solte.

E. LLd. den Herren und Euch, alß die unnß hierinne
 mitt begertter antwortt und erklerung eine besonders ange-
 nehme nachbarliche freundschaft erzeugen undt wir hinwied-
 rumb freindtlich zue dienen angenehmen gefallen gunst und
 genaigten willen zu erweisen Jeder Zeit willig und erböttig.
 Datum Jägerndorff in unserm Schloß den 12ten Augusti
 Ao. 1612.

E. L. und den Herrn ieder Zeitt dienstwillig woll affec-
 tionierter Freündt und Nachttbahr. Von Gottes genaden
 Johannß George Marggraff zue Brandenburg in Preußen,

Pommern, Schlesien zue Croß und Jägerndorff, Hertzog, Burggraff zue Nürnberg und Fürst zue Rügen etc.

Johanns Georg m. p.

Potom pan z Roupova na místě jiných osob spolu s ním k tomu nařízených oznámil, že jsou se dnešního dne ráno s městy shledali, a podlé poručení J. Mti pánův stavův všelijak o to pracovali, mohli-liby tu věc k nějakému porovnání přivést, ale že jsou města k ničemu slušnému přistoupiti nechtěly, a tak jest ta věc vedlé onehdejšího snešení odložena na Arcikníže, po kterýchto všech věcech stavy jsem rozpustil, napomenuv jich při tom, aby na vážení proposicí J. M. C. nastoupili.

Prvé pak, než jsme zasedli, vstoupili jsme někteří z stavu našeho mezi pány z rytířstva a o Heřmana Lilenberga, aby do stavu jich přijat byl, jsme se přimlouvali.

Podobně i mezi nás někteří z stavu jich s panem Vilímem Dubským přimlouvající se, aby do stavu našeho přijat byl. Odloženo mu odpovědi do pondělka, aby se v uvažování proposicie císařské překážka nedála.

Vážena potom proposicie a snesli jsme se o všecko i jiné stavy za tím mezi sebe povolali, a tak odpověď, která by J. M. Císařské dána býti měla, zavřeli. K sepsání jí po dvou osobách z každého stavu jmenováno jest, z našeho pan Bedřich Sedlnický a pan Zdeněk z Roupova. Z stavu rytířského: pan Bohuslav Pergar a pan Prokurator, dva preláti a dva měšťané, jeden z Hradiště, druhý z Uničova. Nebylo mezi námi hrubých odporův, neb větší díl směřoval k tomu, aby se pro J. M. C. při tomto začátku panování J. Mti něco vzáctného učinilo.

Pondělí, 27. srpna.

Dokud ještě stavové pospolu byli, přeslyšán jest spis, který J. M. Arciknížecí podán býti má, v kterémž obsaženo, coby ještě J. M. A. mezi námi na místě J. M. C. vyříditi míti ráčil a jest v tato slova napsaný:

„Nejjasnější a nejdůstojnější Arcikníže Rakouské, Pane, Pane náš milostivý. Vaši Arciknížecí Milosti my všickni čtyři stavové markrabství tohoto Moravského artykule tyto, o kteréž jsme se při sněmu tomto obecním společně snesli, ve vši náležitě uctivosti přednášíme, V. A. M. poníženě žádajíce, že je láskavě přijíti, milostivě uvážiti a na ně nám jménem a na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího,

milostivou resolucí svou, dříve nežliby sněm tento zavřín byl, dáti odporný býti neráčíte:

Předně: Poněvadž jsme se na tom všickni stavové snesli, abychom toho plnomocenství, kteréž jest J. M. C. pán náš nejmilostivější V. A. M. k tomuto nynějšímu sněmu obecnímu dáti ráčil, a kteréž do kněh našich zemských památných vepsáno jest, od V. A. M. „vidimus“ hodnověrné pod pečeti V. A. M. vidouce toho zvláštní potřebu svou býti, v poníženosti žádali: Pročež V. A. M. za to poníženě žádáme, že nám takového plnomocenství „vidimus“ hodnověrné pod pečeti V. A. M. dáti milostivě poručiti a jestliže bychom kdy My Stavové téhož plnomocenství od V. A. M. ku potřebě naší s náležitou uctivostí in originali požádali, že nám jeho milostivě propůjčiti chtíti se láskavě zamluviti ráčíte.

Druhé: O obnovení privilegií. Poněvadž ta smlouva, kteráž jest léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. Císařem Rudolffem slavné a svaté paměti a zmocněnými od pánův stavův království Českého z strany jedné a J. Mti Císařem pánem naším nejmilostivějším na onen čas čekancem království Českého a vyslanými a zmocněnými z markrabství Moravského z strany druhé učiněná, kteráž se majestát císaře Rudolffa jmenuje, to s sebou přináší, že kdyby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále Českého přišli, že nám stavům markrabství tohoto Moravského všech našich privilegií a svobod J. M. K. potvrditi povinnen býti ráčí, jakž táž smlouva šíře to v sobě obsahuje; začož My Stavové V. A. M. poníženě prosíme, že se nám v tom na místě a slovem J. M. C. milostivě zamluviti ráčíte, aby J. M. C. pán náš nejmilostivější, když bychom koli podlé též smlouvy tu věc na J. M. C. vynesli, nám stavům všech privilegií a svobod ve všech slovích, punktích, klauzulích, artykulích v celosti potvrditi a to vše tak jakž táž smlouva to s sebou přináší a jakž jest J. M. C. předešle při přijímání za pána této země se milostivě zakázati ráčil. Co se pak landffrydu, ježž jest J. M. C. s námi všemi stavy země této vyzdvihnouti a zpečetiti ráčil, dotejče, poněvadž J. M. Císařskou tím zaměstknávati, aby týž landffryd z novu vyzdvížen aneb obnoven býti měl, nemíníme, V. A. M. poníženě žádáme, že se na místě a jménem J. M. C. v tom, že J. M. C. obzvláštním listem na pergameně pod pečeti J. M. k němu se přiznati, jež ve všem

držeti chtíti a milostivě sobě oblibovati ráci, milostivě zakázati ráčíte.

Třetí: Jakož jest k žádosti J. M. C. roku minulého 20.000 zl. na váleční generální ouřady svoleno, též regiment knechtů a tisíc koní verbováno a potom do království Českého na větším díle i jinam posláno, aby J. M. C. pán náš nejmilostivější nám Stavům podlé obyčeje na touž troji věc reversy, že nám to privilegiím a svobodám našim na žádnou ujmu pení a býti nemá, dáti a odvésti ráčil.

Čtvrté: Z strany skládání vín v městech; poněvadž táž věc od dávného času mezi stavy vyššími a městy trvá a ta dosti snadná, patrná a zřetelná jest, V. A. M. pokorně a poníženě prosíme a žádáme, že touž věc přeslyšeti a výpověď na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího mezi námi Stavy v tom učiniti ráčíte; pokudžby pak vždy pro některé příčiny výpověď tak spěšně státi se nemohla, aby V. A. M. na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího nám se v tom milostivě zamluviti a zakázati ráčil, že mezi tímto časem a nejprve příštím vinobraním J. M. C. jistě komisaře naříditi chtíti ráci, kteřížby tu věc vyslyšeli a výpověď celou a dokonalou učinili.

Páté: V. A. M. poníženě v známost uvozujeme, že my Stavové markrabství Moravského když posly své k J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu za jinými pilnými a důležitými potřebami svými vypravíme, to při J. M. C. sobě, že v kancelářích J. M. C. Slezsko Moravě se v titulích J. M. představuje, stížiti a J. M. C. za to v ponížené poddanosti prositi chceme, aby to při týchž kancelářích milostivě zastaviti ráčil, a V. A. M. tolikéž za to žádáme, že to na místě J. M. C. nám napraviti poručiti ráčíte.

Šesté: Z strany Ubrmanů na hranice Uherské a Rakouské. Poněvadž při hranicích Uherských a Rakouských nám obyvatelům a poddaným našim veliké ublížení a nátisky rozličným způsobem od některých obyvatelův království Uherského a arciknížectví Rakouského se dějí, za to V. A. M. pokorně žádáme, aby jste se nám Stavům na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího se milostivě zakázati ráčili, že od J. M. C. ubrmané na hranice Uherské a Rakouské mezi tímto časem a svatým Martinem nejprve příštím, konečně nařízení budou.

Sedmé: V. A. M. také poníženě žádáme, že to jménem a na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího v příčině

dosazování osob náboženství pod obojí v městech na ouřady dlé milostivého uvolení J. M. C. při podkomořím markrabství tohoto Moravského milostivě naříditi ráčíte, aby se to skutečně zachovávalo.

Osmé: Strany vyvazeni od J. M. C. rukojmí. Poněvadž my obyvatelé tohoto markrabství až posavád, netoliko za dobré a slavné paměti J. M. C. Rudolffa, v dosti velikých summách v rukojemství jsme se postavovali, ano i nyní za J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího se vši ochotnou poddanou myslí postavujeme, a z nich vyvazeni nebyli, nejsou aneb nejsme, nybrž v velikých nebezpečnostech zůstávati musíme, V. A. M. poníženě prosíme, že se k J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu přimluvíti ráčíte, aby J. M. C. věřitele své i dobré a slavné paměti pána bratra J. M. C. což nejdříveji možné spokojiti a nás rukojmě z takových rukojemství milostivě vyvaditi ráčil. Fol. 129. b.

Deváté: V. A. M. za to poníženě žádáme, že nám to při J. M. C. pánu našem nejmilostivějším milostivě spůsobiti a objednatí ráčíte, aby J. M. C. nám na předešlé milostivé upuštění své od pokut ztracení statkův majestát svůj císařský a královský, podobně jako pánům stavům království Českého co nejspíš možné dáti ráčil. S tím očekávajíce od V. A. M. milostivé resoluci V. A. M. svými poníženými službami se poroučena činíme.“

Že pak právě hodina obědu byla, nevidělo se nám skrze vyslané naše J. M. tím zaměstnávatí, než poslali jsme je panu Trautsonovi po panu Rudolffovi z Tyffnbachu a p. Balcárovi Četrysovi, žádajíce ho, aby je sám J. M. A. dodal; jakž pak při příležitě hodině to učiniti se zamluvil i také učinil. Neb asi po dvou hodinách jsa poslán ku pánu kardynálovi a ke mně od Arciknížete mezi nás na horu přišel a jakkoli stav panský chtěl od nás vystoupiti, aby mohl k nám přijíti a s námi povolně rozmluviti, však když bylo to ode mně předloženo, s jakou lehkostí jich by se to stalo, kdyby celý stav a nejpřednější dvěma osobám ustoupiti měl, zůstali a my vyjdouce ven uvedli jsme jej do pokojíka toho, kdež preláti se scházejí, tu jest nám odpověď Arciknížecí na ty artykule sepsanou ukázal, s kterouž když jsme spokojeni byli, pánu komorníku nejvyššímu, který s ním na horu přijel, ji k přepsání na čisto odvedl a s tím se zase do své hospody navrátil.

Při uvažování té odpovědi, poněvadž se zastavoval

pan Trautson na místě J. M., aby císař mohl v tak krátkém času, t. mezi nynějším sněmem a vynobněním příštím výpověď učiniti mezi námi a městy strany odporu o skládání vína, soudili jsme za nejlepší, abychom Brňany mezi sebe povolali a s nimi promluvili, chtěli-li by sami sobě umysliti a k něčemu mírnému přistoupiti; ale nemohli jsme jich namluvit, než podána jest ode mně tato cesta, k níž se sami hned naklonili, aby byli od Arciknížete povoláni a na žádost J. M. aby těm osobám zemanským, které při městě bydlejí, dovolili, vína z letošního outěžku v městě složiti, však bez ublížení práva jedné i druhé strany. Jakož se pak stalo, že Arcikníže jich povolati a s nimi o to jednati ráčil a oni také se v to podvolili.

Mezi tím vyslány jsou osoby ze všech stavův pro posly Opavské podlé sobotního snešení, jmenovitě: pan Albrecht Sedlnický, pan Zdenek z Roupova, opat Zabrdovský, pan Frydrych Jankovský, pan Stranec a dva měšťané, kteříž je sebou na horu přivedli, t. pana Hynka z Vrbna, p. Bartoloměje Rejsvice sudího Opavského a p. Václava Bítovského. Když zasedli na stoličce jím připravenou, dodali psaní věřícího a při tom učinil pan Hynek řeč a děkoval pánům stavům na místě svých principalův, z zakázání, z raddy a z pomoci při předešlém vznešení, kteréž jsou v Olomouci učinili, jím prokázané; a poněvadž tehdejšího času oznámeno jím bylo, aby k tomuto sněmu své výpisy některých privilegií a svobod i jiných pamětí svých, té rozepře mezi knížaty a stavy Slezskými a nimi se dotejkajícimi, (sic) vypravili, že jsou tak učinili a takové výpisy vytáhnouce je z originálů s sebou přinesli, kteréž nám také že odvozují: Při tom pak jakož jím radda od nás dána jest, jak by dále k ouřadu města Opavy o tu roztržitost, která nyní mezi námi jest, hleděti měli, že jsou v tom ve všem podlé též raddy kráče; ale co jsou za odpověď dostali, toho že nám podobně výpis k dalšímu té věci rozvážení podávají, kteréhožto přepis tuto se pokládá:

„Urozenému pánu panu Pertoltovi z Tvorkova a z Kravář na Raduni etc. J. M. Císaře Římského a Českého krále raddě, hejtmanu a mistodržícímu ouřadu nejvyššího komornictví knížectví Opavského pánu nám milostivě a laskavě příznivému. J. Mti ponížená zpráva. V. M. urozený pane hejtmane, pane nám milostivě a laskavě příznivý od Pána Boha zdraví a jiného mnoho dobrého V. M. věrně

rádi přejeme. Při tom V. M. oznamujeme, že ten artykul, který J. M. páni stavové 6. aug. toho 1612 léta nám purgmistru a raddě i vši obci města Opavy, abychom na to odpověď svou dnešního dne V. M. na místě J. M. dali, dodaný jest, v kterémž jsme podle potřeby se zhlídli a v svém uvážení měli; kdež V. M. na to oznamujeme, že nám nic o tom povědomo není, kady se to vztahuje, že psáno, jakobychem k snešením J. M. jednomyslným, ku kterým žebychem my se také přimlouvati a pečet městskou přitisknouti dáti měli, poněvadž to něco zatměle psáno jest a my se v to spravití dobře nemůžeme. Protož úslužně V. M. za to prosíme, že nás v spisu jadrně v známost uvéstí ráčíte, co od koho a k čemu, též kterého léta tehdaž pečetováno býti mělo. Kdy se to stane, má se na to V. M. a J. Mtem páním stavům od nás resolucie státi. Podle toho, že také nás v tom napomínati ráčí, abychom netoliko slovy, ale také skutkem při J. Mtech za jedno trvánlivě stáli, tolikéž z toho artykule rovným způsobem vyrozuměti nemůžeme, na jaký způsob by se to státi mělo; protož také V. M. žádáme, aby jste nám to v spisu vyjádřiti a nás odpovědi zpravití ráčili, v kterých věcech anebo na jaký způsob my při V. M. státi máme, miniti ráčíte: tehda má potomně V. M. na to jistá zpráva od nás dána býti. Toho jsme V. M. k odpovědi pro zprávu tajiti nemohli a s tím vinšující se V. M. od Pána Boha na všem dobře míti. Datum na Rathouze v městě Opavě 8. dne Augusti léta 1612.“

Purgmistr a radda i všecka obec města Opavy.

Dána jim zase odpověď, že jsme tomu vyrozuměli, co jsou na nás na místě pánův stavův knížectví Opavského vznesli, což taky v své uvážení že vzíti chceme, žádající jich mezi tím, aby sobě neztížili do lozumentův svých zase se navrátiti, tak abychom mohli mezi sebou o to, coby jim za odpověď dáno býti mělo, promluvíti.

Dříve pak, než vyslaní naši je pány posly mezi nás přivedli, čtena jest odpověď, která se pánu markraběti dáti má, v tato slova, jakž níže položeno jest:

„Služby naše přátelské a povolné V. L. a K. M. vzkazujeme osvícené a vysoce urozené Kníže a pane příteli a sousede náš zvláště milý a Pane k nám láskavě a milostivě příznivý. Vasí Lásky a knížecí Milosti psaní z Krnova od 12ho dne tohoto měsíce vyšlé, jest nám zde pospolu shromážděným při tomto sněmě obecném dodáno a

Fol. 130. b. přednešeno, na kteréž V. L. a K. M. k přátelské a služebné odpovědi tajiti pravdivě nemůžeme, že jsme se nemálo nad tím pozastavili, když jsme přečtení jeho vyrozuměli, kterak by z J. M. Císaře pána našeho nejmilostivějšího předních tejných rad jeden jakž při služebnících V. L. a K. M. takž i při raddách a vyslaných J. L. a K. M. kurfüršta Brandeburského o nás to vydávati měl, že bychom my spolu s pány Stavy království Českého V. L. a K. M. v žádosti od ní na J. C. M. vložené, knížectví Krnovského i jiného zboží V. L. a K. M. se dotýkající za odporníky se stavěti a J. C. M. tak sobě zavázanou míti měli, aby bez zrušení přísahy své královské neráčil moci krom vědomí našeho v této příčině co předsbráti a konati. Ač pak koli jestliže co toho od pánův stavův království českého na J. M. C. vznešeno jest a mají-li oni s V. L. a K. M. jaké oč odpory my žádné vědomosti nemáme, nieméně strany nás samých tím jisti jsme, i také V. L. a K. M. konečně v tom ujistiti a ubezpečiti můžeme, že jsme my při často řečené J. M. C. v žádných příčinách ničeho toho po tyto všechny časy nevyhledávali, cožby jakýmkoli způsobem V. L. a K. M. k dosažení žádosti své jakou překážku učiniti mohlo, jakož podobně ani od J. M. C. nic takového až posavád, pokudž pamět a vědomí naše se vztahuje, předkládáno nám a předstíráno nebylo, cožby se žádosti V. L. a K. M. v nejmenším dotýkati chtělo. Odkudž nerádi toho doslehdše, žeby se nám něco přičítati chtělo, čehož my žádné známosti a vědomosti dokonce nemáme a soudíce z toho, žeby snad někdo nás s V. L. a K. M. v nedorozumění rád uvéstí a z toho dobrého sousedství, v kterém jsme až posavád stáli a zůstávali, vyvésti chtěl, nemůžeme pominouti V. L. a K. M. přátelsky a služebně za to žádati, aby jste o nás toho smýšlení míti neráčili, jakobychom někdy nějakými tejnými a ukrytými prostředky V. L. a K. M. při J. C. M. překážeti a škoditi oumysl měli: nýbrž raději tomu cele věřiti, že kdyby se žádost V. L. a K. M. jakým způsobem nás dotýkala, žebychom k ní nikoli mlčeti nemohli, nýbrž na J. C. M. potřebu naši a země zjevně a dostatečně vznéstí chtěli. Ale poněvadž věc tato nečeli proti odporu tomu, který s Jich Láskami a Knížecími Milostmi též s jinými pány stavy krajiny Slízké o knížectví Opavské a příslušenství jeho máme a v příčině osoby V. L. a K. M. taky ničeho na rozmyslu míti nemůžeme, jakožto ti, kterým tak

dalece no tom nezáleží, komu J. M. Císařská držení, knížectví Krnovského milostivě příti a pustiti chtějí ráči, neměli jsme a nemáme příčiny, podlé kterébychom s V. L. a K. M. v jaké odpory se dávatí a pouštěti, ovšem pak na J. M. C. buď tejně neb zjevně co vznášeti měli, jsouce raději V. L. a K. M. všelijaké příjemné přátelství a povolné služby prokazovati hotoví, než jakého nesousedství a nelihosti mezi V. L. a K. M. též i námi původcové býti. Pročež taky neopomínem J. C. M. poddaně a poníženě skrze naschvální psaní naše to v známost uvéstí a ve vší poslušnosti žádati, aby J. M. C. dalším podobným zprávám milostivě vstříci vjíti ráčil, nejsouce jiné naděje, než že J. C. M. podlé vysokého rozumu svého ráčí to milostivě opatřiti, aby se žádný v podobných příčinách námi více nezastíral. Toho jsme na psaní V. L. a K. M. zatajiti přátelsky a služebně nemohli, kterouž Božské milosti v jeho svatou ochranu poroučíme.“

Fol. 131.

Čten také artykul o připojení se zase k správě kanceláře České; ale poněvadž ten do sněmu vejde, není ho potřeba tuto pokládati.*)

*) Článek tento zní: „Jakož jsme se všickni stavové Markrabství tohoto léta 1608 z hodných a slušných příčin s milostivým povolením J. M. C. Rudolfa, slavné paměti od správy tehdejší v království Českém vedené, zůstávající však předece údem téhož království, se oddělili a to sobě znamenitě vyměnili: abychom pod panování a zprávu budoucího krále Českého dříve se navrátiti povinni nebyli, dokud bychom se s J. M. a s stavy království Českého, jak a pokudžbychom též panování a správu podnikati a podstupovati měli, se nesnesli a nenamluvili, jakožto to v sobě majestát J. M. císaře Rudolfa, slavné paměti, téhož léta zmocněným našim odvedený, šíře obsahuje a zavírá: Poněvadž to pak Pán Bůh milostivě jest spůsobiti ráčil, že jsou zmocnění naši léta minulého 1611 s vzácnými osobami ode všech tří pánův stavův království Českého nářízenými přátelsky a jednosvorně o některé přední a hlavní artykule k dotčené správě přináležející se snesli, tohoto pak přítomného roku a při tomto sněmu obecním my všickni čtyři stavové podobným způsobem též artykule s J. M. Nejjasnějším a Nej důstojnějším knížetem a Pánem, panem Maximilianem Arciknížetem Rakouským atd. jakožto plinomocníkem Nejjasnějšího a Nejnepřemoženějšího knížete a Pána pana Matyáše, voleného Římského Císaře, Uherského a Českého atd. krále atd. a Markrabí Morav-

Po odpravení pánův poslův Opavských vstoupil mezi pány stavy pán kryštoff Simon z Tunu, Maltovský rytíř a komorník Arciknížecí, žádaje za obyvatele přijat býti; neměli jsme v tom velikých rozmyslů, poněvadž ani oumyslu jeho není, mezi námi bydleti, ani také oumysl náš jemu v v intencích jeho překážeti, kteráž jest, aby pod tím přijetím mohl tím snáze k komendě nějaké v Slizsku neb Rakousích přijíti: povolili jsme pak k tomu tím raději, poněvadž Arcikníže za něj velmi se přimlouval a on jsa rytířem a tudy neženatým cizozemcům nám nenaplodí. Když se pak stavové o přijetí jeho snesli, učiněna jest dotázka naň, do kterého stavu chce přijat býti? Odpověděl, že do panského. Podáno naň dále, poněvadž v této zemi rozdíl činíme mezi rody panskými starožitnými a novými, aby oznámil, v které chce býti přijat? Pověděl: že rod jeho panský starožitný jest. Pročež jest mu za odpověď dáno, aby to mezi tímto časem a přistím sněmem, že jest rodu starého panského dokázal a tak že mu místo ukázáno bude.

Po těchto všech věcech přišla ku přečtení odpovědi, která se J. M. C. dáti má a jest v některých artykulích poopravena a k přepsání dána. Ale poněvadž přijde do obecního sněmu tuto se nepokládá.

ského atd. pána našeho nejmilostivějšího, jsme se namluvili a je na místě postavili:

I na tom jsme se společně a jednomyslně snesli, abychom J. M. C. ve vši poddané poníženosti za to žádali, aby nám na takové narovnání a snešení s J. M. AK. učiněné majestát svůj královský pro větší toho všeho pevnost a na budoucí věčné časy zdržení milostivě dáti a odvésti ráčil, a kdyžbychom jej tak od J. M. C. dostali a dosáhli, abychom dle znění svrchu psaného majestátu císaře Rudolfa a vedle smlouvy na hoře psané, léta minulého vykonané, a nyní již skrze snešení toto a srovnání s J. M. AK. v jistých artykulích dokonale stvrzené a moc vešlé se zachovali, a k správě kanceláře České a jiných expeditií dvorských krále Českého od kterých jsme se oddělili byli, znovu se připojili a tak v celé, dokonale spojení a spolčení s Královstvím Českým (jakožto nejpřednější země vtělená) zase vešli a tudy všem roztržitostem budoucím cestu zamezili. Za kteroužto příčinou ta věc na J. M. C. co nejdříve vznešena býti má a mezi tím všechnu věci při tom způsobu, kterého jsme po tyto čtyry léta užívali, však bez ublížení mocnosti svrchupsaného majestátu, smlouvy a snešení, s J. M. Arciknížecí učiněného, aby zůstávaly.“

Po přečtení podáno na pány stavy, poněvadž J. M. Arcikníže ponejprvé toto mezi nás přijíti ráčil a ráčí býti nejstarším z domu Rakouského po J. M. C. a k tomu bratrem J. Mti a kdyby Pán Bůh J. Mti uchovati neráčil, nápadníkem a pánem našim, přes to ráčil se k nám zde tak milostivě ukazovati, sněmovní věci naše tak dobře vyříditi, nebylo-liby za dobré, J. Mti něco darovati? Ač byli o to poněkud rozmyslové, však potom se všickni na jedné věci snesli a patnácte tisíc zlatých J. Mti darovati se uvolili a mně poručino, abych to ad partem J. Mti oznámil*).

S tím se rozešli stavové a my nejprvé uvažovali, coby J. M. A. na resoluci J. Mti strany pana Maximiliana Lva za odpověď dáno býti mělo, kteráž v tento nížepsaný spis uvedena jest a jakby měl J. M. Arciknížecí dodán býti a jak toto zavření k exekucii při osobě jeho pana Lva přivedeno býti, k zejtrejšímu dni odloženo jest:

„Nejjasnější a nejdůstojnější Arcikníže Rakouský Pane Pane náš milostivý! Z odpovědi, kterou jste uám na ohlášení naše, před V. A. M. strany pana Maximiliana Lva nejvyššího sudího markrabství tohoto učiněné, milostivě dáti ráčil, že mimo naději naši s věcí tou, o niž tak s týmž panem Maximilianem Lvem činiti máme, k odkladu směřovati, a aby jste ji jakožto zmocněný od J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího spolu s námi vedlé prostředku a způsobu V. A. M. ukázaného rozeznati a rozsouditi míti ráčili, s oznámením příčin některých v též odpovědi obsažených vzdalovati ráčíte, nerádi jsme vyrozuměli. Nicméně majíce touž odpověď V. A. M. v svém bedlivém uvážení a ohlí-
dajíce se nejvíceji na to, že nám svědomí své a řád rytířský, k němuž zavázaný jsouc na přech kriminálních a krve se Fol. 131. b.
dotýkajících seděti moci neráčíte, předstíráti a předkládati ráčíte, vidíme, že nemůžeme dále na V. A. M. tisknouti, nýbrž se tak v tom s vůlí V. A. M. srovnati a na odpovědi nám dané přestati. Poněvadž pak nikoli možné nám není, v takové obtížné roztržitosti na dlouze státi a tak vysokého nářku na sobě nechávati, V. A. M. poníženě prosíme, že podlé milostivého zakázání svého tak to u J. M. C. prostředkovati a jednati ráčíte, aby v času od V. A. M. vyměřeném t. mezi tímto sněmem a nastávajícím soudem svatoříšským léta 1613 J. M. C. sám buď osobou svou, neb

*) Dar tento do sněmovných památek sice zapsán a do sněmu tištěného přijat nebyl.

skrže vzácné komisaře s plnomocenstvím k tomu vypravené tu věc před sebe vzíti a ji k místnému konci přivéstí ráčil; neb jinakě, kdyby ta věc na průtazích a odkladech trvati měla, zůstávaje on až posavád v ouřadu nejvyššího sudství, ráčíte sami moci milostivě souditi, žeby se nám nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským pro poctivosti naše nikoli na dlouze treffiti nemohlo, soudy držeti ani nám jiným obyvatelům společně jakž v J. C. M. věcech, taky v svých pracovati, což V. A. M. k milostivému uvážení a soudu podáváme. Pročež ještě V. A. M. ve vší poniženosti prosíme, aby jste sobě tu věc poručenou míti a J. M. C. k brzkému té věci skončení pro naše se toho ponižené a poslušné V. A. M. odslouzení nakloniti ráčíte.

A jakož jsme při závírce často řečené odpovědi toho se dočtli, že můžeme jej pana Maximiliana Lva mezi tím na prvnějším závazku dodržeti, nebylibychom tak dalece proti tomu, kdyby on den ode dne nám větších příčin k tomu nedával, abychom sebe před ním jinakě než až posavád opatrovati musili, jakož pak tomuž z přípisu psaní jeho, kterých V. A. M. příležitě podáváme šireji a dostatečněji vyrozuměti ráčíte. Za kteroužto příčinou nemůžeme se jemu více a tím způsobem důvěřovati, nybrž podlé snešení našeho společného jej na rathouz zdejší dáti a to až do rozsouzení té věci dodržeti.“

Ztrávili jsme více než dvě hodiny s tím zavřením, nebo někteří, ač v malém počtu, nechťeli se přimlouvati k rathouzu, než aby na závazku dodržán byl; než když potom předloženo bylo, žeby na tom závazku až do smrti snad mohl zůstávati a my skrže to od nářku nikdy očištění nebýti, k tomu, když se znovu připomenutí stalo o psaních těch, o nichž dnes týden širší zmínka učiněna, též také, když se to shledalo, že ve všech spisích a suplikacích svých návěští dává, jakoby ještě na císaře ty věci vznášeti a jako žalovati na stavy chtěl, přistoupili potom k jiným a tak jest na tom, což nahoře položeno, zavříno.

Čtena pak mezi jinými suplikací tato, též vlastní rukou jeho psána, item memorial Hynkonyovi.

„Vysoce důstojné a osvícené kníže a Pane pane švagře mně milostivě a laskavě příznivý, Vašnost urození Páni páni velební páni Preláti, urození a stateční Páni z rytířstva, Páni vyslaní z měst J. M. C. páni ujcové, švagrové, bratři

a přátelé moji zvláště milí, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych V. V. K. M. a V. Mtem věrně rád. Jakož jsem toho skrze časté suplikací své před V. V. K. M. a Vtech všech čtyřech páních stavích se vši náležitou uctivostí pohledával, aby jste tu nelibost, kterou se ke mně za příčinou toho psaní, které jsem panu Ladislavovi Berkovi učinil, mimo sebe milostivě pustiti ráčili, na kteréžto časté suplikací své až posavád od V. V. K. M. a Vtí žádné místné odpovědi jsem nedosáhl: protož V. V. K. M. a Vtí za to se vši náležitou uctivostí služebně prosím, že mně na takové mé časté žádosti milostivou a laskavou odpověď dáti ráčíte i také mně milostivě oznámiti, čeho po mně žádati ráčíte; což když mně od V. V. K. M. a Vtí časně některý den před vzdáním sněmu oznámeno bude, chei se na to rozmyslití a co bych tak bez ublížení poctivosti své učiniti mohl V. V. K. M. a Vtem skrze suplikací svou oznámiti nepominu: nebo bych v pravdě V. K. M. a Vtem raději přátelsky sloužil, nežli v jaké delší odpory se dával a J. M. C. tím zanášel a tudy V. V. K. M. a Vtem i sám sobě práci a jaké delší zaměstknání činil. Což tak-na tu poníženou žádost mou učiniti ráčíte, já se toho V. V. K. M. a Vtem svými povolnými službami odsuhovati zakazuji.

Fol. 132.

Za milostivou a laskavou resoluci V. V. K. M. a Vtí služebně prosím.

V. V. K. M. a Vtem k službám volný

Maximilian Lev. m. p.“

„Slovutný Pane, příteli můj zvláště milý, dobrý a šťastný den vám vinšuji. Pominulých dní dodal jsem J. Mtem pánům stavům dvě suplikací, jsouce toho žádostiv, aby mně J. Mti ráčili oznámiti, čeho ráčí po mně žádati, tak abych se mohl na to rozmyslití, mohli-li by k tomu přistoupiti, tak aby aspoň jednou ta věc skrze prostředky k spokojení přijíti mohla a mně aby nebylo potřebí J. M. Císařské tím dále zanáseti etc. M. Lev m. p.“

Když se již k vícerou schylovalo, připomenul jsem Jich milostem, že jest panu Vilémovi Dubskému v sobotu minulou odpovědi do dneška odloženo a tak se jeho věc uvažovati začala. Byli tuží o osobu jeho odporové, ano taky synové jeho nemalý nám rozmysl činili a mnoho připomínáno bylo, co jest on Dubský za oněch časů, když s Berkou držel*), proti zemi i proti nám některým působil,

*) Pan Vilém Dubský, ač později ve vzponě proti Ferdinandovi

tak že téměř žádného přítele neměl. Než když tak tuze se za něj přimlouval nejvyšší pán komorník, přivedše sobě ku paměti, že i Arcikníže za něj některých z nás prosil, povolili jsme k tomu, aby přijat byl, a bylo na tom, že po přijetí měli mu všickni řádové jeho vyčtení býti zjevně, kdyžby na své místo dosazen byl. Ale jest potom na velikou prosbu pana komorníka nejvyššího i od toho upuštěno, a ačkoli předce na to přimluvy šly, aby mu to po třech osobách z stavu našeho bylo vzkázáno, avšak i v tom jsme se dali hnouti, než na ten způsob, aby k němu toto promluvení učiněno bylo, které se taky stalo, když mezi nás do soudnice, maje vzáctný počet pánův z rytířstva s sebou vstoupil:

„Pane Vilíme Dubský! Ačkoli mezi J. Mti strany osoby vaši a přijetí vás do stavu panského mnozí odporově byli, avšak prohlídajíce J. Mti předně k milostivé přimluvě J. Mti Arciknížete Maximiliana za vás k některým z prostředku našeho činěné, též k lásce a náklonnosti té, kterouž někteří z J. Mti k vám majíce osobu vaši jiným s pilností poručenou učinili, ano také šetříce sobě přimluvy pánův z rytířstva, kteří podobným způsobem na přimluvy naše do stavu svého osoby jim schválené přijímati obyčej mají, ráčili se na tom sněsti, aby vás s dítkami vašimi dospělého i nedospělého věku i s těmi, kteří od nich posli a budoucně pojíti mohou, v společnost a tovaryšstvo své přijali, avšak na ten způsob, aby jste přísahu, kteráž vám vydána bude, na stav panský vykonali, tolikéž i syn váš, poněvadž léta svá má, aby ji obzvláštně i za syna svého učiniti povinnen byl.“

Zachoval se tak a uveden do lavic od nejvyššího pána komorníka a na nejnižší místo pode všemi posazen, syna pak jeho, poněvadž již byl jedl, odložena jest přísaha do zejtrka. Začalo se také promlouvati o vypravení poslův do

Fol. 132. b. Prahy, ale že již bylo pozdě, odloženo toho.

účastenství měl a jsa již u vysokém stáří statků svých zbaven jest, byl horlivým katolíkem, jakž o tom svědčí důvěrné obcování a dopisování jeho s opatem Lúckým Šebast. Frejtagem, v němž mnohokrát o tajných potřebách zmínka se činí. Tyto tajné potřeby snad se vztahovaly k mocnému listu, jenž Freitag D-mu na císaři vymoci měl a vymohl. Tím poněkud vysvětliti se dá nevole nekatolických pánův naproti němu. (Kopíár Šebast. Frejt. č. V. v arch. zem.) Syn D-ho jmenoval se Jaroslav.

Byla také znovu zmínka učiněna o sepsání nějakého řádu strany přijímání do stavu našeho a směřovali k tomu někteří, aby se to jiným časem stalo. Ale předložil jsem jim, že tím způsobem nikdy žádného neučiní, proto, že se vždycky bude od času do času odkládati, než aby při tomto sněmě učinili něco, při druhém něco a tak že vždy svého cíle dojdou a řád nějaký mezi sebou mítí budou. Přistoupili k tomu a já jsem to na sebe vzal.

Outerý, 28. srpna.

Když se stavové sešli a na svá místa postavili, pan Seifryd Kolnitsch, kterýž prvé toho obzvláštně při mnohých z nás vyhledával, aby do země za obyvatele přijat byl, vstoupil od soudnice, s velikým houfem přátel i domácích i ode dvora. Učinil od něho pan Ladislav Velen z Žerotína promluvení obyčejné, že oblibiv sobě pořádky, práva a obyčeje země této, žádostiv jest, aby mezi nás se dostati mohl, pročež že nás žádá a tak dále, jakž zvyklý způsob mluvení při takových příčinách se zachovává. Dále pak nás velice ad partem za to prosili, aby na něj takové otázky učiněno nebylo, jako včerejšího dne na pana z Tunu, a obzvláštně aby nebylo ptáno, mezi starožitné-li čili nové rody panské chce přijat býti? Neb ačkoliv neodpíral tomu, že jest nový pán, a že otec jeho teprv před lety 24. od císaře v stav panský vyzdvižen jest, však styděl se k tomu zjevně přiznati a nejvíce sobě v tom za obranu bral, že na pany z Landau, kteří také jsou noví páni a na světě již byli, když otec jejich pánem učiněn, když v sobotu přijímání byli, takové otázky činěno nebylo.

Nehrubě se nám některým do toho chtělo; nicméně prohlídajice k vzácnosti a zasloužilosti osoby jeho, povolili jsme k tomu, však na tento způsob: předně, aby mu oznámeno bylo, že jej přijímáme v tom stupni a koleně, v kterém jest, a kdyžby koli chtěl do země této se odebrati a v ní bytem býti, aby byl povinnen, jakž jiné pořádky zemské, tak obzvláštně pořádky stavu panského podnikati a je zachovávat, a toto oznámení naše aby bylo v pamětní knihy zapsáno. Stalo se tak.

Když vystoupil, mluvili jsme strany pana Lva a čtena předně odpověď naše na deklaraci Arciknížecí, tak jakž včerejšího dne do tohoto spisu položena jest. Jsou pak nařízeny osoby k donešení jí Arciknížeti: pan hrabě z

Turnu, pan Jan Jetřich z Kunovic, probošt ode všech Svátých, opat Zábrdovský, pan Petřvaldský a pan Vanecký, též dva měšťané, aby o pěti hodinách k J. Mti došli a ji dodali. Týmž způsobem jsou osoby volány k vzeti ho pana Lva na závazek pan Petr Sedlnický, pan Zykmond z Tyffnbachu, opat Zábrdovský, pan Jiří Zykmond z Zástřízl a pan Frydrych Jankovský, též dva měšťané a poručino jim, aby zejtra bůhdá k němu Lvovi do hospody došli a jemu oznámili, že jsme se na tom snesli, aby na rathouz dán byl a na něm až do skončení a rozsouzení toho, což tak proti nám provinil, zůstával, a protož aby rukou dáním slíbil, že se chce před západem slunce v místo, kteréž mu ukázáno bude, postaviti a rathouzu dříve, nežliby byl ode mně neb od osob ode mně nařízených rukou dáním z závazku na dovolení nejvyšších ouředníků a soudcův zemských propuštěn, nevyházeti. Jestližebý pak toho učiniti se zbraňoval, aby nejprvé napomenut byl s předložením, co činí a co ty věci s sebou nesou; pakliby ani na to dbáti nechtěl, aby dotčené osoby ouřad města Brna povolaly a jim poručily, aby jej k tomu, aby snešení všech stavův za dosti učiniti musil, připravili. Dali také stavové všecku moc svou a právo při té věci, jakž k souzení a výpovědi učinění tak k trestání a k milosti nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, čímž ta věc tak skončena a na místě postavena jest. Já pak odvedl jsem přede všemi stavy nejvyššímu pánu písaři psaní páně Lvovo dvoje, kterýchž výpisové již prvé sem položene jsou na listu 117, totiž jedno panu Vilímovi z Roupova, druhé jemu samému učiněné, aby je schoval a přiložil ku prvním.

Po vykonání toho dal jsem čísti námluvu v spis uvedenou, která v středu minoulo od osob jmenovavých s pánem kardynálem učiněna jest, a jest taková:

„Léta Páně 1612 v středu po svatém Bernartu, to jest 22. dne měsíce srpna, v městě Brně vedlé jistého snešení všech čtyř stavův markrabství Moravského mezi nejdůstojnějším a vysoce osvíceným knížetem a pánem panem Františkem z Boží milosti Sv. Římského kostela tytule sv. Sylvestra kardynálem z Dytrychšteina, biskupem Olomouckým, Knížetem královské kaple české hrabětem, J. M. C. království a zemí dědičných protektorem, na sněmě obecním u přítomnosti nejdůstojnějšího a nejjasnějšího Knížete a Pána pana Maximiliana Arciknížete Rakouského, Knížete Bur-

gundského, Administratora nejvyššího Místrství v Prusích, mistra německého Řádu v Říši a ve Vlaších, hraběte v Tyrolu, na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího, držaném, stala se níže psaná dobrovolná námluva mezi vyše dotčeným nejdůstojnějším a vysoce osvíceným knížetem a Pánem, panem Františkem Kardynálem z Dytrychšteina, biskupem Olomouckým etc. a urozenými Pány panem Karlem Starším z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově J. C. M. raddou, komorníkem a hejtmanem markrabství Moravského, panem Ladislavem mladším z Lobkovic na Sternštejně, Neyštatě, Rybnicích, Bohdalicích a Holešově J. M. C. stejnou raddou, komorníkem a nejvyšším komorníkem Markrabství Moravského, panem Vilímem z Roupova na Mladonovicích a hradě Znojenském J. C. M. raddou a místodržicím ouřadu nejvyššího sudství téhož markrabství, panem Jeronýmem Václavem hrabětem z Turnu a na Vlasaticích, panem Jiřím starším Bruntalským z Vrbna a na hradě Helfmšteině, J. M. C. raddou a J. Mti Arciknížete Maximiliana Rakouského komorníkem, velebným knězem Jiříkem Leodekaryusem opatem Hradištským, knězem Zykmundem Koheliusem opatem Louckým, a knězem Janem Vincenciusem převorem kláštera sv. Tůmy v městě Brně z prelátův; urozenými a statečnými panem Janem Čejkou z Olbramovic na Polici a Syrovicích, nejvyšším písařem Markrabství Moravského J. M. C. raddou, panem Vilímem Dubským z Třebomyslic, na Novém Městě, Dačicích a Řečkovicích J. M. C. raddou, panem Hanušem Petřvaldským z Petřvaldu na Račicích a Velkém Petřvaldu J. C. M. raddou, panem Jindřichem Zahradeckým z Zahrádek na Višnovém a Krhově, sudím práva menšího zemského markrabství Moravského v kraji Brněnském, panem Janem Starším Bukuvkou z Bukuvky na Ejvanovicích a Třemešku, z rytířstva; Janem Kleinfteintem měšťanem Brněnským a Jiříkem Hovoriusem písařem radním Brněnským z měst, jakožto zmocněnými od týchž pánův stavův, a to taková:

Předně: Poněvadž jest se to našlo, že titul knížecí nebožtíku pánu biskupu Stanislavovi Pavlovskému a potomkům jeho, pánům biskupům Olomouckým od J. M. Císaře Rudolffa daný není věc nová a prvé nebývalá, než od předešlých císařův Římských a králův Českých J. Mti nadaná, že mají při něm zůstaveni býti, ode všech obyvatelův té cti a tytule knížecího užiti, avšak nemá to býti na žádné ublí-

žení zřízení zemského, ani na ujmu stavu panského, nad kterýž vyššího stavu jiného v zemi není, ani také na zlehčení jiných stavův, jakoby se pátý stav mezi ně uvozovati chtěl, nýbrž má obojí strana zůstávati při předešlém starobylém obyčeji, pořádku a místě a tudy se nic nového neuvozovati. Co se pak odporu toho, kterýž jest předešle mezi nebožtíkem pánem biskupem Stanislavem Pavlovským a nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými markrabství Moravského tehdejšími strany stávání a odpovídání osob duchovních před právem zemským z věcí těch, kteréby se počtivosti a života jejich dotejkaly, vznikl, a nyní ještě mezi J. M. K. nynějším pánem biskupem a soudem zemským trvá, dotejče, poněvadž ten vedlé smlouvy nebožtíkem vysoce urozeným pánem panem Vilímem z Rožmberka a na Krumlově, vladařem domu Rožmberského, rytířem tovaryšstva zlatého Růna domu Burgundského, J. M. C. tejnou raddou a nejvyšším purkrabím Pražským a urozeným Pánem panem Adamem z Hradce na Hradci a Hluboké též J. M. Římského císaře Uherského a Českého krále raddou a nejvyšším kanclířem království Českého jakožto komisaři od J. M. císaře Rudolfa slavné paměti nařízenými léta 1586 v městě Brně stalé, na výpovědi J. M. C. zůstává, mají obojí strana při J. M. C. nynějším Pánu našem jakožto náměstku a potomku J. M. Císaře Rudolfa, o jmenování dne jistého k vyslyšení takového odporu a učinění výpovědi co nejdříve žádati a mezi tím podlé vyš učiněné smlouvy k sobě se chovati.

Fol. 131.

A jakož také páni z kapitoly poddaným svým, kteří jsou sobě o roboty a jiné povinnosti sedlské roku před pánem hejtnanem a pány soudci zemskými podlé pořádku kdy vyžádávali, odpovídati se zbraňovali, na tom jest mezi námi zůstáno: kdyby se co takového mezi kterou dědinou a držiteli jejím z prostředku pánův z kapitoly zběhlo, aby ne s tím držitelem jakožto tím, kterýž žádným dědičným pánem není, než s děkanem a kapitolou rok vyžádán býti mohl a v té příčině děkan a kapitola aby odpovídati jim poddaným svým před soudem zemským povinni byli; kdožby pak jinak sobě roku vyžádal, aby takový rok přetržen byl.

Strany soudu manského snešeno mezi námi jest, aby ten v svém starodávním vysazení a právě zůstával podlé smlouvy v zřízení zemském obsažené a vedlé práva a obyčeje manského; a kdožby z obyvatelův země mana kterého

na samém manství toliko majícího z poctivosti viniti chtěl, aby ho před tím právem hleděti povinnen byl.

Dále: poněvadž majestát císaře Rudolfa slavné paměti nebožtíku pánu biskupu Stanislavovi Pavlovskému daný to v sobě obsahuje a zavírá, aby páni biskupové Olomučtí povinni byli, na místě pánův*) svých list obzvláštní k landfrydu dodati a ním se přiznati, že spolu s nimi takovy landfryd držeti chtějí, a co v sobě dále artykul ten obsahuje, bude povinnen J. M. K. s budoucími potomky svými pány biskupy Olomouckými takový list k landfrydu odvésti, anebo k tomu aby sami manové k landfrydu listy přiznací skládati mohli, povolití.

A jakož i ta stížnost jest byla proti pánům biskupům Olomouckým, že manům svým sněmy pokládají i poněvadž se to shledalo, že jsou předkové J. M. K. totéž činívali, mají páni biskupové i na potomní časy při tom zůstaveni býti.

Kdež dále při J. M. K. i na místě potomkův J. Mti toho vyhledáváno bylo, aby J. M. i budoucí páni biskupové léna cizozemcům a těm, kteří stavu neužívají dávati proti obyčeji starobylému nemohli, též také aby koní svých a pánův z kapitoly jakož i manův svých od praporecův zemských a pokudžby vždy obzvláštní praporec míti chtěli, od poslušenství nejvyššího zemského neodtrhovali, též také aby se v sirotky stavu panského a rytířského, kteříby statky na dědictví měli, se nevládali, poněvadž J. M. K. ráčil se v tom podati a zakázati, že chce o to s pány many svými jakožto těch, kterýchž se ty věci taky dotejkají, rozmluviti a potom místnou a jistou odpověď na to vše dáti; jest při tom pozůstaveno; však na ten způsob, aby J. M. s tím přílišně prodlívati neráčil.

Naposledy co se mejt dotejče, poněvadž J. M. K. ráčil jest na to svobodu ukázati, list krále Václava Římského, též císaře Albrechta druhého, od té stížnosti upuštěno jest. A poněvadž tyto všechny věci mají v jistou a dokonalou smilouvu uvedeny býti a na ten čas pro jiná zaneprázdnění, kteráž při tomto sněmě jsou, i také pro ten odklad, který sobě J. M. K. z strany manův svých vzíti ráčil, postačiti se nemohlo, zdělány jsou za tím pro lepší toho všeho pamět tyto dvě cedule v jednostejná slova napsány a rukou J. M. K. a mou Karla Staršího z Zerotína, hejtmána markrabství

Fol. 133 b.

*) Ač v rukopisu stojí „pánův“, má předce bezpochyby státi „manův“

Moravského na místě všech osob na hoře jmenovaných podepsány a sekryty zpečetěny jsou, jichž Datum léta a dne jako nahoře.“

F z Dytrychšteina m. p. Karel Starší z Žerotína m. p. Přistoupili k ní všickni.

Čtena dále resoluce Arciknížecí strany smlouvy České opravená v těch artykulích, na kterých jsme se v sobotu minulou zastavovali a poněvadž 22 artykul trochu zatměle postaven byl, poslání jsou ku panu Trautsonovi pan Diviš, bratr můj a pan Jindřich Zahradecký, aby podle daného od nás poznamenání napraven byl, což se i stalo. Přečteno tolikéž, což podle včerejšího snešení v odpovědi, která J. M. Arciknížeti na proposicií J. C. M. dána býti má, opraveno jest.

Zatím podáno městům poznamenání, jaké od nich nábrady žádáme za daně na místo těch berní, které na nich scházeti budou, v tato slova:

„Poznamenání, co města J. M. C. za rok 1609 berně zpravovaly počítajice v tom ouroční peníze, též vín i štuk*) kromě to, co od poddaných svých zpravily:

Olo m o u c. Zpravili berně 9000 zl. Na tento rok přijde jim zpravití z $16\frac{3}{4}$ koně po 120 zl.—2010 zl.; a takby ještě na pomoc dáti jim přišlo 7000 zl.

Brno zpravilo berně 4000 zl.; na příští rok přijde jim zpravití ze 4 koní 480 zl. Na pomoc by ještě jim dáti přišlo 3500 zl.

Jihlava zpravila 6550 zl. Na příští rok přijde jim dáti z 10 koní 1200 zl. Na pomoc by ještě jim dáti přišlo 5400 zl.

Znojmo zpravilo 4600 zl. Na příští rok přijde jim zpravití z 8 koní 960 zl. Na pomoc by jim dáti přišlo 3600 zl.

Hradiště zpravilo 1250 zl. Na příští rok jim dáti přijde ze 3 koní 360 zl. Na pomoc by jim dáti přišlo 850 zl.

Uničov. Zpravili 1530 zl. Na tento rok dáti jim přijde ze 4 koní 480 zl. Na pomoc aby dali 1050 zl.

Kyjov. Zpravili 450 zl. Na příští rok dáti přijde z $1\frac{1}{2}$ koně 180 zl. Na pomoc aby dali 250 zl.

Nový Jičín. Zpravili 1300 zl. Na příští rok zpravití jim přijde ze 3 koní 360 zl. Na pomoc dáti mají 950 zl.

*) Štuka čili štučka (na Moravě štonček) — šest přaden neb 12 čteníků (1 čteník 20 pásem, 1 pásmo 20 nití, každá nit 4 lokte pražské, 1 kopa 60 štuk.)

Šumberk reštant zpravuje ze 2 koní 240 zl. Mohli-
by dáti na pomoc 200 zl.

22.500 zl.

Dali zase odpověď psanou, která k uvážení odložena
jest do zejírka, a to takovou:

„Vyslání z měst vyrozuměli jsou z toho rejstříku od
J. Mtí pánův stavův vyšších podaného, že jistá určitá summa
od každého města svolena býti má, kromě té sbírky z koní
zbrojených po 120 zl. a z lidí poddaných po 2 zl. Kterážto
summa nemůže shledána býti, by pak duplem předešlé
domovní berně totiž za každý dům po 6 zl. počítáno býti
mělo, lečby sobě ku pomoci vzali ty sbírky, kteréž při pře-
dešlých sněmích svoleny bývaly, jako: ouroční peníze, vinné
šenky, handle vinné i pivné; co se skrze zemi veze: vlny,
vína, dobytky, ryby, krámské věci, obilí. Nebo že prvé
veliká summa z měst všech vycházela, odtud to přicházelo,
že jsou jiné sbírky i z poddaných i z vlastních měšťkův v to
také pojaty byly, a to aby každé vrchnosti domácí v moc
dáno bylo, aby nařízení mezi svými obyvateli učinili podlé
možnosti a obchodu jednoho každého obyvatele, však šetříc
v tom, aby žádný přejímán a přesahován nebyl a rovnost
slušně se zachovala. Jestliže to mínění J. Mtí jest, chceme
se dáleji vysvětliti, tak abychom něco nesvolili, seč bychom
býti potom nemohli.“

Fol. 133.

Vyběří nařízení Jan Birita a Václav Columban.

Přímluva povolena k J. M. C. o sirotka po panu Ji-
říkovi Teüfflovi pozůstalého a jest toto psaní učiněno.*)

„Nejjasnější a nejnepřemoženější Římský Císaři, Uher-
ský a Český králi, Páne Pane náš nejmilostivější. V. C. M.
služby naše vždycky volné a hotové poddaně a pokorně
vzkazujeme, a při tom V. C. M. na žádost urozené paní
paní Marye Barbory Teüfflovoy, rozené Prejnarky, z Štu-
bingu a urozených pánův: pana Karla Staršího z Žerotína
a na Dřevohosticích, hejtmána markrabství Moravského a
V. C. M. raddy a komorníka, pana Jiřího hraběte a svo-
bodného pana z Hodic a Volbramic, na Plavči, Rudolci a
Tavikovicích V. C. M. raddy a komorníka, pana Zdenka
Brtnického z Valdštejna na Brtnici a Sádku V. C. M. raddy,

*) O panu Jiříku Teufflovi píše Žerotín ve svých zápiscích o soudu
panském: „Pan Jiří Kryštof Taüffl z Kunderstorfu. Zabit ve Vídní
léta 1606 o sv. Janě.“

jakožto mocných otcovských poručníkův sirotka po dobré paměti panu Jiřím Kryštoffem Teyfflovi z Gundersdorffu pozůstalého k milostivé paměti přivozujeme téhož pana Jiřího Kryštoffa Teyffle V. C. M. po mnohá léta činěné, ponížené, platné a někdy příjemné služby a při tom ve vši poníženosti oznamujeme, že ačkoli jest nebožtík statku nějakého po sobě zanechal, však že tak mnoho dluhů se po něm nalezlo, že nemoha týž statek obdržán býti, musil jest hned brzy po smrti jeho ku prodeji přijíti a z toho, což zaň utrženo bylo, věřitelové se spokojiti, tak že kdyby lásky paní matere sirotčí nebylo a ochrany poručníkův, nemohlby týž sirotek ani dosti skrovného vyživení a vychování svého míti, mnohem pak méně kdyby pak k vdání poctivému přišel, věnem i nad věno podlé stavu svého vybyt a vypraven býti. Vědouce pak dobře o tom, že jste V. C. M. k dotčenému panu Jiřímu Kryštoffovi Teyfflovi za živobyti jeho obzvláštní milostí naklonění vždycky býti ráčili a on také V. C. M. i všemu slavnému domu Rakouskému rád věrně a ochotně sloužil, k V. C. M. se poníženě přimlouvajíce poddaně prosíme, že témuž sirotku takové milosti, kterouž jste V. C. M. k živému otcí milostivě prokazovati ráčili, účastnu býti, jí užiti dáti a z štědrosti své císařské něčím obdařiti ráčíte, tak aby tím snázeji vychování své náležité míti a kdyžby k létům rozumným a věku dospělému přišel, taky k něčemu sáhnouti mohl. Pán Bůh všemohoucí, kterýž milosrdných skutkův a zvláště nad chudobnými sirotky prokázaných hojný a bohatý odplatitel jest, to všecko V. C. M. požehnáním svým Božským nahraditi ráčí, a my také, což se na tuto naši poníženou přimluvu tomu sirotku od V. C. M. stane, toho se V. C. M. věrně rádi ve vši poníženosti odsluhovati budeme, milostivé při tom odpovědi očekávajíce. S tím Pán Bůh všemohoucí rač V. C. M. dáti všecko dobré. Dán v městě Brně 27. Aug. 1612.“

Fol. 135. b.

V. C. M. věrní poddaní Kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo etc.

Cteno potom psaní dolních a horních Rakušanů evangelických, a poněvadž v jednom z nich, které z dolních Rakous stavové učinili, zmínka se stala, že jest Arcikníže nechtěl podlé svolení a zakázání svého pečeti své přitisknouti dáti k resolucii císařské na svobodu náboženství před štyrma léty jim dané, snesli jsme se, aby ty osoby, které k J. M. dnes půjdou strany pana Lva, přimluvu naši podlé

týchž stavův J. M. předešly a žádaly, aby J. M. Arcikníže neráčil odporen býti, k žádosti jejich přistoupiti. Potom jsem rozpustil stavy.

Když pak stav prelatský a stav městský od nás vyšel, páni z rytířstva učinili k nám promluvení, ztěžující sobě do Jana Porta, že se vydává za osobu stavu jejich a že ji není, dokládající že jest podvedl pány Čechy, dav se tam za obyvatele přijíti, ježto jsa rozený Moravec nepotřeboval toho; než nemoha zde do stavu rytířského přijíti, že jest tudy chtěl se do něho vetřít. A protož žádali, aby i list příznávací k landfrydu, který jest taky podvodně mi odvedl, navrácen mu byl.

Uznavše, že právi jsou, nechali jsme toho při tom. Podali jsou pak do našeho stavu paměti této:

„Léta Páně 1612, 27 dne Augusti při sněmě obecním v městě Brně držaném na žádost skrz suplikaci na J. Mti pány z rytířstva od Jana Porta měšťana z Nyklšpurku, aby v společnost do stavu rytířského přijat byl, vznešenou, odpověď ji dále psaná dána jest.

Jane Port, jakou jsi žádost skrz suplikaci svou na J. Mti pány z rytířstva při tomto sněmě obecním shromážděné, aby do společnosti v stav rytířský připuštěn byl, vznesl berouc to sobě ku pomoci a zástěru, že jsi za obyvatele v království Českém při deskách zemských se přihlásil, porozuměti jsou tomu ráčili, jináče se ty nedomnívají, než že skrz takové tvé obmysly J. Mti. páni z rytířstva povinni býti ráčí tebe za osobu stavu rytířského držeti. I zůstává v paměti J. Mtem pánům z rytířstva, kterak jsi ty léta 1600 při sněmě obecním v Znojmě držaném toho, aby do stavu rytířského přijat byl, sám i skrz přímlyvy vzáctných osob vyhledával: však jaký podšport při témž sněmě chování tvého na Nyklšpurku od pana Zygmunta z Dytrychšteina v té službě, v které jsi zůstával, tobě dán byl, tejno tebe nebylo. Za kteroužto příčinou tobě od pánův z rytířstva skrz vyslané dvě osoby z prostředku jejich (že tebe k tvé žádosti do stavu rytířského přijíti chtějí neráčí) odpověď dána byla, a jak nyní tak i budoucně aby při J. M. páních z rytířstva toho více, abys v stav rytířský přijat býti měl, nevyhledával, vzkázáno bylo.

Ty pak vždy nemajíc na té odpovědi od pánův z rytířstva dosti, opovážil jsi se, do království Českého jeti a tam se za obyvatele téhož království obmyslně při deskách

Pol. 136. zemských zapsati dáti, čehož jsi jsone v markrabství Moravském zrozen, učiniti neměl. A to jsi vše na zlehčení stavu našeho rytířského učinil, nad to vyše list k landfrydu (nejjsone ty osobou stavu rytířského, a nemajíc statku pozemského ani výhostu od vrchnosti tvé, pod kterous se zrodil, abys svoboděn býti mohl, žádného) J. Mti panu hejtmanu markrabství tohoto jsi odvedl, při sněmích obecních mezi stav rytířský se vtíral i titul rytířský na sebe jsi vztahoval a to jsi vše z všetečnosti tvé před sebe bral. Za kterýmto příčinami s vrchu psanými i jinými mnohými J. M. páni z rytířstva tebe za osobu stavu Vladyckého vyznávati ani míti chtíti neráčí: A v tom ti poroučeti ráčí, aby se ty osobou stavu rytířského nikdá i s potomky svými od tohoto času více nehlásil. Pakližby se toho mimo toto napomenutí naše učiniti opovážil a pánům z rytířstva o tom (že bys toho přestati nechtěl) jistá zpráva dána hyla, budou věděti v té míře jak proti tobě pokračovati a takovou všetečnost tvou na příklad jiným tobě zastaviti.“ Actum ut supra.

A pro budoucí té věci vědomost tato paměť do kněh rytířských zapsána jest.

Odvedl pán kardynál Vidimus plnomocenství Císařského Arciknížeti daného, který jest panu Jeřichovi z Kunovic dán, aby byl přiložen k svobodám.

Potom jsme nastoupili na artykule ostatní panské, též prelátské, kteříž jsou přeběhnuty a jsou tyto:

Artykulové stavu panského.

1. Strany řádu při defensi zemské mělo-liby při tomto sněmě o něm promluveno býti, čili do jiného času odloženo? A pckudžby k odkladu přijíti mělo, nebylo-liby za dobré, aby se to v moc dalo nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským a některým pánům obyvatelům, kteřížby od nich přivzati a povoláni byli?

2. Poněvadž beštallung pana Rudolffa z Tyffnbachu nejvyššího zemského nad pěchotou to v sobě obsahuje, jestližby nevidělo se jedné neb druhé straně při tom beštallunku po vyjítí těch tří let, na kteréž se vztahuje, zůstati, aby sobě o tom půl lita před tím věděti dali; nebylo-liby za dobré, aby se mu takový beštallung nynějším časem vypověděl, tak abychom sobě více na ten čas zavázání nebyli i aby v moci nejvyšších pánů ouředníkův a soudcův zemských dále s ním jako i s jinými Nejvyššími podlé potřeby uznalé jednati, zůstávalo?

3. Poněvadž to, co jest předešle na kundšaffty povoleno tímto sněmem vychází, ráčí-li páni stavové potřebu toho uznávati, aby se ještě táž summa na ně vydávala a odkud? —

4. Aby páni stavové ráčili mezi sebou promluviti, bylo-liby potřebí, nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, aneb pánům stavům dny k sjezdům pokládati, měli-liby to podlé předešlého způsobu a moci sobě dané i na potom činiti, čili J. Mti to vyzdvihovati ráčí?

5. Strany inventování svobod zemských ráčí-li J. Mti to při předešlém nařízení pozůstaviti a v moci nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských zanechati?

6. Vyzvěděti na nejvyšším pánu písaři, jsou-li knihy zemské převázány, a nejsou-li, aby se to stalo mezi tímto časem a soudem příštím Svatotříkrálským.

7. Jmenovati zmocněné k vložení do desk milosti panu Fol. 136. b. vladaři domu Lichtenšteinského učiněné.

8. Naříditi, což by se pánu písaři nejvyššímu při sudu dávati mělo?

9. Naříditi, aby nyní i na časy budoucí mezi hejtmany a nejvyššími písaři bývaly cedule řezané a listy a což toho kdy do země přichází a do těch aby se při soudech a sněmích vpisovalo u přítomnosti pánů ouředníků a soudců zemských, tak aby nic nebylo zmařeno.

10. Soudcové zemští, kteří pro sešlost věku neb pro nemoci odpuštění od soudů vzíti musili, aby předce též místo měli jako prvě; i jestliby pak který ouředník zemský odpuštění od ouřadu a soudu vzal, aby měl místo mezi pány soudci podlé let.

11. Aby nápadníci a dědicové hejtmanů zemských neb hejtmanové, kteříby odpuštění vzali od ouřadu, byli povinni hejtmanu tomu, který na sobě ouřad má, sirotčí věci, které za nimi zůstávají, odvozovati.

12. Aby páni obyvatelé povinni byli podlé předešlého nařízení hejtmanu zemskému v známost uvozovati, coby věděli ke škodě země býti.

13. O vypravení poslů k budoucímu sněmu Českému strany narovnání mezi ouředníky a soudci zemskými království Českého a markrabství Moravského, o místa.

14. Aby poslové zemští, kteříž v poselství vypravování bývají při navracení svém relací psanou pánům stavům, byl-liby sněm, pak-liby sněmu tak brzy nebylo, nej-

vyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským dávati povinni byli a pan písař nejvyšší, ani jeho místořzící, kdyžby do knih zemských vepsána byla, aby bez jistého dovolení nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských připsů jich vydávati žádnému nemohli.

15. Aby do toho artykule mezi šterciře a knechty, o který se již snešení stalo, také rybníkáři, kteří se sem tam toulají, žebrotou žíví a pod tím lidem škodu činí, potažení byli.

16. Nějaké stálé nařízení o cigáních.

17. Aby na místo doktora Leandra nebožtíka doktor Matyáš Tynín, jinak Lavín z Ottnfeldu za lékaře zemského vedlé námluvy od nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských s ním učiněné přijat byl.

18. Aby drabantu starému již zpracovanému provisii učiněna byla a jiný na místě jeho aby přijat byl.

Artykulové stavu prelátského.

Předně: Stav prelátský jako kdy prvotně od starodávna všelijaké berně, daňe a contribuci sněmovním snešením svolené, jakž zemské tak císařské vždycky spravovali též nyní spravuje, nad čímž jsou vždycky to prokázali a až posavád prokazují, též i napotom prokazovati (vedle J. Mti stavu panského, rytířského, tudíž též i městského) hotovi jsou, že jsou se od J. Mti pánův stavův nedělili, než zároveň jakožto věnní landfrydníci této naší milé vlasti společně stáli; však nevždycky v tom potřebování byli, když jsou se počty peněz dávaly, kterýchž jsou oni při dávání spolu s jinými J. Mti pány stavy oučastni byli, pročež stav prelátský toho žádostiv jest, aby též z prostředku jich osoba ku počtům peněz takových vydání nyní a na budoucí časy volena a potomně přítomna bývala.

Fol. 137. Za druhé: Jakož jest se někdy přitrefilo (a snadby i potomně se přitrefiti mohlo), žeby se lid vojenský jak jízdný tak pěší verboval a tudy ku předešlému příkladu, nad kterýmžby žádny z J. Mti nejmenšího oblíbení snad neměl, něco takového zběhnouti se mohlo, obzvláště pak, když se lid vojenský takový na grunty landfrydníků duchovních a spolu obyvatelův markrabství tohoto bez jich vědomí klade, žeby se věděti nemohlo tak naspěch a nenadále, zdaliž přátelé neb nepřátelé jsou, pro uvarování všeho takového spůsobu stav prelátský žádá, aby o takových věcech

buďto skrz J. M. pána hejtmána anebo skrz J. V. K. M. pána kardynála z Dytrychšteina jakožto biskupa Olomouckého stavu duchovnímu v důvěrnosti té, kterouž jsme sobě podlé landfrydu zavázáni, v známost uvedeno bylo.

Za třetí: Na větším díle Jich milostem povědomé jest, jaké po mnohá léta již minulé durcheugy, mustrplacy též i dlouho trvající Quartyry na statech duchovních jsou bývaly, odkudž nemalá záhuba a tak snadno nenabytá škoda, jak poddaným duchovních, tak i vrchnostem jejich vzešla; poněvadž pak duchovní spolu i s poddanými svými v sněmích nařízené berně, daně a contribuci rovným způsobem spolu s J. Mti pány stavy spravují a pro nespravování jich ouředníci menší tak dobře se na statky duchovních, jako i jinších pánův stavův zvozují, náležitě stav prelátský toho ve vši důvěrné uctivosti vyhledává, aby v té věci duchovní mírnosti náležité a společní užiti mohli.

Čtvrté: Toto stav prelátský jak předešle též i nyní žádá, žeby při tom podlé starobylého obyčeje a zvyklosti v markrabství tomto vlastní naší milé řád zachován byl, k čemuž i snešení sněmovní v městě Olomouci*) držaný se vztahuje, aby ve všelijakých komisích krom na vojnu tažení z stavu prelátského osoby na časy nynější a budoucí jmenovány a upotřebovány bývaly.

Za páté: Poněvadž v stavu prelátském dosti málo osob se nachází, odkudž též J. M. pán hejtmán ráčilby moci nemalé nezalíbení vzíti, jakož pak i se to v kratičkých časích našlo, že tak málo z stavu prelátského mezi stavy přichází, žádá stav prelátský, aby ještě některé osoby z lidí duchovních na pozemských statech majících s radou J. V. K. M., J. M. pána hejtmána a J. Mti do stavu prelátského přijaty býti mohly, poněvadž v jinších třech stavech svoboda jest, osoby do stavu svého přijímati.

Za šesté: Jakož jsou páni z rytířstva v tom se ohlásili a pronesli, že by nějakou smlouvu (však bez ublížení precedenci stavu prelátského) míti ráčili, že přední hlas před stavem prelátským toliko při sněmích mají míti, žádný pak z prelátův nynějších takové smlouvy aniž nečetl aniž neviděl, stav prelátský toho žádostiv jest, aby páni z rytířstva takovou smlouvu při tomto nyní trvalém obecním sněmu přede všemi buďto in originali anebo vidimus ji uká-

*) I v originalu jest zde prázdné místo.

zali: nebo stav prelátský na jinším není, nežli se pány stavu rytířského v dobrém srozumění, svornosti, sousedství a lásce bez ublížení stavu prelátského a privilegií jeho po všechny časy zůstávati.

Fol. 137. b.

Za sedmé: Jakož některým z stavu prelátského, když se jim psaní píše to slovo na tytuli (prelátu) se nedokládá, ve vši náležitě uctivosti stav prelátský spravedlivě toho vyhledává jakožto jeden stav a oud věrný vlasti naší milé, aby na potom to slovo (prelátu) vypouštíno nebývalo: pro to samé, aby rozeznán byl kněz prelát stavu druhého užívající a kněz jinší, který mezi stavy při sněmích vcházeti moci nemá aniž v to nikdy potahován nebývá.

Za osmé: Nachází se, že když J. Mti páni ráčili chtíti mezi sebe stav prelátský z pokoje téhož stavu povolati, že jsou vždycky osobu z prostředku svého poslati ráčili, což se nemluví, žeby osobám stavu rytířského tudy na ujmu (čehož Bůh uchovej) býti mělo, než toliko pro samý starobylý a chvalitebný obyčej.

Za deváté: Co se skupování domův v městech a skládání vín dotýče, pokudž v tom podlé sněmovního snešení jiným pánům stavům svoboda jest i té také svobody stav prelátský užiti žádostiv jest.

Za desáté: Jakož stav rytířský a městský od J. Mti stavu panského všelijakých vzácných přímův tu, kdež toho potřeba anebo zisk a dobré jejich ukazovala a nastávala, dostávaly a užívaly a až posavád dostávají a užívají, odkudž též příčinu mají Jich milostem toho se s poděkováním odsluhovati; i za to také stav prelátský služebně a modlitebně žádá, aby v čas potřeby i příležitý, též milosti a laskavých přímův i stavu prelátskému užitečných fiedrunkův od J. Mti užiti mohl.

Jakož pak za jedenácté, a na ten čas poslední, stav prelátský J. Mti v té landffrydní jednotě a náležité uctivosti i též nepochybně naději následuje, a toho u J. Mt. vyhledává, aby mohl, co se statkův pozemských kupování dotěče, při světlém vyměření zřízení zemského zachován býti.*)

Což vše stav prelátský připovídá jak J. Mtim pánům stavu panského, rytířského, tudy též i stavu městskému věrností i upřímností a všelijakými a vzácnými službami, modlitbami a přátelstvím každého času služebně, přátelsky a volně se odsluhovati.

Začali jsme taky uvažovati ty, kteréž stav rytířský

*) Viz. Zř. z. roku 1604 list 89.

podal, ale nemohli jsme jich všech zavřít, protože již bylo přes pět, a byli jsme hrubě od práce umdleni.*)

Strany pana z Rotale ráčili se stav panský snést: poněvadž až posavad toho, aby starožitného rodu pánem byl, neprokázal a povinnosti taky té, kterou páni noví zavázání jsou, nevykonal, aby byl ode mně skrze psaní k soudu příštím Brněnskému obeslán a tu při tom soudu to učinil, co v takových příčinách učiniti náleží, t. přísahu na užívání stavu panského podlé pořádku země.

Strany pak artykulův svrchu psaných jest toto snešení v stavu panském učiněno, předně: o artykule stavu panského.

1. Strany řádu při defensi aby to v moci J. Mti nejvyšších p. ouř. a p. soud. z. zůstávalo.

2. Beßtallung nynější aby byl kassirován a ta věc, byla-liby potřeba jaká dále, také J. M. Nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským v moc dána byla, a aby služba byla vypovědina nejvyšším a hejtmanům.

3. Co jest se prvé ročně na kundšafy vydávalo, poněvadž tento sněm toliko na rok se vztahuje, aby se ještě také do roka dávalo.

4. Aby ta věc v moc J. M. panu hejtmanu dána a tak zapsána byla, jakž v sněmu léta 1608 a 1609 zapsáno.

5. Svobody zemské aby zinventovány byly: J. M. tu věc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským v moc dávatí ráčí, aby J. M. při tomto nejprv příštím soudu osoby k tomu naříditi ráčili: Fol. 138.

6. Knihy zemské v obojíu kraji podlé potřeby aby převázány byly.

7. Strany žádosti pana vládaře domu Lichtněsteinského o vložení milostí do desk zemských J. Mti učiněné, že se J. Mtem vidí nepotřebí osob k vkladu do desk nařizovati, nežli že nejvyšší pán komorník podlé snešení sněmovního má dovoliti tu pamět ve dsky zemské vložiti.

8. Aby se té věci až do napravování zřízení zemského odložilo.

8. J. Mti všickni se na tom snéstí ráčili, aby při tom artykuli, tak jakž v přednešení poznamenán, zůstalo.

10. Aby tolikéž při tom tak, jakž přednešení obsahuje, zůstávalo a ouředníci menší v stavu rytířském tolikéž.

*) Zde na straně připsáno: Sem náleží artykulové poznamenání na listě 112. rukou Žerotínovou.

11. Aby při starobylém pořádku zůstalo, totiž tak, jakž toto přednešení v sobě obsahuje.

12. Povoleno k tomu, aby se ten artykul opáčil jakž v prvních sněmích zapsán jest.

13. Aby ty osoby, kteréž do Prahy vyslány budou, s nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými království Českého rozmluvily a o jistý čas a místo namluvily a J. Mtn N. P. On. a S. zemským o tom oznámily, ta pak věc o nařízení osob k té věci, aby J. M. nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským markrabství tohoto v moc dána byla, tak kdyžby J. Mti sobě o tom oznámeno měli, aby moc míti ráčili, osoby k tomu naříditi.

14. Snešeno tak, jakž přednešení jest.

15. Rybníkáři aby tolikéž do toho artykule jakž prvé o šterciře a knechty a tuláky pojati byli.

16. Do budoucího sněmu odložití a mezi tím, aby při předešlém způsobu zůstalo, totiž aby v zemi trpení nebyli.

17. Aby doktor Matyáš Tymín Lavín na místo doktora Leandra za doktora zemského přijat byl.

18. Aby se mu nejprvé hned 50 zl. dalo, a potom každoročně 24 zl. do živobyті z peněz zemských dávalo.

Na artykule prelátské toto snešení se stalo.

1. Vidí se J. M. aby od té žádosti upustili; pak-liby nechťeli, aby k tomu připuštění byli, však aby osobu hodnou kterážby ku pomoci dobře prospěšna býti mohla, nařídili. Nařídili jsou kněze Benedykta opata Zábřdovského.

2. Poněvadž ta věc vlastně J. M. pána hejtmána samého se dotýče, J. M. pán ráčí míti jim odpověď dáti*)

3. Co se dotejče lidu J. M. C. válečného na statky duchovní kladení, v tom že J. M. Císařské zbraniti nemožou; co se pak lidu zemského dotejče, tu že také s nimi při sněmích bývají.

4. Že se to vždycky zachovává a v komisi brání bývají, leč sami dobrovolně od toho opouštívají.

5. Aby při předešlém způsobu zůstalo.

6. Poněvadž to již od starodávna v obyčej a užívání přišlo, aby při tom zůstalo, a jestliže jaké právo k tomu měli, proč toho za tak dlouhý čas zamlčeli.

7. Kdyžby se k stavu všemu jejich psalo, aby se užívalo

*) Na straně připsáno rukou Žerotínovou: „dána jest odpověď, že když co toho na mne vznesou, že mají jako jiní obyvatelé chrámen býti.“

toho slova prelát, obzvláštním pak osobám aby jim ten tytul dával, kdoby chtěl.

8. Co se činí od stavu panského ku pánům z rytířstva posíláním, to se činí z dobrého přátelství, že s nimi krevní i příbuzní přátelé jsou, a dyž stav prelátský s nimi tak v přátelství krevním i příbuzném budou, že mají podobného způsobu užití.

9. Poněvadž v smlouvě obsaženi nejsou, mohou-li sobě to přátelským jednáním způsobiti, toho se jim přeje.

10. To se činí a že jsou sobě tím jedni druhým povinni.

11. Aby zůstalo při předešlém starobylém způsobu.

Středa. 29. srpna.

Nesešli jsme se hrubě ráno, neb jsem předně několik hodin pracoval v spisování některých věcí, které ještě dnes měly přednešeny býti a potom jsem ke dvoru jíti musil, kdež nejprvé Arcikníže mne velice za to žádal, abych se k tomu přičinil, aby mohl býti dnes sněmu konec učiněn; potom jsem taky s J. Mtí na tom zůstal, že zejtrějšího dne ke mně na Rosice k obědu přijeti ráči. Zdržel jsem se tu, až přišel pán kardynál, kterýž tu také u oběda zůstal, já pak mezi tím do soudnice jsem šel a někteří obyvatelé se mnou, kterýchž když potom nemalý počet přibyl, přednesly jsou osoby včerejšího dne k Arciknížeti s odpovědí strany pana Lva poslané, že jí J. M. přijíti a všemu místo dáti ráčil; strany pak Rakušanů, že jest odpověď dal, že jsou měli J. Mt. několik měsícův v Vídni a že jsou ani zmínky před J. Mtí o ničemž neučinili: protož že J. M. taky neráčil jim žádné odpovědi dáti; ale by pak byli i učinili, žeby nebyl mohl jiné dáti, než tu, kterou jest předešle dal. Odkudž jsem sobě příčinu vzal, abych Jich Milostem v známost uvedl: Že ačkoli včerejšího dne na tom zůstáno bylo, aby pan Petr Sedlnický s osobami ze všech stavů k tomu přidanými dnešního rána ku panu Maximilianovi Lvovi došel a jej na závazek vzal, avšak jsem pánu návštěji dal, aby s tím poprodlel, dokudžbych některých věcí na J. Mtí nevznesl. Což poněvadž se od něho stalo, že nemohu před J. M. tajiti, že maje s některými pány obyvateli rozmlouvati o nastávající soud zemský, přišli jsme na to, pokudby pan Lev na rathouz dán byl, že dosti nespěšně bychom klíče od desk od něho dostati mohli, poně-

váž, aby je s sebou přivést měl, smýšlení nemám, a pokudžby jich neměl, žeby těžce k tomu přiveden býti mohl, aby v nepřítomnosti své je z místa, kdež je chová, vyzdvihnouti dáti měl.

Za druhé: že mi také zpráva dána jest, že ouřad města Brna nic o tom věděti nechtějí, aby jim věřejšího dne poručeno bylo, pokudžby on pan Lev dobrovolně slíbiti a na rathouz jíti nechtěl, aby jej moci k tomu přivedli; protož že se mi za dobré vidí, aby ráčili mezi sebou o to promluvit, co by v té obojí příčině učiněno býti mělo?

Mezi stavem panským někteří se k tomu přimlouvali, aby mu poručeno bylo, pro ně poslati; jiní zase, aby mu dovoleno bylo pro ně jeti, avšak pod závazkem, že sem zase zjejtřejšího dne se dostaví a na rathouz postaví: ale svržena jest oboje ta přímmluva skrze rozumnější, kteří soudili, že poněvadž ouřad nejvyššího sudství ještě na něm zůstává, nemůže se nám trefftí klíčův od něho žádati, neb že by to tolik bylo, jako ouřad s něho snímati, čehož my moci nemáme; k tomu, že on jak spurný jest, bychom jich i žádali od něho, dáti by jich od sebe nechtěl a tudy nám nějaký posměch vyříditi mohl; přes to, že nebezpečno jest, jemu tak mnoho věřiti a domu jeho odpouštěti, než žeby snad víry nezdržel: než abychom raději následovali toho spůsobu, který jsme až posavád zachovávali při osobě jeho a J. M. C. píšíce, a co se při něm zde zběhlo v známost uvodíce, podlí toho žádali, aby mu poručiti ráčil dotčené klíče od desk osobě té, kteroužby sobě J. M. oblíbiti ráčil odvésti, a je z domu buď skrze syna, neb paní manželku, neb skrze koho koli jiného, jehožby sobě k tomu zvolil, a jemu se v tom důvěřil, nevycházeje z rathouzu, vyzdvihnouti, čímž že toho dosáhneme, že J. M. ráčí jemu takové, poručení učiniti, kteréhož pokudž uposlechně, že budeme moci soud držeti; pakliby uposlechnouti nechtěl, že ne naší než vinou jeho soud k odkladu přijde. Jestližeby pak J. M. C. na rozmyslu míti ráčil, jemu o tom co poroučeti, že aspoň my z strany naší budeme očištění jako ti, kteří jsme svou povinnost při té věci vykonali.

Straný pak Brňanů zůstáno, aby jim věřejší poručení opáčeno a vysvětleno bylo a to v tom, aby některé osoby z ouřadu majíce jistý počet měšťanů svých s zbraněmi na hotově byli, a kdyžby od pana Sedlnického jim návěští dáno bylo, aby se do lozumentu pana Lva vypravili a tak

jakžby jim dále poručeno bylo, se zachovali. To když jest jiným stavům od nás oznámeno, oblibili sobě to a přistoupili k tomu, a vedlé toho zavření jsou k němu ihned osoby věrejšího dne jmenované vypraveny. Fol. 139.

Po dokonání této věci posláno jest pro posly Opavské skrze ty osoby, které je onehdejšího dne na horu vyprovodili a mezi tím, aby se nezahláelo, čtena jest resoluce Arciknížecí na artykule v smlouvě Pražské obsažené již na místo zpravená a zhotovená, kteráž slovo od slova takto zní:

„Jakož Nejjasnějšímu a Nejdůstojnějšímu Knížeti a Pánu, panu Maximilianovi Arciknížeti Rakouskému etc. Pánu našemu milostivému, slavní stavové markrabství Moravského smlouvu, kteráž se mezi stavy království Českého s jedné a stavy markrabství Moravského zmocněnými s strany druhé při obecním generálním sněmu na hradě Pražském ve čtvrtek po slavném hođu seslání ducha svatého léta 1611. stala, jsou přednesli, v kteréžto smlouvě při závírce její světle doloženo jest, že taková smlouva J. M. C. od obojí strany (jakž se pak tak stalo) přednešena a v kterýchby se artykulích J. M. C. dotejkala, resoluci žádána a očekávána býti má. Poněvadž pak J. M. Arciknížecí aby tento sněm co nejdříve k skončení svému přijíti mohl, toho by milostivě povděčen býti ráčil, protož J. M. jménem J. M. C. takové v smlouvě obsažené artykule v své milostivé a bedlivé uvážení vzíti a na ně nížepsaným způsobem milostivě se deklarirovati ráčil, té nádeje jsouc, že stavové markrabství Moravského s touto od J. M. Arciknížecí jménem J. M. C. vyšlou resoluci poslušně spokojeni a contentýrování budou.

A předně a nejprvé: Jakož se po J. M. C. toho žádá aby žádná poručení jménem J. M. C. z kanceláře J. M. C. České vydávána nebyla, kteráby proti zřízení zemskému, právům, svobodám, starobylým obyčejům a pořádkům markrabství Moravského čelela, a jestližebý kdy která vyšla, aby žádné moci a platnosti neměla: i pouéváždž J. M. C. bez toho stavům markrabství Moravského, že je při všech svobodách, právích pořádcích a zřízení zemském zachovati chtíti ráčí, přísahou svou se zavázati ráčil; tehdy ráčí J. M. Arciknížecí tolikéž toho při též povinnosti J. M. C. zanechávati. Jestližebý pak přes to kdy podobná poručení z přehlídnuti nějakého vyšly, tehdy J. M. C., kdyžby toliko J. M. Císařské takový nedostatek specifice v známost uve-

den i také shledán byl: ráčí to podle slušnosti k slušné nápravě chtítí přivéstí.

2. V druhém artykuli strany mírnosti v psaních a poručeních J. M. C. do markrabství Moravského vycházejících, J. M. C. na tom býti ráčí, aby podle slavných předkův svých dobrého chvalitebného příkladu postupováno a slušná mírnost užívána jako také osoba i každá pře v náležitou šetrnost vzata byla.

3. Třetí artykul strany obeslání právního a sročení obyvatelův markrabství Moravského do Království Českého J. M. Arcikníže ráčí toho při témž majestátu léta 1608 před Prahou stalém a vyměření v něm obsaženém zanechávati.

4. Co se čtvrtého artykule dotejče, aby žádný ouředník nejvyšší království Českého ani kdokoli jiný v témž království žádného z obyvatelův markrabství Moravského o žádnou věc, kterážby se jakýmkoli způsobem práva markrabství Moravského dotejkala, na závazek bráti nemohl a co týž artykul dále v sobě obsahuje a zavírá, J. M. Arciknížecí proti tomu býti neráčí.

5. Pátý artykul, aby žádný z obyvatelův markrabství Moravského jménem J. M. C. nebýval obsýlán z kanceláře České a kdyby se to i státi musilo, žádný přes dvě neděle při kanceláři zdržován nebyl a co se v témž artykuli více žádá: neráčí J. M. C. jakožto ten, kteréhož se tu obzvláště a ne kanceláře dotejče (poněvadž by se časem přihoditi mohlo, žeby J. M. C. tak velikými zemí a království svých se dotejkajícími věcmi s nejvyššími ouředníky a radami svými zaneprázdněn býti moci ráčil) k tak kvapné výpravě se moci zavazovati dáti. Však má se v tom dobrý řád naříditi, tak že žádný zůmyslně mimo slušnost a náležitost zdržován býti nemá, a když se tak obeslaný při kanceláři ohlásí, má před vyjitím těch čtrnácte dní předpuštěn, slyšán býti a za jakou příčinou povolán jest, má jemu oznámeno býti. Ale kdyby dvořská expedici k nějakému jistému času přivázána a limitována býti měla, to z nahoře dotčených příčin býti nemůže; pročež i slušná věc jest, aby v té příčině stavové se pánu svému důvěřili. Nebo i to se zaopatřiti má, kdyby která osoba z vzáctnějších obyvatelův ihned po jednou předpuštěna býti nemohla, že jí zatím k očekávání místo slušné a příhodné ukázáno

býti má; nicméně také přátelé od strany dožádání mají spolu s ní předpouštění býti.

6. V šestém artykuli o nařízení komisii v markrabství Moravském J. M. C. neráčí na tom býti, někoho v příčinách právních od pořádku práva odvozovati; a poněvadž by všelijaké potupné a k ourážce poctivosti se vztahující věci zběhnouti mohly, kdyby některý z komisařův zavržen býti měl a bez toho také odvolání od všelijakých komisii na soud zemský jednomu každému svobodné jest, ráčí toho J. M. Arc. při dotčeném odvolání zanechávati.

7. Na sedmý artykul, aby z kanceláře České do markrabství Moravského žádní listové otevření neb poručení svědčící buď o svědomí dání neb svědkův stavění neb listův kladení neb ven z země které osoby vydávání, neb v zemi obstavování neb na rukojmč brání, neb načkoli jiného k tomu podobného se vztahující, bez vědomí a dobrého zdání hejtmana země a stavův téhož markrabství nevycházeli, a kdožby koli je přinesl neb přibíjel neb užíval, aby o to trestán byl. Týmž způsobem také aby z kanceláře nevycházeli žádní mandátové pod jménem J. M. C. v věcích jich stavův se dotýkajících, lečby prvé od týchž stavův markrabství Moravského uvážení byly. Podobně také, aby gleitové žádnému dávání nebyli, leč s vědomím a dobrým zdáním téhož soudu zemského: a kdožby koliv gleitu jinším způsobem dosáhl, aby mu k žádné platnosti býti nemohl. Tolikéž aby se obyvatelům často psaného markrabství skrze dekrety neporoučelo, než bylo-liby co poroučení potřebí, aby se to skrze psaní J. M. C. dávalo; — J. M. Arcik: při tom všem tolikéž pozůstavovati ráčí.

8. Co se osmého artykule, strany volného vydávání mocných listův královských dotejče, J. M. C. to konečně, aby ihned bez odporův a odkladův proti taxi těch čtrnácti kop mišenských vydávány byly, milostivě zaopatření chtíti ráčí.

9. V devátém artykuli, strany při a rozepři v markrabství Moravském zběhlých, ráčí J. M. C. i také kancelář Česká J. M. v ně se jináče nevkládati, než jako od starodávna starobylý obyčej a právo téhož markrabství dopouští. Co se prokuratora komorního J. M. C. v témž markrabství dotejče, poněvadž týž prokurator J. M. C. přísahou zavázaným jest, za to mzdu služby své má, neráčí J. M. C. v této příčině v moc svou císařskou a královskou sobě sáhati dáti, avšak při tomto artykuli J. M. C. ráčí se tak zachovati,

že žádný slušně sobě jakou ztížnost pokládati příčinu míti nebude.

10. A jakož v desátém artykuli, aby žádné suplikaci a žaloby od poddaných obyvatelův markrabství Moravského při kanceláři České přijímány, nybrž jím na hejtmana zemského a soud zemský markrabství Moravského ukázáno bylo, se dokládá. Ačkoliv J. M. C. žádnému cesty k suplikování zavíratí moci neráčí, však nicméně té milostivé a konečné vůle býti ráčí, pořádkům chvalitebným žádné překážky nečiní, nybrž každou věc při tom právě, ku kterémuž svědčí, zanechati.

Pol. 140.

11. Jedenáctý artykul zůstává vedle smlouvy s stavy království Českého kromě že z toho, aby na náklad odvolávajícího se takové odvolání býti mělo, schází a J. M. C. k tomu také z nejvyšších úředníkův a soucův zemských markrabství Moravského do toho počtu osob, který při činění nálezu v témž markrabství za pořádek jest, povolávati ráčí.

12. Dvanáctý artykul podobným způsobem při tom se pozůstavuje, totiž, aby každá pře jak při městském tak i jiném právě ovšem zůstávala, však aby proti tomu všelijaké bezprávní zdržování a stran k outratám a škodám přivození při každém právě zůstaveno bylo.

13. Při třináctém artykuli nacházíme slušnou věc, aby ortelové jak v příčině promlčení aneb zanedbání appellací k vyššímu právu, a kdyžby v moc svou právní vešli, skrze appellaci potvrzení byli, průchod svůj v městech měli.

14. Strany čtrnáctého artykule již jest nahoře doloženo, že J. M. C. proti zřízení zemského markrabství Moravského, též jednoho každého z stavův téhož markrabství právům a svobodám a k čemu sice z moci královské a císařské právo mají, nic poručeti oumyslu býti neráčí.

15. V patnáctém artykuli, aby z kanceláře České lidem zadlužilým jak hojemství*) žádné dáváno nebylo, tak také proti nim právnímu processu překážka se nedála: ráčí J. M. C. v této věci jisté nařízení učiniti, aby se právu průchod svůj pustil a překážka se žádná nedála.

16. Co se šestnáctého artykule dotejče, jestližeby kdy o jaké poručení, z kanceláře vyšlé, kteréby se proti zřízení zemskému, právům, svobodám i jiným chvalitebným zvyklostem markrabství Moravského vztahovalo, odpor jaký vzrůstl,

*) „Hojemství“ jest čas obžalovanému dlužníkovi daný k rozmyšlení na odpověď na žalobu žalobníka; odklad.

ten aby byl rozsouzen J. M. C. a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, jak z království Českého i z markrabství Moravského, J. M. Arciknížecí toho při tom zanechati ráčí.

17. Sedmnáctý strany dosazení Místokanceliře Českého a osob v kanceláři České, ráčí J. M. C. té milostivé vůle býti a to milostivě naříditi chtíti, aby ouřad Místokancelírství dle starobylého obyčeje s jistým J. M. C. vědomím a vůlí dosazen, i také kancelář česká osobami hodnými a způsobnými bez rozdílu náboženství opatřena byla.

18. Osmnáctý: co se nápravy ortelův při ouřadu appellací J. M. C. dotýče, J. M. Arcik: toho při starobylé, raddám nad appellacemi zřízeným, instrukcí dané, zanechávati ráčí; aby pak na budoucí časy z všelijakých odporův sjiti mohlo, budou povinny města J. M. C. v markrabství Moravském municipalia svých práv, na kteréžby se každého času odvolavati mohly, týmž raddám nad appellacemi pro správu odvésti.

19. Devatenáctý: aby všelijací nálezové a výpovědi předešlých let na obyvatele markrabství Moravského vyšlé a při kterémkoli právě se nacházející, v nic obráceny a na budoucí časy k žádné platnosti, aneb k jakému příkladu a důvodu při sondu užívány býti mohly, poněvadž týž artykul v majestátu-léta 1608 jest obsažen, toho se všeho při tom zanechává.

20. Dvacátý: poněvadž v výš dotčeném majestátu jisté vyměření se obsahuje, jak s vyslyšením a na výpovědích zůstávajícími rozepřemi diti se a zachováno býti má, J. M. Arciknížecí toho tolikéž při tom pozůstavovati ráčí.

21. V příčině rukojemství, v kterémž tak jakž se v dvanáctém prvním artykuli dokládá, prelátí a města za J. M. C. nevyvazeni zůstávají, J. M. C. ráčí chtíti k spomožení z toho břemena takové prostředky vynaleznouti, že sobě prelátí a města co ztěžovati příčiny míti nebudou a nemají také k rukojemství donucování býti. Fol. 140. b.

22. Dvacátý druhý: strany dluhův na J. M. C. přivedení, s věřiteli podlé potřeby uznané jednání a věřitelům zápisův obnovení J. M. Arciknížecí v tom ve všem slušnou žádost uznávati ráčí.

23. Dvacátý třetí. Což se obeslání ven z země markrabství Moravského skrze púhony, důhony i jiné prostředky právní obyvatelům markrabství Moravského o jakoužkoli věc dotýče;

24. Dvacátý čtvrtý: aby obyvatelé markrabství Moravského i také poddaní jich k žádnému svědomí ven z země potahováni nebyli;

25. Tolikéž dvacátý pátý: aby v příčině statkův v království Českém koupených neb zdědilých neb sice změnou i jináče na sebe převedených od reversu k deskám složeného jistá taxa dána byla;

26. Podobně dvacátý šestý, aby privilegia království Českého znovu přehlídnuta a nalezla-li by se mezi nimi která, ještoby se na markrabství Moravské na díle, neb na všem vztahovala, stavům markrabství Moravského vydána byla a stavové markrabství Moravského stavům království Českého tím tolikéž povinni byli;

27. Dvacátý sedmý: aby do ouřadův, soudů zemského, dvorského, komorního i jiných tak dobře rodiči markrabství Moravského jako i rodiči království Českého, kdyžby toliko uscdli v království Českém byli, bráni bývali:

Při těchto pěti artykulích J. M. A. tak, jakž vyš psaná smlouva v království Českém učiněná to s sebou přináší, pozůstavovati ráčí.

28. Dvacátý osmý: Kdyžby někdo za nepoctivého skrze pořádný soud v kterékoli zemi k království Českému příslušející uznán a vyhlášen byl, nemá to jedné neb druhé zemi, nybrž nejprvé na J. M. C. vznešeno, od J. M. C. pak potom zemím v známost uvedeno býti.

29. Dvacátý devátý: v příčině míst a sedání mezi nejvyššími ouředníky a soudci zemskými království Českého a mezi hejtmanem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými markrabství Moravského;

30. Týmž způsobem třicátý strany nevkračování od jedné země druhé v řády, práva a svobody její, J. M. Arcik: ráčí tolikéž při jednom i druhém artykuli toho milostivě zanechávati, čehož všeho jakž se vypisuje J. M. Arcik: stavům markrabství Moravského dle ponížené žádosti pro správu a k odpovědi jich toho tajiti milostivě chtíti neráčil, zůstáváje všem stavům vši milostí náchylný. —

Když přečtena byla, podala se ku přečtení druhá J. M. resolucie na žádosti naše některé, s kterými v pondělí minulé ku panu Trautsonovi vypraveno bylo, a jest takto sepsána:

„Jeho milost Arciknížecí Pan Maximilian Arcikníže Rakouský etc. Pán náš milostivý ráčil jest tomu všemu mi-

lostivě vyrozuměti, co jsou stavové markrabství Moravského mimo předešle již zavřené artykule a punkty opět znovu J. M. A. přednesli.

Předně: Co se plnomocenství J. M. Arc., kteréž od J. M. C. sobě dané míti ráčí, aby jeho hodnověrné Vidimus stavům markrabství Moravského pod pečeti J. M. Arc. dán i také v čas nastalé potřeby original propůjčen byl, dotejče J. M. ráčí chtíti takového plnomocenství vidimus pod pečeti svou jím stavům dáti, ano také pokudžby toho potřeba ukazovala i originalu propůjčiti.*)

Za druhé: Aby všechny privilegia a svobody zemské podlé smlouvy, kteráž se léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. Císařem Rudolffem slavné a svaté paměti a zmocněnými od pánův stavův království Českého z strany jedné a J. M. Císařem nynějším, pánem našim nejmilostivějším, na onen čas čekancem království Českého a vyslanými a zmocněnými markrabství Moravského z strany druhé, stala a majestátem J. M. Císaře Rudolffa se jmenuje, kdyžby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále Českého přišli od J. M. C. znovu potvrzeny byly, a aby při starém landffrydu pozůstaveno bylo a J. M. C. toliko obzvláštním listem královským, že takový landffryd ve všem sobě oblíbovati i také zdržeti chtíti ráčí, k tomu milostivě přiznati ráčil. J. M. C. ráčí chtíti tomu, což jest tak strany obnovení privilegií připověditi ráčil, dosti učiniti, jako také i požádaný list co nejdříve zhotoviti dáti. Fol. 141.

Třetí: Aby J. M. C. stavům markrabství Moravského na 20.000 zl. k žádosti J. M. C. roku minulého na válečné generální ouřady svolených, též regiment knechtův, tisíc koní verbovaných a na větším díle do království Českého poslaných, že to privilegiím a svobodám jejich na žádnou ujmu býti nemá, obzvláštní a rozdílné reverse dáti ráčil: J. M. C. ráčí chtíti takové reverse neprodleně zhotoviti dáti a vyšpsaným stavům milostivě k rukám odvésti poručiti.

Čtvrté: Strany skládání vín v městech, o které mezi stavy vyššími a městy od dávního času rozepře jest, aby v tom obějí strana skrze J. M. Arc. anebo pokudžby pro některé slušné příčiny toho se státi nemohlo, skrze J. M. C. jisté k tomu nařízené komisáře mezi tímto časem a nejprvé příštím vinobraním vyslyšání a výpovědi podělení býli: ráčí J. M. Ar. o to J. M. C. se vší pilností pohledávati, aby J.

*) Viz na hoře str. 25. pozn.

M. C. takovou rozepři co nejdříve před osobou svou sročiti, aneb komisáře své k tomu naříditi ráčil: Za tím pak i s městy o to jednati chtíti ráčí, pokudžby k tomu přivedeny býti mohly, aby za tím až do skončení té rozepře vyšším stavům toho nezbraňovaly.

Páté: Že v kancelářích J. M. C. knížectví Slezské markrabství Moravskému v titulích se představuje, to aby J. M. C. při týchž kancelářích zastaviti a napraviti ráčil; neráčí J. M. A. aby taková stavův žádost naplněna byla, na sobě nic sjíti dáti.

Šesté: Strany Ubrmanův a komisii o hranice mezi královstvím Uherským, arciknížectvím Rakouským a markrabstvím Moravským: ráčí J. M. C. chtíti to milostivě započiniti, aby taková komisii co nejdříveji k skutečnému vykonání přivedena byla.

Sedmé: Strany obnovení a dosazení ouřadův v městech, při této věci, čímž se jest tak J. M. C. zakázati ráčil, ráčí chtíti tomu dosti činiti.

Osmé: Aby J. M. C. věřitele své co nejdříveji spokojiti a obyvatele markrabství tohoto z rukojemství za J. M. C. vyvaditi ráčil; J. M. Arc. ráčí chtíti v jednání této věci při J. M. C. na osobě své a pilnosti nic sjíti nedati.

Deváté: Jakož nás stavové za to žádají, aby J. M. C. na milostivě upuštění od pokut ztracení statkův majestát dáti ráčil, J. M. C. ráčí chtíti to, což jest tak připověditi ráčil, skutečně naplniti, čeho z všeho J. M. A. stavům markrabství Moravského pro zprávu a k odpovědi tajiti chtíti neráčil, zůstávaje jim vši knížecí milostí náchylný Maximilian etc.“

Fol. 141. Když přišlo na artykul strany skládání vín v městech ohlásili se Brňané, že k milostivému předložení J. M. Arciknížecí povolili k tomu, aby osoby ty z stavův, které v městě bydlejí, mohly letos vína svá do sklepův složiti proti reversu podobně jako minulého roku.

Ač pak kolí v jedné i druhé resoluci vlastnosti jazyku Českého zachováno není a skrze to něco taky zatíněle postaveno jest, avšak vědouce, že tu nesešlo nic Arciknížetem, než panem z Lobkovic toliko, který zlý vykládač jest, nechťeli jsme se na tom zastavovati, než přijali jsme je, a panu z Kunovic jakožto tomu, který klíče od svobod má k schování je odvedli: Sám Arcikníže předešlých dnův ztěžoval sobě do něho, že tomu srozumívá, že jináče ty věci překládá, než mu jest poručeno. Čten zatím přípis psaní J. M. C. učiněného strany Krnovského knížete, v tato slova:

„Nejmilostivější Císaři! Nemůžeme před V. C. M. ve vsí poniženosti toho tajiti, že jest nám při tomto sněmě po spolu shromážděným od J. M. pána markraběte Brandeburského a knížete Krnovského psání dodáno, kteréž co v sobě obsahuje, aby jste tomu lépeji vyrozuměti moci ráčili, V. C. M. jeho hodnověrný výpis, jakož také aby jste což jest od nás J. M. za odpověď dáno, vědomost plnějši míti ráčili, V. C. M. týmž způsobem přepis takové odpovědi naši odsýláme a poniženě V. C. M. prosíme, že nás v milostivé paměti a to tak zaopatřiti ráčíte, aby takovými a podobnými zprávami země tato s jinými příležicemi zeměmi neb knížaty v sousedství našem bydlícími v nedorozumění náké, z kteréžby potom něco jinšího povstati mohlo, uvedena nebyla. V. C. M. se v tom i ve všem jiném poniženě a poddaně porúčena činíce s tím V. C. M. v ochranu Pánu Bohu poroučíme. Datum v městě Brně při sněmu obecním ve středu po památce sv. Bartoloměje léta 1612.

K. B. H. P. Pr. Ry. Vy. z M. J. M. C. St. M. Moravského.“*)

Za tou příčinou pak tak krátkými a mírnými slovy a s referiřováním se na inclusi zavířino jest, že se nám nevidělo, cizí věci na sebe táhnouti a s biskupem Vídenským na ten čas ještě v zbytečné odpory se dávatí.**)

Potom přijat jest hejtman Šveinbeck za obyvatele, jakož k víčerou dva jiní: Storkhorner, Rakušan, a Sebolt, Prušák.

V tom vstoupily mezi nás osoby ku panu Lvovi vy-

*) To jest: Kněz, Biskup, Heitman, Páni, Preláti, Rytířstvo, Vyslání z Měst J. M. C. Stavy M. Mor.

**) Biskup Vídenský byl kardinal Khlesl, narozen 1553 ve Vídni, kdež jeho otec, protestant, pekařem byl. V 16. roce věku svého obracen na víru katolickou Jezuitem Šererem získal sobě neobyčejným nadáním ducha svého přízeň vídeňského dvoru, stal se 1589 administrátorem biskupství Vídenského a 1614 skutečným biskupem, 1616 kardynalem. Co direktor tajné rady císaře Matyáše, který bez jeho rady a může se říci bez jeho vůle ničeho nečinil, měl veliký vliv na politické poměry a záležitosti zemí Matyášových, z kterýchžto obzvláště země koruny české těžké příčiny měly do něho si ztěžovati. Žerotín jej nazýval druhým Granvellon a měl on zajisté mnoho podoby s ním. Ouklady, které arciknížeti Ferdinandovi Štyrskému strojil, pohuuli toho, že jej bez vědomí nemocného císaře Matyáše na hradě ve Vídni zatknul a na tyrolský hrad Ambras odvésti dal. Teprvé 25. ledna 1628 navrátil se zase do Vídně a zemřel ve Vídenském Novém Městě 1630.

pravené a hned za nimi v patách přišli poslové Opavští, kterým ukázáno místo jako onehdá a promluveno k nim ode mně dosti obšírně, summovně však k tomu cíli, že jsme přednešení jich onehdejší v uvážení svém měli a přijímající to vděčně od pánův stavův knížectví Opavského, že jsou vedlé návěští v Olomouci jim daného netoliko osoby jejich mezi nás vypravili, než taky některé výtahy a výpisy svobod svých nám odeslali. Předně J. Mtem z toho že děkujeme, dále pak jich pánův poslův prosíme, aby při svém mezi ně navrácení J. M. naše přátelské a volné služby oznámili a J. M. na to ubezpečili, že vedlé předešlého zakázání svého ve všem tom, cožby tak v věcech svých před sebe s vědomím a dobrým zdáním naším před sebe vzíti ráčili J. M. nikoli opustiti nemíníme: Ač jsme pak na jiném nebyli, než ty věci nám od nich odvedené přehlídnouti, je podlé zůstání Olomouckého s nimi vážiti a dále se na něčem jistém s nimi snést, avšak, že sami na to myslí svou přijíti mohou, že, poněvadž jsou se téměř při skončení a závírce sněmu tohoto při nás ohlásili a nás mnohými a velice důležitými věcmi zanešené našli; že nám na ten čas možné není, k tomu postačiti a ty věci všechny v tak bedlivé rozjímání, jakžby sice náleželo, vzíti: Nicméně že předce jsme je na zmínce měli a rozmlouvající mezi sebou o ně, že jsme za nejlepší usoudili, poněvadž sice za jinými podstatnými příčinami k J. M. C. jisté osoby vypravujeme, abychom to taky při nich nařídili, aby J. M. za složení roku mezi námi a knížaty a stavy Slízskými k vyslyšení te rozepře o knížectví Opavské a konce jí učinění žádali. Pánům stavům pak knížectví Opavského žebychom radili, aby oni totéž učinili a o vypravení poselství v té příčině k J. M. mezi sebou co nejdříve se snesli, a kdyžby to tak při sobě za dobré uznali, aby mi skrze pána hejtmana svého o tom věděti dali; neb že i já poručení mám o jistém dni, kdybychom se do Prahy dostatí mohli, jemu návěští dáti, tak aby při jednom a též času shledání naše spolu s námi státi se mohlo. Kdyžbychom to potom na J. M. C. obdrželi, tu teprv bychom se o osoby mezi sebou snesli, kterýmbychom všechny ty věci naše i jejich přeběhlouti poručili a vyhledávající ony, s čím bychom obstáti mohli, toho potom k provedení pře a spravedlnosti naší bychom užili. Mimo to, poněvadž nemalé věci těmito pomínutými časy, jakž od knížat a stavův Slízských tak i od vlastních jejich spolu-

oudův měšťanův Opavských je potkaly, že se nám za dobré vidí, aby to při té jízdě na J. M. vznesli a poslové naši že budou od nás poručeno míti, v čemby jim koli radní a napomocni býti mohli, aby jich nikoli neopouštěli, nybrž tak se jich a ne jinak než jako vlastních našich domácích věcí ujímali. Děkovali za takovou deklarací a že toho chtějí svým principálům v známost uvéstí a schvaliti se ohlásili. Když jsem je potom vyprovázel přes soudnici pověděl jsem jim, že odpověď psaná i taky výtah z psaní knížete Ministrberského, o kteréž jsme se před tím snesli, aby jim vydán byl, panu Hynkovi ode mně se odvede, aby to s sebou do Opavy vzal. —

Když jsme zase zasedli, pan Petr Sedlnický povstav s tovaryši svými dal zprávu, že jsou se vedlé poručení našeho zachovali, ku panu Lvovi došli a předloživše mu jménem našim, že poněvadž přečinění jeho proti stavům více a více přibývá, že nemůžeme jeho více napotom na závazku zanechat, že jsou oni jej z něho propustiti a na nový podlé kterého by se ná rathouz dostavil, vzíti chtěli: ale on že jest slibiti nechtěl, nybrž že se v pláč dal a jaký mu se posměch za služby jeho a pana otce jeho zemi činěné od pánův stavův děje, že jest nařikal, ohlašujíc se při tom že pokudž jest, je buď tím psaním panu Berkovi učiněným neb jiným jakým mluvením urazil, že chce rád jim satisfactií dáti, toliko kteráby bez ublížení poctivosti jeho byla. Uslyševše to, poněvadž se pán kardynál ještě od Arciknížete nenavrátil a pán komorník nejvyšší taky na horu nepřisel, aby taková obzvláštní a veliká věc nebyla bez přítomnosti tak vzácných osob vážena odložili jsme ji k rozjímání, ažby mezi nás přišli a mezi tím kázal jsem se navrátiti na artykule panské a rytířské, kteříž jsou uváženi Suplikacie pak i všechny jiné věci, které při tomto sněmu pro spíchání J. Mti Arciknížete dokonále zavřiny býti nemohly, odloženy jsou až do soudu příštího Brněnského, davše páni stavové tu moc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, aby je při témž čase zavřiti a skončovati mohli, nejinač, než jakoby toho sami přítomni byli.

Dostali se mezi tím mezi nás pán kardynál i pán komorník a když jest opáčena zpráva osob ku pánu Lvovi vyslaných, nemálo se tomu podivili a protož sstoupivše se každý stav obzvláštně, uradili jsme se, aby k němu znovu ty osoby vyslány byly s tužším napomenutím a předložením,

aby sám sobě dalšího posměchu a hanby nečinil, nebo že jsou páni stavové dobře to uvážili, co před sebe berou, ale on že se právu protiví a poněvadž pořádkův povědom jest, že může souditi, co takový za obyčej potkává a co jeho potkati může a tak s tím odešli.

My pak dali jsme se v promlouvání o posly, kteříby k J. M. Císařské vypraveni býti měli a snesl se stav panský o pána kardynála a o mně, stav rytířský o pána písaře nejvyššího a pana Petřvaldského. Co by jim pak za instrukci dána býti měla, dáno soudu v moc, při čemž taky zavřino, aby soud nastávající Brněnský pro to poselství odložen nebyl.

Fol. 142 b. Přednesl jsem taky strany pána komorníka nejvyššího, poněvadž zprávu dává, žebychom mu měli nemálo dlužní býti, aby s ním oučet o to činěn byl, k čemuž stavové povolili a jsou k tomu voleny osoby z stavu panského: pan z Šleinic a pan Bedřich Sedlnický; z rytířstva: pan Dembinský a Victorin Freiburger, ti že se s ním sjeti mají před soudeem Tříkrálským, takové sečtení učiniti, nejvyšším pánům ouředníkům a soudeům zemským to přednésti a na čem oni zavrou, to že má stále býti.

Když jsme v těchto jednáních byli, navrátili se naši vyslani od pana Lva s oznámením, že předece na svém stojí a že již ne pláčem odpovídá, než mnohem hrději než prvé mluví; ad partem pak některým potom pověděli, že tak špičatá slova jim dával, že ku podivu, a že aby stavy více nezjitřili, ani připomínati jich před nimi nesměli. Pročež když ta věc v uvážení vzata, tak jsou se tím pohnuli všickni, že ani jednoho nebylo, kterýby se jináč přimlouval, než aby k němu opravdově přikročeno bylo: a protož poručeno jest zase těm osobám, aby k němu i s Brňany po třetí došly, a bez dalšího napominání a překládání jako prvé aby mu oznámil pan Sedlnický, že jest poručení J. Mti pánův stavův, aby slíbil, že se na rathouz postaví a slíbilby, aby zůstalo při předešlém. Pakliby slíbiti nechtěl, aby se obrátil k Brňanům a pověděl jim, že budou věděti, co mají činiti: a tu hned aby ho Brňané dali na vůz jeho vsaditi a na rathouz dovéztí dali. A poněvadž v té příčině byby již věznem zemským, aby ho dali hlídati až do zejřejšího dne, kdež J. Mti ráčí dále strany osoby jeho, jak by opatřena býti měla, naříditi.

V tu pak chvíli, poněvadž se již pžipozdívalo, poslán jest k J. M. můj bratr (měly poslány býti osoby ze všech

stavův, ale pro ušetření J. M. vypraven jest tento jako J. Mti komorník) a poručeno mu, aby J. Mti oznámil, jak se stavům s panem Lvem vede a poněvadž za tou příčinou není možné J. Mti odpovědi dnešního dne dáti, že J. Mti žádají, aby ráčil milostivé shovení až do zejtrejšího dne míti, při kterémž že J. Mti jakkoli ráno ráčí ohtíti odpověď dána bude. Vrátil se zase a oznámil, že J. M. ráčí dobře s námi spokojen býti a že žádati ráčí, aby zejtra o šesti hodinách mohl odpraven býti; a poněvadž nám oznámil, že Lva při dvoře nalezl, jest mu poručeno, aby zase k J. Mti došel a J. M. prosil, aby mu ráčil poručiti domu svého prázdnu býti. Ale učinil to J. Mti prvé, než tento tam došel, a tak nebylo potřeby s J. Mti o tom mluvit. Mezi tím čteny odpovědi Rakušanům dané a jsou tyto:

Dolním.

„Pozdravení a služby naše V. M. a vám vzkazujeme, Urození Páni páni, Urození a stateční Páni Rytíři, Slovní a opatrní páni Vyslani z měst Arciknížectví dolních Rakous, páni přátelé a sousedé nasi zyláště milí, dobrého zdraví na Pánu Bohu V. M. a vám věrně žádáme.

Psaní V. M. a vaše pod rozdílnými daty, kteráž jste nám tohoto i minulého roku učiniti ráčili, jsou nám, Biskupu, Hejtmanu a všem čtyřem stavům markrabství tohoto při tomto sněmě obecním shromážděným dodána a přednešena, z kterýchžto, že v tom předešle začatém a až posavád pevně a v cele zdržaném dobrém srozumění, náklonností a sjednocení trvati a zůstávati ráčíte, jsme rádi a s vděčností porozuměli, nejsouce na jiném než i z naší strany podobně se k V. M. a vám toho odměňovati a v též dobré correspondenci a jednotě jakž dosavád tak i napotom státi a k V. M. a vám podlé náležitosti se chovati.

Doslechli jsme také z zprávy a relací nám učiněné, co v sobě ti spisové, kteréž jste nám odeslati ráčili, obsahují: kteréž poněvadž odpovědi obšírné žádné nepotřebují, toho při tom zanecháváme a děkující V. M. vám, že jste nám o těch věcech oznámiti ráčili, tolikéž se V. M. a vám v tom zakazujeme, že jakž jsme se až posavád, když co takového na nás od V. M. a vás vznešeno bylo, všelijak podlé nejvyšší možnosti naší a potřeby Vti. a vaši, Vti. a Vás se ujímali, tak že i na potom, kdyžby toho další potřeba na-
stala, učiniti rádi chceme. Jakž pak, když jsme z psaní V. M. a vašeho, jehož datum 16 Martii léta tohoto, porozuměli,

Fol. 143.

že jste při J. M. Arciknížeti Maximilianovi Rakouském, pánu našem milostivém, toho vyhledávati ráčili, aby resoluci J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího V. M. a vám danou, přidáváním pečeti své Arciknížecí milostivě ztvditi a upevniti ráčil, toho jste však obdržeti moci neráčili. Ačkoli nejsouce od V. M. a vás za to žádání, však šetřice příležitosti této, kterouž při přítomnosti J. M. Arciknížecí zde na ten čas máme, nepominnli jsme toho J. M. skrze osoby nařízené přednésti a přimlouvající se J. M. za to žádati, aby k vyhledávání V. M. a vašemu přistoupení milostivě ráčil. Načež jest nám odpověď dána, že jest J. M. přes tři měsíce mezi V. M. a vámi býti ráčil, a že jste toho ničeho na J. M. vznášeti neráčili, a kdyby jste i vznášeti byli ráčili, žeby J. M. jiné odpovědi mimo předešlou dáti moci neráčil, pročež že J. M. nám se v tom milostivě omluvena činiti ráčí. Co se pak Sedmíhradských a Uherských věcí dotejče, poněvadž od toho času, jak psaní V. M. a vaše vyšlo, již ty všechny věci k upokojení svému z požehnání Božího přišly, nemáme V. M. a vám v té příčině co komunikovati, než že předce v své nařízené hotovosti stojíme a i dále na to myslíme, kterak bychom sebe i vlast naši J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu zachovali, a v čas potřeby nastalé V. M. a vám, jakož se téhož podobně od V. M. a vás nadějeme, pomocí svou přispěti mohli. Podlé toho před V. M. a vámi netajíme, že jsme při tomto sněmě obecním s J. M. arciknížecí jakožto plnomocníkem. J. M. C. všechny své věci z daru a milosti Boží na dobré míře postavili, tak že jakž předně Pánu Bohu, tak za tím i J. M. arciknížecí děkovati se povinni býti známe, a když příčina se nám k tomu dá a příložitost k tomu sloužiti bude, nepomineme i dále, cožbychom soudili, že by jste rádi o věcech našich vyrozuměti ráčili, s V. M. a vámi se zdělití a to vše v známost uvazovati. S tím V. M. a vám na všem dobře a šťastně se miti vinšujeme. Datum v městě Brně 29. Augusti anno 1612.“

K. B. H. P. Pr. R. etc.

Horním p. Rakušanům.

„Pozdravení a služby naše etc. Psaní V. M. a vaše, v kterémž nám přípisý psaní od pána Palatina království uherského přijatých, odesýlati i také, co se v těch příčinách J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu i tolikéž J. M. C. Maximilianovi Rakouskému, pánu našemu milostivému k odpo-

vědi v známost uvéstí ráčili, oznameňovati ráčíte, jest nám při tomto sněmě obecním dodáno. Kdež předně V. M. a vám z takového sdílení se s námi dotčenými novinami přátelsky a služebně děkujeme a V. M. a vám se podobným způsobem toho odměňovati zakazujeme. Podlé toho pak před V. M. a vámi netajíme, že jsme i my podobným způsobem od svrchu psaného pána Palatyna též noviny a výstrahu dostali a hned o tom, jakž J. M. C. tak i pánům Místodržicím v království Českém oznámili a odpovědi, že v nastalých nebezpečenstvích a příčinách opuštění býti nemáme, dostali. Poněvadž pak Pán Bůh z milosti své ty rozbroje již upokojiti a nás v větší bezpečnosti postaviti ráčil, máme naději k J. M. Božské, že i na další čas milostivě žádostivý pokoj zachovati ráčí. Pakli by se k čemu jinému dále schylovati chtělo, nechtěli bychom toho před V. M. a vámi tajiti, nýbrž podlé sjednocení a dobrého srozumění našeho k V. M. a vám se chovati. Při tom pak před V. M. a vámi tajiti nemůžeme, že jest nám toho přítomného času sněm obecní od J. M. C. položen a na místě J. M. C. J. M. arcikníže Maximilian, pan bratr J. M. nejmilější, s plnomocenstvím k němu vypraven, kterýž již mezi námi ode dvou nedělí zůstávati a podlé plnomocenství sobě daného věci sněmovní tak řídití ráčí, že máme z čeho J. M. Arcikn. děkovati. Nebo netoliko to, což tak předešle v království Českém mezi námi a stavy téhož království zjednáno bylo a dalšího snešení J. M. C. potřebovalo k konci šťastnému přivéstí, než také i jiné věci naše domácí na dobré míře postaviti jest ráčil, tak že na tom všem volně přestati a na ten čas dosti míti můžeme. Jsouce pak tím jisti, že V. M. a vy o vašich věcech, když jim Pán Bůh prospěch dáváti ráčí, rádi slyšeti ráčíte, nechtěli jsme toho před V. M. a vámi zatajiti, jsouce i napotom totéž činiti hotoví a V. M. a vám všelijaké příjemné přátelství a služby prokazovati volní. S tím se V. M. a vám na všem dobře a šťastné míti vinšujeme. Datum v městě Brně při sněmu obecním ve středu po památce sv. Bartoloměje léta Páně 1612.⁴

Fol. 143 b.

K. B. Hejtnan, Páni, Preláti, Rytířstvo etc.

Skončováno s městy o berně, kterou se uvolily na mnohé naše předkládání mimo jiné berné z koní a z poddaných vložití na každý dům 6 zl. šacunku, čehož učiní něco přes 15 tis. zl. Dosti dlouho jsme o to s nimi oustrk měli; naposledy předce na tom zůstáno.

V tom se vrátili vyslaní naši a dali zprávu, že vida pan Lev, že zbyť není, předce naposledy slíbil rukou dáním, že se na rathouz dostaví, jakož pak učinil potom. Protož ouřadu poručeno, poněvadž již poctivost jeho strážcím jest, aby nebyl hlídán, a aby žádnému hájeno nebylo, k němu docházeti. A tím odložen jest sněm do zejtrku do pěti hodin ráno. Čtena taky snešení stavu panského na artykule panské a prelátské, k nimž jsou jiní stavové přistoupili. Artykulův od stavu rytířského podaných odloženo do soudu a poněvadž tito všickni artykulové uváženi pro krátkost času nemohli v spis náležitě uvedeni býti, stalo se snešení toto:

Aby ti artykulové obecní všickni, o nichž se při tomto sněmě snešení a zavření stalo, při ouřadu nejvyššího písařství od osob přísežných a to poněvadž soud zemský svato Kunhutský blízko jest, mezi tímto časem a týmž soudem sepsány a při zasednutí téhož soudu hned první den J. M. k přehlídnutí předneseny byly a mezi tím časem aby sněm nebyl tištěn, toliko odpověď. A J. M. páni stavové tu všecknu věc v moc J. M. nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským dátí ráčili. O pobožnosti artykul aby také doložen byl předně.

Štvrtek, 30. srpna.

Mezi pátou a šestou sešli jsme se nahoru, ale že hodiny šli příliš napřed, nebylo ještě tolik. Čteno nejprve psaní J. M. C. strany pana Lva učiněné v tato slova:

„Nejjasnější a Nejnepřemoženější Římský Císaři, Uher-
ský a Český králi a Pane Pane náš nejmilostivější. V. C. M. služby své věrné a poddané s náležitou uctivostí vzkazujeme a výborného zdraví na Pánu Bohu upřímně žádáme. Nej-
milostivější Císaři! V. C. M. ve vši ponížené poddanosti v
známost uvozujeme, kterak jsme té celé nádeje byli, že ten
nárek, kterýmž jsme od pana Maximiliana Lva z Rožmitale
a z Blatné nevinně dotčeni, jsme při tomto příjezdu mezi
nás Nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a Pána Pana
Maximiliana Arciknížete Rakouského pána bratra V. C. M.
nejmilostivějšího, na místě V. C. M. jakožto plnomocníka k
tomuto sněmu vypraveného skrze osobu J. M. a prostředek
mezi námi obraný a od nás všech oblíbený netoliko k míst-
nému uvážení, než také k hodnému trestání a nám nápravy
učinění přiveden bude. Ale mimo všecku naději naši ráčil
jest Jeho Arciknížecí milost předkládaje příčiny některé a

to takové, kterým jsme slušně místo u sebe dáti musili, tu věc s sebe složití a jakž tomu z příležitostiho zpisu a odpovědi od J. M. Ar. nám podané šířeji vyrozuměti ráčíte, na V. C. M. znovu nám ukázati. Poněvadž jsme pak na svědomí J. M. Arciknížecí, kteréž sobě nejvíce ku překážce bráti ráčil, a na něž jsme se nejvíce ohledali, stisknouti dale nescháli, nepozůstává nám nic jiného, než k V. C. M. se zase obrátiti a jsouce nám nemožné, tak vysokého nároku na sobě dále nechati, V. C. M. poníženě žádati, aby jste podlé nádeje od J. M. Arc. nám dané, v času od J. M. vyměřeném tu věc buď osobně neb skrze komisaře k tomu nařízené a zmocněné před sebe vzíti a jí spolu s námi konec jednou učiniti ráčil. Poněvadž pak týž pan Lev nepřestával až posavad podlí zpráv nám daných rozličnými řeči hanlivými, ale což více jest, i psanými svými, kteréž jeho vlastní rukou psaná jsme dostali, přílišně urážlivými nás dotýkati a hyzditi; nemohouce my již toho déle trpěti a tak velikého zlehčení a krivdy snášeti i také se jemu tím způsobem jako prvé důvěřovati, přinuceni jsme k tomu, abychom jej na rathouz dali až do skončení té pře, pod závazkem cti a víry dodrželi. Že pak mezi tím čas soudu zemského svato Kunhutského, když v tomto městě držán býti má, se přibližuje a on pan Lev klíče od desk zemských k ouřadu nejvyššího sudství náležité až posavad za sebou máje, témuž soudu zemskému, kterýž bez odevření desk podlí starobylého řádu zahájen a držán býti nemůže, překážku by učiniti mohl, tak jak se to již prvé jednou stalo, skrze což kdyby podobně jako i předešlý postní, kterýž za příčinami podstatnými k odkladu přijíti musil, tolikéž k odložení přišel, nemalé chudých vdov a sirotekův nařikání i jiným obyvatelům na spravedlnosti jejich zkrácení by se státi musilo: Protož V. C. M. za to poníženě žádáme, že psaním svým císařským a královským jemu panu Lvovi o tom poručení učiniti ráčíte, aby takové klíče od desk zemských nevyhážejte však z rathouzu skrze toho, komužby se toho důvěřiti mohl a chtěl, z domu svého vyzdvihna buďto mně hejtmanu aneb osobě té, na kteréž by jste se V. C. M. ustanoviti a k tomu naříditi ráčili, odvedl, tak aby soud průchod svůj míti a lidé k spravedlnostem svým přicházeti mohli. Co nás pak dále od toho pana Lva potkalo, a jakou jest k nám vážnost a poslušnost zachoval, nepochybujeme, že to vše V. C. M. J. M. Ark., jakž jsme to vše J. M. v poníženosti přednesli, v známost uvéstí ráčí, jakž i my skrze

vyslané své, kteréž aby k V. C. M. od nás vypraveny byly, jsme se usnesli, V. C. M. známo podlé jiných věcí učiniti nepomineme. S tím se V. C. M. v milostivou císařskou a královskou lásku, milost a ochranu poníženě a poddaně poručena činice.

Datum v městě Bině při sněmu obecním ve středu po památce svatého Bartoloměje. Léta Páně 1612.“

K B. H. P. P. R. a V. z M. J. M. C.

Oblíbili je sobě stavové a porúčili na čisto přepsati a s ním vypraviti.

Potom jsem svolal stav panský, jakž pány starožitné tak vnově přijaté a podal jsem jim níže psaných

Artykulův, podlé kterýchžby se v přijímání nových pánův řídití měli.

Fol. 144. b.

Jich milosti Stav Panský následujícíe v tom šlepějí a příkladův slavných pánův předkův svých a obmýšlejíce to, kudyby vzácnost stavu jejich zachována a v svém starodávním zvýšení a zvelebení zůstavena byla, tak aby skrze vtírání se mezi ně osob lehkých a nezasloužilých řád a stav jejich nebyl zlehčen a v tu potupu, která se v některých jiných zemích spatřuje, uveden, jsouce sobě přijímáním do stavu svého svobodní; ráčili se o tyto níže psané artykule společně sněsti a v tom se mezi sebou zavázati, aby nevyslovačujícíe z nich nikoli, buď pro přízeň neb lásku, buď pro oužitek jakýkoli, buď pro jinou, kterážby vymyšlena býti mohla, příčinu ruku nad nimi držeti a je s potomky svými nynějšími i budoucními rody panskými v své celosti a pevnosti ostříhali:

Předně a nejprvé: Aby žádný do stavu J. Mtí přijat býti nemohl, kterýžby nebyl osoba rytířská, dobře zachovalá a zasloužilá, jakž při pánu zemi a při stavu panském, tak aby ctné chování a zasloužení mělo předeek před bohatstvím a přízní.

Za druhé: Aby, kdožby tak podlé rodu a zásluhy své přijat býti mohl, byl povinnen při nejmenším ukázati při přijímání do stavu panského osm štítův rodu svého rytířského a starožitného, čtyry po otcí a čtyry po materi, totiž dva dědy a dvě báby, čtyry pradědy a čtyry prabáby.

Za třetí: Aby žádný nemohl přijat býti, lečby při uzavírání strany přijetí jeho bylo osob panských přítomných léta svá a statky majících v počtu nejmeně dvaceti, a když

by větší počet jich na tom se snesl, aby přijat byl a teprv do lavic uveden.

Čtvrté: Aby žádný nebyl přijímán ihned po první žádosti, než aby mu to bylo odloženo do dvou, do tří let, jakžby toho potřeba a příčiny ukázaly.

Páté: Aby každý bez výminky byl povinnen, učiniti přísahu níže psanou v tato slova:

„Já N. na tom přísahám, že od dnešního dne chci řád a stav panský vedle obyčeje a práva koruny České a země Moravské velebiti a vedlé jiných pánův ve všem slušném a spravedlivém státi, sám sebou ani s dětmi svými, ani od nás erby posílými až do třetího kolena pánům a rodům starožitným v jich obyčejích nepřekážeti, ani se nad ně tříti, ani toho s potomky svými vyhledávati, nýbrž se ve všem spolu s erby svými chovati podlé nařízení panského na sněmě léta 1608 v městě Brně při času sv. Bartoloměje držaném, stalého a reversu Královského. Tak mi Bůh pomáhej i všickní svatí.“

A kdož by ji neučil, aby přijat býti nemohl.

Šesté: Byl-liby do země který cizozemec stavu panského přijat, a bylby v prvním neb druhém koleně, aby touž přísahu byl povinnen vykonati; totéž se rozuměti má na Slezáky a Lužičany.

Sedmé a naposledy: Kdožby v království Českém přijat byl a zde mezi námi místo míti chtěl, aby to vše týmž způsobem podnikati povinnen byl, lečby přísahu týmž způsobem prvé v království Českém učinil.

Toto jsme pak sobě obzvláštně při těchto artykulích vyměnili: Vidělo-liby se nám kdy k nim co přičiniti, aneb nové artykule přidati, abychom to učiniti moc měli.

Po přečkání jsou schváleny a dány místopisaři k přepsání do paměti zemských, ač někteří chtěli, aby byla učiněna zvláštní kniha paměti panských; ale vyvedl jsem je z toho oznámiv jim, že jest to ozvláštní prerogativa stavu panského, aby svého stavu věci do rejstra zemských zapisovati dali, ješto stav rytířský toho nečiní, majíce své obzvláštní knihy, ovšem však jiní stavové.

Čtena pak suplikacie pana Lva z rathouzu, kterouž vždy na svůj starý šlak*) nastupuje a při tom vychování žádá, v tato slova:

*) Šlak zde znamená tolik co stopa šlapěje, viz Jung. slov. IV. str. 478.

„Vysoce důstojnému a osvícenému knížeti a pánu, panu Františkovi kardynálovi z Dytrychšteina a biskupu Olo-mouckému a J. Mtem všem čtyřem pánům stavům markrab-ství Moravského.

Vysoce důstojné a osvícené kníže a Pane pane švagře mně milostivě a láskavě příznivý, Vti urození páni páni, ve-lební páni preláti, urození a stateční páni z rytířstva, páni vyslaní z měst J. M. C., páni ujcové švagrové, bratři a přá-lelé moji zvláště milí, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych V. V. K. M. a Vtem věrně rád. Jakož jsem včerejšího dne podlé poručení Vti všech čtyř pánův stavův markrab-ství Moravského na rathouz se postaviti musel i nemajíce já nač se vychovávatí a majíce já prvé statek skrovný, k tomu taky předešle jsem půl třetího léta v arestu byl, k ne-malým škodám jsem přišel, tak že kdybych měl dýle zde na rathouzu na závazku zůstávati, musel bych do konce o všecko přijíti a snad na staré kolena s manželkou a synem svým žebrákem zůstati. V. V. K. M. a Vti všech čtyř pánů stavův pro Pána Boha prosím, že se jak na spříznění rodu mého s vzácentými rody Vti i taky obstarání věk můj na věrné a platné služby dobré paměti pána otce mého též i mé Vtem a vlasti této činěné milostivě ohlídnouti a mne z závazku a z rathouzu propustiti ráčíte. Jestliže jsem Vti budto tím psaním nebo jakým promluvením z nerozmyslu svého v času urazil, chei to V. V. K. M. a Vtem všem čtyřem pánům sta-vům náležitě napraviti, cožby jednom bez ublížení pocti-vosti mé býti mohlo, a což tak na tuto poníženou žádost mou učiniti ráčíte, jak se toho V. V. K. M. a Vtem svými povolnými službami každého času odsluhovati zakazují, za milostivou a láskavou odpověď V. V. K. M. a Vti služebně prosím.“

V. V. K. M. a Vti povolný služebník

Maximilian Lev m. p.

Jest k odpovědi napsáno na suplikaci, že J. Mti ani k jedné ani k druhé žádosti povolávati moci neráčí; strany pak vychování zjevně jest odepříno, aby se odtud neuvedla zvyklost nějaká a příklad tento jiným nesloužil; než ad partem dáno návštěi Brňanům, aby ho zakládali na týden 20 zl., že jím bude z obecních peněz oplaceno.

Když jsme tak chvála Pánu Bohu se vším již na ho-tově byly, posláno jest bylo po čtyřech osobách z vyšších stavů a po dvou z druhých k Arciknížeti a žádáno, aby

ráčil dovoliti, aby stavové mohli k J. Mti přistoupiti; potom pak J. Mti oznámiti, že stavové z té ponížené lásky, kterou k J. Mti mají a jsouce vděční příjezdu J. Mti mezi ně a té práce, kterou s nimi po tento čas ráčil vésti J. M. patnácte tisíc zlatých darují, jsouce té důvěrné k J. Mti naděje, že více na náchylnost stavův, než na tak skrovnou sumu peněz ohlídnouti se ráčí. Z našeho stavu byli posláni pan Jiří Volí Krínecký z Ronova, pan Adam Liček, pan Bedřich Sedlnický, pan Hynek z Vrbna; z rytířstva: pan Kryštoff Blekta, pan Jindřich Zahradecký, pan Petr Vojsko a pan Vilím Munka Prokurator; z prelátův: pan*)

Pol. 145. b.

sufrikan a převor svatotůmský, a z měst dvě osoby všickni z ubee, což proto se stalo, poněvadž byla komise honorabilis, aby tudy byli počtění. Vrátili se zase s mnohým poděkováním a tak jsme potom k J. Mti šli. Vyšel zase proti nám až dolu téměř nejvyšší komorník, vítali nás jmenem Arciknížete; Pan Trantson již byl odjel. Čekal Arcikníže v přední světnici; promluvení bylo krátké; oznámeno toliko, že jsouce již s odpovědí na milostivé přednesení J. M. C. hotovi, žádáno, aby J. M. neráčil sobě stížití, zase v to místo, kde prvé mezi nás přijíti a takové odpovědi doslechnouti.

Ochotně se k tomu ozval, a že vděčen toho jest, že jsme se již o jistou odpověď snesli, a že rád mezi nás dostaviti se chce; a tak jsme J. Mti tím pořádkem jako prvé vyprovodili.

Když pod baldakyn na stoliici připravenou zasedl, žádali jsme J. Mti na místě pánův stavův, aby proti J. Mti nebylo, aby snešení naše čteno býti mohlo, a tak je pán Mistopisař četl v ta slova, jak do sněmu vešla.

Po přečtení podal mi je Mistopisař a já J. Mti Arciknížecí; J. Mt. pak přijímaje s odkrytím hlavy ode mně, dodal ho panu z Lobkovic, který J. Mti po pravé ruce stál, a co ode mně mluveno bylo, vykládal. Potom jsem řeč učinil, kteráž vedlé obyčeje per periodos na německo od dotčného pána komorníka překládána byla. Summa toho mluvení byla tato: Že J. Mt. když dále odpověď naši bude J. Mti přednesena, ráčí z ní vyrozuměti, o jaké snešení k milostivým žádostem J. M. C. skrze J. M. při začátku sněmu předloženým jsou se stavové mezi sebou namluvili a jaké svolení J. M. C.

*) V textu jest zde místo prázdné.

učinili: ač jsme se pak všelijak o to starali, aby pokudž ne k všemu, aspoň k většinu dílu toho, což propositie v sobě zdržuje přistoupení a v tom svou poddanou povolnost k J. M. C. ukázati mohli; svšak že jsou žádné cesty k tomu vyhledati neuměli, protož že jakž J. M. C. předně ve vší poníženosti se omluvena činí, tak že J. M. pokorně prosí, aby ráčil je u J. M. C. omluviti a nemožností jich J. Mti předložiti. Dále pak že přijímajíce s velikou vděčností práci, kterou jest J. M. na sebe příjezdem svým mezi ně, tolikéž bytem svým dosti prodloužilým ano i jinou opravdovou péčí přijíti ráčil, že J. Mti za to poníženě děkují, zakazujíce se J. Mti zase toho obecně i obzvláštně svými každého času poníženými a povolnými službami odsluhovati. A poněvadž vidí a vědí, že J. M. ráčí na tom býti odsud odjeti, že předně J. Mti Božského opatrování a průvodu k cestě J. M. vinšují, za tím pak poníženě prosí, aby je J. M. Císařské pánu jich nejmilostivějšímu k milostivé ochraně a lásce Císařské a Královské poručena učiniti a sám tím pánem jich milostivým zůstávati ráčil.

Odpověděl na to velmi přívětivě německy a skrze pána komorníka česky a potom oznámil, kteří J. M. nevyprovodí, aby J. M. ruky podali, což jsou také učinili.

A s tím jest sněm dokonán, z čehož Pán Bůh rač pochválen býti, šťastně a bez všeliké roztržitosti, tak že i Arcikníže s námi spokojen býti ráčil a stavové s J. Mti tolikéž.

Po zavření sněmu ráčil hned na vůz vsednouti a ke mně na Rosice k obědu přijeti.

D o d a t k y.

1890

Ze smlouvy učiněné mezi Cís. Rudolfem II. a Arciknížetem Matyášem ve středu po sv. Janu Křtiteli léta 1608, na základě které pak smlouva r. 1611 mezi stavy Českými a Moravskými učiněna jest; klademe zde místa, která se odstoupení Moravy týkají:

„A jakož jest tolikéž pan bratr náš nejmilejší na spolu s zmocněnými od stavův markrabství našeho Moravského vedlé jejich ponížené a pokorné prosby snažně za to žádal, abychom k tomu se milostivě nakloniti, stavy téhož markrabství z poddanosti, správy a panování našeho propustiti a aby J. L. jakožto čekance království českého sobě za pána a po smrti J. L. kohokoli jiného z domu našeho Rakouského za ochránce až do vyjití našeho z tohoto světa vzítí mohli, povoliti ráčili: kdež my, ohlídažce se na takovou J. L. i zmocněných téhož markrabství snažnou a poníženou žádost a prosbu, s radou stavův království našeho Českého k tomu milostivě povoliti a stavy markrabství Moravského poddané naše věrné milé z povinnosti a poddanosti propustiti a aby sobě J. L. jakožto čekance a budoucího krále Českého za pána vzítí mohli (avšak neodtrhující se ani nyní ani na budoucí časy od koruny království Českého), milostivě jsme k tomu povoliti ráčili, s tímto při tom doložením, pokudžby se pánu Bohu všemohoucímu pana bratra našeho nejmilejšího J. L. z tohoto světa prvé nežli nás povolati líbilo, aby sobě kohokoli jiného z slavného domu našeho Rakouského za ochránce vzítí a jemu se poručiti mohli s touto a znamenitou výminkou, aby po vyjití našem i J. L. pana bratra našeho nejmilejšího z tohoto světa již jmenování stavové markrabství Moravského, viděloli by se panu Bohu všemohoucímu nás dědici mužského pohlaví pořádně v stavu manželském zplozenými obdařiti, žádného jiného, kromě toho, kterýby z nich králem Českým byl, za pána sobě vzítí nemohli a moci neměli; jakž pak na to

všecko revers od nás sobě daný mají, jehož datum na hradě Pražském v neděli ocltab sv. Víta, léta 1608, kterýžto revers i do sněmu slovo od slova vepsán jest. Však nicméně, poněvadž toto povolení k dokázání milostivé naší péče a lásky k týmž stavům markrabství Moravského od nás se stalo, ráčíme sobě to při tom zachovávatí a vyhrazovati, abychom mezi tytuly svými markrabství Moravské klásti a dokud bychom od téhož tytule dobrovolně upustiti neráčili, markrabím Moravským jako prvé se psáti mohli. A poněvadž se tíž stavové markrabství Moravského do jistého času a jistý na hoře oznámený způsob samou toliko správou a panováním od království Českého s naším milostivým povolením oddělují, nebude moci jakž kancelář Česká, tak komory i apellací obyvatelům téhož markrabství vyššího i nižšího stavu nic poroučeti až do budoucího se zas pod touž správu navracení. A jak a pokudby jí, nevykračující z práv, z pořádku, svobod, privilegií a obyčejův svých starobylých, podnikati a poddaní býti měli, jistého a dokonalého s králem a stavy království Českého snešení a namluvení mimo kteréž nemají výše potažení býti. Za kteroužto příčinu všechna jich obsylání jak právní tak i jiná všelijaká, za jakoubykoli příčinou vyjiti mohla, též sročení, commissie právní, pře vyslyšané a na výpovědi zůstávající a jakékoli jiné jich ven z markrabství Moravského ku právu potahování, minouti a zastavena býti mají, aby tak všechna správa, gubernací a panování J. L. jakožto čekanci a budoucímu králi Českému (potud, pokud králi Českému s témž markrabství poroučeti přísluší) zůstati a přináležeti mohla, bez všelijakého se v to skládání, jakž jmenovaných kancelářů tak i všech jiných soudcův zemských, ježtoby k tomu jaké právo předstíratí chtěli a mohli. A jakož jsou tíž stavové toho při nás ponížně vyhledávali, aby všelijaké výpovědi a nálezy, které jsou na obeslání a sročení osob z markrabství Moravského v tomto království proti týmž osobám docela a dokonale přetřeny a vymazány byly, i poněvadž jsou takové výpovědi a nálezové již jednou v moc svou právní vešly, jich při tom pozůstavovati ráčíme, však s tou při tom znamenitou výminkou, aby na budoucí věčné časy obyvatelé markrabství Moravského před žádné soudy do království Českého potahování nebyli a žádným vymyšleným způsobem nebývali krom samého odvolání na krále o náрек poccivosti, kdyžby však též odvolání nálezem soudu zem-

ského markrabství Moravského schváleno a potvrzeno bylo, nýbrž jestližeby se komu z čeho vina dávala, aby z toho byl před právem markrabství Moravského vedlé pořádku téhož markrabství obviněn a tam souzen a rozsouzen býti mohl. Když pak k tomu přijde, že stavové častopsaného markrabství pod budoucího krále Českého správu a panování J. M. zase se dostanou, mají jim všechna jich privilegia, svobody, práva, pořádky, dobré, chvalitebné a starobylé obyčeje a zvyklosti, kterýchkoliv od předešlých králův Českých a markrabův Moravských dosáhli a oni sami neb předkové jejich v užívání jich byli, ihned znovu od budoucího krále spolu se všemi jinými, kteréžby jim v nově od J. L. pana bratra našeho nejmilejšího za panování J. L. nadány byly, zouplna potvrzeny býti, však s tou při tom výminkou aby ke škodě předešlým smlouvám, svobodám a závazkům a předešlému sjednocení království Českého s markrabstvím Moravským nebyly a býti mohly, jakož podobně i stavové království Českého nic takového, cožby týmž smlouvám, svobodám, závazkům na ujmu bylo, sobě a budoucím svým jednati nemají a nemohou, leč by se z obou stran z toho propustili a aby jedna i druhá země co takového sobě zjednati mohla, snešení jisté a dobrovolné mezi sebou učinili, a pokudžby mimo takové snešení jedni neb druzí co toho sobě vyjednali neb z milosti naší a J. L. dostali, nemá to žádného průchodu, platnosti ani moci míti nyní a na budoucí časy. Co pak se privilegií a svobod, kteréž se stavův téhož markrabství dotýkají a na ně jakýmkoliv způsobem se vztahují a mezi svobodami království Českého buď na Karlštejně neb při dčkách se chovají, dotýče, ty mají skrze jisté osoby od stavův téhož království na nejprv příštím sněmě k tomu volené a nařízené bedlivě vyhledány a k žádosti stavův markrabství Moravského přepsány a v hodnověrných výpisech co nejdříve jim vydány býti. A jakož jsou zmocnění od stavův markrabství Moravského nás za to poníženě žádali, abychom jim revers generální z kanceláře České na to, což tak od nich na milostivé žádosti naše při sněmích obecních a sjezdích od peněz i lidu svolováno bylo, aby to jejich privilegiím, svobodám, nařáním, dobrým a chvalitebným pořádkům a zvyklostem na škodu nebylo, vydati poručiti ráčili; na takovou žádost jejich ráčíme chtíti ihned to naříditi, aby takový revers generalní bez odkladu a průtahů vydán a odveden byl. Kdež také jsme o to s zmocněnými markrabství

Moravského milostivě a pilně jednati a za to jich, poněvadž jsou obyvatelé téhož markrabství k milostivé žádosti naši po tato všecka léta v zemi i ven z země za nemalé summy, kteréž jsme se z nevyhnutelné potřeby vdlužiti ráčili, vedlé nás v rukojemství se stavěli a za nás z poddané lásky slibovali, aby ty všecky summy peněžité na místě týchž stavův k zaplacení na sebe přijali, se vši pilností žádati ráčili, čehož jsme však vedlé jistých od nich předložených příčin na nich obdržeti nemohli. I poněvadž nám na tom, aby takové břemeno s nás sňato bylo, nemálo záležití, na tom jsme se ustanoviti ráčili, abychom takovou žádost naši všem stavům markrabství Moravského při obecném sněmě, kdykoli od nich držán bude, přednésti dali a cobykoliv těch dluhův a komu na jaké termíny povinnováno bylo, vyhledajíce to, poznamenání jim toho odeslali.“ atd.

Ostatek smlouvy týče se biskupství Olomúckého, hranic mezi Moravou, Rakousy a Uhrami a amnestie všem přívržencům Matyášovým.

List, kterým Cís. Rudolf II. stavy Moravské z povinnosti a poddanosti propouští:

„My Rudolf druhý z Boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král, arcikníže Rakouský, markrabí Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabí. Oznamujem tímto listem všem vůbec a zvláště tu, kdež náleží: Poněvadž každé vrchnosti křesťanské nejvíce o to se starati a bedlivou péči a práci vésti náleží, aby poddaní, kteříž jí od Boha k opatrování a správě svěřeni a poručeni jsou, netoliko při stálém a bezpečném pokoji, než pod šťastným a pohodlným panováním a ochranou zachováni byli, tak aby milosti a lásky vrchnosti své užívajíce z ní se těšiti, Bohu z ní děkovati a více a více růsti a vzdělávati se mohli: protož i my znajíce v tom věc slušnou býti a chtíce, aby obyvatelé markrabství Moravského, poddaní naši věrní milí, tolikéž milosti naší, kteréž jsou sobě od začátku panování našeho až dosavad mnohými, věrnými, platnými a znamenitými službami a pomocemi, zvláště těchto pominulých let v čas války proti nepříteli Turku vedené na nás dobře a hodně zasloužili, oučastni býti mohli k dokázání k nim skutečné lásky a opravdové péče, milostivě jsme se k tomu nakloniti a k žádosti jich, jakž i nejjasnějšího knížete pana Matyáše, arciknížete Rakouského, knížete Burgundského,

Štyrského, Korytanského a Virtemberského, hraběte Tyrolského, pana bratra našeho nejmilejšího, kterémuž jsme z bratrské náchylnosti království Uherské a arciknížectví Rakouské odevzdati a postoupiti ráčili, povolení naše královské, aby pro uvarování mnohých budoucích nesnází a nevolí jistší a bezpečnější jich statkův a poddaných jejich a tak celé země Moravské opatření, výš psaného pana bratra našeho nejmilejšího, jakožto voleného čekance království Českého do živobyčí jeho za pana a po smrti jeho, ačbychom my jej živností přechkali, kohokoli jiného z domu našeho Rakouského za ochránce, neodtrhující se však od království Českého, k němuž od starodávna jakožto oud přední a hlavní připojení a v ně vtělení jsou, vzítí a pod panování J. L. aneb ochranou kohokoli jiného z domu našeho až do smrti naši zůstávati mohli, s dobrým rozmyslem a radou našich věrných milých a zvláště stavův království Českého jsme dāti ráčili.

Za kteroužto příčinou, aby to bez ublížení povinnosti své, kterouž k nám, jakožto k králi a pánu svému zavázání jsou a bez urážky své dobré cti a dobře zachovalého jména učiniti mohli, obyvatelé markrabství Moravského všech stavův, vyšších a nižších obecně a obzvláště ze vši a všelijaké poddanosti, povinnosti a závazků propouštíme, osvobozujeme, prázdna a svobodna činíme, tak aby nám nyní i na budoucí časy v ničemž a ničímž povinni a zavázání nebyli. Však kdyby nás pán Bůh z tohoto světa podle neproměnné vůle své svaté povolati ráčil, mají tiž obyvatelé a stavové markrabství Moravského zas pod správu a panování budoucího krále Českého, buď že by byl z dědicův našich, až by nám pan Bůh budoucně v stavu manželském které dāti ráčil, buď že by výš psaný pán bratr náš nejmilejší jakožto volený čekanec království Českého, jestliže bychom bez nich z světa sešli, na stolicí královskou dosedl, se navrátiti a jemu všelijakou poddaností a povinností, však bez ublížení a ujmy práv, svobod, řádův, nadání, obdarování, dobrých a starobyklých chvalitebných obyčejův svých, zavázání byli.

Kdež pro větší toho jistotu a bezpečnost k listu tomuto pečet naši císařskou přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v neděli ocltab sv. Víta, léta tisícího šestistého osmého a království našich Římského XXXIII., Uherského XXXVI., a Českého též XXXIII.“

Smlouva učiněna mezi stavy českými a moravskými léta Páně 1611, a dopisy této smlouvy se týkající.

I.

Psaní od stavův Českých, v němž stavy Moravské k obeslání generálního sněmu vyzývají.

„Vysoce důstojnému Knížeti a osvícenému Knížeti, urozeným Pánům, Pánům, velebným a ctihodným Pánům Prelátům, urozeným a statečným Pánům Rytířům, slovutné a vzácné poctivosti Pánům z Měst všem čtyřem Stavům Markrabství Moravského, Pánům milostivým, Pánům Ujcům, Bratrům a Švagrům a Pánům Přátelům našim, zvláště milým společně neb rozdílně. V nepřítomnosti JMti Pána hejmana Místodržicimu Páně k odevření a spěšnému vyřízení.

Vysoce důstojný Kníže a osvícený Kníže, urození Páni Páni, Velební a ctihodní páni Preláti, urození a stateční Páni Rytíři, slovutné a vzácné poctivosti Páni z měst, Páni nám milostiví, Páni Ujcové, Bratři a Švagrové a Páni přátelé naši zvláště milí, V. K. Mti a C. Mstem a vám služby své hotové a přátelské i všechno dobré s vinšováním od Pána Boha všemohoucího požehnání jeho svatého vzkazujem.

A podlé toho, tejsna nečiníme, že my všickni tři stavové Království tohoto Českého u velikém počtu nyní na Rathouze starého města Pražského shromáždění, patříce na nynější veliké znamenité a neslýchané škody, kteréž se jim a ubohým poddaným jejím v mnohých krajích, zvláště pak v Menším městě Pražském od toho lidu Pasovského nevinně daly a každodenně ještě dějí, jsouce z povinnosti své přirozené tím hnutí, abychom netoliko tak nešlechetné, nevážené a pravě tyranské předsevzeti již dotčeného lidu zastavili, a je od vlasti naší milé odvrátili, nýbrž také toto slavné a starožitné Království v lepším, stálém a bezpečném způsobu zůstávati a napotom řízeno býti mělo, o to se společně při sněmu obecním namluviti, sněsti a s pomocí Boží k šťastnému konci přivesti se snažili, za to jsme JM. Cisařskou Krále a Pána svého nejmilostivějšího ve vši náležité účtivosti poníženež prosili, aby pro již dotčené veliké a nevyhnutelné potřeby, kteréž žádného odkladu neboližto průtahu trpěti nemohou, k tomu milostivě nakloniti a sněm generální a veřejný, k němužby se vyslaní ze všech, království tomuto vtě-

lených zemí, s plnou mocí taky vypraviti mohli, ihned k jistému a krátkému termínu totiž ku pondělku po provodní neděli nejprve přisti na hrad Pražský podlé starobylého chvalitebného obyčeje a pořádku rozepsati a položiti ráčil, tak aby celé království, hlava s oudy svými, mohla náležitými prostředky od svých těžkých nemocí uléčena a uzdravena býti, v té poddané a nepochybné naději, že tato všech tří stavův království Českého slušná, vysoce potřebná a křesťanská žádost při J. M. C. Králi a Pánu našem místo a průchod svůj míti bude, s tím dalším doložením, jestliby v této tak ponížené, a jakž dotčeno, spravedlivé žádosti oslyšení býti měli, že J. M. C. milostivě znáti ráčí, žeby stavové pro odvrácení zhouby dokonalé od království tohoto z přinucené potřeby sami k témuž času týž generální sněm rozepsati dáti museli.

I oznamujeme V. K. M. a VMtem a vám, že jest JMC. k již dotčené žádosti a vyhledávání našemu milostivě povolit, a sněm veřejný neb generální k výše jmenovanému termínu rozepsati poručiti ráčil, jakž tomu z příležitostiho exempláře vytištěného téhož rozepsání, kterýž i v městech Pražských s podpisem ruky a přitištěním pečeti JMC. starobylým obyčejem v místech náležitých již přibit jest, šřeji vyrozuměti ráčíte a vyrozumíte. Kdež majíce my to na obzvláštním pilném a bedlivém pozoru, abyste JMti všickni páni stavové markhrabství Moravského, jakožto království tohoto nej přednější oud, tolikéž k takovému generálnímu sněmu své vzácné vyslané a posly z příčiny té vypraviti ráčili a vypravili, že jste se toliko od správy JMti nynějšího panujícího krále Českého, a ne od budoucích králův a koruny této na onen čas odděliti ráčili a oddělili; ano že tím jisti jsme, (žádné nejmenší pochybnosti nemajíce,) než že tolikéž spolu s námi a jinými k království tomuto příslušejícími zeměmi dle našich starodávních kompaktat a smluv všelijakých cest a prostředkův, nimižby všecko zlé zastaveno, odvráceno a naproti tomu politický řád pro zachování důstojenství a vzácnosti slavného tohoto království a jemu vtělených zemí v lepší a bezpečnější i stálejší způsob uveden a ustanoven býti mohl, vyhledávati a obíratí upřímně a sku-

tečně pomoci ráčíte a pomůžete, k čemuž věčný a všemohoucí Pán Bůh své svaté požehnání uděliti nepochybně ráčí.

Protož V. K. M. a VMti a vás za to služebně a přátelsky žádáme, že pro již oznámené tak důležité a podstatné příčiny k tomu se skloniti, a jak výš dotčeno k uloženému dni, jmenovitě pondělnímu po neděli Quasimodogeniti nebo-ližto provodní své vyslané s plnou mocí ke všemu tomu jednání, coby k dobrému, užitečnému a prospěšnému koruně této a zemím vtěleným in genere et specie sloužiti a vzta-hovati se mohlo, sem mezi nás laskavě a přátelsky vypraviti ráčili a vypravili: jakž pak k V. K. M. a VMtem a vám té celé důvěrné a konečné naděje jsme, že tato naše služebná, přátelská ano i slušná a celému království tomuto a osudům jeho vysoce potřebná a užitečná žádost své místo míti a s ochotnou myslí naplněna bude.

O kterémžto našem V. V. M. a VMtem a vám učiněném psaní neopominuli jsme JMti králi Uherskému a čekanci království Českého, jakožto markrabí Moravskému panu našemu milostivému pro vědomost poníženě v známost uvésti. A s tím se službami našimi přátelskými a vřdycky hotovými V. V. M. VMstem a vám poručena činíme, a na všem dobře a šťastně se míti vinšujeme. Datum při společném nás stavův na rathouze Staroměstském shromáždění v sazometnou středu léta 1611.

II.

Volba poslův.

Na list ten, jenž stavům na sjezdu obecném v Brně dne 19. dubna předčten byl, učinili stavové následující sněšení:

„Jakož jsou JMsti páni stavové království Českého skrze psaní své, kteréž s vědomím JMti Královské, JMtem pánům stavům markrabství Moravského učiněné jest, vyhledávati a za to žádati ráčili, aby JMti vzáctné prosby své s plnomocenstvím k sněmu generálnímu do království Českého vypraviti ráčili a JMt královská, aby žádost týchž pánův stavův království Českého naplněna byla o tom v psaní svém JMti pánu hejtmanu učiněném milostivě poroučení ráčí: Protož JMti páni stavové uznávajíce věc slušnou a potřebnou býti k též jizdě do Prahy dožádati jsou se ráčili J. K. M. p. Františka kardynála z Dytrychšteina, biskupa Olomouckého; však poněvadž J. K. M. pro nedostatek zdraví svého neráčí moci tak naspěch se do Prahy vypraviti, ráčí JMti

toho JKMTi na vůli zanechávati, kdykoliv J. M. knížecí příležitě a možné bude, aby se za J. Mti pánem hejtmánem a jinými vypraviti ráčil, a podlé J. M. K. naříditi jsou ráčili.

Z stavu panského:

Pana Karla Staršího z Žerotína a na Dřevohosticích, Rosicích a hradu Prerově, hejtmána markrabství Moravského, JMti krále Uherského a čekance království Českého raddu a komorníka.

Pana Ladislava z Lobkovic na Šternšteině, Neuštátě, Rybnicích a Holešově J. M. C. římského raddu, též JMti krále Uherského a čekance království Českého tejnou raddu a komorníka a nejvyššího komorníka markrabství Moravského.

Pana Jeronýma Václava hrabě a svobodného pána z Turnu a na Vlasaticích.

Pana Jiříka hrabě a svobodného pana z Hodic a Volbramic na Plavči, Tavikovicích a Rudolci JMti krále Uherského, a čekance království Českého raddu a komorníka.

A pana Jana Jetřicha z Kunovic na Ostrově a Klínovicích.

Z stavu prelátského:

Kněze Ondřeje Hortensia, opata Velehradského.

Kněze Zykmanda Kohele, opata Louckého.

Kněze Benedykta Waltenbergkerga, opata Zábřdovského.

Kněze Jana Vincenta Barnabeusa, převora Sv. Tůmského.

Z stavu rytířského:

Pana Jana Čejku z Olbramovic, na Polici, Syrovicích a Bystřici, nejvyššího písaře markrabství Moravského. Pana Vilíma Dubského z Třebomyslic, na Novém Městě a Dačicích.

Pana Michala z Hrádku a na Novém Zámku.

Pana Jindřicha Zahradeckého z Zahrádek na Višnovím a Hobzi, sudího práva menšího v kraji Brněnském.

Pana Václava Vaneckého z Jemničky a na Valši JMti Královské firschnaidera.

Pana Volfa Zykmanda Jankovského z Vlašimě na Budči a Slatině purkrabího zemského markrabství Moravského.

Z měst:

Ondřeje Obeslava z Olomúce.

Jiříka Hovoria z Brna.

Melichara Sprengle z Znojma, a

Martina Leopolda z Jíblavy.

Kterážto již nadepsaní a zmocnění páni poslové mají se ihned neprodleně, a což nejdříve možné do Prahy s jistým plnomocenstvím od JMti pánův stavův daným vypraviti a při témž generálním sněmě toho všeho, což by k zachování království Českého, též také k dobrému a užitečnému markrabství tomuto, a jiným k tomuž království připojeným zemím sloužilo, vyhledávati, jednati a zavíratí nápomocni býti. Avšak JMti páni stavové v tom se JMstem pánům vyslaným důvěřovati ráčí, že ničehož toho, cožby proti svobodám, pořádkům a starobyílým zvyklostem čelilo, předsobe bráti, aneb nějakých zbírek na JMti svolovati dopouštěti neráčí. A poněvadž jsou snad již prvé někteří z JMti pánův zmocněných, kteříž v Praze zůstávají ráčí, něco toho až posavád již uvažovati začítí ráčili, aneb napotom a dříve nežli všickni nařízení páni zmocnění aneb větší díl z JMti tam příjezdem svým dostačiti moci budou, uvažovati a zavříti ráčí: na tom jsou se JMti páni stavové snéstí ráčili, pokudžby již co takového, jakž dotčeno, zjednáno, neb zavříno bylo, jakoby všickni páni zmocnění naši společně toho přítomni býti ráčili, beze všeho umenšení, tak jakž zmocnění, týmž pánům poslům a zmocněným našim od nás dané, to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá. Také, jestližby od často psaných pánů poslů a zmocněných našich, kteříž při témž generálním sněmu budou co takového potřebného a zemi této a pánům obyvatelům markrabství Moravského obzvláštně užitečného se přednášelo, poněvadž zmocnění od JMti pánův stavův týmž pánům poslům in genere se dává, ráčili se JMti na tom snéstí, aby oni páni zmocnění bezpečně praviti a jistiti moci ráčili, že to od JMti pánův stavův in particulari sobě poručeno míti ráčí, k tomu netoliko povolovati a JMstem v moc dávati ale také to pro pamět zapsati poručiti jsou ráčili.

Na outratu JMtem pánům poslům a zmocněným od J. JMti pánův stavův z peněz zemských ode dne výjezdu JMti zase do navrácení svoleno. JMKnižecí pánu kardynálovi po 300 zl. počtu Moravského, JMti pak pánu hejtmanu a jiným podlé předešlého do Vídně vypravování aby dáváno bylo.“

Dále snesli se páni v příčině té na těchto dvou člancích:

1. „Poněvadž pan Jan Jetřich z Kunovic do Prahy k sněmu generálnímu jedním pánem zmocněným nařízen jest,

má klíč od svobod zemských, kterýž za pánem zůstává, panu Jiříkovi Bruntálskému z Vrbna, ode pána zatím odveden býti, tak aby, jestližeby v tom čase něco při svobodách zemských vyhledávati potřebi bylo, k nim přístup býti mohl, a při navrácení panském zase domů má nadapsaný pan z Vrbna panu Janovi Jetřichovi z Kunovic ten klíč zase navrátiti.“

2. „A jestližeby toho potřeba nastala, a od JMti pánův posílův a zmocněných výše psaných z Prahy o některé svobody zemské nebo dekrety aneb i jiné věci při svobodách zemských složené, psáno bylo, aby se vyhledaly a cožby k té tractatii k tomu sněmu generálnímu potřebného se našlo, aby in originali od týchž svobod vydáno a po jednom obyvateli země této do Prahy pánům zmocněným odesláno bylo.

Těž také nejvyšší pán písař markrabství tohoto, cožby se koliv v knihách neb registřích zemských, kteréž pod správou a ochranou svou má, k té věci potřebného a užitečného se najíti mohlo, aby to s sebou pro všelijaké připadnosti a nastalé potreby také vzíti nepomíjel.

A poněvadž nejvyššímu pánu písaři, jsouce také jedním zmocněným pro šetrnost toho ouřadu nesluší a se netrefí, k přednášení a dodávání k rukám v příčinách případných, knih a jiných věcí potřebných, vystavati, aniž snad pro jiné práce takových věcí v nastalé příčině k přednášení vyhledávati postačiti by nemohl; pročez ráčili jsou JMti o tom naříditi a poručiti, aby Jan Jiří Humpolecký z Rybenska, písař práva menšího zemského markrabství Moravského vyzdvihnouce a přijmouce k sobě některé registra a jiné věci zemské, kteréž jemu z soudnice zemské Olomoucké od pána místopísaře podlé poznamenání nejvyššího pána písaře odvedeny býti mají, také do Prahy se vypravil a v tom, cožby jemu od JMti pánův zmocněných vyhledávati anebo přednáseti a k rukám dodávati poručeno bylo, ku pomoci nejvyššímu pánu písaři bedlivě pracovati nápomocen byl, jemuž na outratu od výjezdu jeho až do navrácení na každý den po osmi zlatých počtu Moravského z peněz zemských dáno býti má.“

III.

Smlouva mezi Jich Milostmi pány stavu království Českého z jedné a Jich Milostmi pány zmocněnými od J. Mti p. stavův Markrabství Moravského z strany druhé léta Páně 1611 ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého na Apoštoly na hradě Pražském při sněmě obecním a generálním vykonaná;

„Léta Páně tisícího šestistého jedenáctého, ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého na apoštoly, mezi námi Adamem z Sternberka, na Bechyni J. M. Císařské raddou a nejvyšším purkrabím Pražským; Adamem Mladším z Valdšteina na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích a Dymokurích, J. M. C. raddou a nejvyšším sudím království Českého a dvoru Jeho Milosti nejvyšším stolmistrem; Jiřím z Talnberka na Jankově a Nemyšli, J. M. C. raddou; Teobaldem Švihovským z Ryzmberka a z Švihova a na Horáždovicích J. M. C. raddou a kráječem; Joachymem Ondřejem Šlíkem z Holejče, hrabětem z Pasaunu a z Lokte, na Švajanech, nejvyšším berníkem království Českého, Janem z Klenového a z Janovic, na Zinkovech a Zitíně J. M. C. raddou a nejvyšším písařem království Českého; Purkartem Točником z Křinic na Prostiboři a Křinicích J. M. C. raddou a podkomořím království Českého; Janem Lúkavským z Lukavice a na Zámrsku J. M. C. raddou; Kašparem Kaplířem z Sulevic na Milččině, Veticích a Neustupově, J. M. C. raddou; Symeonem Humburkem z Humburka, kanclířem Starého Města Pražského; Jiříkem Švikem z Lukonos a mistrem Valentínem Kochánem z Práchev z Nového Města Pražského, jmenem a na místě všech tří stavův království Českého, jakožto k tomu nařízení z jedné; — a námi Františkem z Boží milosti Římského kostela tytule sv. Sylvestra kardinálem z Dytrchšteina, biskupem Olomouckým, knížetem, královské kaply České hrabětem, J. M. C. tejnou raddou, též J. M. C. jako i JMti krále Uherského, Českého království a zemí dědičných protektorem; Karlem Starším z Žerotína, na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově, hejtmanem markrabství Moravského a J. Mti krále Uherského a Českého raddou a komorníkem; Ladislavem z Lobkovic na Šternšteině, Neuštátu, Rybnicích a Holešově, J. M. C. raddou a J. Mti krále Uherského a Českého tejnou rad-

dou, komorníkem a nejvyšším komorníkem markrabství Moravského; Jiřím hrabětem z Hodic a Olbramovic, na Plavči, Rudolci a Tarikovicích, J. Mti krále Uherského a Českého raddou a komorníkem; Janem Jetřichem z Kunovic, Ostroze a Kunovicích; Janem Čejkou z Olbramovic, na Polici, Syrovicích a Bystřici, nejvyšším písařem markrabství Moravského; Vilímem Dubským z Třebomyslic, na Novém Městě, Jimramově a Dačicích; Jindřichem Zahradeckým z Zahrádek na Višňovím, Třtěnici a Hobzí, sudím práva menšího zemského markrabství Moravského v kraji Brněnském; Václavem Vaneckým z Jemničky na Valči a Vanči, J. Mti krále Uherského a Českého mundšenkem; Zykmundem Volfem Jankovským z Vlašimě na Dolní Slatině a Budči, purkrabím zemským markrabství Moravského, i na místě všech jiných spolu s námi ze všech čtyř stavův markrabstvím Moravského zmocněných, z strany druhé; — stalo se snešení a narovnání jisté a dokonalé a to takové:

Jakož jest Léta Páně tisícího šestistého osmého ve středu po sv. Janu křtiteli nejjasnější Kníže a Pán, pan Rudolf druhý, z Boží milosti volený Římský císař, Uherský a Český král, listem a majestátem svým pod pečeti JMti a též nejjasnějšího knížete a Pána, pana Matyáše, tehdaž arciknížete Rakouského, již pak Uherského a Českého krále a osob k tomu z království Českého a markrabství Moravského na jejich poníženou a pokornou prosbu netoliko z poddanosti, z správy a panování svého milostivě propustiti, než také i v tom opatření dobrotivě ráčil, aby za živobytí J. M. C. v touž poddanost, panování a správu navráceti, ani také poručeními jakýmikoli z kanceláře České, komory a apelací vycházejícími spravovati se povinni nebyli, dokudžby se zase pod správu a panování budoucího krále Českého nenavrátili, a s J. Mti a stavy téhož království, pokudby touž správu (nevykračující z práv, z pořádku, svobod, privilegií a obyčejův svých starobylých) podnikati a poddaní jí býti měli, nenamluvili a nesnesli.

A poněvadž řízením a působením Božským jest k tomu přišlo, že jest týž nejjasnější kníže a pán, pan Rudolf, císař Římský, své milostivé povolení k tomu dáti ráčil, aby J. M. král Matyáš netoliko na království České korunován, než také v dokonalou a celou správu a panování téhož království uveden býti ráčil a stavové markrabství Moravského pod touž správu a panování J. M. jakožto krále korunova-

ného a panujícího vedlé výš psaného listu a majestátu navrátiti se jakž povinni tak i žádostivi jsou, toliko aby se výmince v něm postavené za dosti stalo a skrze námluvu jistou a místnou, jak dalece a na jaký způsob v často psanou správu potažení by býti měli, s nimi se urovnalo a na místě postavilo: Kdež my svrchu psaní, jsouce k tomu obzvláště jakž od stavův království Českého z jedné, tak od stavův markrabství Moravského z druhé strany nařízení a zmocnění, po bedlivém všeho ohledání a rozvážení takto jsme se na níže psaný jistý a dokonalý způsob společně na místě často psaných stavův jmenovaných království a markrabství snesli, namluvili a na budoucí věčné časy tyto níže psané artykule a punkty, mimo které často psaní stavové markrabství Moravského nemají ani výše potahování ani jináče spravování býti, ustanovili a upevnili.

Předně. Poněžádž podlé starobylého obyčeje nejvyšší kanclíř království Českého při dvoře J. M. Královské zůstávati ustavičně má a povinnen jest, aby z kanceláře České dvorské žádná poručení jmenem J. M. Královské, ovšem pak kohokoli jiného vědomě nevycházela, kteráby jakýmkoli způsobem čelela proti zřízení zemskému, svobodám, starobylým obyčejům, starodávnimu užívání, pořádkům a všemu tomu, čímž se markrabství Moravské od starodávna řídí neb spravuje, a jestližeby kdy která vyšla, aby žádná moci a platnosti neměla. Též také aby táž poručení nebyvala neobyčejná, sama sobě protivná, omylná, nepotřebná a na ublížení a zmenšení týchž práv a svobod, jakž svrchu se píše, učiněna.

Za druhé. Aby psaní, kteráž jmenem J. M. Královské stavům téhož markrabství, soudu zemskému, neb obyvatelům společně neb obzvláště z kanceláře České učiněna budou, byla psána s takovou povlovností, mírností a šetrností, která se zachovávala za časů předešlých králův Českých slavné paměti a zejména krále Vladislava, Ludvíka, Ferdynanda, Maximiliana, ano i J. M. C. Rudolfa až do léta dvacátého pátého králování J. M., bez utrhaní, dotýkání, nemilostí hrození a strachu bezpotřebného na poddané J. Mti uvozování.

Za třetí. Aby žádná obeslání právní ani sročení k soudu buď před osobu J. M. Královské, buď ke dnům sročených při, buď k kterémukoli jinému soudu Českému nevycházela z kanceláře České proti žádnému obyvati markrabství Mo-

ravského ze všech stavův, leč by statek v království Českém měl a něco se statku toho dotýkati chtělo, aneb žeby statek v témž království maje, sice se oučinku nějakého v témž království dopustil a z něho před právem království tohoto odpovídati povinnen byl. A kdyby takové sročení neb obeslání i vyšlo, aby se k němu žádný stavěti, ovšem pak odpovídati povinnen nebyl.

Čtvrté. Aby žádný ouředník nejvyšší království Českého ani kdokoli jiný v témž království žádného z obyvatelův markrabství Moravského o žádnou věc, kteráž by se jakým-koli způsobem práva markrabství Moravského dotýkala, na závazek bráti nemohl, než pokudžby se kdo z těchž obyvatelův a království Českém něčeho dopustil a při skutku postižen byl, aby k němu tak, jakž právo téhož království s sebou přináší, přistoupeno bylo, jakož i podobně v markrabství Moravském též způsob k obyvatelům království Českého zachován býti má.

Páté. Aby žádný z obyvatelův markrabství Moravského jménem J. Mti královské nebýval obeslán z kanceláře české tou měrou a způsobem, aby to za nějakou pokutu a trestní musilo jmuino býti, kdyžby s velikým nepohodlím a nákladem svým zde se zdržovati aneb za časté na taková ob-
sílání a poručení ke dvoru J. Mti jezdit a stavěti se musel. A přišlo-li by kdy k tomu, aby kdo z těchž obyvatelův za slušnou příčinou neb příčinami obeslán byl, aby co nejdříve možné zase byl odpraven a propuštěn. A nemohlo-li by se to za důležitou a pilnou potřebou státi, aby vždy přes dvě neděle déle nebyl zdržován, nýbrž po vyjití toho času i bez odpovědi odjeti mohl. Kdyžby pak na takové obeslání se postavil, aby k němu, zvláště jestližeby osoba z vyšších stavův byl, náležitá vážnost a šetrnost v mluvení a příčin obeslání jeho předkládání zachována byla, ovšem pak aby před kanceláři zbytečně zdržován nebyl, nýbrž k určité hodině povolán jsa časné tam pouštin a pokudžby pro nějaké nastalé příčiny v tu chvíli prázdnoty nebylo, aspoň k jinému času šetrně odkládán býval; jakož dále, aby pro potěšení své a pro průchod spravedlnosti nebylo mu hájeno, přítele neb přátele s sebou ku postavení bráti, kteřížby spolu s nim, cožby mu předkládáno bylo, doslychat, a cožby povídati měl, raditi i také potřebu od něho přednésti a promluvit mohli.

Šesté. Ačkoli za nejlepší se uznává, poněvadž jeden

každý ku právu usedlý jest, aby žádné komisi do markrabství Moravského pod jmenem J. M. K. nevycházely ve věcech právních z kanceláře České; avšak přihodiloliby se to kdy, žeby z jistých příčin jaká komisi od J. M. K. nařízena byla, aby komisaři bývali z obyvatelův téhož markrabství, kteřížby touž komisi nejinde, než v markrabství Moravském řídili, žádného pak, kdyžby k ní nenutili, nýbrž jestližeby kdo k právu se odvolal aneb některého z prostředku jiných komisařův, že by mu nepříjemný byl, sobě neoblíboval a za tou příčinou jej z jiných vyňal a vymínil, při tom jeho zanechatí povinni byli.

Sedmé. Aby z kanceláře nevycházeli do markrabství Moravského žádní listové otevření neb poručení svědčící buď o svědomí dání, neb svědkův stavení neb listův kladení, neb ven z země které osoby vydávání, neb v zemi obstavování, neb na rukojmě brání, neb ačkoli jiného k tomu podobného se vztahující bez vědomí a povolení hejtmana země a stavův téhož markrabství. A kdožby koli je přinesl neb přibíjel neb užíval, aby o to trestán byl. Týmž způsobem také, aby z kanceláře nevycházeli žádní mandátové pod jmenem J. M. C., lečby prvé od stavův markrabství Moravského uvážení a schválení byli. Tolikéž aby gleitové žádnému dávání nebyli, leč s povolením a dobrým zdáním téhož hejtmana markrabství Moravského, aneb byl-li by tehdáž soud zemský držán bez povolení a vědomí soudu zemského; a kdožbykoli gleitu jinším způsobem dosáhl, aby mu k žádné platnosti býti nemohl. Též také skrze dekrety, aby se obyvatelům často psaného markrabství nic neporoučelo, než byloliby co potřebí poručiti, aby se to skrze psaní J. M. K. dávalo.

Osmé. Aby každému obyvateli markrabství Moravského listové mocní královští bez odporův a průtahův na žádost, jeho, a zvláště v čas morový proti odvedení čtrnácti kop míšenských bez ukládání větší za ně taxy dávání bývali; a pokudžby kdo v té příčině zdržován byl, aby takových 14 kop míšenských složití a tudy poručení nejináč než jakoby list mocný sobě daný měl, učiniti mohl.

Deváté. Aby kanclář Česká do při, o kteréž při soudu markrabství Moravského činiti jest, se nemišela, stranou nedělala, prokurátorům, a zvláště pak prokurátoru J. M. K. více jednu nežli druhou stranu fedrovati, a ji napomáhati neporoučela, a nařikání na J. M. K. tudy neuvozovala, ný-

brž průchod právu pustila a nakládáním jedné straně druhé nepotlačovala.

Desáté. Aby do kanceláře žaloby lidí poddaných obyvatelův markrabství Moravského přijímány nebyvaly, poručení žádná na ně a strany jich nevycházely, ovšem pak tíž poddaní aby louzeni a povolovány sem nebyvali; a jestli žeby kteří do kanceláře s suplikacemi k J. M. K. svědčíci se utekli, aby na hejtmána a soud zemský odkazováni bývali.

Jedenácté. Přišlo by kdy k tomu, aby podle zřízení markrabství Moravského roku sobě kdo z obyvatelův markrabství Moravského a poctivost před hejtmánem a nejvyššími úředníky a soudci zemskými vyžádal a potom na krále J. M. se odvolal, a to odvolání nálezem páne hejtmánovým a nejvyšších pánův úředníkův a soudcův zemských stvrzeno bylo, a vedlé téhož stvrzení tak a nejináč před J. M. královskou přišlo, aby J. M. K. podle starobylého obyčeje tu při, neb sám osobou svou královskou povolaje k sobě nejvyšších úředníkův a soudcův zemských markrabství Moravského na náklad toho, kdožby se odvolal slyšeti, neb tu při zase na soud téhož markrabství podati ráčil, tak aby pro nepovědomost práva straně se skrácení nestalo.

Dvanácté. Aby pře ku právu městskému vlastně náležité z téhož práva městského snímány, a do kanceláře České neb před apelací, neb před komisare na ublížení práva a starobylých obyčejův městských potahovány nebyvaly: a jestližeby se to kdy stalo, aby taková poručení z kanceláře neb z apelací vyšla, platnosti žádné neměly.

Trinácté. Aby města při ortelích svých skrze neodvolání se stran před právo vyšší v času právem vyměřeném in rem judicatam vešlých anebo od apelací schválených a stvrzených zachována byla.

Čtrnácté. Aby žádná poručení královská, z kterékoli expedici na ublížení svobod a pořádkův městských se vztahující, budoucě nevycházela, a města takovým poručením dosti činiti povinna nebyla.

Patnácté. Aby z kanceláře České lidem městským zadlužilým přiroči žádného dávano, ani proti nim právo zastavováno, ani poručeními z kanceláře vyššími věřitelům proti nim proces právní zachovávatí bráněno nebylo. A jestližeby kdy který dlužník s věřitelem svým jednati chtěl, aby věřitel mimo vůli svou k tomu nucen nebyl.

Šestnácté. Jestližeby kde o jaké poručení z kanceláře vyšlé, žeby proti zřízení zemskému, aneb právu, neb svobodám, neb jakékoli jiné zvyklosti markrabství Moravského čelilo, odpor jaký vzrostl, ten aby byl rozsouzen J. Mti královskou a nejvyššími ouředníky a soudeci zemskými jakož království Českého tak i markrabství Moravského.

Sedmnácté. A poněvadž na tom zůstáno, aby za místo-kancelře jedna osoba z těch, kteréž při sněmu tomto generálním od pánův stavův království Českého a zmocněných z markrabství Moravského jmenovány byly, vybrána byla, má také nejvyšší pan kancelář toho šetriti, aby mezi osoby kancelářské ke všem expedicím brány byly osoby hodné, a dobře zachovalé bez rozdílu náboženství.

Osmnácté. Aby raddy nad apelací zřízené podlé jednoho každého města práva municipálního, pořádků a zvyklostí jich své reformacie na ortele z měst vycházející činili.

Devatenácté. Aby žádni nálezové a výpovědi, kteréby na obyvatelé markrabství Moravského krom statkův a zboží v království Českém ležících, předešlými lety vyšlé, a při kterémkoli právě zapsány a poznamenány se nachází, nemohly nyní ani na budoucí časy k žádnému příkladu sloužiti ani k důvodu jakému citovány a alligovány býti ani se kdo na ně odvolávati: Poněvadž jakž listem a majestátem svrchu psaným tak také tímto jednáním všecko obsýlání, a půhonové a důhonové zastavení a vyzdvížení býti mají, a tak bez toho k něčemu se trefiti moci nebudou.

Dvacáté. Poněvadž listem často jmenovaným to jmenovitě vyhrazeno jest, aby všechny pře vyslyšané na výpovědi zůstávající, a jakékoli jiné do konce minuly a vyzdvíženy byly; protož byliliby jaké pře buď na apelaci neb na revisi zůstávající, aby z těch docela sešlo a více se na ně žádným způsobem navrátiti nemohlo.

Dvacáté první. Stav prelátský a města, poněvadž již prvé netoliko v velikých dluzích než i v znamenitém nebezpečenství skrze rukojemství, v kteréž jsou od J. Mti císařské uvedeny, vězi a zůstávají; aby budoucně ušetřeny a v rukojemství potahovány nebyly. A pakliby vždy bez toho býti nemohlo, aby to aspoň na dobré a svobodné vůli jejich zůstávalo a skrze pohružky aby k žádnému rukojemství donucovány nebyly.

Dvacáté druhé. Aby JMt královská jakožto již panující král Český, všechny zápisy obyvatelům markrabství Mo-

ravského od J. M. C. svědčící obnoviti, a dluhy na sebe převésti i s věřiteli jakžby toho potřeba uznána byla jednati milostivě ráčil, tak aby lidé s svými jistí býti, k svému přícházeti a JMti tím volněji a ochotněji v podobných příčinách sloužiti mohli.

Dvacáté třetí. Aby žádní pňhonové, důhonové a obe-slání ani od soudův zemských, většního a menšího ani od desk ani od soudův dvorského, komorního a purkrabského na obyvatele markrabství Moravského nevycházeli, lečby bylo činiti s grundy, statky a zboží, kterážby v království Českém měli a drželi; avšak aby takoví pňhonové, důhonové a obeslání nebývali posíláni přes hranice do markrabství Moravského, než na statky dotčené, v království Českém ležící, tak jakž to artykul zřízení zemského téhož království C. 3. v sobě světleji obsahuje a zavírá.

Dvacáté čtvrté. Aby obyvatelé markrabství Moravského ovšem pak poddaní jejich k žádnému soudu království Českého buď zemskému, neb jinému o svědomí potahování nebyli; než jestližeby kdy se přitrefilo, žeby který obyvatel téhož království svědomí z markrabství Moravského ku při, kteroužby v témž království měl, potřeboval, aby v tom postupoval, jakž práva a zřízení téhož markrabství s sebou přinášeji a kdyžby ho tím způsobem dosáhl, aby ho ku při své platně užití mohl.

Dvacáté páté. Poněvadž obyvatelé markrabství Moravského žádní cizozemci nejsou, kdyžby kdo sobě statek v království Českém koupil neb dědil, neb jej sice změnou neb jináče na sebe převedl, a revers ke dekám podlé obyčeje a práva téhož království od sebe dáti musel, aby od takového reversu nejvyššímu písaři sto uherských zlatých, místopísaři padesáte a osobám při dekách dvaceti pět zaplatiti povinnen byl, a mimo to výše potahován býti nemá. Týmž způsobem také, kterýby obyvatel z království Českého v markrabství Moravském statek koupil neb dědil, neb jináče dosáhl, aby se podobně k nejvyššímu písaři, místopísaři a písařům menším zachoval.

Dvacáté šesté. A jakož již od dávných časův stavové markrabství Moravského toho vyhledávali i také listem, a majestátem výše psaným to obsaženo jest, aby privilegia a svobody, kteréž by se stavův téhož markrabství dotýkaly, a na ně jakýmkolí způsobem se vztahovaly, a mezi svobodami království Českého buď na Karlšteíně neb při dekách

chovány byly, aby od osob k tomu nařízených vyhledány, jsouc přepsány a v hodnověrných výpisech častopsaným stavům markrabství Moravského vydány byly. I poněvadž se zpráva dává, že po pilném přehlídání týchž privilegií zemských nic takového, cožby se týchž pánův stavův dotýkati chtělo, vynajíti se nemohlo, na ten čas při tom se zanechává; však na tom zůstáno, aby co nejdříve ještě skrze jisté osoby taková privilegia království Českého přehlíduta a nenalezlaliby se mezi nimi která, ježto se na markrabství Moravské na dile neb na všem vztahovala, aby podle dotčené žádosti mezi tímto časem a sv. Havlem příštím pánům stavům téhož markrabství vydána byla. A týmž způsobem od týchž stavův markrabství Moravského tolikéž ku pánům stavům království Českého učiněno býti má.

Dvacáté sedmé. Také i na tom společně snešeno jest, aby na ouřady nejvyšší a nižší též také do soudův zemského, dvorského, komorního i jiných tak dobře rodiči markrabství Moravského, jako rodičové království Českého, kdyžby toliko usedli v království Českém byli, a to, což v zřízení zemském království Českého vyměřeno jest, vykonali, bráni a dosazování podle příkladův vedlé hodnosti osob od JMti králův Českých býti mohli, poněvadž týmž způsobem rodičové království Českého v markrabství Moravském na takové ouřady se dosazují.

Dvacáté osmé. Kdožby jedné neb druhé zemi, jakž království Českému, tak markrabství Moravskému odpověděl, v nich škodil, neb za psance též nepřítele vyhlášen byl, a to od pánův stavův království Českého aneb na místě jich nejvyššího pána purkrabí Pražského, stavům markrabství Moravského, aneb na místě jich pánu hejtmanu markrabství Moravského a podobně z markrabství Moravského do království Českého u známost uvedeno bylo; aby žádným způsobem v jedné ani v druhé zemi přechováván a ferdován nebyl, nýbrž aby k němu jakožto k nepříteli obecnímu a zhoubci od obojích společně hleděno a postupováno bylo.

Dvacáté deváté. Co se pak dotýče míst a sedání mezi nejvyššími pány soudci zemskými království Českého a mezi pánem hejtmanem a nejvyššími pány ouředníky a pány soudci zemskými markrabství Moravského, poněvadž z slušných příčin při tomto sněmu věc ta na místě postavena býti nemohla, na tom jest zůstáno, aby konečně mezi tímto časem a sv. Martinem příštím od osob k tomu z obojí strany

nařízených porovnána a k konci přivedena byla. Však aby tento odklad na žádnou škodu a ublížení listu a majestátu napřed psaného býti nemohl.

Tridcáté a naposledy. Poněvadž všecko, cožby se tak správy často řečené dotýkati chtělo, v jistých artykulích obsaženo býti nemůže, na tom se srovnáno a zavříno jest, aby jedna k aždá z obou zemí při svých privilejiích, svobodách dobrých, chvalitebných obyčejích a rádích zůstavena a chráněna byla a jedna země k druhé bez vkračování v řády, práva a svobody její tak se chovala, aby láska, svornost a dobré srozumění mezi nimi vždycky trvati a zůstávati mohlo.

Kterézto nadepsané artykule všechny my svrchu jmenované z království Českého a markrabství Moravského k tomu srovnání nařízené osoby sobě jsme oblíbily a k zachování starodávního obojí země sjednocení, též chvalitebných dobrých práv a řádův ano i lásky mezi obyvateli jedné i druhé země, jakožto krevními přáteli a tak k rozmnožení obecního dobrého za velice potřebné jsme uznaly a v tuto smlouvu uvedly, kteréž J. Mti královské od obojí strany ukázána a v kterýchby se artykulích J. Mti královské dotýkalo, o to podlé často psaného majestátu J. M. C. od stavův markrabství Moravského neb osob k tomu od nich nařízených a zmocněných s JMti královskou jisté a dokonalé snešení a námluva učiněna býti má. A tomu na svědomí pečeti naše k ní pro větší pevnost a jistotu přivěsiti jsme rozkázali, a za jednou každou stranou jedna zanechána jest. Jenž jest dána a psána na hradě Pražském léta a dne svrchu psaného.“

IV.

Smlouva tato přednešena jest nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským při soudě Olomúckém v sobotu po svatém Janu, t. j. dne 25. měsíce června, načež stavové při sjezdu dne 22. měsíce listopadu odbývaném toto snešení učinili:

„Na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, aby smlouva léta tohoto ve čtvrtek po slavnosti hodu seslání ducha sv. na apoštoly při sněmu obecním neboližto generálním na hradě Pražském mezi pány stavu království Českého z jedné, a pány zmocněnými od nás stavův markrab-

ství tohoto na místě našem učiněná, a nyní při tomto sjezdu vůbec přečtena in originali k privilegiím a svobodám zemským přiložena, a aby do obojích desk zemských jak kraje Olomúckého tak i Brněnského ano i do register zemských pamětních vepsána byla.“

V.

Konečné vyřízení smlouvy té.

Poslům k JM. císařské, kardinálovi, Karlovi z Žerotína, Janu Čejkovi z Olbramovic a Hanuši Petrvaldskému, dán při soudě Svatokunhutské, jenž pak odložen byl, dne 3. března stran smlouvy této v instrukci, na ně vložené, tento rozkaz.

„Dále potom mají J. Mti císařské v známost uvéstí, jaké jsme při sněmě tomto s J. Mti arciknížetem Maximilianem bratrem J. Mti nejmilejším, a pánem našim milostivým jakožto od JMti s plnomocenstvím mezi nás vypraveným v rozdílných artykulích a punktích jednání měli a na čem jsme se s JMti Arciknížecí zůstali a narovnali, k důvodu čehož mají J. Mti přednésti připsy dvojí resoluci od JMti arciknížecí pod pečeti a podpisem JM. nám dané a žádati, aby JMt tu první resolucí na smlouvu v království Českém učiněnou se vztahující pro větší vzácnost a stálost toho všeho v Majestát svůj Císařský uvéstí.“

Zádost tuto o majestát opakovali stavové, když císařská kancelář v Praze dopisem daným dne 10. října 1612 jednoduše stran této smlouvy odpověděla: „Co se pak dotýče odpovědi a resoluci JMti nejdůstojnějšího a nejjasnějšího knížete a pana Maximiliana arciknížete Rakouského a pana bratra JMC. nejmilejšího výše dotčeným stavům při sněmě pominulém dané, na třidecet artykulův léta šestnáctistého po korunování J.M.C. k dalšímu jich od J.Mti potvrzení podané, při té JMC. toho milostivě zůstavovati ráčí.“

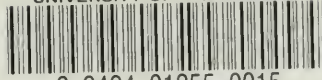
Když vyslání vyřízení královské kanceláře stavům při soudě Svatohavelském přednesli a tito z toho vyrozuměli, že císař o majestátu ani zmínky nečiní, ano i mnoho jiných ustanovení sněmu roku 1611 odbývaného mlčením pomijí, učinili psaní k JMC., jehož datum jest 1612 v sobotu před památkou všech svatých t. j. den 27. měsíce října, a z něhož dotýčné místo tuto klademe: „Nejmilostivější císaři! Odpověď VMC., kterou jste pánům vyslaným ode všech čtyř stavův markrabství tohoto k VCM. vypraveným na ponížené

vynešení jich těchto nedávno pominulých neděli dáti milostivě ráčili, jsme sobě při tomto soudu zemském u přítomnosti některých pánův obyvatelův této země, kteří se za příčinou téhož soudu sem byli sjeli, od nich přednešenou měli, a že jste VCM. z větší částky všecko to, což V. C. M. ponížene a žádostivě předloženo od nich bylo, sobě oblíbiti a přistoupiti k tomu ráčili, z čehož také VCM. ve vši poddané ponížnosti na místě týchž stavův děkujeme, z přeslyšení vyrozuměli a vědouce o VCM. mnohých zaměstknáních nechťelibychom VCM. znovu přítomně zanáseti, kdyby nás některé věci do též odpovědi postavené, některé pak z ní dokonce vypuštěné a mlčením pominuté, k tomu nebyly přivedly. Nebo nemůžeme před VCM. tajiti, že jsme předně nemohli se v ni dočísti, aby jste na ponížnou žádost stavův strany uvedení a vložení v majestát VCM. resolucii aneb odpovědi JMti arciknížete Maximiliana pána bratra VCM. nejmilejšího při nedávno pominulém sněmě strany třiceti artykulův v smlouvě léta 1611 v království Českém učiněné obsažených a k namluvení se o ně s VCM. odložených jim stavům dané, místně se na čem ustanoviti, ovšem pak vůli svou milostivou při tom pronésti a otevřiti ráčili. Kdež přinuceni jsme na místě týchž stavův VCM. znovu ponížene žádati, poněvadž nic jiného v tom se neobmýšlelo a neobmýšlí, než aby to, na čemž tak s JMti arciknížeci zůstáno stálejší pro vyvýšenost VCM. důstojnosti vzácnější bylo, a aby stavové téhož památku od VCM. míti mohli, abyste žádost jich stavův v té příčině naplněna býti neměla, nýbrž abyste ráčili k tomu milostivě povolit, aby takový majestát co nejdříve shotoven a nám v moc naši uveden byl.“

Teprv připsím z Vídně v pondělí po třech králích léta 1613 daným příslibil císař, že smlouvu tu uvede v privilegium (tedy předce ne v majestát.) Dotýčné místo onoho dopisu jest v tato slova:

„Na další toho ponížene při náš vyhledávání a prosbu z milosti naši Císařské jakožto král Český a markrabě Moravský ráčíme k tomu, aby ti artykulové v odpovědi Jeho Lásky Arciknížete Maximiliana Rakouského pána bratra našeho nejmilostivějšího v privilegium co nejdříve uvedeny byly, povolovati.“

UNIVERSITY OF B.C. LIBRARY

3 9424 01255 0015

DISCARD

